

ЛУАШИЯ
ГРЕЕР

*Добра
Надежда*

Том 2

Best-seller!
3

КАСТАМОР

ЛУАНШИЯ ГРЕЕР
ДОБРА НАДЕЖДА
ТОМ 2

Превод: Румяна Колева

chitanka.info

Една нощ, в квартала на робите, между лозето и голямата бяла къща, се ражда едно дете. Баща му го взема в ръцете си и развълнуван прошепва: „Това е моят син...“. Бебето е метис. Бащинството, което признава Жак Бовилие, господарят на имението „Добра Надежда“, ще забърка семейството му в поредица от драми, които ще се разиграват в продължение на повече от половин век и ще бъдат тясно свързани с историята на Южна Африка.

За да създаде тази сага, Луаншия Греер, англичанка, родена в Замбия, е живяла няколко години в Южна Африка и едва след дълъг период на проучване написва историята на фамилията Бовилие, като ни разказва за омразата и любовта, изпитвани от поколения наред членове на семейството. Започвайки с вълненията на робите, тя следва кървавите пътища, довели Южна Африка до трагедията, която преживява днес. Но освен погледа върху исторически събития, в това произведение можем да открием духа и традициите на романите бестселъри „Отнесени от вихъра“ и „Птиците умират сами“.

Бялата църква се издигаше гордо сред селото, сякаш смазваше с превъзходството на височината си пръснатите наоколо схлупени колиби от кал. Тя се извисяваше в сърцето на долината, където бе разположена мисията. Протегнати към бялата постройка, оголени корени се спускаха от ръба на стръмните скали, където пламтяха като факли яркооранжеви цветове.

Сюзан отвърна очи от църквата, която Тис беше построил за преподобния Филип, и погледна писмото на Емили. Пишеха си почти три години. Да, изминаха вече три години, каза си Сюзан, като прочете датата на писмото — 5 юли 1849.

„Тук сякаш животът е спрял. Сюзан. Като че ли тази година Добра Надежда е застинала във времето. Докато около нас бъдещето бързо прогонва миналото, тук, в Африка, ние попадаме в клопката на неизменните сезони. Радвам се, че сте намерили спокойствие. Войната беше мръсна, както всяка война, но все пак най-лошото не се случи. Да, мисълта за смъртта на Жан–Жак не ни напуска. Как е Тис? С нетърпение очаквам да науча, че имаш дете.“

Сюзан сгъна писмото и го сложи на коленете си. Така би искала да каже на Емили, че очаква дете. Като гледаше църквата, се питаше какво да мисли за вярата на преподобния Филип. Ако тя не бе напразна, защо Бог, пред когото той благоговееше, не я дари с дете? Какъв грях е сторила?

Тя видя Тис да излиза от църквата с преподобния Филип и доктор Стивънс. Тис желаше дете не по-малко от нея. Възхищаваше се на непринудената му походка, на мускулестото му тяло, което винаги пораждаше у нея възбуда. Тя копнееше едно дете да увенчае

любовта им. Какво им пречеше да го имат? Сюзан прогони тази мисъл и се върна към писмото на Емили.

„Не, Сюзан, мисля, че татко никога няма да се съвземе от смъртта му. Той докосва земята, която нарича «безсмъртна майка», но сякаш не стъпва твърдо на нея. Гледа към лозята, но не ги вижда. Сърцето му не е вече тук. Често се питам дали не иска да се върне във Франция, въпреки че в Европа сега има революция. Но съществува Ева.“

Сюзан чувстваше, че трябва да говори с Тис. От страниците на писмото се усещаше смъртта. Ако Тис не получи майчината си благословия, техният съюз би могъл да попадне в клопката на времето.

— Знам защо не искаш да отидеш, Тис — каза Сюзан и погали лицето му. Лежеше до него свита в прегръдките му. Под чудотворната ѝ ръка малката колиба се бе превърнала в истинско домашно огнище. — Трябва да намериш майка си.

— Да — отвърна Тис, без да отваря очи.

Сюзан го гледаше и с края на пръста си милваше извивката на носа му.

— Слушаш ли ме? — попита тя.

Той кимна с глава, без да я погледне.

— Мина много време, откакто църквата е построена, Тис.

— Обещах на преподобния Филип да остана още малко. Той има нужда от помощ.

— Не, Тис.

Той отвори очи и я погледна. Лицето ѝ издаваше решителност.

— И на двамата ни е неприятно да го приемем, но знаеш, че трябва да отидеш.

Тис я привлече към себе си и я притисна в обятията си.

— Защо толкова се страхуваш, Сюзан? — прошепна той и топлият му дъх погали шията ѝ.

— Няма да те слушам повече — каза тя като се дръпна от него.
— Обичам те и искам дете от тебе, Тис.

— Майка ми няма да помогне за това.

— Тис — очите ѝ потънаха в неговите, — признай, че не изпитваш нищо към майка си, че ти е все едно каква ще бъде последната ѝ дума, дори това да е благословия за нас.

Тис я гледаше безмълвно. Очите му се навлажниха.

— Нямам желание да ме напускаш — продължи тя — и се страхувам да се разделим отново.

Той се обърна настрана, а Сюзан се наведе над него, принуждавайки го да я погледне.

— Знаеш ли къде е майка ти?

Тис кимна.

— Но ти от години го знаеш.

Тис отново кимна.

— Аз също знам, Тис. Тя е в Наталия.

— Сега е в Трансоранжия — уточни той. — Още веднъж е избягала от англичаните.

— Трябва, Тис — прошепна Сюзан. — Иди да я намериш.

Той пое дълбоко въздух, после бавно издиша и отново я притисна към себе си.

— Дълго ще ме няма — каза той.

— След това ще сме заедно. Бяхме решили, че когато построиш църквата и когато видиш майка си, ще отидем при Джери във фермата.

— Джери ще ти хареса. Ракията му от праскови също.

Сюзан се усмихна. За първи път те застанаха заедно с лице към това, което се страхуваха да погледнат.

— С майчината ти благословия ще имаме дете, Тис. Ще видиш.

Устните ѝ нежно докоснаха неговите. Тя го обгърна с крак и усетила топлината му, легна върху него, а той погали гърба ѝ, издигайки ръката си по заоблените форми на ханша ѝ. Сюзан беше единственото същество, с което той се чувстваше свършен. Но това означаваше и нещо друго. Дете. Той потъна в нея, в хладината и блаженството на земния рай, който бяха открили заедно. Опитваше се да не мисли повече за заминаването си.

Тис погледна прохода. Проливните дъждове бяха оголили стръмните склонове, които го образуваха. Долу лъкатушеше кафеникавата вода на реката. Водната стихия беше прорязала дълбоко речните брегове. Последния път, когато мина оттук, рекичката бе толкова тясна, че конят му я премина с един скок, а сега беше придошла от дъждовете и никой не можеше да прекоси буйното ѝ течение.

На една скала Тис забеляза останки от волска каруца. Пръснати отсам реката, оглозганите от лешоядите кости на воловете се белееха на слънцето. Те сякаш го предупреждаваха. Конят му нервно отстъпваше назад. Тис погали потната му шия, скочи на земята и откри една тясна криволичеща пътечка, по която конят трудно можеше да мине.

— Не се безпокой — му каза той на африкаанс и го помилва по главата.

Но конят се дръпна, разтвори широко ноздри и зарови с копита, с което като че ли искаше да покаже несъгласието с господаря си.

— Ела — настояваше Тис.

Една маймуна пропищя от високата сива скала, надвиснала над прохода. Тя показва дългите си жълти зъби готова да защити своята територия.

— Изчезвай! — извика Тис, а маймуната седеше на скалистия си трон и го наблюдаваше с малките си втречени очи.

Мигновено цяло стадо маймуни се впусна към своя водач. Сгушени до него, те го подкрепяха с крясъците си за да подчертаят властта му над тях. Конят се дърпаше и цвилеше от страх. Той беше видял острият им заплашителен зъби. Тис свали пушката си от седлото, обърна се към маймуните и се прицели. Вик на ужас изпълни въздуха. Стадото в миг се обърна, показвайки му червените си задници, и изчезна. Успокоен, Тис свали оръжието си и се усмихна. Маймуните знаеха какво е пушка. Те явно бяха виждали да минават хора от тук.

— Ела — каза той на коня и прибра пушката си. — Те казват, че няма опасност.

И Тис бавно пое по тесния път. Конските копита се плъзгаха по скалите, но продължаваха напред. Наобиколили отново своя водач, маймуните мълчаливо ги наблюдаваха. Един камък се преобърна под

краката на Тис. Той направи крачка назад, като се държеше за шията на коня. Камъкът се търкулна по скалите и падна долу с глух шум. Тис изчака ехото да заглъхне. Хвана по-здраво юздите и продължи да се спуска. Мислеше за майка си. И тя сигурно е извървяла този път. Мислеше си за думите на своите близки: „Сега напускаме нашата богата родна страна, където претърпяхме големи загуби и понесохме толкова обиди, за да навлезем в дива и опасна територия, но нас ни съпътства сляпата вяра в едно справедливо и състрадателно същество, пред което изпитваме страхопочитание и което следваме смирено.“

Тис се питаше защо хората се разкъсват в името на Бога, защо Сюзан се беше отдалечила от Него, а други избираха горчивата подигравка.

Спомни си последните думи на баща си: „Имаш право да плачеш, сине.“ И тези на майка си: „Иди при твоята англичанка. Нямаме нужда от тебе.“

Писъците на маймуните се чува отдалече. Тис се беше съсредоточил толкова, че не усети как стигна до водата. Обърна се и видя, че маймуните го гледат отгоре. Грохотът на реката заглушаваше техните крясъци. Бреговете бяха стръмни. Нямаше брод. Тис погледна коня си. Имаше само един начин да прекоси реката. Той се съблече, сви дрехите и ги върза на главата си. Приблужи се до коня, който инстинктивно се отдръпна и отметна назад глава.

— Не е страшно — каза Тис, за да му вдъхне смелост.

Хвана юздите и го заведе до брега. Кръстоса стремената върху самара на седлото и навлезе във водата, като теглеше непокорния кон.

Течението ги носеше. Конят държеше главата си изправена. Ноздрите му бяха на равнището на водата. Тис плуваше до него, оставяйки се да го тегли течението. Маймуните се бяха спуснали стремглаво по скалата и надаваха викове на изумление.

Тис усети с бедрото си една скала. Хванал се за юздата, той стигна до отсрещния бряг, ограден с гъста растителност, поникнала сред скалите. Хвана се за един корен. Конят се мъчеше да намери някъде опора. Най-накрая копитата му стъпиха на хлъзгавите камъни. Тис му говореше, за да го окуражи, докато успее да повдигне мокрото си тяло на брега. Тис се свлече до него на земята. От другия край маймуните ги гледаха онемели от изненада.

— Махайте се! — извика им той през смях и те се скриха в скалите.

При този призив те обърнаха червените си задници.

Тис вдигна поглед към стръмните склонове, които се издигаха над него. На отсрещния бряг те бяха по-полегати. По леко загорялата му кожа блестяха малки капчици вода. Най-накрая достигна до скалистия връх. Пред него се откри безкрай от множество малки цветенца, едно от друго по-хубави, разгънати в килим от неподправена красота. Дочуваше се жаловитото гукане на див гълъб, песента на щурец и чуруликането на ято птици.

Тис дълго съзерцаваше тази просторна африканска шир, в която майка му бе намерила подслон и пред която той се чувстваше толкова малък.

Преподобният Филип тръгна към църквата. Щом влезе в храма, свежият въздух го обгърна. Това бе чудесна църква. В дъното имаше балкон от светло дърво. Олтарът гордо се издигаше под белия покров, бродиран от Сюзан. Огромен кръст висеше над светия амвон, резбован от здраво африканско дърво. Месеци бяха необходими на Тис, за да го направи. Той бе напоен с потта му. Всяка издялана треска от дървото му струваше огромни усилия, защото години бяха изминали, докато извая този кръст. Преподобният Филип си спомни за посланието на апостол Павел към галатяните: „Съразпнах се с Христа и сега вече не аз живея, а Христос живее в мене.“ Той се спря пред олтара, наведе глава и влезе в малката стаичка, за да се приготви за причастието.

Преподобният Филип повдигна сребърния потир и го погледна, удивлявайки се на африканците, които с такава простосърдечна вяра приемаха църковните церемонии. Забърса гладката повърхност на потира, в който се отрази деформираният му от извивката на съда образ. Питаше се също дали среброто не изопачава простотата на Христовото послание. Като чу тихи стъпки зад себе си, той се обърна.

— Тук съм, Андреус — каза преподобният на младия кхуза, който често идваше да му помага.

Остави потира и тръгна към вратата, очаквайки да види широко усмихнатия Андреус. Нямахше никой.

Объркан, преподобният Филип излезе от стаичката и навлезе в църквата. Сюзан бе коленичила сред скамейките. Очите ѝ бяха притворени, а лицето — озарено.

— Вие имате право — каза тихо тя.

Той остана безмълвен, от страх да не прекъсне с думи тази първа стъпка.

— Бог отвърна на молбата ми — добави тя и погледна към разпятието. — Очаквам дете!

— Сюзан ще има бебе, татко.

Емили се приближи до баща си, който седеше на обичайното си място — до надгробния камък на Жан-Жак, сред гробовете на жена си и на госпожица Търстън и разрушените каменни плочи на дедите си, дошли в Добра Надежда през XVII век. Емили знаеше, че там той преосмисля отминалите си грешки.

— Имам писмо от нея, татко — каза Емили, като се опитваше да прогони тъгата, която винаги го обгръщаше.

Извивката на раменете му издаваше петдесет и деветте му години. Той се обърна към дъщеря си. Дълбоки бръчки се бяха врязали в лицето му, косите по слепоочията сребрееха, но беше запазил волевите си челюсти и изпитателния си поглед.

— Ще се върнат ли с Тис вкъщи? — попита Жак.

— Тя има друга работа, татко.

Емили не искаше да разкрива това, което бе усетила в писмата на Сюзан. Това, че никога няма да се върне, че не счита Добра Надежда за свой дом.

— Тис е отишъл да търси майка си, за да поиска нейната благословия.

— За какво им е? — каза Жак, като леко присви очи. — Животът си е техен.

— Вие често говорите за прошката на мама — Емили се обърна към майчиния си гроб. — Прошката е най-големият дар Божии, а за да я получиш, трябва да простиш на другите, ви е казала тя.

Жак отвърна поглед от гробовете, от Добра Надежда, от Емили, от всичко.

— Прюданс има право, татко. Добра Надежда бавно умира. Вие също.

Тя плахо очакваше реакцията на баща си, но нищо не се случи. Мълчанието му беше още по-ужасяващо.

— Жан-Жак е мъртъв — продължи тя — повече от три години. Обичах го, както никого не бях обичала, но приех този факт. Вие също трябва да го приемете, татко, и да продължите да живеете.

— Защо?

Както винаги Жак Бовилие изразяваше своя отказ. Отказ от бъдещето, от живота. Единствено миналото имаше значение за него.

— Защо ли? Защото искам да намеря отново своя баща — отговори Емили.

Жак я погледна. В нея той виждаше своята съпруга, която го беше обичала въпреки всичко.

— Имаш ли лек за това, което чувствам, Емили? — попита той с горчивина. — Какъв лек може да има за празнотата, която той е оставил след себе си? — Жак погледна камъка. — Сякаш никога не го е имало.

— Не е вярно, татко. Това е лъжа.

Той ѝ обърна гръб. Притвори очи и пое дълбоко въздух. Емили бързаше да продължи, преди да е изгубила смелостта си:

— Във вашето състояние сте безполезен за Добра Надежда. Така нямаме нужда от вас.

Той я погледна като ранено дете.

— Ева се нуждае от вас — добави тя.

Жак отново се обърна и Емили затвори очи, знаейки, че Ева си беше заминала, за да открие своя свят, и го бе изоставила в неговия. Единствената нишка, която ги свързваше, Жан-Жак, вече не съществуваше.

Като чу детски вик, Емили се обърна.

— Чакай ме! — умоляваше детето.

Тя забеляза силуета на едно малко момченце, залитащо по плочките на двора, които за него бяха като скали. Тригодишният Джофри тичаше след Жак, който мислеше само как да се отърве от него. Жак беше почти два пъти по-голям от брат си и крачките му, които също бяха два пъти по-широки от неговите, лесно му позволяваха да избяга от този, който му беше отнел майчината любов.

— Иди си! — каза ядосано Жак. — Остави ме на мира.

— А внуците ви, татко? — попита Емили.

В мислите си тя включваше и Джон Уестбъри, но не можеше да му каже това, макар че сигурно бе единственото нещо, което би го спасило. Жан-Жак беше жив. Той живееше в Джон Уестбъри.

— Какво ще е тяхното бъдеще, ако ние го убием, преди още да са пораснали?

Жак не отговори. За него бъдещето отдавна беше мъртво.

Възбуден от привлекателността на забраната, Жак Марздън нахлу в малката тъмна стаичка, където майка му не позволяваше да влиза. Тя не искаше синът ѝ да ходи при тези хора. За да ѝ угоди, в началото той я послуша, като се задоволяваше да ги гледа отдалече. Харесваше как блести тъмната им кожа, когато заливаха телата си с вода. Беше присъствал на изблици на насилие, които скоро утихваха. Бе видял как буйно изразяват възторга си пред жени като Розита, дъщерята на Мария. Но най-много обичаше музиката им. Тя събуждаше у него нещо непознато, но което сякаш беше част от него.

Сънди се усмихна на малкото белокожо момче, което влизаше в тъмната стаичка. Жак видя как блестят зъбите му, усещаше острия мирис на пот и намираше за вълнуващо влизането в този свят.

— Такива въдици правеше баща ми — каза Сънди.

Очите на Жак свикнаха с мрака. Те се спряха на тънките и тъмни пръсти, напукани в краищата, които слагаха кукичка на въдицата.

— Той казваше: „Тази въдица ще улови един ден хитра рибка.“

— Ще отидем ли днес за риба? — попита Жак. — Там, където баща ти Али те е водел.

— Добре — съгласи се Сънди.

Светлите му длани правеха огромно впечатление на Жак. Той погледна краката на Сънди: и ходилата му бяха като дланите.

— Иди си! — скара се той на Джофри, чийто мъничък силует се появи на вратата.

— Моля те — настояваше момченцето. То боязливо чакаше на границата на тъмния свят, който приемаше брат му, но него изключваше.

— Мама ще се ядоса. Иди си!

Малкото момче пристъпи прага.

— И аз мога да ловя риба — каза то решително.

Когато видя Джофри да влиза в колибата на Сънди, Емили предусети драмата. Клара излизаше вече от къщи, за да извика сина си.

— Джофри! Къде си, Джофри?

Емили се отправи към избата, за да избегне сестра си.

— Виждала ли си Джофри? — извика Клара, като я забеляза.

— Той е с Жак — отговори Емили и ловко избяга, за да не ѝ зададе и други въпроси.

Клара погледна към колибите на земеделските работници, където знаеше, че може да намери Жак.

— Колко е непослушен! — измърмори тя. — Джофри! — извика Клара и тръгна натам.

Емили не разбираше защо Клара не обича Жак и се занимава само с Джофри. Тя виждаше, че Жак го забелязва, и това не предричаше нищо добро.

Когато Клара се приближи до забранената зона, под полите ѝ се вдигнаха облаци прах. Откакто Чарлз беше заминал за Индия, Емили бе забелязала, че Клара съсредоточава цялото си внимание към помалкия си син. Този, който нямаше никаква прилика с Чарлз. Клара изцяло се отдаваше на сина на любовника си, сякаш той представляше всичките ѝ амбиции.

— Излез веднага оттам, Джофри! — извика Клара.

Тя се спря пред тъмния отвор, който отбелязваше входа на колибата, и се вцепени при спомена за Али. Спомни си сина му Сънди, но в никакъв случай не искаше да го вижда. Като хвана Джофри за ръката, тя се скара на Жак, който плахо се криеше зад него.

— Казвала съм ти да не водиш Джофри тук!

После се обърна, дърпайки малкото момченце, докато Жак остана до вратата още веднъж отхвърлен от майка си.

Жак се върна в света на тъмнокожите, в който майка му го беше изоставила. Привикналите му с мрака очи се спряха на Сънди и забеляза, че момчето едва съдържа сълзите си.

— Кажи ми — започна Жак и седна до Сънди на земята.

— За рибата ли? — попита Сънди обнадяден. Той се страхуваше малкото момче да не го въвлече в тайните на Добра Надежда.

— Разкажи ми за това, което се е случило тук. Каж ми какво ти е говорил твоят баща за миналото.

— Не — отвърна Сънди и поклати глава, като му подаде въдицата. — Това са само истории.

— Разкажи ми ги.

Сънди наведе глава. Жак виждаше само ситно къдравата му черна коса и сплескания нос.

— Разкажи ми това, което баща ти е разказвал за онази робиня, за бебето — настояваше Жак.

— Може би не е вярно — каза Сънди.

— Разкажи ми.

— Неприятности ли си търсите?

Той знаеше откъде могат да дойдат тези неприятности. От Клара.

— Искам да знам истината.

Големите замислени очи не се отделяха от Сънди. Лицето му беше детинско, но очите му гледаха властно, с господарския поглед на белите.

— Разкажи ми! — заповяда Жак.

— Това било много отдавна — започна кротко Сънди. — Девойката била много хубава, както казваше баща ми. Името ѝ било Ева.

Докато Сънди отвеждаше Жак в миналото, Джофри беше затворен в кръга, който майка му описваше около него. А той имаше едно-единствено желание: да отиде на онова вълшебно място при брат си.

— Ние сме призвани да изиграем определена роля в живота, Джофри. И ти ще носиш голяма отговорност. — Думите на Клара минаваха край ушите на детето. Тя непрекъснато го обикаляше, като така стягаше кръга около него. — Ти си този, който ще спаси Добра Надежда. Ти ще ѝ върнеш доброто име.

Жак и Сънди сигурно са стигнали до реката, мислеше си Джофри. И Сънди сигурно си носи въдицата, за да улови хитрата рибка. Може би с тях ще бъде и Джон Уестбъри, неговият герой. Той беше на цели единадесет години. Вниманието на Джофри бе

привлечено от Клара, която му показваше един много голям и много стар ключ. Често се питаше за какво ли служи той. Висеше на стената и около него витаеше тайнственост. С него не можеше да се отключи нито една врата от къщата. Жак му беше казал това.

— Един ден ти ще сложиш този ключ в неговата брава. Ще отидем във Франция да видиш семейството, на което той принадлежи, и ще му го върнеш. Но ние трябва да се покажем достойни за това. Безупречни. Това е голяма задача, която изисква от тебе най-доброто. Разбираш ли?

— Да — отговори Джофри, като се надяваше, че майка му ще го остави на мира.

— А сега иди в стаята си и кажи молитвата.

Сърцето на Джофри се сви. В момента в главата му се въртеше една-единствена молитва: като по чудо да намери Жак и Сънди. Той пламенно се молеше за това. Но когато майка му го хвана за ръката и го заведе до вратата, вече не се съмняваше, че ще каже: „Господи, помогнете ми да измия греха от това семейство.“

Емили гледаше Прюданс, която стоеше сама сред лозята.

— За какво мислиш, Прюданс? — попита Емили, като се приближи до нея.

Гюнтер Вагнер ѝ беше казал, че е в лозята. Емили отдавна бе забелязала, че Прюданс избягва Гюнтер, и знаеше защо. Не бе забравила случката с Клодел и промяната, която настъпи у Прюданс след онази ужасна нощ.

— За Добра Надежда — отговори Прюданс.

— И какво става?

— Всички протестират срещу свалянето от кораба на изпратените в Австралия каторжници. Знаеш ли, че правителството смята да превърне Добра Надежда в исправителна колония?

Прюданс пое отново към къщи.

— Трябва ли да приемем каторжниците, или да им пожелаем приятно пътуване? — попита Емили.

— Искам да ги видя — отговори Прюданс и се обърна към сестра си. — Искам да видя живи хора, които идват отнякъде. От място, което не е мъртво.

— Говорих на татко — заяви Емили.

— Но той не те е чул — каза Прюданс. — Има живи хора там, Емили, цял един континент. — И тя ритна силно в стената, която се пропука. Емили знаеше какво иска да каже сестра ѝ.

— Желаяш ли да отидеш в този нов свят, Прюданс?

— Не! Мисля, че просто искам малко да подишам. Виждам как всичко се руши, Емили. Скоро земята ни ще бъде превзета от плевелите. Не бих могла да го понеса.

— Тогава какво искаш да правиш, Прюданс?

Емили почувства, че за пръв път сестра ѝ виждаше отвъд Добра Надежда.

— Казах ти, искам да подишам — излъга Прюданс.

Истината бе, че тя не можеше да гледа повече как Добра Надежда умира бавно заедно с баща ѝ.

— Богатството на майка ни няма да бъде вечно, Емили, но той отказва да ме изслуша. Не знам какво да правя.

Емили знаеше, че сестра ѝ има право, и не виждаше решение.

— Казах ли ти, че Сюзан очаква дете? — попита Емили и се приближи до Прюданс.

— Но тя няма да дойде тук. Няма да се върне никога.

— Няма — отвърна Емили.

Прюданс предусещаше истинската причина за този отказ.

— Знаеш ли защо? — попита Емили.

— Заради Тис.

Тя не искаше да се връща към този период от техния живот, който завинаги беше прогонила от съзнанието си — клетвата, която Клара ги бе принудила да дадат и чието изпълнение сега беше поверила на малкия Джофри.

— Защото Тис Ботма съвсем няма време за нас и това е напълно разбираемо — продължи тя.

Над селото тегнеше гробна тишина. Тис обходи с поглед поляната, осеяна с набързо построени къщурки. Наоколо имаше безброй следи от стъпки, но никой не се виждаше. Каруци и добитък стояха на сянка под дърветата. Множество мушици бръмчаха в нажежения въздух. Вятърът вдигна вихрушка от червеникава пръст,

която се понесе между къщите. Тис се чувстваше притеснен. В това място, което хората бяха избрали да живеят, той не откриваше и най-малкия признак на живот. Усетил напрежението на господаря си, конят вдигаше крака, сякаш земята под него се люлее. Тис влезе навътре в селото. От една отворена врата до него достигна слабо стенание. Слънцето се процеждаше през прашния прозорец и осветяваше един човек, който седеше в другия край на стаята и зъзнеше.

— Какво се е случило? — попита Тис на африкаанс. Приблужи се до треперещото тяло и докосна рамото на човека. Той гореше целият, а от допира се сви още повече. Тис се наведе, за да види лицето му. Устните му бяха подути, лицето му пламтеше, а очите му гледаха изцъклени. Устните му непрестанно шептяха неразбираеми думи. Тис бе обзет от ужас.

— Тереза Ботма. Търся Тереза Ботма.

Очите на човека се обърнаха нагоре, а напуканите му устни се мърдаха беззвучно.

Тис се обърна и се втурна навън. Тичаше из малките улички, блъскаше вратите и викаше: „Майко! Терси! Адония!“ Като чу конски тропот, рязко се обърна. Няколко мъже се бяха отправили към селото. С тела, прилепени до конете си, те яздеха сред облаци прах. Тис забърза към тях. Когато ги видя отблизо, той се спря. Единият от мъжете скочи от коня си и се приближи до него. От лицето му се виждаха само очите. Тис погледна към другите. И те носеха шалове на носа и устата си.

— Какво правите тук? — попита го човекът на африкаанс. Гласът му се заглушаваше от шала, а очите го гледаха изпитателно. — Не знаете ли, че това място е забранено?

Тис усети страх от този глас и заплаха от очите му.

— Търся майка си — отговори Тис, като се опитваше да прогони страха, който тези маски всяваха в него. — Тереза Ботма.

— Ботма.

Тис не можа да разбере от коя маска дойде този глас.

— Ботма. Тереза Ботма — каза той.

Маските нищо не отговориха, а само го изгледаха.

— Тя тук ли е? — попита Тис умоляващо.

— Да — каза един от групата, като показва с глава една къща. — Другите от семейството са мъртви.

Изведнъж Тис си представи двете си по-малки сестри. Нежната и очарователна Терси! Сигурно е станала жена. Може би е имала и семейство...

— Какво семейство? — попита Тис изплашен.

— Били са голямо семейство.

Тис сграбчи мъжа за яката и го принуди да обясни.

— Били са? — извика Тис. — Какво се е случило?

— Болест.

Тази дума вся ужас, ужаса от неизвестното.

— Каква болест? — попита Тис.

— Тези хора я пренесоха от Наталия. Треска — отговори гласът.

— Която убива, както убиват негрите. Която се появява, както изникват негрите — като изневиделица — каза друг глас, който звучеше също нереално, както и предишният.

— Майка ви вчера беше жива — човекът каза най-последните думи, които Тис трябваше да чуе.

— Идваме всеки ден, за да ги погребваме.

— Трябва да я спрем.

— Болестта не бива да се разпространява — намесиха се другите мъже.

Те мълчаливо гледаха Тис, забързан към къщата, която му бяха показали. Когато го видяха да влиза, се спогледаха.

— Не се връщайте! — извика един глас.

— Махнете се или тя и вас ще убие — поде друг глас.

Тис не ги чуваше. Той забеляза една малка купчинка под грубото одеяло. Беше майка му. Тихо се приближи до нея. Погледът му се плъзна по мебелите, които му бяха толкова близки. Столът, на който седеше винаги баща му. Семейната библия. Масата, на която се хранеха, около която изричаха молитвите си и през която се караха.

— Майко! — извика Тис, хвана слабата ѝ ръка и усети топлината, която се отделяше от нея. Докосна горещото ѝ чело. Залепналите ѝ кичури коса се бяха разпилели по възглавницата, напоена с пот. Очите ѝ бяха затворени и изглеждаха потънали в изпитото ѝ лице. Езикът ѝ търсеше влага по напуканите устни. Тис се наведе над кофата с вода, която стоеше на земята до него. Дръпна шала от врата си и го натопа във водата. После нежно го притисна до устните на майка си. Подутият ѝ език се насочи към течността.

— Аз съм Тис — каза той, като се приближи съвсем близо до нея.

Под одеялото се виждаха очертанията на тялото ѝ, което приличаше на скелет. Чуваше се предсмъртното ѝ хъркане.

— Майко — повтори той.

Тереза чу сина си. Той я викаше някъде отвъд горещата пещ, в която беше затворена. Тис тичаше към къщата, а тя го чакаше на вратата. Блестящите ѝ разрошени коси се спускаха над очите. Тялото ѝ беше младо и силно. Тис бе станал голямо и хубаво момче. Колко много го обичаше! Те се караха. Защо синът се караше с мъжа ѝ? Тя усещаше горчивината, която ги разделя. Виждаше двете си дъщери изправени до нея. Чувстваше нещо в ръката си. Чуваше собствения си глас: „Не ти искам парите. Не искам и тебе.“ Войници в червени униформи обкръжаваха фермата, търсеха мъжа ѝ. И Тис беше сред тях. Той я гледаше тъжно в очите. Изведнъж Тереза бе обхваната от неудържимото желание да прегърне сина си и да му каже колко го обича.

— Прости ми, Тис!

Като чу този глас, който идваше от пресъхналите устни на майка си, Тис отстъпи назад. Тя сякаш прекъсна думите си на две, но дишаше още. Все още беше жива.

— Излезте от тук, сине! — извика от вратата един призрачен глас.

— Ние погребяхме мъртвите. Елате.

— Ще остана при майка си — каза Тис, без да се обърне към човека, който стоеше до вратата.

Той не знаеше, че Тереза Ботма не го вижда вече в предсмъртните си видения.

Тис остана, за да погребее майка си. Другите бяха заминали, но той чувстваше, че ще се върнат, че изчакваха нещо. Беше валяло през миналия сезон, но от дъжда нямаше и следа. Тис копаяше гроба на майка си в изсъхналата, твърда като скала земя, под палещото слънце.

При залез беше свършил. Спусна се с трупа в гроба. Почувства, че ледени тръпки го побиват, а после, че изгаря от горещина, след това усети болки в мускулите. Забравяйки за болката си, той изпълзя над гроба. Беше се здрачило, когато затрупа дълбокия трап. Не знаеше къде са погребани сестрите му. Нямаше сили да мисли за това.

Навсякъде се виждаха пресни гробове, над които нямаше написани имена. Върху дървен кръст той написа „Семейство Ботма — в памет на всички тях“. В памет на баща му и, странно, в памет на самия него. Тис заби кръста в ронливата земя. Очите му сякаш горяха, главата му се въртеше, усещаше страшна жажда. Погледна към малката къщичка, където е живяла майка му. Остра болка прониза главата му. Като че ли мъгла се бе спуснала пред очите му. Едва успя да се довлече до кофата с вода.

Тис чуваше гласове около себе си. Не знаеше къде се намира, нито колко време е минало. Пламъци изгаряха тялото му. Те сякаш обхванаха и стените на къщата. Отнякъде долитаха заглушени гласове, които говореха нещо на африкаанс.

— Мъртъв е.

Тис усети една ръка да го докосва по челото.

— Изгорете къщата.

— Не можем да направим това.

— И нашите семейства ли искате да умрат?

Пламъците се извиваха от стените, съвсем близо до Тис. Отвън се чуваше тропот на копита. Той се опита да отвори очи, но беше невъзможно. Не можеше и да се помръдне. Шумът от копитата затихна. Над себе си чу свистенето на огъня в покрива на колибата. Както и тялото му, покривът бе обхванат от пламъците. Пукащите искри още повече замъгляваха мислите му. Той гореше. Разбра, че го повдигат и го носят, но нищо не чуваше. Бързо го изнесоха навън. Нощният хлад го обгърна. Никакъв шум. Сложиха го на нещо твърдо. Усети мириса на земя. Слагаха му нещо на устните, но не чувстваше нищо. Сетивата му бяха мъртви, както и разсъдъкът.

Светлина проблесна в мрака. Малките пламъчета подскачаха около него. Чуваше гласове, смехове, чу и странната дума „янки“.

Слънцето грееше, но Тис почувства прохлада. Дочуваше шума от конете и добитъка, дочуваше смесица от непознати за него езици. Обърна глава и отвори очи. Няколко тъмнокожи бяха седнали настрани от него, около един млад и едър мъж. Лицето му беше широко, а очите — засмени. Той се усмихваше и гледаше Тис. Стана и се отправи към него. Изведнъж Тис усети, че се вдървява, и отново изгуби съзнание.

През нощта го отнесоха. Наоколо имаше коне. Прахът го задушаваше. Настана ден, сетне нощ, а Тис сякаш се носеше из

въздуха.

Отново усети допира с твърдата земя, но шумът от конете и добитъкът беше изчезнал. Не чуваше нито гласове, нито смях. Обгърнат от тишина, той трепереше и гледаше полумесеца на луната над него, без да знае какво е това. Чу странен шум — лай на куче — и усети топлия му дъх на лицето си. Лаеше непрестанно.

— Какво става? — попита някой на африкаанс. После отново тишина. Тис усети дъха на кучето, което непрекъснато лаеше. Беше жив. Искрица живот проблесна в него.

— Какво става?

Гласът се чуваше отблизо. Две големи обувки се спряха до Тис. Кучето престана да лае. От обувките Тис премести своя поглед към лицето, осветено от пламъка на малък факел. Гледаха го учудени очи.

— Рица! — извика изведнъж гласът. — Рица!

Рица предлагаше на Тис чиния супа. Това беше една закръглена и пращяща от здраве жена.

— Ще ви помогне — каза тя и му подаде една лъжичка от супата.

Тис погледна стаята. Никога не беше идвал тук преди. Десет русокоси дечица със сини очи го гледаха мълчаливо.

— Къде съм? — попита той. Това бяха първите му думи, които той произнесе на африкаанс.

— Вие от бурите ли сте? — усмихна се Рица. — Хендрик! — извика тя, като се обърна към вратата, където стоеше едър мъж. — От Бурите е.

Хендрик се извърна към тях. Слънцето подчертаваше очертанията на огромния му силует.

— От бурите съм — каза Тис, без да разбира защо това има толкова голямо значение.

— Откъде идвате? — попита Хендрик с гърлен глас, влезе в стаята и се приближи до масата, където беше седнал Тис.

— От близо.

— Чудно тогава, че никога не съм ви виждал — продължи Хендрик, като гледаше подозрително.

— Не оттук — побърза да каже Тис. — Не идвам оттук.

Виеше му се свят, притвори клепачи и се опита да избистри мислите си. Погледна отново Хендрик, докато Рица му подаваше още една лъжица. Десетте деца го наблюдаваха в очакване, като се споглеждаха.

— Хубаво е — каза жената, за да го насърчи. — Трябва да си възвърнете силите.

— Откога съм тук? — попита Тис. Дали беше ден или година — не можеше да каже.

— От четири седмици — отговори Хендрик, който седна и облегна лактите си на масата. Отправи към Тис пронизателен поглед. Тис усети страх в очите му и го позна. Беше един от маскираните мъже в селото на майка му. Тези, които са изгорили всичко, когато са го помислили за мъртъв.

— Не сте ли от съседното село? — попита Хендрик.

Децата се спогледаха нервно.

— Хендрик — скара се жена му, — той не е още добре.

— Как съм дошъл дотук? — попита Тис. Странни спомени преминаха през съзнанието му. Пламъци, гласове, говорещи на африкаанс, тъмнокожи лица, коне и думата „янки“.

— Ние ви намерихме — отговори спокойно Рица. — Бяха ви изоставили на нашата земя. Лежахте върху това — и тя посочи една биволска кожа.

Децата едновременно се обърнаха, за да видят кожата. И Тис погледна натам. Към нея бяха закрепени две дълги пръчки и така тя приличаше на носилка. Той си спомни шума на конете около себе си, шума на добитъка.

— Как се казвате? — попита Хендрик.

Тис го погледна, без да разбира. Отново в ушите му звучеше думата „янки“.

— Не си ли знаете името?

— Остави го, Хендрик — каза Рица. — Излезте навън!

Децата покорно напуснаха стаята. Тис не знаеше защо, но се чувстваше застрашен.

— Потгитер. Рено Потгитер — каза той.

— Потгитер — повтори Хендрик. — Откъде сте?

Тис усети, че е попаднал в капана на собствената си лъжа. Не можеше да им каже, че идва от английската мисия, че е женен за

англичанка. Като си помисли за Сюзан, изведнъж изпита силна жажда за свобода.

— От Добра Надежда — отговори той.

— Какво правите тук, толкова далече? — упорстваше Хендрик.
— И без кон? С оръжие, но без кон?

Тис имаше усещането, че Хендрик е насочил оръжие срещу него. Като че ли бе попаднал в клопка. Не можеше да диша. Стаята започна да се върти. Той нищо не знаеше.

— Казах ти, че още не е добре.

Чуваше нежния глас на Рица, усещаше ръката ѝ на лицето си.

— Още не се е възстановил, а ти го затрупваш с въпроси.

— Трябва да знаем.

Гласът на Хендрик отекваше сред шумовете, които изпълваха главата му. Тис с усилие отвори очи, за да го погледне.

— Когато спечеля толкова, че да платя това, което ви дължа, ще си замина — каза Тис.

— Нищо не ни дължите... — чу се тихият глас на Рица — освен да оздравеете.

Тис не изпускаше Хендрик от очи.

— Чувствам се добре и мога да работя — каза той и погледна Рица.

— Сюзан. Тис е мъртъв!

Думите на преподобния Филип отекнаха в цялата мисия, но Сюзан го гледаше, сякаш не беше казал нищо.

— Той е мъртъв, Сюзан — каза преподобният Филип, като я притисна в обятията си.

Тя се мъчеше да се освободи от прегръдките му, след това отстъпи назад и го погледна. Беше блед и целият трепереше.

— Как? — попита Сюзан с равен глас. — Как го разбрахте?

— Бях му изпратил вест за детето ви.

Сюзан наблюдаваше изражението на лицето му, без да каже дума.

— Цялото село, където е живяла майка му, е унищожено от болест.

— Кой ви каза това? — попита Сюзан със свито гърло. — Не вярвам.

— Проверих с всички възможни средства, Сюзан.

Преподобният Филип непрестанно разпитваше, откакто беше получил съобщение, че селото Трансгриеп, където е живяла майката на Тис, е било опустошено от болест и изгорено от тъмнокожите, които са откраднали добитъка. Тогава преподобният Филип не бе казал нищо на Сюзан, а беше изпратил вестonosци да търсят Тис Ботма... Те бяха ходили във всички съседни ферми, без да открият следа от него. Единственото име Ботма, за което си спомняха, бяха видели написано на един гроб, гроба на семейство Ботма. Някой си беше спомнил, че е видял Тис Ботма, но е бил мъртъв. Видял трупа му, преди тъмнокожите да изгорят селото и откраднат добитъка.

— Цялото семейство Ботма е умряло — повтори преподобният Филип, без да сваля очи от Сюзан. Той от месеци знаеше, че Тис е мъртъв, но не искаше да ѝ го каже, преди да е напълно сигурен. Очакваше да види реакция от нейна страна, но забеляза само, че очите ѝ, които обикновено имаха наситеносин цвят, придобиха ледена безцветност. Сюзан гледаше към църквата, която Тис беше построил.

— И сега ли ще ми говорите за Божията любов? — попита тя, като отвърна поглед от църквата. — Ще ми кажете ли къде е бил Той, когато Тис е умираше? Ако успеете да ми отговорите, може би ще ви слушам, когато ми говорите за Бог.

Тя леко завъртя златния пръстен на ръката си, извади го, подаде го на преподобния и се отдалечи. Отправи се към малката колиба, която беше превърнала в семейно огнище.

Йоана, едно малко тъмнокожо момиченце, изтича след нея.

— Сюзан! Сюзан! — викаше я тя.

Тъмните и прашни крачета се стъписаха, когато Сюзан се обърна и я погледна с ледени очи.

— Остави ме! — каза тя. — А Вие — извика на преподобния Филип — кажете на вашия Бог да ме остави на мира!

Когато преподобният Филип я видя как се прегъва на две, имаше чувството, че собственият му гръбнак се счупва. За пръв път в живота си беше изпаднал в безнадеждност.

„Къде бяхте? — попита преподобният Филип, вдигайки очи към Бога. — Отказахте ли се от нас?“ Гласът отекваше в главата му. „Да —

отговори един ясен глас. — Той не е бил там.“

Гледаше към хубавата църква, която Тис беше построил. Чувстваше как съмнението нараства у него. Златната халка на майка му, която държеше в ръката си, бе още топла. Той я стисна и като вдигна поглед към небето, прошепна:

— Авва!

Часът на раждането приближаваше. Усетила това, Сюзан прекара целия ден в леглото, отказвайки да види преподобния Филип и доктор Стивънс. Приемаше храна само от малката Йоана.

— Мокра съм — каза ѝ Сюзан.

— Вода ли искате? — усмихна се детето, без да разбира какво иска да му кажат.

Сюзан погледна корема си. Беше бременна от почти осем месеца, а бебето, изглежда, бе слязло много ниско и не мърдаше. Движенията, които усещаше през последните месеци, бяха спрели. Погали с ръка изпъкналостта, под която се криеше детето ѝ, чувствайки очертанията му под пръстите си. То не мърдаше. Очите ѝ се спряха на локвата вода в краката ѝ.

— Извикай преподобния Филип, Йоана — каза Сюзан изплашена. — Извикай доктор Стивънс.

— Водата ѝ е изтекла — каза спокойно доктор Стивънс на преподобния Филип, който държеше ръката на Сюзан.

— Как е бебето? — попита тя.

— Имате ли контракции? А болки? — избягваше въпроса докторът.

— Не. Бебето мъртво ли е? Не ме оставяйте! — извика Сюзан, щом видя, че доктор Стивънс тръгва към вратата.

— Аз съм тук — каза нежно преподобният Филип.

— Ще трябва да накараме бебето да излезе — обясни доктор Стивънс, като се приближи до нея с едно шише и метална чаша. Преля малко от течността в чашата и я подаде на Сюзан.

— Пийте — нареди той.

Сюзан направи гримаса на отвращение, когато неприятният мирис нахлу в ноздрите ѝ.

— Това е разхлабително. Пийте — увещаваше я доктор Стивънс, като поднесе чашата към устните ѝ.

Тя спря да диша и я погълна на един дъх. Отвратителната течност щеше да се върне обратно, но тя се насили и я глътна. Така детето ѝ щеше да живее.

— Не се е обърнало още — каза докторът, хванал главата на детето, което беше неправилно застанало и трябваше да бъде обърнато, преди да се роди.

— Напънете се, Сюзан! — извика той.

Тя сграбчи ръката на преподобния Филип и се напъна с всички сили. Болката беше разкъсваща.

— Още! — викаше докторът, който държеше малката лепкава главица. — Още!

Йоана гледеше с широко отворени очи. Тя изтриваше челото на доктор Стивънс. Често беше виждала как жените раждат. Сякаш нямаше нищо по-лесно от това. Те само клякаха и бебето излизаше. Просто отиваха зад някой храст и се връщаха с бебе в ръце. Но днес нещо не беше наред.

— Ето го! — каза докторът.

Гласът му беше спокоен. Настана тишина, продължителна тишина. Сюзан чуваше биенето на сърцето си. Тя броеше ударите му в очакване на вика, но не се чуваше никакъв шум.

— Мъртво е! — изрева изведнъж Сюзан. — Мъртво е! — извика отново Сюзан като отблъсна ръцете на преподобния Филип, който се опитваше да я успокои. — Мъртво е!

— Чуйте. Сюзан! — извика преподобният, за да заглуши писъците ѝ.

Долови се странен шум, леко задъхване, трептящ звук. Сюзан притвори очи, за да се убеди, че това е истина. Тя го чуваше.

— Момче е! — обяви доктор Стивънс и се усмихна.

Сюзан усети нещо нежно, мъничко и хладно до страната си. Нещо, което мърдаше и плачеше. Детето ѝ беше живо. Тя погледна малкото розово и сбръчкано човече в ръцете на доктор Стивънс.

— Момче е — повтори той.

Сюзан обгръщаше с очи бебето, което бяха оставили на възглавницата до нея. Лицето му беше подуто и червено, очите — свити, а от отворената му уста излизаха викове.

Едри сълзи заливаха лицето ѝ и се стичаха върху бебето. Тя притисна мъничкото трептящо телце до себе си и изля над него цялата си мъка. Трябваше да се зароди този нов живот, за да може смъртта на Тис да окаже своето въздействие.

Преподобният Филип знаеше, че Сюзан е изгубена за него, но въпреки това се усмихваше. Най-последно тя се бе отдала на вълнението си. Тис беше мъртъв, но детето — живо.

Тис се обърна на голямото дървено легло. Беше сънувал Сюзан и тялото му страдаше от липсата ѝ. Пухеният дюшек, в който бе потънал, поглъщаше копнежа му по нея. Скри глава под завивката. Шарките на плата танцуваха пред очите му на утринната светлина. Чуваше се вече бръмченето на насекомите около кошарата, която се намираше близо до къщата. Тис се чувстваше добре. Беше се възстановил и от шест месеца работеше във фермата на Хендрик, за да заплати за грижите и храната, която беше получавал. Искаше също да си купи хубав кон. Той успяваше да скрие самоличността си.

Все още се говореше с погребален тон за селото на смъртта, за семействата, които бяха загинали. Говореха така, сякаш болестта все още броди наоколо. Говореха и за края на семейство Ботма.

Тис си спомни за идването на един мъж във фермата на Хендрик. Търсеше някой, който последен е видян в селото. Някой на име Тис Ботма. Тогава Тис беше отговорил:

— Изглежда, че никой не е оцелял.

Тис не попита защо този човек го търси. Той разбра, че хората му нямат доверие, че все още ги е страх от болестта. Дори и Хендрик. Тогава Тис бе взел решение да напусне Рица и Хендрик веднага щом им се издължи.

Щеше да тръгне днес. Трябва да изпрати вест на Сюзан още с първия вестносец. Една мисъл го преследваше. Африка бе твърде огромна, за да остави на човек време да се раздели с тези, които са му скъпи. Смъртта не признава разстоянията. Трябва да отиде при Джери, за да го помоли да подготви връщането си със Сюзан. Трябва да се увери, че е добре, защото Джери не беше много млад. Ако не бе отложил посещението при майка си, нещата може би щяха да бъдат различни. Тис полюшваше крака от ръба на леглото. Чувстваше се

щастлив. Макар че мислеше само за Сюзан и как по-скоро да я прегърне, той трябваше да изчака.

Сюзан се любуваше на малкото личице, на сплесканото носле, на заоблените розови бузки, на малките устни, които непрестанно се движеха, поглъщайки млякото, на сините очички, потънали в нейните. Повдигна едно малко пръстче, долепено до гърдата ѝ и бебето спря да суче. Тя се усмихна. Малката устица като че ли се раздвижи, за да отговори, преди да засуче отново. Сюзан чувстваше как млякото изпълва гърдите ѝ.

— Сюзан! — извика преподобният Филип, влизайки в малката колиба. — Тук са.

Тя не покри гърдата си, когато той влезе. Обърна към него празния си поглед.

— Семейство Питърс са доволни, че ще отидете във фермата им.

Сюзан погледна бебето си. То не сучеше вече. Заспиваше, но не искаше да пусне прекрасния източник на вкусното млечице.

— Избрахте ли му име? — попита преподобният Филип.

— Питър — каза само Сюзан. — Кажете им, че ще отидем.

— Не искате ли първо да ги видите? — предложи преподобният Филип, като се приближи до нея.

— Той е почти сляп, нали така бяхте казали?

— Да.

— Тогава, щом той няма да ме види, аз също не искам да го видя. Приемам предложението им за работа. Ще се занимавам със сина им, а в замяна искам само подслон за мене и детето ми. Далеч оттук... — добави тя след малко.

— Колко пъти още ще заминавате, Сюзан? Колко пъти ще трябва да напускате мястото, където ви е срещнала скръбта?

— Кажете им, че съм готова да тръгна. — Сюзан оправи роклята си. — Тръгвам веднага — добави тя.

— Вие обръщате гръб на Бога, Сюзан.

Тя го прониза с поглед, стана и отиде да остави заспалото бебе в раковата люлка, която африканците ѝ бяха изплели, след което обърна гръб на преподобния Филип.

Мисията се отдалечаваше сред металния звън на колелата. Сюзан не погледна назад и не отделяше очи от бебето.

— Изглежда много здраво — каза ѝ госпожа Питърс на африкаанс.

Беше около петдесетгодишна, силна жена. Тежкият труд бе оставил дълбоки следи върху нея, но тя притежаваше изключително благородство. Гледаше към сина си, Йохан, седнал до мъжа ѝ, който караше колата.

— Йохан е доволен, че дойдохте.

— Мислех, че е малко момченце — каза Сюзан на английски.

— На тридесет години е. — Госпожа Питърс говореше на африкаанс. Знаеше, че Сюзан я разбира, както самата тя разбираше английски. — Но за мене той си остава дете.

— Да — каза Сюзан, като премести поглед към сина си.

Камшикът изплющя върху гърба на воловете, които теглеха колата. Ян Питърс погледна Сюзан, след това се обърна към жена си и попита на африкаанс:

— Тя вярваща ли е?

— Ян! — отвърна жена му с възмущение.

Сюзан и нейният син бяха ли отговор на молбите ѝ? Връщаха ли се във фермата си с жена за сина им и едно прекрасно дете?

Сюзан се обърна. Мисията не се виждаше вече.

— Помислихте ли за предложението ми да дойдете с мене? — попита доктор Стивънс преподобния Филип, който не отделяше очи от хоризонта, зад който замина колата, отнасяща Сюзан. — Може би е време да промените намерението си.

— Да — отговори преподобният, пое дълбоко въздух и тръгна с него. — Да — повтори той и погледна църквата, която изведнъж му се стори не на място, както беше и той самият.

Сложи ръка в джоба си и потърси малкия златен пръстен.

— Ще се върна с вас за известно време.

16.

Прюданс яростно сновеше из стаята хванала полите си. Не можеше да накара баща си да повярва в това, което щеше да стане, ако не се подготвят за новите времена.

— Вие сте сляп! Щом отказвате да ме изслушате, значи сте сляп, татко.

— Е, добре, остави ме да си живея в слепотата.

Жак беше седнал до бюрото си с гръб към нея. Както винаги, когато възникнеше такъв спор, той се потапяше в книгите и гледаше цифрите, за да се убеди, че е прав, макар да знаеше в дъното на душата си, че Прюданс има право.

— Имението е в добро състояние. То ще премине през много поколения и няма да бъде оставено на овцете.

— Тогава няма да дочака никого. — Прюданс хвърли поглед към Емили, която стоеше до прозореца и гледаше навън. — Къщата е стара, а земята ще умре.

Емили мразеше, когато баща ѝ и Прюданс се караха и се стараеше да стои настрана.

— Кажи му, Емили — продължи Прюданс, — кажи му, че Добра Надежда ще загине, ако не направи нещо.

— Дори и след смъртта ми Добра Надежда ще живее — каза Жак и затвори гневно книгите. — Няма да умре!

— Даже и ако английското правителство реши да не покровителства нашите вина? — извика Прюданс.

Емили се мъчеше да не ги слуша.

— Земята не знае „ако“ — каза Жак. — Добра Надежда е нашата земя и тя е безсмъртна. Нямам нужда от английското правителство, за да оцелея.

— Говорите като французин.

— Да.

— Тогава не можете да разчитате едновременно на обещанията на англичаните и на Наполеон. Щом сте в Африка, можете да се

обърнете само към Европа.

Прюданс се приближи до него. Искаше да го докосне, за да го накара да разбере нейната гледна точка.

— Не виждате ли, че ако настоявам, то е, защото обичам тази земя?

— „Обичам“? — Жак стана. Беше пребледнял от гняв. Тя бе докоснала истината. — Казваш „обичам“, Прюданс. Е, добре, може би е време да заобичаш нещо друго. Прекаленият интерес, който показваш към това имение, не е естествен.

След като каза тези думи, които повече от всичко нараниха Прюданс, той излезе. Когато след него вратата се затвори, на Емили ѝ се стори, че въздухът свършва.

— Прюданс — каза Емили, като се приближи до сестра си и се спря до нея. В съзнанието ѝ отново изплува онази вечер, когато Прюданс беше изнасилена от господин Клодел. — Татко не искаше да те нарани.

— Може би има право — отговори Прюданс и се обърна настрана, но Емили забеляза, че в очите ѝ блестят сълзи. — Може би не е нормално толкова да се интересувам от Добра Надежда — каза тя и наведе глава, — тъй като Клара ще я вземе.

— Клара ли? — учуди се Емили.

— Тя не се е променила. Не се заблуждавай. Никога не забравяй какво представлява. — Прюданс обърна към сестра си насълзените си очи. — Тя злоупотребява с всички и дори с детето си. Джофри е само средство за отмъщение. Няма да се спре пред нищо, за да успее, и татко ѝ помага.

Емили настръхна, защото знаеше, че Прюданс е права.

— Ако все още ти трябват пари, аз имам — тя докосна ръката ѝ. Говореше за парите, които Жан-Жак не може да използва. — Ти искаше пари, за да купиш овце и съседните земи. На твое разположение са.

— Много е късно — отговори Прюданс. — Няма вече време за това, но от парите ти имам нужда. — Думите ѝ изненадаха Емили. — Отвъд Добра Надежда има цял един континент. Татко е прав, че животът е в тази огромна Африка.

Емили си спомни последния път, когато Прюданс ѝ беше говорила за кораба с каторжниците. Животът за Прюданс е далече от

Добра Надежда. Емили усещаше как семейните връзки се разкъсват.

Навън се чу пронизителният вик на Клара, отправен към единствената ѝ надежда за постигане на реванш.

— Джофри! Къде си?

— Искаш ли да заминеш, Прюданс? — попита Емили, като се опитваше да надвика Клара.

Тя си спомни за писмата, които беше написала на Сюзан. Бяха ѝ върнати без обяснение от мисията. Сюзан бе заминала, намираще се някъде из големия континент, за който говореше Прюданс и където тя самата искаше да изчезне.

— Вземи парите, от които се нуждаеш, Прюданс.

Беше неизбежно. Децата бяха пораснали и искаха да отлетят със своите криле. Тя също щеше да отлети...

Жак Марздън погледна към къщата, откъдето чу майка си да вика Джофри.

— Тя те търси — каза той на малкия си брат.

Жак беше почти на девет години. Надяваше се, че ще дойде ден, когато майка му ще извика и него, но това още не беше се случвало.

— Отивай — и той побутна Джофри като не откъсваше очи от рибата, която се мяташе на въдицата на Сънди. — Тя те търси.

— Искам да видя рибата.

Джофри мразеше вниманието, с което майка му го отрупваше. Мразеше вечните ѝ наставления. Опитваше се да бъде мил с нея, но знаеше, че няма да успее да направи това, което тя очаква от него.

— Джофри! — извика отново Клара. Той държеше в ръка трептящата въдица и гледеше сребрилата риба, която водеше ожесточена борба, за да се освободи.

— Тръгвай! — повтори Жак.

Как може брат му да бъде толкова лош с него, питаше се Джофри.

— Джофри! — извика пак Клара със строгост, достатъчна да го откъсне от детството му.

— Идвам — отговори най-после той. Джофри напусна със съжаление речния бряг и опиянението на риболова, за да се върне вкъщи към слънчевото бъдеще, което искаше да му наложи майка му.

Сребристата риба полетя във въздуха и се приземи зад Жак и Сънди. Беше голяма и се въртеше в пясъка.

— Това ли е хитрата рибка, за която е разправял баща ти.

— Нейният син.

Сънди усещаше, че Жак ще го отведе в миналото. Той бързо се огледа наоколо.

— Трябва ни камък — каза Сънди, за да му отвлече мислите.

— Ще потърся — предложи Жак, изтича да вземе един камък и се върна. Поддържа го за миг над главата на рибата. Сънди улови в погледа му омраза. В очите му нямаше нищо детинско. Камъкът се стовари върху главата на рибата с ненужно голяма сила.

— Мъртва е — каза Жак и хвърли камъка, който се търкулна край рибата.

— Ще я занеса къщи Розита да я опече. — Сънди взе рибата и си тръгна.

— Защо? — попита Жак.

Сънди се спря, усмихна се и сви рамене.

— Когато се ожените, и вие ще правите каквото ви каже жената.

— Жените знаят ли какво трябва да правят мъжете?

Жак се сърдеше на Розита. Откакто Сънди се беше оженил за нея, нямаше време да разговаря с него. Не му разказваше вече разни случки като преди. Случки, които допринасяха за изясняването на истината, която той търсеше в миналото.

— Жените не знаят нищо. Не мислиш ли?

— Знаят.

Сънди пъкна една тънка пръчица в устата на рибата. Поддържа я за малко пред него, след това я метна през рамото му. Очите на рибата като че ли продължаваха да гледат Жак с ужас.

— Жените всичко знаят — каза Сънди.

— Тогава какво знае майка ми за баща ми от това, което аз зная?

В това, което Жак бе научил от Сънди за миналото, не беше ставало дума за баща му. Жак нищо не знаеше за него. Знаеше само, че е английски аристократ и че е заминал за Индия с британската армия. Никой никога не говореше за него. Не им пишеше и майка му не споменаваше името му.

Сънди погледна настрани.

— Господарят Уестбъри — каза той. Беше доволен, че има повод да напусне Жак. От шушуканията между прислугата бе разбрал, че английският лорд не е баща на Джофри, но Сънди никога не говореше за това пред Жак. Новата му съпруга Розита го беше посъветвала да си мълчи.

— Тръгвам си — каза Сънди и бързо се отдалечи, докато Джон Уестбъри яздеше бавно по хълма, който се издигаше над реката.

— Виждам, че си уловил хитрата рибка — извика той на Сънди, който си заминаваше с люлеещата се над рамото му риба.

Сънди се обърна и се усмихна радостно на момчето, което го беше измъкнало от вечните въпроси на Жак.

— Да. Това е синът на хитрата риба. Като мен.

Жак погледна към Джон Уестбъри, който слезе от коня си и се спусна по хълма, за да отиде при него. Беше почти на четиринадесет години. Прекарваше много време в Добра Надежда и Жак се питаше каква ли е причината за това.

— Къде е Джофри?

Реката беше намаляла. Тъмни следи показваха по скалите обичайното ниво на водата.

— Каква суша! Къде е Джофри? — каза Джон.

— Той е с майка ми.

— А къде е майка ти?

— Майка ми ли?

Жак имаше способността да задава смешни въпроси и това беше много забавно за Джон.

— Вкъщи е.

— За какво си мислиш? — попита Джон, като забеляза, че малкият му приятел е замислен.

— Задавах си въпроси.

Жак ритна едно камъче, което цамбурна във водата, а той наблюдава дълго кръговете на повърхността.

— Познавал ли си баща ми? — попита, без да отмести погледа си от кръговете.

— Не. Виждал съм го веднъж. Това е всичко — отговори Джон. — Сънди разказвал ли ти е нещо?

— Чувал съм разни работи — отговори Жак.

Джон срещна погледа му. Поглед, изпълнен с ярост, и едновременно с това унесен и заплашителен.

— Бащата на Сънди е бил роб в Добра Надежда. Казвал се е Али и е знаел всичко.

— Какво ти е разказал?

С течение на годините и Джон си задаваше немалко въпроси. Спомняше си за това странно разбирателство между сестра му Полин и Емили, когато стояха пред надгробния камък, издигнат в памет на един човек, за когото той не знаеше нищо — Жан-Жак — брат на Емили и син на робиня. Изглежда Сънди знаеше повече за това.

— Искан ми се да знам — каза Джон и седна. — Разкажи ми какво ти е казал.

— Той не може да ми каже защо мама не ме обича.

Жак хвърли още един камък във водата. Джон гледаше кръговете.

— Това може би не е вярно. Какво ти каза Сънди?

Жак се обърна и се отдалечи. Двете момчета ровеха в миналото, за да открият какво е скрито там. Джон Уестбъри гледаше към Жак — това слабо малко момче, преследвано от мисълта за майка си.

— Никога ли не си задаваш въпроси? — попита Жак.

— За какво?

Джон не искаше да се остави Жак да го смути и обърка, но лошото беше вече сторено.

— Кой си ти? — попита тихо Жак.

— Знам кой съм.

Джон се изтегна на земята и отправи поглед към небето. Лъжеше се. С въпросите си Жак просто искаше да го предизвика.

— Сънди знае — каза Жак.

Джон се почувства неудобно. Възрастта му го караше да си задава въпроси за своята самоличност. Той седна и погледна тесния гръб на Жак.

— Какво друго ти каза този роб?

— Той е син на роб.

— И какво още ти е казал? — гласът на Джон издаваше раздражение. — Може би те лъже. Мислил ли си за това? То си им е навик.

— За какво говориш? — попита Жак.

— За тях — и Джон сви рамене и така изкара всички тъмнокожи лъжци. — Всички лъжат — добави той.

— Не ги обичаш, нали?

— Не. Какво ти каза?

— Ти каза, че той лъже. Защо се ядосваш?

— Не се ядосвам. — Джон стана и се изтупа. — Мисля си, че го слушаш и после говориш глупости.

— Тогава защо идваш тук и ме питаш какво знам, щом мислиш, че говоря глупости?

Джон бързо отиде до коня си.

— Яд те е. Защо? — настояваше Жак. — Какво може да знае за тебе?

— Е, аз ще ти кажа това, което не знаеш. Жак, ще ти кажа защо майка ти не те обича. Защото лъжеш.

— Аз лъжа?

— Да, като негрите. Измисляш си разни истории, защото истината не ти харесва — каза Джон и се качи на коня. Искаше да напусне колкото се може по-бързо това място, където всеки се опитваше да открие причината за тревогите му, с което само ги увеличаваше.

— Сънди не лъже! — извика Жак след Джон. Като не получи отговор, се обърна. Не искаше и да знае за Джон Уестбъри, защото си имаше други грижи, но мъничкото му сърце биеше тревожно. Въпросите му очакваха отговори. Хвърли камък във водата, наведе се да вземе още цяла шепа и започна да ги хвърля един след друг в кръговете, които ставаха все по-големи. Нищо не знаеше за Джон. Освен това, че има всичко, от което той беше лишен: майка, баща и обич. Мразеше го...

Колата на Емили беше спряна пред къщата на Уестбъри. Джон тихо отведе коня си в задния двор. Знаеше, че Емили и сестра му са вътре, а не искаше да види нито едната, нито другата. Забърза се към стадото овце, които забеляза отдалече. Баща му беше там и трябваше да го помоли за нещо много важно, защото единствено мисълта за това можеше да му донесе спокойствие. Пришпори коня си и в галоп стигна до баща си.

— Защо искаш да учиш в Кейптаун? — попита господин Уестбъри и свирна на кучето с черно-бели петна, което завръщаше овцете. — Образованието, което получаваш, не е ли достатъчно?

— По-късно искам да уча право.

Джон очакваше реакция от баща си. Често му се искаше да е по-млад. Тогава би го разбрал.

— На твоята възраст какво можеш да разбираш от това? — отговори господин Уестбъри, без да го погледне. Той знаеше, че момчето е интелигентно много повече от него самия. Обърна се и изгледа Джон, докато кучето тичаше около овцете. — Почакай да пораснеш още малко — добави той.

— Вече съм почти на четиринадесет години. Знаем какво искам, татко.

Думата „татко“ винаги притесняваше господин Уестбъри.

— Значи искаш да учиш право.

Джон кимна.

— В Кейптаун ли?

— Ще работя и ще ви върна всичко, което ще похарчите за образованието ми.

— Да, убеден съм. — Той си мислеше за дълга, който никога нямаше да изплати на внука си. Дългът, натрупан от лъжата. — Ще помисля.

— А майка? — Джон знаеше, че майка му няма да го пусне. — Ще поговорите ли с нея?

— Не още.

Като се възползва от това, че овцете се бяха разпръснали, той се обърна. Знаеше, че никога не ще може да говори прямо с жена си за Джон. Свирна на кучето, което се затича на зигзаг, за да завърне овцете.

— Видя ли кръстницата си?

— Тя тук ли е? — попита невинно Джон.

— Да — каза господин Уестбъри и се обърна към него. — Чух какво ми каза, Джон.

— Има ли нещо друго, татко?

— Какво друго? — господин Уестбъри го погледна с любопитство.

— Жак Марздън разказва странни неща. Той прекарва времето си с негрите.

— Той е особено момче. Не го слушай. Не знам защо ходиш толкова често в Добра Надежда — каза господин Уестбъри и насочи отново вниманието си към кучето. Чувството на превъзходство, което изпитваше Джон по отношение на чернокожите, не му беше убегнало. — Ще говоря с майка ти — заяви Уестбъри, като знаеше прекрасно, че няма да го направи.

— Сигурна ли сте, че ще можете да се върнете сама, Емили? — попита Полин. — Мога да ви откарам с нашата кола.

— Добре съм, Полин.

Но Емили не изглеждаше добре. Чувстваше, че ѝ се схващат краката, но не се предаваше. Хвана се за колата. Усещаше ръката си слаба. Нямахше сили.

— Помислете за това, което ви помолих, Полин.

Полин сведе очи. Емили искаше от нея позволение да каже на баща си кой е Джон Уестбъри. Да му каже, че той е негов внук, че Жан–Жак не е умрял, без да остави частица от себе си. Тя ѝ беше обещала, че той няма да говори за това с никого.

Емили чувстваше непреодолима слабост и едва се качи на колата.

— Моля ви, Полин. Той няма вече за какво да живее. — Когато хвана юздите, тя не усещаше, че държи нещо между пръстите си. — Знаем значението, което това има за вас, Полин, но заклинам ви! — Емили се опита да раздвижи юздите, но като не успя, извика: — Давай, Шабан! Върни ме вкъщи.

Конят послушно потегли, сякаш разбираше, че нещо не е наред.

— Емили да не е болна? — попита майката на Полин, която излизаше от къщи. — Изглежда много бледа.

— Казва, че е добре — отговори Полин и погледна към колата, която се движеше към Добра Надежда.

— За какво си говорихте? — попита Мери Уестбъри.

Полин си спомни за думите на Емили: „Истината трябва да се разкрие“, които срещнаха незабавния отговор на Полин: „Това е невъзможно“.

— Говорихме за Прюданс. Заминала е да живее в Кейптаун.

„Разбирам причините, които ви карат да пазите в тайна самоличността на сина си, но това не може да трае вечно, Полин“. Гласът на Емили отново отекна в съзнанието ѝ.

— Може би Прюданс си е намерила някой в Кейптаун. Съобразителна е и знае какво иска — заяви госпожа Уестбъри, прекъсвайки мислите на Полин. — И Емили би трябвало да се омъжи.

— Аз също, мамо — каза тихо Полин, докато в главата ѝ звучаха думите на Емили: „Няма нищо по-важно от това да се оповести истината за раждането на вашия син, Полин.“

— Защо е толкова важно? — беше попитала Полин.

— Защото той е истинският наследник на Добра Надежда и ако това не се знае, Клара ще прекърши още две съдби — бе отговорила Емили.

— А колко съдби ще бъдат разрушени от тази истина?

— Полин! — извика госпожа Уестбъри и погледна дъщеря си с любопитство. — Къде си? За какво мислиш?

— Казах си, че така е по-добре — отговори Полин.

— Кое?

Те видяха, че Джон идва при тях.

— Че Прюданс е заминала. Добре е — повтори тя, като прегърна майка си през раменете. Считаше за свой дълг да я закриля, както Емили — баща си. Беше започнала да вярва в тази лъжа.

Докато Джофри се опитваше да издърпа книгата от брат си, страниците се разкъсаха.

— Моя си е. Мама каза, че е моя — извика Джофри.

— Виж какво направи! — Жак беше позеленял от гняв при вида на скъсаните страници от книгата, на която толкова държеше. Нахвърли се върху по-малкия си брат, хвана го за гушата и започна да му креци в лицето: — Мразя те! Ще те убия!

Докато стискаше врата му, Жак видя как малкото лице на Джофри се изкривява. Искеше да го убие.

— Пусни го! — извика Клара и се спусна върху Жак.

Тя не виждаше синовете си, а само как Чарлз Марздън убива Дънкан Шоу. Загубила контрол над себе си, тя сграбчи Жак и го дръпна от Джофри. Жак усети омразата в погледа и гласа ѝ.

— Тебе би трябвало да убия!

Жак се чувстваше унищожен, удавен в този порой. Майка му го удари, сякаш откъсна главата му. Той пусна брат си.

— Наведи се! — извика му Клара.

— Не! — малкият Джофри изтича след майка си, която се беше устремила към камшика, закачен на стената. — Не! Аз съм виновен. Аз скъсах книгата.

Клара го блъсна и се приближи до Жак с камшика в ръка. Жак знаеше, че каквото й да беше направил, тя щеше да го накаже заради нещо друго. Той се обърна и се наведе. Усети как ръката на майка му го хваща за панталона и го смъква. Чу свистенето на камшика да разкъсва въздуха зад него. Срамуваше се от голотата си. Стисна зъби, когато каишът удари нежната му плът. Усещаше как сълзи изгарят очите му. Камшикът отново се стовари върху него. Беше унижително и ужасно болезнено. Клара се бе разярила, оставила се на инстинкта си заради унижението, което Чарлз й бе нанесъл.

— Не! Причинявате му болка — извика отново малкият Джофри, заставайки между нея и брат си.

„Иска да ме убие“ — мислеше си Жак, докато тя го биеше. Тялото му трепереше от болка. Не издържаше повече. Най-после камшикът спря и падна на земята до него. Погледна дългия кожен каиш, по който имаше следи от кръв. Чуваше над себе си тежкото дишане на майка си.

— Целия ден ще останеш в стаята си.

Чу как скърцащите обувки на Клара се отдалечаваха, последвани от малките стъпки на брат му, който послушно тръгна след нея.

— Той е лош и не искам да играеш с него.

Жак чу вратата да се затваря след тях. Чувстваше се дълбоко отчаян и унижен. Опита се да си вдигне панталона, но не можа, защото целият трепереше. Стисна зъби и го дръпна по-силно. Лицето му се сви от болка, когато грубият плат докосна раните му. Затвори очи като се насилваше да приеме това страдание, дори да извлече удоволствие от него.

Очите му се спряха на осквернената книга. Разкъсаната страница изразяваше точно чувствата му. Приближи се до книгата и я взе. Това бяха пророчествата на Нострадамус. Бе написана на френски. Жак я беше взел с надеждата, че това ще се хареса на майка му. Опита се да

събере страниците, както се опитваше да пришие разкъсаните късове на душата си. Сълзите му се стичаха над книгата и образуваха мокри кръгове. Усилията му да научи френски и да покаже на майка си, че го разбира, бяха пропаднали. Той хвана страницата в края и я дръпна с всичка сила. Така довърши и собствената си разруха...

Лекият конски впряг приближаваше Добра Надежда без кочияш. Емили бе клюмнала настрани и тялото ѝ се поклащаше в ритъма на колата. Жак видя това и се втурна към коня, който в бърз ход влизаше в двора.

— Емили! — извика Жак, хвана юздите и конят се спря.

— Какво става? — попита объркана Емили. Погледна ръката, която баща ѝ подаваше. — Къде съм? — Опита се да събере мислите си. Видя къщата и се усмихна. — Сигурно съм заспала.

Като се опитваше да слезе от колата, тя смъкна крака си, но той се огъна като парцалена кукла. Жак Веднага я вдигна.

— Емили! — Той я взе на ръце. Цялата беше мокра. — Емили! — повтори баща ѝ като се опитваше да ѝ помогне да дойде на себе си.

— Леля Емили ще умре ли? — преминавайки през мрака на стаята, тихото гласче на Джофри стигна до тях. — Мислиш ли, че ще умре? — попита отново той със свито гърло. Беше се изправил в леглото си и се опитваше да види брат си в тъмното. — Боли ли те още?

Жак лежеше по корем, със заровено във възглавницата лице. Правеше се, че не чува настоящия глас на брат си. Болката от камшика беше едва поносима, но това, което го смазваше, бе много по-тежко от нея: омразата, която се стоварваше върху него с всеки удар на камшика.

— Съжалявам — поде отново нежното гласче. — Не исках да скъсам книгата ти. Не исках тя да те бие.

— Спри.

Джофри стисна устни. Когато брат му искаше да се отърве от него, или го караше да си тръгне, или да заспи. Но той нямаше желание за това.

— Какво ти разказа той, Жак?

— Кой?

— Сънди.

— А мама какво ти каза? — отговори с въпрос Жак.

— Не знам.

Джофри наистина не знаеше и не искаше да знае. Това надхвърляше неговия усет.

— Какъв е бил баща ни? — попита той Жак.

— Питай майка ни.

— Тя няма да ми каже. Боли ли те още отзад?

— Много си глупав.

Джофри знаеше, че никога няма да бъде толкова интелигентен като Жак, но му се искаше едно–единствено нещо — да стане негов приятел.

— Знам, че съм глупав — съгласи се той.

Настана тишина. Джофри бе наострил уши. Чуваше приглушените гласове на големите и стъпки по лъснатия паркет. Лекарят беше дошъл. Бе прочел страх в очите на дядо си и сега се питаше дали леля му Емили няма да умре. Дано не умре! Толкова е мила!

— Боли ли ви? — гласът на доктора беше спокоен. — Усещате ли краката си?

Той гледаше Емили, която лежеше неподвижна в леглото си. Тя поклати глава. Ако заговореше, щеше да се разплаче. Никога досега не беше се чувствала толкова безполезна. Видя как лекарят повдига краката ѝ, как ги огъва, но те сякаш не бяха нейни. Нищо не усещаше. Видя го как ги пуска и въздъхва примирено.

— Ще мога ли пак да ходя? — попита Емили като се стараше гласът ѝ да не издаде чувствата ѝ. — Кажете.

Лекарят гледаше настрани.

— Не вярвам. Съжалявам.

„Съжалявам“? Емили се обърна. Той се беше навел над нея, говореше ѝ нежно. Беше дълбоко опечален.

— Имайте любезността да предупредите баща ми — тя отвърна очи от него и от непоносимото му съчувствие. — Не мога да му го кажа сама.

Докторът се изправи и спокойно прекоси стаята. Спря се до вратата. Тя все още се надяваше той да произнесе думата „но“. Не каза нищо и излезе.

Вратата се затвори и Емили остана в затвора, който отсега нататък нямаше да напусне. Обездвиженото от парализата тяло бе нейният затвор. Тя погледна изпънатите си крака и им заповяда да се размърдат, но те стояха отчайващо неподвижни. Усещайки как гневът се надига в нея, тя започна да си хапе устните. Изведнъж осъзна какво се е случило. Крилата ѝ бяха прекършени. Тя бе обречена да прекара живота си в Добра Надежда. Сама се беше осъдила на това преди години, когато се бе посветила на семейството си. Но като видя мъртвите си крака, изпита само едно желание: да стане и да изчезне. Да изчезне, за да отиде при Сюзан и Прюданс, да изчезне към свободата и живота.

Жак влезе в стаята и погледна най-малката си дъщеря, неподвижна на леглото, с обърната към стената глава и затворени очи, сякаш тя искаше да заличи това, което лекарят току-що беше казал. Жак искаше да каже нещо, но не успя.

Приблужи се до леглото и остана тихо там. Емили отвори очи и погледна баща си. Опита се да се усмихне.

— Добре съм, татко — прошепна тя.

Но как това можеше да бъде вярно? Той се наведе над нея, повдигна я и я притисна до себе си. Тя трепереше.

— Да, Емили, плачи, мъничката ми. — Той чувстваше как тя се разтърсва и облива в сълзи.

— Защо аз, татко? — попита Емили с глас, задушен от риданията. — Не разбирам.

— И аз не разбирам, детето ми — каза Жак, чиито сълзи се смесиха с тези на дъщеря му.

Прюданс не знаеше нищо за нещастиято. Иначе тя би зарязала плановете си и би се върнала вкъщи, но Емили беше помолила Жак нищо да не ѝ казва. Сега тя се намираше в Кейптаун, където, както я бе посъветвал баща ѝ, се опитваше да устрои живота си далече от Добра Надежда. Емили също я беше заклела да не прави нищо, което да я

отвлече от намеренията ѝ. Така, мислеше си тя, ще може да съществува чрез мислите си за Прюданс.

От няколко месеца тя живееше в къщата на госпожица Търстън. Гледаше в огледалото лицето си и голото си тяло. Огледалото беше елипсовидно, оградено от две редици чекмеджета. Гърдите ѝ бяха закръглени и твърди, талията ѝ — тънка, а ханшът — леко разширен. Всичко в него издаваше женственост. Прекара ръка в косите си, откри лицето си и сви устни. Обърна се в профил и отново се огледа. Причината за нейното неудовлетворение беше носът ѝ. С прибрани коси и издадена напред брадичка той изпъкваше и нямаше нищо общо с малките нослета на Емили и Сюзан, за които толкова често им завиждаше.

Тя отново се замисли върху проектите си. Беше наблюдавала мъжките маниери, начина, по който мъжете се движат, говорят, обличат и смеят. Тази сутрин си бе купила панталон, риза, шапка, боти и сако. За да не предизвиква любопитството на продавачката, тя беше казала, че дрехите са за брат ѝ, че той е много зает, за да дойде лично, и че не е трудно да ги купи вместо него, защото имат почти еднакъв ръст. Тя не ги пробва в магазина, а се задоволи само да ги сложи на себе си възбудена от мисълта за предстоящото.

Отиде до леглото, взе панталона, мушна единия си крак в него, после другия и го издърпа нагоре. Беше доста тесен за дамски ханш. Сложи си ризата и коженото сако и се обърна към огледалото. Изглеждаше смешна. Изпъкналите ѝ гърди ясно се виждаха под сакото. Тя прибра косите и постави на главата си кестенявото бомбе. Стана още по-смешна. Махна шапката, хвърли я на земята и отново погледна в огледалото. Докосна дългите си руси коси, които се спускаха до раменете. Погледът ѝ се спря на малката ножица, оставена на тоалетката.

Когато и последният кичур руса коса падна на пода, Прюданс пак отправи поглед към огледалото. Косите ѝ бяха къси, но с това не изглеждаше по-мъжествена. Съразмерната извивка на веждите ѝ я издаваше още повече. Отметна коси и започна да унищожава нежното изображение в огледалото, като ги подстригваше възможно най-късо. Струваше ѝ се, че ако успее да заличи женствените си черти, ще може да доведе плана си докрай. Тя толкова дълго ряза, че кожата около веждите ѝ се зачерви и възпали, но всякакъв белег на женственост

беше премахнат. Дръпна косите си назад и отново сложи шапката. Вече не беше същата. Ужасно! Започна да прилича на мъж. Като погледна надолу, тя видя гърдите си под сакото. Изпаднала във въодушевление, Прюданс хвърли сакото си, свали ризата, взе фустата от леглото и откъсна една лента от нея, която енергично нави около гърдите си. Но се спря. Стегнатите ѝ гърди я боляха. Едва можеше да диша. Направи гримаса и с примирение продължи да навива лентата. Клетката, в която се беше затворила, я принуждаваше да изпъне раменете и главата си назад. Всякакви женски извивки изчезваха.

Прекара ръка по лицето си и се усмихна. Винаги е имала широки рамене. Работата в лозята ги бе направила по-груби. Някога това я притесняваше, но не и днес. Но в сравнение с тях, нежността на лицето ѝ привличаше вниманието. Тя щеше да изложи на слънце чувствителната си кожа — да изсъхне, да потъмнее и загрубее. Тогава и бръчки щяха да се образуват. Щеше да стане грапава като ръцете ѝ. Облече отново ризата и сакото си. Да! Беше възможно. Можеше да мине за мъж, но първо трябваше да се упражнява в мъжкия говор и движения.

Прюданс наблюдаваше планината отвъд морето, която гордо се издигаше над Кейптаун, сгъстен в склоновете ѝ. Остави корабът да я клатушка и каза тихичко сбогом на семейството си и на Добра Надежда, които останаха зад синкавите планини.

Един мъж сложи ръката си на парапета до нея. Тя изтръпна.

— Къде отивате? — попита мъжът, без да я погледне.

— Във вътрешната част — отговори спокойно Прюданс.

— Както всички. — Човекът се обърна, облегна се на парапета и я погледна. — Вярвате ли на всичките тези истории за златото?

— Защо не? — каза тя и се облегна като него на парапета. Като кръстоса крака. Прюданс хвърли бегъл поглед към бюста си. Той с нищо не показваше за съществуването си.

Усети, че ѝ прилошава. Повдиган от вълните, корабът се носеше напред. Опита се да гледа само в мачтата, за да се поуспокои стомахът ѝ, но безуспешно. Зави ѝ се свят. Погледна мъжа до себе си. Беше се навел над парапета. Всичко, което беше яла, се обръщаше в стомаха ѝ. Тя се наведе до него и двамата повърнаха в шумните вълни.

Спогледаха се. Корабът отново се заклати и стомасите им забълбукаха. Те се наведоха над парапета и едновременно запъшкаха. Прюданс не можа да сдържи усмивката си на задоволство.

Пътуването беше мъчително. Прюданс прекара по-голямата част от времето с мъжете. Каза им, че се нарича Пиер Шарбол. Хранеха се, смееха се и повръщаха заедно. Едва на петия ден, когато пред тях се откри заливът Алгоа, тя забеляза, че вече не ѝ става лошо. Малкото градче на брега изглеждаше бедно и пусто. Къщите бяха пръснати в безпорядък по продължение на негостоприемния бряг, върху който със страховит грохот се стоварваха вълните. „Разтоварването“ трябваше да стане с малки тесни лодки. Те танцуваха по морската повърхност, а мъжете превозваха пътниците. Вятърът духаше силно, морето беше развълнувано. Лодкарите искаха две гвинеи, за да оставят пътниците на брега. Цената беше четири пъти по-висока от обичайната. Пристанището гъмжеше от народ. Веселите гласове на лодкарите се смесваха с кръсъците на чайките. Прюданс бе толкова възбудена от приключението, което щеше да изживее. Един млад моряк я тласна назад.

— Първо жените. Отдръпнете се.

Лодкарите едва задържаха лодките в посоката на вълните. Най-малкото навеждане настрани — и те можеха да потънат. Един гол до кръста лодкар се усмихна широко на Прюданс.

— Аз взема вас. — Една вълна го събори. Когато тя отмина, той си пое дъх и каза: — Два шилинга и шест пенса.

Никога, от детството си досега, Прюданс не беше се забавлявала така. Седнала на раменете на полуголия лодкар, тя стигна до брега. Най-послед се чувстваше свободна.

Щом стъпи на твърда земя и плати на лодкаря, Прюданс погледна отново към града. Заобиколен бе от стръмни хълмове, по които не растеше никаква растителност. В сравнение с Кейптаун, този град е ужасен, но това не намали въодушевлението на Прюданс. Някъде зад тези хълмове я очакваше нейното бъдеще. Изпълнена с доверие, тя тръгна напред. Порт Елизабет беше вратата на Африка.

Ангус Макбрайд, стар, много стар човечец, се беше облегал на бялата стена на малко магазинче, което се издигаше самотно в една

глуха уличка на края на Порт Елизабет. Нахлупил шапката си над очите, той гледаше кафявите кожени ботуши на Прюданс. Тя сновеше пред него и вдигаше облак от прах, който той прогонваше с ръка.

— Една кола в Кейптаун струва шестдесет лири, а хубавите коне са по двадесет и пет — заяви Прюданс и посочи един амбулантен пазар, където бяха изложени стоки за продан. — Е, колко искате за тази кола?

— Ако престанете да ми вдигате прах в очите, може би ще помисля. — Шотландският му акцент звучеше странно на местния фон.

— Много добре — отговори Прюданс, застава пред него с ръце на кръста и килната на една страна шапка. — Помислете си — каза тя и изтри устните си с опакото на ръката. — Предлагам сто и петдесет лири за колата и стоките.

— Охо! — извика Ангус Макбрайд, махна шапката, сложи я пред очите си, за да си направи сянка, огледа Прюданс и отново нахлупи шапката. — Я виж ти!

— Колко искате?

Прюданс беше проучила цените на всички стоки, от които щеше да има нужда като амбулантен търговец, но човекът пред нея малко се интересуваше от установените цени. Той спазваше само един закон — своя. Видя го да изважда от джоба на панталона си пръстена лула, която пъхна в устата си и я остави да виси без да я напълни.

— Е, колко искате? — повтори нетърпеливо Прюданс. — Няма да си губя времето в спорове.

— Може би ще бъде по-добре да погледнете стоките в тази кола, господине.

— Вече ги видях.

— Може би е във ваш интерес да погледнете пак.

Макар и с лула в уста, Макбрайд успя да се усмихне. Прюданс отиде при колата и хвърли поглед на стоките в нея: кухненски съдове, часовници с кукувички, пакети със семена, ечемик и блестящ порцелан. Камари памук бяха натрупани в дъното. Тя вече старателно бе огледала всичко.

— Не виждам барут.

— Защото няма — отговори Макбрайд.

— Но от него се печели много, особено в Кимбърли — каза Прюданс.

— Да, така е.

— Тогава, ако прибавите и барут — тя отправи поглед към вътрешността на магазинчето, — ще закръгля малко сумата.

— Откъде казахте, че идвате?

— Нищо не съм казал. И тъй като съм изморен, няма да споря и просто ще си отида. Съгласен ли сте? — попита грубо тя.

Старецът се загледа някъде далеч, присви очи, сложи отново лулата в устата си и се обърна рязко към Прюданс.

— Двеста лири.

— Двеста лири?

— С барута — каза той, като й подаде две големи торби.

— Слънцето ви е замъглило разсъдъка.

Прюданс се дръпна настрани, за да помисли. Спря се, когато забеляза това, което старецът вече бе видял. Облегнат на едно дърво, недалеч от тях, един човек ги наблюдаваше. До него стоеше кон. Малко по-нататък беше клекнал един негър. Ръцете му свободно висяха между коленете му. Беше облечен в дрехи от кожа.

— Ей, вие там! — каза Прюданс и се отправи към тази странна тройка. — Според вас как върви барутът?

— Не бих попитал него за това — каза гласът с шотландски акцент. — Положително не него.

— Тогава?

— В кози или в овце? — попита човекът. Източнолондонският диалект звучеше забавно, но лицето беше сериозно. Той погледна негъра, който стоеше клекнал до него. — Какво ще кажете?

— Вас питам — каза Прюданс и се приближи още повече.

Той се обърна към нея. Прюданс чувстваше неудобство, когато той я гледаше. Очите му бяха кестеняви, имаше хубаво мъжествено и открито лице. За първи път от много месеци насам Прюданс имаше усещането, че е жена. Уязвима. Тя рязко се обърна към Ангус.

— Искате да му се плати в лири — каза тя.

Човекът започна да се подсмива зад гърба й. Тя се обърна и отново го погледна. Пак се почувства неловко. Имаше нещо особено в него. Когато очите им се срещнаха, подигравателният смях секна и погледът му стана сериозен.

— В лири! — извика той, като мина пред нея и се запъти към колата.

— Съветвам те да не ми пробутваш твоите номера, Пол Манхоф! Откакто те познавам, все се опитваш да ми откраднеш колата — каза предизвикателно старецът. — И не искам твоят въшлив негър да се влачи тук.

Прюданс наблюдаваше Пол Манхоф. Той се обърна към нея, след като беше разгледал небрежно колата.

— Колко предложихте?

— Той иска двеста лири.

Пол Манхоф само поклати глава в знак на категорично съгласие.

— Какво означава това? — попита тя подозрително.

— Ангус е хитрец.

— А аз?

Пол я огледа. Въздъхна дълбоко и се отправи към стареца. Прюданс чакаше нерешително. Нито Пол, нито Ангус ѝ обръщаха внимание.

— Нямате ли какво да ми кажете? — попита тя.

Пол Манхоф погледна Ангус, който сви рамене. Пол на свой ред също вдигна рамене. А Прюданс се чувстваше напълно изключена.

— Тук ли ще останете? — продължи тя.

— Изглежда, че това е най-добрият начин на действие — отвърна спокойно Пол Манхоф.

Ангус радостно дръпна празната си лула.

— Сто. Или вземаш, или се отказваш, мръсен шотландски крадец! — Пол му нахлупи шапката над очите и отиде при Прюданс.

— Можете да ми помогнете да натоварим нещата. Уредено е вече — каза той, като погледна Ангус и тръгна към коня си и негъра.

— Една минута! — извика Прюданс и се затича след него. — За какво да ви помогна? Да натоварим кои неща?

— Ще разделим колата по средата. — Пол развърза коня си. — Много просто.

— Защото си въобразявате, че с моите сто лири ще получите половината. — От смайване Прюданс беше повишила тон. После заговори по-тихо: — Не влизам в този род комбини.

Той поклати бавно глава и сложи седлото на коня.

— Искам си моите сто лири, преди да сте докарали работата до бой — каза Ангус.

— Можеш да поискаш отново двеста — извика му Пол Манхоф.

— Чакайте! — отсече Прюданс.

Тя свали шапката си и я хвърли на земята, откъдето се издигна облак прах. Погледна яростно Пол, който ѝ отвърна с усмивка, и се обърна към Ангус, без да знае какво да му каже.

— Е? — Ангус се усмихваше стиснал лулата в края на устата си.

— Може би съм се заблудил. — Прюданс се наведе, за да си вземе шапката, изтупа я в панталона, за да спечели време, и се отправи към Пол Манхоф. — Може би съм се излъгал.

Той незабележимо повдигна вежди и погледна негъра, който вдигна очи към небето.

— Доколкото разбирам, вие искате да се сдружите с мене?

Прюданс си сложи шапката. Кестенявите очи на Пол Манхоф искряха от хитрост и това много я смущаваше.

— Ето ти идея — каза Прюданс. — Отскоро съм тук. Може би това ще е добра работа.

Ангус Макбрайд нахлупи шапката над очите си, сякаш за да не ги гледа. Пол наблюдаваше Прюданс проникателно. Той погледна изпитателно своя съучастник, облечен в кожени дрехи. Тъмнокожите рамене се повдигнаха, после се отпуснаха несигурно.

— Казахме сто.

Пол Манхоф спокойно се приближи до Прюданс, като оглеждаше лицето, тялото и ботушите ѝ. Докато обикаляше около нея, тя усети как женствеността ѝ разцъфтява.

— Какво има? — попита Прюданс.

Той бавно ѝ подаде ръка:

— Манхоф. Пол Манхоф.

Прюданс потрепна, когато коравата му десница хвана нейната. Погледна го право в очите и сърцето ѝ затуптя.

— Шарбол, Пиер — каза тя и енергично стисна ръката му.

Лицето на Пол изрази удивление.

— Пиер Шарбол — повтори тя и дръпна ръката си. — От Франция съм. Европа.

— А, така ли? — Пол изглеждаше успокоен. Той се отправи към коня си. — Можеш да натовариш кожите, Темба. Тръгваме.

— Вие нищо няма да натоварите, защото няма да получа моите сто лири.

Прюданс беше напълно забравила за Ангус Макбрайд. Тя се обърна към него и спря пред пушката, насочена към нея. Пол Манхоф подигравателно наблюдаваше сцената.

— Платете на човека, иначе трябва да го убия! — каза насмешливо той.

— Ще му платя, ако пусне тази пушка — отвърна Прюданс, без да изпуска оръжието из очи.

— Чу ли какво каза господинът, Ангус? — Пол беше явно доволен.

— Тъй ли? — старецът не сваляше пушката си.

Тя почака малко, след което извади с нежелание от джоба си пачка банкноти.

— Сто лири — каза Прюданс.

Тя започна да брой, като поглеждаше към оръжието. Като видя, че той леко навежда пушката си, за да сграбчи шумолящите банкноти, Прюданс му удари един в лицето. След това грабна пушката и метна стареца на земята. Обърна се към Пол Манхоф, който с възхищение вдигна шапката й. Тя му благодари с леко кимване и каза:

— Надявам се, че с вас няма да имам същите неприятности — след което хвърли парите върху Ангус, който се замята в праха, за да ги хване, преди да са отлетели.

— Впрегнете воловете — нареди тя на Пол и посочи малкото стадо недалече от тях. — Четири ще ми свършат работа.

— Воловете? — извика старецът, като хвана и последната банкнота. — Вие нищо не споменахте за воловете.

— И вие също. Но аз нямам намерение да тегля колата. Освен ако, разбира се, моят съдружник няма други намерения.

— Хей, по-кратко! — каза Пол, като вдигна ръце. — Няма да откраднем воловете от стареца.

— Че кой е говорил за кражба, приятелю? — Прюданс го прониза с поглед. — Ще ги взема само назаем, за да си пренеса стоката.

— За воловете — още петдесет отгоре — вдигна врява Ангус, като размаха банкнотите.

— Прочетохте ли парите, които дадох! Кой е този? — попита Прюданс Пол, като погледна към негъра.

— Моят лекар.

— А, петстотин лири! — възкликна Ангус смаян.

Прюданс се направи, че не го чува.

— Болен ли сте? — попита тя Пол.

— Вярвам, че ще оцелея.

Пол Манхоф ѝ се усмихна. Явно изящството на този французин с походка на денди му беше направило впечатление.

— Ловък ли е? — попита Прюданс, отправила очи към негъра.

Той спокойно седеше и я гледаше. Кожата му беше мазна и издаваше особена миризма.

— Темба! Иди потърси воловете.

Негърът се изправи с един скок и мина пред Прюданс, като ѝ хвърли весел поглед.

— Случва ли му се понякога да се мие? — попита тя Пол.

Леко приведен напред, Темба отиваше към воловете и си подсвирваше с уста.

Колата остави зад себе си малкото магазинче и Ангус Макбрайд, облегнат на грубата белосана стена. Празната лула висеше на долната му устна. Със спусната ниско шапка, той броеше петстотинте си лири.

Размахван от Темба, дългият камшик от кожа на носорог се изви във въздуха, преди да се стовари върху воловете.

Конят беше завързан и я следваше в бърз ход. Прюданс погледна Пол Манхоф, който седеше до нея в предната част на колата. Той хъркаше и главата му подскачаше в ритъма на движението. Дори и заспал, лицето му излъчваше нещо насмешливо. Тя изведнъж почувства сигурност. Пристигането тук ѝ беше донесло неочакван късмет.

Докато воловете теглеха тежкия си товар към неизвестността, тя погледна напред. Кухненските съдове се удряха с трясък един в друг, металните колела скърцаха, а сухият въздух, примесен с прах, гъделичкаше ноздрите ѝ. Без да го гледа, тя усещаше силното му мъжко присъствие до себе си. Този мъж я привличаше. Като отметна назад глава, Прюданс насочи вниманието си към обширната местност,

разпростряла се пред очите ѝ. Каквито и да бяха чувствата, които изпитваше, Прюданс не забравяше, че съдружникът ѝ наистина я беше взел за мъж.

17.

Емили погледна недоверчиво странния дървен стол на колела. Оставен до леглото ѝ, той стоеше там от две седмици, а тя вече шеста седмица не беше ставала. Баща ѝ сам го бе изработил, но това, без съмнение, нямаше да я спаси от затвора, в който се намираше. Нито баща ѝ, нито някой друг можеше да разбере, затворът беше в нея самата.

— Ще опитате ли днес? — попита Джофри.

Както всеки ден, малкото момченце подаде главата си през полуотворената врата. То нямаше търпение леля му да седне в стола, за да може да я тика.

— Не днес — както винаги отговори Емили.

— Добре — каза Джофри и си тръгна.

— Къде отиваш?

Имаше още нещо, което хората не можеха да разберат: когато си отиваха, тя се чувстваше по-самотна, отколкото би била, ако не бяха идвали.

— Не знам — каза Джофри и сви рамене.

— Къде е Жак?

— Не знам. Каза ми да се махам.

— Тогава къде отиваш?

— Никъде, но ако поискате да опитате, извикайте ме и аз ще кажа на Розита. — Дребничкият Джофри се промъкна зад вратата, но преди да я затвори, каза тихо: — Не бива да се страхувате.

Той се огледа плахо в коридора и изтича към кухнята. Мария го погледна, когато той влезе. Тясната ѝ памучна рокля се пукаше по шевовете, а дебелият ѝ ханш едва се побираше на дървения стол. Протегнала дебелиите си ръце напред, тя белеше старателно картофи.

— Майка си ли търсите? — попита тя.

— Не.

Джофри отиде при нея. Тя е толкова стара, че би трябвало вече да е умряла, мислеше си той. Погледна ситните ѝ бели къдрици.

— Леля Емили не иска да седне на оня стол — каза той сякаш между другото. Мария издаде напред устни и поклати глава.

Джофри искаше да я помоли да му откачи големия ключ от стената на салона. Много пъти се беше опитвал да го стигне, но не успяваше.

— Знаеш ли го оня ключ? Оня — големия, стария?

— Кой? — Мария продължи да бели картофите. Знаеше за кой ключ става дума.

— Този, дето виси на стената в салона.

Тя въздъхна. Този ключ я дразнеше. Беше толкова стар и мръсен, че не разбираше защо го държат още там.

— Може ли да ми го дадеш?

— Защо?

— За да го почистя.

— Защо?

— Не знам.

— Е, защо тогава?

— Ще ми го дадеш ли? — попита той, вместо да отговори.

— Розита! — извика Мария, без да оставя картофите си.

Джофри гледаше спиралата от картофени обелки върху масата. Розита влезе с вързоп чисто бельо.

— Иди и му дай онзи ключ.

— Кой ключ? — попита Розита. — Какъв ключ искаш?

— Онзи ключ, знаеш го много добре.

— Но за какъв ключ ми говориш?

— Той ще ти го покаже. Но не казвай за това на майка си, момчето ми.

Джофри кимна с глава.

Розита откачи ключа и го даде на Джофри. Той знаеше какво означава този ключ за майка му. Мисълта, че когато порасне, трябва да го занесе във Франция, го ужасяваше. Щом като тук не можеше да отвори нито една врата, защо пък да може във Франция? Всъщност той не искаше да отиде там, защото французите не говорят английски. Жак му бе казал, че затова учи френски.

Реши да скрие ключа. И когато Жак бъде готов, той ще го занесе във Франция. Но малкият Джофри не знаеше, че ключът беше само един символ, а символът не може да се скрие.

— Благодаря, Розита — каза той усмихнат и стисна ключа в ръчицата си.

— Какво ще правите с него? — Розита погали русите му къдрици. — Не казвайте на майка си, че аз съм Ви го дала.

— Няма да го загубя. — Момчето пъкна ключа в джоба си.

— Не казвайте на майка си!

Когато Розита си замина, Джофри тайничко се измъкна от салона и като вземаше по две стъпала наведнъж, стигна до мансардата. Тази стая пазеше тайните на баща му и затова майка му никога не идваше тук. Но Джофри не знаеше, че тази мансарда помни и Жан–Жак.

Джофри извади червения мундир и трептящ от възбуда го облече. Ръкавите му стигаха до земята. Малките му ръчички съединиха долните части на мундира. Огледа се и видя, че краката му не се виждат. Пое си дълбоко въздух. След време ще носи същата униформа и ще бъде като баща си. Погледна позлатената корона на пагона и си помисли, че и той ще стане майор. Съблече мундира, извади ключа от панталона си и го пъкна в джоба на мундира. Майка му никога няма да се сети да го потърси там. След това Джофри сгъна униформата и я прибра на мястото ѝ. Чу някой да се изкачва по стълбите. Погледна още веднъж голямата кутия, която криеше тайната на ключа и на бъдещето му.

Когато видя брат си изправен до вратата, той се стъписа. Лицето на Жак изразяваше ярост.

— Добър ден, Жак.

— Какво правиш тук? — попита Жак и огледа стаята, в която Сънди му беше казал, че е живяло детето на робинята.

— Нищо — отговори Джофри и сви рамене.

— Знам какво си правил.

— Какво съм правил? — каза невинно Джофри.

— Гледал си униформата на татко.

— Много ми е голяма засега. — Джофри искаше да сподели тайната с брат си, да му каже истинската причина за идването си. — Виждал ли си този ключ?

— Кой?

— Този, който не може да отключи нито една врата — каза Джофри и посочи с глава кутията. — Той е вътре.

— Защо? — попита Жак озадачен.

— Не го искам.

— Но ти не може да го криеш.

— Той е твой.

— Глупак!

Жак рязко се обърна и си тръгна, а Джофри отново се почувства самотен...

— Розита! — гласът на Емили, който долиташе от долния етаж, прекъсна мечтите му. — Искам да седна на стола. Искам да изляза!

От радост Джофри не усети как стигна до вратата и хукна по стълбите. Вълнението беше изтрило и най-малката следа от самотата.

— Розита! — извика той. — Леля Емили иска да седне на стола.

Милувката на свежия въздух по лицето му беше най-възхитителното усещане: скърцането на железните колела по тревата и мачкането на житата при преминаването на количката — най-вълшебният шум. Джофри тичаше отпред, а слънцето танцуваше в сините му очички и оживяваше лицето му.

— Харесва ли ви? Приятно ли е? Сигурно е много забавно. Мога ли да опитам?

— Приятно е, Джофри — каза Емили и докосна ръката на Розита, която тикаше количката зад нея. — Много е приятно.

— Емили — можа да каже само Жак, когато видя отдалече стола на колела. После пришпори коня си към Емили.

— Вижте колко се радва баща ви — каза тихо Розита.

— Тя го харесва! — Джофри се затича към дядо си. — Леля Емили харесва количката, която ѝ направихте.

Жак скочи от коня и коленичи пред дъщеря си. Топлината, която излъчваше усмивката ѝ го накара да забрави всичко останало. Тя погледна баща си в очите, но в тях видя необикновена празнота.

— Сега всичко е различно, татко! Всичко ще бъде различно. Обещавам! — Тя го притегли към себе си и го прегърна...

Инвалидният стол стана неизменна част от пейзажа на Добра Надежда. Емили гледаше баща си, който вървеше из лозята. Седнала на една пейка до количката на Емили, Полин проследи погледа ѝ. Тя често идваше тук. Знаеше какво ще я помоли приятелката ѝ, но този път започна първа:

— Майка ми живее в лъжа, за да предпази сина ми. Ако кажа истината, тя няма да я понесе.

— Истината не може да убие никого. Ако баща ми не намери стимул за живот, ако истината остане скрита, той ще умре.

Полин гледаше Жак Бовилие в лозята. Дори от разстояние личеше как дългите години са превили гърба му.

— Това е най-съкровено то ви желание, нали? — попита Полин.

Емили кимна с глава.

— Сега, когато Джон учи в Кейптаун, мисля, че е възможно — каза Емили, изпълнена с надежда.

Погледът на Полин се спря на инвалидната количка, на шотландската пола и безжизнените крака на Емили.

— Кажете му го — прошепна Полин.

Емили се задъха от изненада, а душата ѝ сякаш скачаше от радост. Протегна ръка и хвана Полин като че ли с това търсеше потвърждение на думите ѝ.

— Но, моля ви, нека да не казва на никого — добави Полин и сведе очи.

— А на Ева?

— Загрижена съм най-напред за майка ми.

На Емили ѝ се искаше да скочи от количката и да се затича към баща си, да се хвърли в прегръдките му и да извика:

— Жан–Жак има син!

Но тя преглътна радостта си. Ще изчака да остане сама с него, за да му го каже.

Настъпи смут в съзнанието на Жак. Струваше му се, че не е чул добре думите на Емили. Гледаше я подозрително и се опитваше да съсредоточи мислите си. Искеше да ѝ повярва, но не смееше.

— Повтори това, което ми каза — помоли я той и седна на ръба на леглото и.

— Полин и Жан–Жак имат дете. Това дете е Джон Уестбъри.

Тя разказа всичко и зачака истината да измине своя път и да достигне до съзнанието му. Забеляза слаба светлина в очите му, но той рязко се обърна, стана и се отдръпна от леглото.

— Татко — нежно го извика Емили. Сега Жак изглеждаше още по-прегърбен, сякаш бе потънал и изчезнал в самия себе си. — Идете да намерите Ева.

Жак се обърна и погледна дъщеря си.

— Какво има? — попита тя като видя изражението му.

— Защо не ми го е казал?

— Не можеше. Нима не разбирате? Той трябваше да предпази сина си.

Жак разбра. Знаеше какво е изпитвал Жан–Жак, когато са му отнели детето. Изведнъж сякаш прозря всичко, което досега му е изглеждало необяснимо. Жан–Жак бе влязъл в армията, за да осигури бъдещето на Полин и сина им. Щастие, към което Ева и той още се стремяха.

— Търсих ви. — Гласът на Клара изтръгна Жак от мислите му. — Искан да поговоря с вас.

— Пак ли, Клара? — каза Жак и я погледна ледено. Той знаеше какво иска тя. Едно–единствено нещо я занимаваше — завещанието му.

— Отивам в Кейптаун — заяви Жак и тръгна към вратата.

Емили много добре знаеше къде отива той.

— В Кейптаун ли? — каза надменно Клара. — Може би искате да се срещнете с нотариус?

— Не.

Те се изгледаха недоверчиво. Жак не беше отстъпил досега пред желанието ѝ.

— Искан да въведа ред в делата си? — попита студено той.

— Би било нормално да поемете своята отговорност.

— Знам моите отговорности, Клара. Съветвам те да се занимаваш повече с твоите — каза Жак, погледна съучастнически Емили и бързо излезе от стаята.

— Защо татко се държи така? — попита Клара.

— Не съм сигурна, че те разбирам добре — каза Емили, която наистина не я разбираше.

— От години не е ходил там.

— Да, така е — отвърна Емили и взе дневника от нощното си шкафче. — Но може би е дошъл моментът да отиде отново. Нямам нужда от нищо. Благодаря.

Нещо се е променило в държанието на Емили, чувстваше Клара. Шум от конски тропот я привлече към прозореца.

— Къде отива? — попита тя като видя баща си да напуска Добра Надежда.

Без да се смуцава от присъствието ѝ, Емили старателно написа в дневника си: „Истината съживи баща ми“. После вдигна очи към сестра си, която явно не се чувстваше удобно, и заяви:

— А защо да не отиде в Кейптаун? Не е ли нормално да потърси жената, която обича?

Вратата се затвори с трясък зад Клара и най-последно Емили остана сама. Тя въздъхна и погледна отново дневника си. Думите, които написа, се открояваха ясно на страницата: „Господи, направи така, че Клара никога да не узнае истината!“.

Жак напусна Добра Надежда, без да подозира, че е проследен. Жак Марздън дебнеше дядо си скрит в лозята, които ограждаха пътя. Жак знаеше къде отива дядо му. Отиваше при робинята, за която Сънди му беше говорил. Тази жена, чието име не се произнасяше от никого вкъщи, но от която дядо му имаше син — Жан-Жак.

Предградието Уинбърг се намиреше само на няколко километра от Кейптаун и Жак пренощува в един малък пансион. Взе решението си внезапно. Не бе виждал Джон Уестбъри отдавна, но знаеше, че момчето е изпратено в Кейптаун, за да учи в едно малко училище, ръководено от английско семейство. Джон живееше с тях и още няколко ученика, които не можеха да се връщат вкъщи. Някои бяха болнави, дошли от Англия заради африканското слънце.

Жак премина през Уинбърг, което приличаше много на холандско селце: хубави къщички със зелени капаци на прозорците и широки пътеки, водещи до планината Тейбъл, чиито полегати склонове бяха покрити с цветя и смокинови дървета. Забеляза голямата бяла къща, която се издигаше над всички останали. Дръпна връвчицата на медния звънец и го чу как отеква в училищните стени. Чуха се детски стъпки и авторитетен мъжки глас:

— Като се върна, да сте го научили добре.

Един мъж на средна възраст отвори вратата — господин Джеймс Робъртсън, чието сако беше изцапано с тебешир. Косите му падаха върху челото и той непрекъснато ги отмяташе назад.

— Какво мога да направя за вас?

— Благодаря ви. Аз съм приятел на семейството на Джон Уестбъри и бих искал да знам дали е възможно да го видя, за да се уверя, че е добре.

— Джон Уестбъри ли? А защо да не е добре? — попита учителят недоверчиво.

— Просто минавах отгук — побърза да каже Жак.

— Ще ида да видя къде е. Казвате — приятел на семейството?

— Съсед.

— Разбирам. — Робъртсън посочи на Жак един стол във вестибюла. — Няма да се бавя, а и вие също, предполагам. Ние учим, и то добре. Джон Уестбъри има голямо бъдеще пред себе си.

Жак седна и зачака. Едно момиче, облечено в ученическа престилка, мина край него и направи лек реверанс.

— Добър ден, господине — каза тя и се отдалечи.

Жак вдъхваше мириса на хартия и тебешир. До него долитаха монотонните гласове на деца, които рецитираха „Илиада“. После чу тежките стъпки на човека, който с толкова недоверие го бе допуснал до своя свят. Свят, към който се стремеше и госпожица Търстън, но смъртта не й позволи да надникне в него.

Джон Уестбъри влезе във вестибюла.

— Добър ден, господин Бовилие — каза той и наведе глава. Очите му бяха сини, а леко начупената му коса руса. Усмихна се учтиво. Жак разбра, че всъщност досега никога не беше го виждал истински. Пред него сякаш стоеше синът му. Единствено цветът на кожата му беше друг.

— Добър ден, Джон.

Жак му протегна ръката си, която Джон стисна енергично. Беше висок за възрастта си. Детинската му непохватност още не бе изчезнала, но зад юношата вече се появяваше мъжът.

— Как си? — попита Жак.

— Много добре, господине.

Джон Уестбъри го гледаше учудено. Чувстваше се притеснен, защото едва познаваше Жак Бовилие и не можеше да разбере защо е

дошъл да го види.

— Добре ли са родителите ми? — попита той, за да каже нещо.

— Да. Бях в Кейптаун и реших да се отбия и да те видя.

— Били сте в Кейптаун?

— Да.

Неловко мълчание се настани между тях. Жак не го изпускаше от очи. Край тях мина едно момиче.

— Сара! — извика Джон.

Тя моментално се изчерви.

— Това е моя приятелка — каза Джон. — Сара Рансъм. Тя е дошла от Англия и живее тук с господин и госпожа Робъртсън.

— Радвам се да се запозная с вас, господине.

Сара се поклони. Беше бледа и крехка. Погледна Джон и отново се изчерви. Джон ѝ се усмихна. И той беше срамежлив.

Учителят се изкашля. Срещата беше приключила.

— Това ли е всичко? — попита той.

Въпросът не изискваше отговор. Господин Робъртсън отвори входната врата.

— Благодаря — каза Жак и стана.

Когато тръгна към вратата. Джон го загледа озадачен. Не беше казано нищо, което да оправдае посещението.

— Моля ви, предайте поздрав на родителите ми и на сестра ми Полин.

— Добре, ще предам. — Жак го погледна, но пред дебелата лъжа, която семейство Уестбъри бяха изтъкали около него, той нямаше сили да му стисне отново ръката. — Ще поздравя и сестра ти.

Жак си тръгна, защото това посещение само усложни нещата. Прекоси прага и хвърли последен поглед към Джон Уестбъри, който стоеше до Сара Рансън. Твърде самоуверен е, помисли си Жак.

— Защо е дошъл да те види? — попита Сара, когато вратата се затвори. — Кой е той?

— Върнете се в стаята си! — извика господин Робъртсън и плесна с ръце.

— Съсед — каза Джон, сякаш това обясняваше всичко.

Наближавайки малкото рибарско селце, където живееше Ева, Жак почувства, че в него отново се заражда живот. За пръв път след смъртта на сина си той имаше хубав повод да дойде при нея. Две измършавели кучета се затичаха между колибите, като джафкаха нервно около копитата на коня. Жълтите им очи светеха, а когато конят ги ритна, те побягнаха с вой от уплаха. Хората от любопитство се показаха по вратите и прозорците си.

Жак спря коня си пред жилището на Ева, което се издигаше направо от земята и приличаше на буквата А. Той скочи от коня, знаейки, че тя вече е излязла. Чу гласа ѝ, който заглушаваше шума от морето.

— Как сте, Жак? — попита тя, сякаш се бяха разделили вчера.

Стоеше до вратата и изглеждаше по-дребна, отколкото той си я спомняше. Тъмните ѝ боси крака бяха потънали в пясъка. Очите му срещнаха погледа ѝ — топъл, както преди, но като че ли по-различен.

Тя хвана ръката му и дръпна шала си, под който косите ѝ се вееха от вятъра. Погледна морето, което я беше пленило още от деня, когато го съзря за пръв път.

— Джон Уестбъри? — прошепна тя и се обърна към Жак, който стоеше изправен на една скала.

Той току-що ѝ беше казал чудото. Вълните се разбиваха в сивите скали и водният им прах ги обсипваше.

— Мога ли да го видя? — попита тя.

— Не.

Жак се приближи до нея. Желанието, което тя му вдъхваше, беше загубило силата си. Но сега имаше нещо по-дълбоко. Сякаш събуден от кошмар, той отново стоеше до нея. Притисна я до себе си.

— Не още — добави той. — Може би никога.

— Но той е там.

Един кичур черна коса помилва лицето му. Той леко го отмести. Времето беше изписало леки бръчки по лицето ѝ и Жак се питаше как е възможно с годините тя да става все по-хубава.

— Гладен сте, елате — каза тя изведнъж като че ли нищо не се беше случило и хвана ръката му.

Ева се бе примирила с мисълта да не вижда внука си, но Жак стоеше отново до нея. Вървеше пред него като стъпваше предпазливо

по скалите, а тъмнокожите лица видяха с безразличие как вратата се затваря след тях.

— Трябва да е на четиринадесет години — каза тя.

— Откъде знаеш?

— Спомням си, че преди четиринадесет години имаше нещо, за което Жан–Жак не посмя да ми каже. — Тя погали страните му. — Искате ли риба?

— Да.

Струваше им се, че синът им не е мъртъв, че всеки момент може да влезе в стаята с внука им. Жак се отпусна в едно кресло, а Ева завърза престилка върху полата си. Тя непрестанно говореше. Толкова силно бе вълнението ѝ.

— Прилича ли на него?

— Да.

— Само външно ли?

— Едва го познавам.

— Но все пак сте го видели. Ходили сте в училището му. А Полин? Добър човек ли е тя?

— Колко въпроси! — Жак притвори очи. Той Виждаше Жан–Жак, Полин и Джон.

— Четиринадесет години... Сигурно е висок.

— По-висок е от тебе.

Жак я гледеше как чисти рибата. Стана, отиде до нея и нежно я прегърна. Тя все още е толкова млада, толкова хубава и нежна! Жак въздъхна и се отдаде на удоволствието да бъде отново тук.

— За какво мислите?

— Хубаво е да си вкъщи...

— Хубаво е, Жак — прошепна тя.

18.

Въздухът трептеше от вълнението. Радостта и тъгата се преплитаха, а болката избухваше в дълги мъчителни стенания. Сякаш тъмнокожите се освобождаваха от натрупаната печал, която отлиташе като мелодична песен. Скръбта беше забравена, а Мария — погребана, за да се върне в земята, от която е дошла.

Емили гледаше Розита, заобиколена от две малки тъмнокожи деца. Макар лицето ѝ да беше обляно в сълзи, тя се усмихваше и гласът ѝ се извисяваше заедно с другите. Сънди стоеше до нея със затворени очи. Изведнъж от гърдите му се изтръгна вик, а кракът му заудря земята. Последваха го десетки други. Вдигнаха се облаци прах, а под инвалидната количка на Емили всичко затрепери.

Тя погледна къщата, която изглеждаше празнична. Това като че ли не беше онази къща, която помнеше от дете. С течение на годините тя бе станала по-голяма, сякаш бяха построили нови и нови стени. Погледът ѝ се спря на семейното гробище, потънало в спокойствие и тишина. Пред очите ѝ отново преминаха погребения и тъжни дни. Завладяха я чувства, които преди беше прикривала. Тропотът на краката и поклащането на негърските тела я откъснаха от спомените ѝ.

Емили притвори очи и се остави африканският ритъм да я превземе. Ритъм колкото тревожен, толкова и опияняващ. Мислеше за баща си и Ева. Знаеше, че душата на Жак никога не е била затворена между белите стени на къщата. Като африканците и той произлизаше от тази земя, а корените му се спускаха в Ева.

Изведнъж Емили се почувства слята с това множество тъмнокожи хора около нея. Страхуваше се, а не знаеше от какво. Замисли се за Сюзан. Трябваше да ѝ пише.

„Скъпа Сюзан — мислено написа Емили, за да прогони натрапчивия шум. — Ще продължавам да ти пиша, докато писмата ти престанат да се връщат при мене“. Спомни си за камарата писма, които ѝ бяха върнали от мисията, както и това, което беше адресирано до

Жан–Жак. Този път тя щеше да прибави и едно писмо с молба да ѝ кажат къде се намират Сюзан. Тис и детето им.

„Бебето ти сигурно...“ Емили се спря и задраска думата в съзнанието си. Не беше сигурна дали детето на Сюзан е живо. Тропането и песните отново нахлуха в мислите ѝ.

„Мария е мъртва, Сюзан.“

„Тя почина вчера. Дотолкова беше свързана с нашия живот, че смъртта ѝ остави в мене празнота. Всички вие сте далече. Страхувам се.“

Сюзан вдигна пълните си със сълзи очи към Мари Питърс, която влезе в малката мрачна къщичка с кошница яйца.

— Вижте колко много снасят — каза тя на африкаанс. Мари се спря пред Сюзан и ѝ показа яйцата. — Когато кокошките снасят много, това е добро предзнаменование.

— Наистина ли? — попита Сюзан, погледна писмото и изтри сълзите си.

— Добри новини ли имате?

— Получих писмо от сестра ми Емили. — Сюзан сгъна писмото. Щеше да го прочете по-късно.

— Добре ли е тя?

— Да.

И двете говореха на африкаанс. Сюзан се надяваше, че Мари ще си отиде и ще я остави сама с писмото и с миналото, към което я връщаха тези страници.

— Детето се събуди — каза Мари и тръгна към кухнята, която заемаше едно ъгълче в същата стая. Къщата беше много бедна. Състоеше се от четири квадратни стаи, чиито стени бяха от кирпич, а подът — вечно покрит с прах. Груби дървени легла, корави столове, голи маси...

— Помислихте ли върху това, което ви бях казала? — Въпросът на Мари беше ясен и пряк както всички нейни въпроси.

— Да — каза Сюзан, преди да отиде в стаята, за да вземе детето си.

— Тогава кажете ми какво изпитвате към сина ми? — попита Мари.

— Харесва ми много — отговори Сюзан.

Тя погледна пълничкото си бебе, което ѝ се усмихваше радостно и риташе с мъничките си краченца. Съзерцавайки сина на Тис, сърцето ѝ викаше бащата на това дете. Вик, който никога няма да получи отговор.

— Харесва ми Йохан. Той е добро момче.

— Вие го съжалявате, но той ви обича, дъще.

— Не! — отвърна Сюзан, наведе глава и докосна бебето си. — Йохан ме харесва и това е всичко.

— Наблюдавам го, когато е с вас — каза Мари и бързо излезе от стаята.

Сюзан почака за миг, после тръгна след Мари. Гледаше я как слага яйцата от кошницата в купата.

— В този край е лошо, когато детето няма баща — каза Мария, като наблюдаваше Сюзан. — Трябва да се борим.

— Не съм влюбена в сина ви. Казах ви го вече. — Сюзан седна с бебето на ръце и забеляза Йохан пред вратата.

— В нашия свят няма място за любов — отговори Мари и си изтри ръцете в престилката. — Трябва да сме реалисти.

Сюзан никога не би запълнила празнотата, оставена от Тис.

— Няма място за любов, а и вашият мъж го няма...

Сянката на Йохан, на този тих великан, се удължи.

— Бъдещето на вашето дете зависи от вас, а в нашето семейство то ще има бъдеще. Йохан не иска от вас да го обичате, както той ви обича. — Мари се спря пред Сюзан и погледна бебето: — Още едно зъбче!

— Да. Предлагате сина си за баща на детето ми? — попита Сюзан.

— В една страна, където животът е суров, аз предлагам надежда за сина ви. — Тя протегна ръце към бебето. — А сега идете да се занимаете с пилетата.

Мари се върна в своя мизерен кът с детето на ръце. Сюзан погледна към вратата, където още се виждаше сянката на Йохан.

Когато Сюзан излезе от къщата, той веднага хвана ръката ѝ и тръгнаха към курника.

Чуваше се как баща му, Ян Питърс, вика наблизко. Той тичаше след един щраус, като се опитваше да го вкара в кошарата, където се намираще друг един, женски. Той се движеше високомерно. Извил дългата си шия назад, женският показваше своето недоверие, а големите му черни очи гледаха предпазливо.

— Не вярвам Емир да иска избраната от родителите му жена — каза Сюзан с усмивка.

— Красив ли е?

Преди да влязат в курника, Сюзан го предупреди да се наведе, след което се изправи и погледна отново щраусите, които Ян се опитваше да събере, с цел да предостави перата им на френската мода. Мода, която можеше да ги изхрани.

— Майка ви пак ми говори — каза Сюзан.

— Не я слушайте.

— Тя смята, че трябва да се омъжа за вас.

Сюзан бутна с крак големия чувал с просо. Без да изпуска Йохан от очи, тя се наведе, напълни шепите си и хвърли зърната на земята. Пилетата настървено започнаха да кълват.

— Какво има, Йохан? Кажете ми.

— Знам какво ви е казала майка ми.

— Искате ли? — Сюзан се опитваше да прогони Тис от съзнанието си. Мари Питърс имаше право. Човек трябва да бъде реалист.

— Не искам нищо от вас — отговори Йохан, който явно очакваше отказ. — Но за жена ми и детето ми ще се грижа много.

Изстрел разкъса въздуха. Те рязко се обърнаха, а госпожа Питърс изскочи като вихър от къщата.

— Не го убивай, Ян! — изрева тя, почервенияла от гняв. — Тези пера са нашата храна.

— Чуваш ли за какво служат перата ти? — извика той на щрауса и пусна пушката си. — Ще ми направиш удоволствието да отидеш при тази женска, иначе ще те оскубя.

Като се обърна към Йохан, Сюзан хвана лицето му с двете си ръце и се взря сякаш в дълбините на душата му. Йохан долови с очите

си само златистия блясък на косите ѝ, а сърцето му беше изпълнено с любов.

— Искам да стана ваша жена...

Йохан хвана ръцете на Сюзан. С този жест той изрази цялата топлина, нежност и загриженост, които ѝ предлагаше.

Така Сюзан прие неопровержимостта на смъртта.

На повече от хиляда километра от тук, отвъд една дива местност, Тис се сблъска с гнева на Джери.

— Не! Не приемам и не ти вярвам. — Джери гледаше Тис с ярост. Той посочи обширната равнина около него. — Трябва да се борим, за да запазим земята си от грабителите! Львовے, леопарди, хиени и хора! Трябва да я оградим, за да се махнат. Трябва да се бием за всяка капка вода, а всеки ден донася нова битка. — Думите на Джери сякаш бяха ехо на това, което Мари Питърс беше казала. — А любовта? Това е дар Божии и ние нямаме право да го отказваме.

Тис гледаше Джери смутено. Когато пристигна, всичко му обясни. Беше изминал стотици километри, за да го види и да направи това, което смяташе за добро.

— Не ми разправяй на мене какво е добро, Тис — продължи Джери, без Тис да е казал нещо. — Ти си имаш жена и трябва да отидеш при нея. Вечно ли ще бъдеш зависим от вярата на родителите си? Техният отказ да приемат една англичанка или пък някоя друга, която не е като тях, толкова ли ти е замъглил сърцето?

— Сърцето ми не е оковано във вериги. Ще се върна при Сюзан. Казах вече.

— Кога? — попита Джери. — Всеки изминат километър е безвъзвратно изгубено време, Тис. Времето разделя хората повече от разстоянието.

Джери се отдалечи и обходи с поглед земята, която заедно бяха извоювали. Земята, която беше запазил за Тис и жена му Сюзан с цената на своята самотна борба.

— Щом не си с жена си, махай се от тук. Нямам нужда от тебе.

Същите думи и майка му бе казала. Джери здраво беше стъпил на земята. Той беше умен и Тис разбираше, че има право.

— Сюзан знае къде съм и защо съм отишъл. Изпратих ѝ вест.

— А получи ли отговор? Любовта е всичко на този свят и ти не можеш да я предадеш по една бележка. Стигнала ли е при нея? Може вестоносецът ти да не е жив. — Джери знаеше, че мнозина от тях биваха убивани от чернокожите.

Тис почувства ръката на Джери, която докосна рамото му, и в същия миг го обхвана страх. Беше ли получила Сюзан съобщението му?

— Любовта и разумът са две различни неща — каза Джери и сведе очи. Той говореше тихо и мислеше за жена си и сина си, убити далеч оттук. — Ще чакам да дойдеш със Сюзан. Едва тогава ще те приема както подобава.

Тис изведнъж почувства облекчение: не биваше заради дълга да се отрича от чувствата си и от желанието да види отново Сюзан.

— Заминавам — каза само той.

— Благодаря ти, че си помислил за мен, Тис. — Джери кимна одобрително с глава и топло се усмихна.

Отправиха се към колата, където Джери се беше подслонил. Металните колела се бяха дълбоко забили в земята. Джери погледна към двамата негри, които стояха сред стадото наблизко.

— Ще ти построим къща — за тебе и твоята англичанка. И, разбира се, за децата ти.

— За шест! — каза Тис с грейнало лице. Джери го беше освободил от веригите на миналото.

— Мислиш ли, че тя ще хареса ракията ми от праскови? — попита Джери с искрящ поглед. — От нея стават хубави деца.

Тис погледна човека, който заместваше баща му, и изпита гордост. Джери беше истински африканец, когото стръмният път към успеха не беше опорочил. Силата му не произлизаше единствено от земята, а и от вярата в любовта.

— По същия път ли ще тръгнеш? Мини през Таба Ншу.

— Кръстопътят на Африка — каза Тис и топло се усмихна.

Джери погледна с нежност младия човек, когото почти беше осиновил.

— Таба Ншу — повтори той, сякаш за да се убеди, че Тис ще се върне скоро, защото знаеше колко много ще му липсва.

Малката брачна халка се плъзна по средния пръст на лявата ръка на Сюзан. Пасторът говореше на холандски. Като че ли една врата се затвори зад нея. През тази врата тя чуваше гласа на преподобния Филип в деня, когато я беше свързал с Тис. Гласът бе толкова далечен...

„Сюзан Бовилие, искате ли за съпруг Тис Ботма?“

— Да — бе отговорила тогава Сюзан, а сега погледна Йохан.

След това погледът ѝ се премести към госпожа Питърс, която държеше детето ѝ. Разбра, че ще остане завинаги затворена в един живот, който не беше избран от нея.

— Целуни булката, Йохан.

Гласът на свещеника засили желанието на младоженеца. Йохан докосна устните на Сюзан и я прегърна през раменете, но тя прие любовта му с пълно безразличие.

Тис погледна тесния проход, в края на който се стичаше тънка струя вода. Таба Ншу остана на четири седмици път зад него. Разстоянието се измерваше във време, а то бе огромно. Като си спомни за буйните води на това място, които някога трябваше да прекоси, за опасностите, които беше надмогнал, Тис си даде сметка, че много сезони се бяха сменили оттогава. Единствено любовта му си оставаше същата. Като вдигна очи, той видя дефилето, което трябваше да изкачи. Една маймуна, застанала на скалата, нададе вик.

Тис скочи от коня си и го поведе през тясната пътека. За да го разубеди да продължи по-нататък, маймуната се изправи на задните си крака и му показва жълтите си зъби. Тис извика, за да я уплаши. Гласът му отекна в скалите:

— Изчезвай от тук!

Изведнъж отнякъде се появиха двадесетина четириноги, които се втренчиха в него и се вслушаха в ехото на гласа му.

— Тук съм си у дома! — изрева Тис. — Идвам да търся жена си.

Сюзан усети как Йохан се приближава до нея и докосва гърдите ѝ. Тя се обърна настрани и притвори очи.

— Обичам те, Сюзан — прошепна той и легна върху нея.

Тя се сви още повече и една сълза се стече по лицето ѝ. Усети как Йохан я обладава. Болеше я. Не беше както с Тис. Чувстваше се мъртва за всякаква страст.

— Не си ли добре, Сюзан?

Той я прегърна още по-силно и навлезе дълбоко в нея. Тя не сдържа риданията си. Йохан бе целият нежност, но тя плачеше. Тръпнещото му тяло се отпусна върху нейното...

— Съжалявам — каза тихо той.

Тя не отговори.

— Обичам те, Сюзан.

Блестящото слънце засилваше белотата на църквата. Тис сякаш още усещаше между ръцете си влажната и лепкава глина, с която беше изваял облите форми на четирите краища на кулата. Чувстваше също заоблените гърди на Сюзан и прелестния мирис на тялото ѝ. Той пришпори коня си и бързо се изкачи по склона, водещ до мисията.

Спомни си за първия път, когато беше минал тук. Тогава извървя стотици километри, воден от честната дума на един непознат, който му беше говорил за жена на име Сюзан. Спомни си отново лицето ѝ, когато го бе видяла от палатката, устата ѝ, която остана полуотворена като че ли оттам излиташе душата ѝ към него.

Щом стигна до мисията, той погледна към малката колиба, която беше техен дом. Тис изсвири и зачака. Чернокожи деца го наблюдаваха, но като че ли никой не го позна.

— Добър ден, Йоана — каза той на едно малко момиченце.

То веднага избяга, а останалите го последваха. Тъга обхвана Тис. Обърна се към колибата и отново изсвири. Думите на Джери изплуваха в съзнанието му: „Не оставяй времето да ви раздели.“

— Търсите ли някого? — един висок и слаб човек го гледаше от вратата на църквата и тръгна към него. — Мога ли да ви помогна? — попита непознатият на английски.

— Сюзан? Къде е преподобният Филип? — Тис обходи с поглед мисията. Сега тя му изглеждаше различна. Той слезе от коня и се приближи до този човек, когото никога не беше виждал досега. — Къде е доктор Стивънс?

— Познавате ли ги? — Непознатият оглеждаше Тис с любопитство. — Те не са вече тук. Заминаха в Англия.

— А Сюзан къде е? Търся жена си — каза неспокойно Тис.

Лицето на Фредерик Мортимър изразяваше обърканост.

— Кой сте вие? — попита той.

— Наричам се Тис Ботма.

Объркаността отстъпи място на изумлението.

— Какво има? Какво ѝ се е случило? — Тис сграбчи Фредерик Мортимър за раменете и го разтърси. — Къде е жена ми? — изрева той.

Тис не разбираше, че Фредерик Мортимър е изпаднал в шоково състояние, защото се намира пред човек, смятан за мъртъв. Човек, около когото се бяха създали много легенди.

— Тис Ботма? Не е възможно.

— Какво става тук? — Тис се огледа наоколо. Малките чернокожи деца се приближаваха несигурно към тях. Те знаеха нещо, което за него беше неизвестно. Изведнъж се почувства обхванат от паника. — Говорете! — извика той на свещеника.

— Бяха казали, че сте мъртъв. — Фредерик Мортимър погледна Тис и повтори: — Казаха на преподавания Филип, че сте мъртъв.

Тогавя Тис усети, че смъртта го покрива със сянката си и че гробът на майка му се затваря над него. Вдигна очи и погледна свещеника от мрачните дълбини, в които се чувстваше заровен.

— А Сюзан?

Свещеникът отпусна глава.

Тис очакваше отговора със свито гърло. Пасторът го погледна и повтори:

— Бяха казали, че сте мъртъв...

Без да знае защо, Тис тръгна към фермата на Питърс. Беше изслушал Фредерик Мортимър мълчаливо, но това мълчание бе изпълнено с гняв. Джери имаше право. Времето му беше откраднало Сюзан и той се чувстваше безсилен да промени нещо. Сега сам, на километри от мисията, Тис чуваше отново думите:

„Бяха казали на преподавания Филип, че сте мъртъв. — Гласът на свещеника отекваше в съзнанието му. — От черна треска, така бяха

казали. Той изпрати хора да ви търсят, а те донесоха вест, че цялото ви семейство и вие сте били мъртви.“

Тис си спомни човека, който беше дошъл във фермата на Хендрик и Рица да пита за него. Тогава той му каза, че се нарича Рено Потгитер.

„Сюзан се е омъжила повторно — чу той отново думите на Фредерик Мортимър. — Разбрах къде се намира, когато се реших да предам едно от многобройните писма, адресирани до нея, по един търговец. Аз лично получих това“. И Фредерик Мортимър бе подал на Тис едно писмо от Емили.

„Ако имате и най-малката представа къде се намира сестра ми Сюзан, умолявам ви да ѝ изпратите това писмо. Моля ви, опитайте се да я откриете.“

Четливият почерк на Емили го беше убедил, че кошмарът му е действителен.

— Къде е тя? Виждали ли сте Сюзан?

— Казах ви всичко, което съм чул — продължи Фредерик Мортимър. — Тя живее с мъжа си, Йохан Питърс. Имат син.

„Те имат син. Живее с мъжа си. Йохан Питърс“ — думите се въртяха в главата му и го измъчваха.

Тис гледаше пред себе си като се опитваше да прогони този глас. В далечината той забеляза пушек, който излизаше от комина на малка къщурка. Сюзан сигурно сега приготвяше храната за детето и съпруга си. Тис спря коня си и погледна къщата. Земята около нея изглеждаше изоставена, пресъхнала и покрита с бодливи храсти. Като забеляза един висок мъж да копае наблизко, Тис усети как тялото му се вцепенява. Един щраус се разхождаше зад него, като клатеше глава, и гъвкавата му дълга шия се огъваше от любопитство. Тис знаеше кой е този мъж.

Като чу конски тропот, Йохан вдигна глава, опря се на дръжката на мотиката и се изправи.

— Кой е? — попита той на африкаанс и се обърна към посоката, откъдето идваше шумът. — Има ли някой? — попита този път на английски.

— Търся вода — отговори Тис, спря коня си до Йохан и го погледна. Горчивината, която течеше във вените му, премина изведнъж в срам при вида на слепите очи, които го търсеха. — Имате ли вода? — Изненадан от детски плач, той се обърна към къщата.

— Да, имаме вода. — Без да обръща внимание на плача, Йохан посочи с пръст. — Натам — уточни той. — Има река.

— Благодаря — отговори Тис и погледна отново мъжа, който стоеше изправен до един изкопан трап.

Имаше наоколо и други изкопани дупки, а до тях бяха поставени фиданки.

— Дървета ли ще посадите? — попита Тис, търсейки с очи лицето на Йохан, за да разбере нещо за Сюзан.

— Храсти чер пипер — отговори Йохан и погледна Тис право в очите, като че ли го виждаше. — Жена ми обича мириса им, пък и правят хубава сянка.

Вниманието им отново бе привлечено към къщата. Този път от гласа на Сюзан, която пееше, за да успокои детето.

— Синът заспива само когато жена ми пее — каза Йохан, сякаш бе прочел мислите му.

Конят на Тис нервно потропваше на мястото си, сякаш напрежението между двамата мъже се беше предало и на него.

— Вие не сте от тук, нали? — попита Йохан.

— Не, не съм. — Тис пришпори коня и си тръгна.

Като чу тропота, Йохан се поколеба. Той явно не отиваше към реката.

— Кой беше?

Йохан се обърна веднага като чу гласа на Сюзан. Взе детето от ръцете ѝ.

— Един пришълец.

— Какво искаше? — Сюзан гледеше отдалечаващия се силует на Тис на фона на залязващото слънце.

— Вода — отговори Йохан, стискайки дръжката на мотиката. — Искаше вода, но не тръгна натам.

— Познаваш ли го?

— Не беше от тук — повтори той. — Можем да започнем да садим утре сутринта. Когато синът ни порасне, ще се катери по дърветата и ще стигне небето. — Като протегна ръка към Сюзан,

Йохан я затърси, притегли я към себе си и зароби глава в златистите ѝ коси. — Дърветата са отражението на Божията десница.

— Какво има? — Сюзан почувства у мъжа си непознато досега колебание. Тя се дръпна от него и го погледна. Лицето му беше безизразно, сякаш бе решил да не разкрива опасенията си. Сюзан инстинктивно се обърна към посоката, където бе заминал Тис. В нея блесна искрица радост.

— Беше пришълец — каза Йохан и я притисна до себе си. — Търсеше вода...

Тис се обърна за последен път към миналото, в което оставаше Сюзан. Към времето, което като пясък бе изтекло между пръстите му заедно с любовта. Но той знаеше, че нито времето, нито случайността му бяха отнели обичта. Родителите му я бяха изтръгнали.

„Имаш право да плачеш, сине“ — последните думи на баща му го преследваха, както и тези на майка му: „Нямам нужда от тебе“.

„Янки“ — това странно звучене, което се беше вкоренило в подсъзнанието му, изведнъж изплува. „Янки“.

Тис въздъхна дълбоко и задържа вечерния хладен въздух. Като остави зад себе си малката ферма, Сюзан, Йохан и сина им, той погледна право напред, към неизвестността. Изпусна въздуха от дробовете си и пришпори коня към бъдещето, което щеше да изгради с Джери, но без Сюзан. Разстоянието между тях се увеличаваше.

Сюзан се питаше защо ли бе почувствала тази радостна тръпка.

19.

Пол Манхоф се облегна назад. Беше нахлупил шапката си над очите. Гласът на Пиер Шаброл не го оставяше на мира. Единствено когато Темба удареше с камшик воловете, непрестанното бърборене на съдружника му секваше.

— ... и след като напуснах Наталия се завърнах в Кейптаун. Тогава реших да тръгна на север с надеждата да направя богатство.

Камшикът изплющя. Прюданс замълча за миг и погледна Пол Манхоф.

— И така реших — продължи тя, — че ще се заема с търговия.

Пол се питаше защо неговият съдружник му разправя толкова лъжи. Много често, откакто пътуваха заедно, той чуваше най-различни описания на една и съща случка.

— Но ако знаех, че след толкова много труд ще ми останат само овцете, сигурно нямаше да си давам зор — добави Прюданс.

Пол отвори едното си око и хвърли поглед към „виновните“ овце, които вървяха около колата. Конят му се движеше най-отзад под надзора на едно дребничко негърче. То дойде отнякъде оня ден, когато си тръгнаха от едно село, където бяха търгували.

— Слушате ли ме?

Пол Манхоф се сепна от въпроса на Прюданс. Защо трябва да слуша?

— Отдавна сме заедно, а аз не знам нищо за вас — продължи тя.

Пол наистина нищо не беше казал за себе си и се надяваше нещата да си останат така.

— Криете ли нещо? — попита Прюданс.

— Не повече от вас.

Пол още повече нахлупи шапката си и се облегна по-удобно на дървената облегалка на колата. Чуваше как мухите бръмчат край воловете и ги пъдеше, като удряше по шапката си.

Прюданс го наблюдаваше. Тя беше сигурна, че не е издала пола си, но положението ставаше все по-трудно. Пред него се чувстваше

жена и искаше да стане отново такава.

— Хей! — извика Прюданс и се обърна към малкото негърче, което важно ги следваше и държеше голяма пръчка. — Внимавай с овцете, Джейкъб!

Джейкъб я погледна с големите си кръгли очи и подсмръкна. Като видя, че няколко овце са се отдалечили, той изтича след тях и ги удари.

— Не така! — извика Прюданс. — Темба!

Темба вдигна камшика и го стовари върху гърба на воловете.

— Кажи му да не удря овцете, Темба — каза тя на кхуза.

— Говорете на английски — подхвърли Пол изпод шапката си.

Прюданс виждаше само очертанията на волевите му челюсти. Не беше се бръснал от три дни, което бе предизвикателство към гладкото ѝ лице. Тя се правеше, че се бръсне два пъти на ден.

— Той не е англичанин — каза тя и скочи от колата, за да отиде при Темба. Винаги се обръщаше към него на кхуза, за да изпъкне пред Пол.

С едно поклащане на главата Пол отметна шапката си назад и погледна Прюданс и Темба с раздразнение, защото дрънкаха на някакъв неразбираем език и той се чувстваше изключен. Не разбираше държанието на Темба, защото той се отнасяше с уважение към Пиер Шаброл само защото говореше на неговия език.

— Как е възможно да не сте се научили да стреляте с пушка, след като възприемате всичко толкова лесно? — тонът беше безразличен, но Прюданс разбра намека.

— Ако бяхте си направили труда да научите езика му, тогава сигурно щяхте да го разбирате по-добре — каза тя и хвана юздите, за да подкара воловете по каменистия път.

— Не съм сигурен, че имам желание за това — Пол Манхоф се скри отново зад шапката си. — Страх ли ви е от пушките?

— Да ме е страх? — Прюданс забеляза, че Темба се подсмива. — Знам, че според вас всеки мъж трябва да може да стреля, да ловува, да се бие, да пие, да прави скандали и да се държи като животно. В противен случай не го смятате за мъж.

— Свършихте ли?

Пол килна назад шапката си и се усмихна широко на Прюданс, която усети, че се изчервява. Тази усмивка беше развълнувала

женствеността ѝ.

— Да, господин Манхоф, свърших — заяви тя с настроение, за да прикрие чувствата си. После дръпна силно юздите.

— Добре.

Настана тишина и Прюданс забеляза, че тъмните рамене на Темба се раздрусаха от смях. Настигна колата и се метна в нея.

— Забравихте нещо — каза тихо Пол. — Ухажването на жените — добави той похотливо.

Прюданс усети, че гърдите ѝ се повдигат през превръзката, която ги стягаше.

Колелата скърцаха, а колата се клатеше опасно. Прюданс се любоваше на природата. Навсякъде се виждаха скали. Надвиснали над земята, те сякаш се крепяха една на друга. Като че ли това беше бойно поле с воюващи великани, вкаменени от времето. Затрупани с тежки сиви оръжия, телата на убитите лежаха прострени на земята, а другите бягаха и отнасяха ранените. Тя чуваше наоколо стенанията на умиращите великани.

— Вие много говорите, но никога за жени — гласът на Пол танцуваше сред каменните трупове.

— Може би защото вие говорите само за това. Като тези проклетите овце! — Прюданс се обърна към него и видя, че той я гледа изпод шапката си някак странно. — Какво има? — попита тя. Ужасяваше се от мисълта, че може да бъде разкрита, докато една част от нея мечтаеше именно за това.

— Питам се просто защо се бръснете по два пъти на ден. — Пол отметна шапката си назад и погледна овцете. — Какво не им харесвате?

— Всеки път, когато правите трампа, отнякъде падат по няколко овце повече. Ето в какво ги упреквам.

— Всички сделки се правят с овце.

— А за какво са ни?

— Можем да изядем една — каза с усмивка Пол.

Прюданс се обърна встрани, защото отново усети, че се изчервява.

— Не бяхте ми казали за това. — Тя повиши тон, за да скрие чувствата си. — Тогава защо да ви считам за съдружник?

— Защото задържам петдесет на сто.

— Наистина ли?

— Тук няма с какво да търгуват, освен с овце.

— И така, скоро няма да имаме друго.

— Трябваше да помислите за това, преди да се решите да се впуснете в тази работа, господин Шаброл.

Темба подсвирна и това сложи край на разправията им. Като вдигна поглед, Прюданс забеляза наблизно в храстите стадо газели. Тя бутна с лакът Пол. Когато ги видя, той хвана пушката си.

Темба дръпна юздите и колата се спря. Прюданс видя как Пол зарежда и се прицелва. Силните му ръце държаха здраво пушката с пръст на спусъка.

Когато чу изстрела, Прюданс затвори очи. Гърмът отекна в дъното на душата ѝ.

— Хайде — тя чу гласа на Пол, — аз я убих, вие я нарежете.

Прюданс извади от пояса ножа си и му хвърли един поглед, докато слизаше от колата. Той се готвеше за сън.

— Лека нощ — каза тя.

Ножът се заби в крехкия корем на газелата. На Прюданс ѝ прилоша. Кръвта беше хладна, а плътта — почти жива. Затвори очи и вмъкна ръката си в тялото на животното. Усети топлина. Знаеше, че първо трябва да извади вътрешностите, но само като помисли за това ѝ се повдигна. Два черни и прашни крака се спряха до нея. Като вдигна очи видя Темба, който стоеше с протегната към ножа ръка.

— Той спи — каза Темба на техния таен език.

Прюданс въздъхна с облекчение, когато Темба започна да дера животното. Тя се вгледа в черното му измъчено лице, чиито дълбоки бръчки изразяваха мъдростта на възрастен човек.

— Знаеш ли? — попита Прюданс.

Темба бавно се обърна към нея:

— MFAZI? — каза той.

Той знаеше, че тя е жена. Прюданс му отвърна с поклащане на главата.

— NDODA — отговори тя предизвикателно.

— NDODA — Темба се преви от смях, сочейки я с пръст. — MFAZI.

Очевидно за него Прюданс не беше мъж.

Тя клекна до Темба, за да гледа по-добре какво прави. Сухожилията изпъкваха като възета под черната кожа на ръцете му, докато внимателно дереше животното. Прюданс се наведе, за да изтрие окървавените си ръце в пясъка и погледна към колата.

— Той знае ли? — попита тя на кхуза. Темба поклати глава и се разсмя. — Как го разбра?

Тя потри ръцете си една в друга. Темба посочи торбичката с кости за гадаене и магии, която висеше на кръста му.

— Костите ми го казаха — заяви той.

— Но ти не си говорил с него за това, нали?

По гърления смях на Темба Прюданс разбра, че магьосникът не се и съмнява, че тя е жена.

— Аз я одрах, а сега вие я опечете.

Пол Манхоф скочи, когато на главата му се метна окървавената кожа на газелата. Той я дръпна от шапката си, но кръвта капеше от краищата ѝ и се стичаше по лицето му.

Прюданс впрегна коня в колата и се запъти към един мравуняк.

— Ще наклада огън, защото вие не сте способен да направите такова нещо.

— Почакайте.

Обхванат от ярост, Пол скочи от колата и тръгна след нея с животното в ръце. Забеляза Темба под едно дърво.

— Защо се смееш?

Темба сви рамене и усмивката му угасна.

— Предпочитам това — добави Пол като се приближи до Прюданс, която беше издълбала малка дупка до един мравуняк и я запълваше със сухи съчки. Тя удари два кремъка един в друг и запали огъня.

— Казахте ли на Темба да разпегне воловете? — попита тя, докато той я гледаше какво прави. — Мръсно ви е лицето.

— Кажете му го вие. — Пол избърса кръвта с опакото на ръката си.

— Разпегни воловете — извика Прюданс на кхуза.

Темба веднага изпълни заръката, а Джейкъб отиде да му помогне.

— Предполагам, че ви е научил и да правите магии — каза Пол.

Прюданс се дръпна от мравуняка:

— Може би — отвърна тя с усмивка. — А аз ще ви науча да готвите върху мравуняк.

— Този магьосник си е мой! — извика Пол, като посочи Темба.
— Мой е.

— Аз ще ви науча да готвите, а вие ще ме научите да стрелям.

— Вие? Да стреляте? — попита Пол учудено.

— Колкото и вие да готвите — и тя отсече с ножа върха на мравуняка. — Крайно време е да си разпределим работата. Поставете го тук, отгоре — посочи тя месото.

Той го пусна върху равната и вече нажежена повърхност, а тя се дръпна назад, взе в шепите си малко пръст и я хвърли върху месото.

— Знаете ли защо мравунякът запазва топлината? — попита Прюданс и без да дочака отговор, започна да му обяснява: — Тъй като мравунякът е напоен с мравчена киселина, земята става като огнеупорна тухла. Един голям мравуняк може да служи за печка на цяла армия. Ако се издълбят няколко дупки, могат да се пекат едновременно пет или шест неща, при това — топлината се запазва дълго.

Като разбра, че Пол не я слуша, тя го погледна. Той седеше до колата с нахлупена над очите шапка. Прюданс се приближи и се спря пред него с високо вдигната глава:

— А сега можете да ме научите да стрелям.

Той взе пушката и я подхвърли.

— Прицелете се и стреляйте.

— Така ли?

Пол Манхоф усети как шапката му пада от главата. Пушката беше насочена срещу него. Той отскочи настрани и блъсна цевта.

— Какво има? — попита невинно Прюданс.

— Вие сте луд — извика той и я прониза с поглед. Хвърли едно око и към Темба. — Този пък защо се смее пак?

— Пречи ли ви, като го видите да се усмихва?

— И вие също ми пречите, господин Шаброл.

— Но защо? Просто чакам да ме научите да стрелям. — Тя му дръпна пушката. — Е, ще се науча сам. Темба!

Тя отиде по-нататък следвана от подскачащия Темба и малката чернокожа марионетка. Пол изтича след тях и грабна пушката от Прюданс:

— Той няма да пипа тази пушка! — изрева Пол и погледна към Темба. — Какво гледате? — обърна се бесен към Прюданс. — Искате да му покажете как да ни убие двамата!

— Мисля, че за това не му е необходима пушка — усмихна се Прюданс. — Той може да ни убие с една-единствена мисъл. Смятам, че сега сте готов да ме научите. — Докосна ръката на Пол, но когато той я хвана, тя се разтрепера. — Може би ще е по-добре вие да се задоволите със стрелбата, аз — с готвенето, а Темба — със своите мисли.

Като прикри вълнението си, тя се върна бързо при мравуняка.

От гняв Пол започна да удря с крак земята, след което си изтри ботуша в панталона и промърмори сам на себе си:

— Извървах целия този път, за да стигна до една несретна дупка с този французин, който не млъква, който никога не се мие и се опитва да ми открадне магьосника.

Като забеляза Темба, той престана да сумти. Темба пък не преставаше да се усмихва. Полудял от ярост Пол се обърна рязко към Прюданс и тръгна след нея, но изведнъж се спря. За първи път му се случваше да върви зад съдружника си. Ханшът му приличаше на круша и леко се полюшваше.

Пол зареди пушката си и се върна към колата, качи се и нахлупи отново шапката над очите си. На лицето му се изписа усмивка.

Нощта беше топла. Прюданс се съгласи да спи на открито, а не в колата, както правеха обикновено. Така хъркането на Пол нямаше да я смущава. Тя предложи той да спи от едната страна на огъня, а тя — от другата. За нейно учудване той се съгласи. Беше започнал да се държи възпитано.

Овцете и воловете бяха събрани заедно, а легнал в клоните на едно дърво, Джейкъб спеше със свити юмручета. Тънкият му силует се сливаше с дървото.

Темба отиде да си легне в колата. Не беше сигурен, че Пол няма да заспи, и затова предпочете да пази колата.

Прюданс се зави със самото си и веднага заспа. Огънят се червенееше между тях.

Пол се почувства самотен. Нямаше навика да стои буден, докато другите спят. Нощта беше тъмна и отнякъде долитаха странни шумове. Огънят представляваше опасност, защото осветяваше мястото им и не можеха да виждат нищо в мрака. Пол се питаше дали не беше по-добре да спи при Темба.

Сред заобикалящата го тишина той се замисли за Лондон. Как му липсваха оживлението и безопасността на градските улици! Спомни си за последната нощ, която бе прекарал с Ани в Битнал Грийн. Още усещаше заоблените ѝ форми в ръцете си. Но каква полза от тези мисли? Затова ги прогони. Цвърченето на щурците му напомняше скърцането на големия кораб, с който му бяха предложили да отиде до Австралия, за да освободи един човек от тежестта на неговото богатство, така че да може по-лесно да премине през иглени уши. Първоначално той беше съблазнен от планината Тейбъл, но колонията на Кейптаун бе отказала разтоварването на каторжниците и това го накара да се реши. Един народ, който е достатъчно наивен, за да си въобрази, че може да не се съобразява с каторжниците, е достатъчно узрял, за да бъде обран.

Беше се промъкнал в кораба и успя да доплува до брега въпреки 30-футовите вълни, чиито води той поглъщаше и след това повръщаше. Въпреки акулите, които го преследваха през мрачните морски дълбини, той стигна до замъка в Кейптаун. На войника, който искаше да го застреля за това, че е гол, бе казал, че самият той е войник, успял да се спаси от бурното море, като оставил униформата си във водата. След това беше излязъл от замъка с хубавата червена униформа на същия този войник, която бе успял да открадне и продаде впоследствие на един бурски бунтовник срещу обикновени дрехи, кон му и магьосника Темба.

Лекото похъркване на съдружника му го накара да си припомни защо не е в колата. Като заобиколи огъня, той допълзя до Прюданс и отместил самото ѝ от лицето. Съдружникът му, който бе придобил уменията да убива комари дори и на сън, му шляпна ръката. Наведен над Прюданс, той внимателно се вгледа в лицето ѝ на трепкащата

светлина на огъня. Кожата изглеждаше прекалено нежна и гладка за един мъж, който се бръсне два пъти на ден. Лек светъл мъх покриваше слепоочията. Той духна върху нея и се дръпна достатъчно бързо, за да избегне втория удар.

Погледът му се разходи по скритото под сакото тяло и се спря на заобления ханш. Повдигна сакото и погледна отдолу. Панталоните му се бяха втвърдили от мръсотията. Още един факт не му беше убягнал: Пиер Шаброл никога не се къпеше заедно с него. Всеки път, когато стигаха до река, той веднага си намираше по-важна работа.

Пол Манхоф задържа колебливо ръката си над ханша. Изпитваше едновременно подозрение и любопитство. Внимателно опипа панталона. Въпреки грубия плат той усети нежната заобленост на женски форми. Допирът му до нежната плът накара кръвта му да закипи. Не можеше да отдели ръката си.

Прюданс скочи и седна, а Пол се дръпна живо и се престори на заспал.

— Какво беше това? — Тя се приближи до него и грубо го разтърси. — Събудете се — извика Прюданс. — Нещо ме докосна.

— Ммм... — изсумтя той и отвори едното си око.

Беше смаян. Как можеше да се остави да бъде заблуден? Пиер Шаброл нямаше нищо общо с мъжете. Пол седна, взе шапката си и я сложи на главата си.

— Ще ида да потърся пушката си.

— Но тя не е ли с вас? Стойте на пост без пушка? — извика тя.

— Скрих я заради него. — И той показа Темба.

Негърът гледаше слисан от колата. Извади пушката от камарата кожи, които се намираха до него и я подхвърли на Пол.

— Кажете ми къде е и ще го ликвидирам — каза той и грабна пушката. — Къде е?

— Къде е какво?

— Този, който ви е докоснал.

— Не знам кой е.

— Не знаете ли? — той се приближи до нея и я погледна втренчено. — Не знаете кой е, но ме събудихте и казахте да го убия?

Пол си спомни за прелестния ѝ ханш.

Прюданс отстъпи за миг. В погледа му имаше нещо особено, което не беше виждала досега.

— Как мога да знам какво ме е докоснало, щом спя? — тя се отдалечи и отиде да се завие до огъня.

— Спете — каза той и си легна на мястото.

Настана тишина, нарушавана от звуците на африканската нощ.

— При вас ли е пушката? — попита тихо тя.

— Да. Утре ще се насочим към Таба Ншу — каза той с нежен глас. — Съгласен ли сте?

Прюданс се питаше защо изведнъж му дойде наум да се интересува от това, дали е съгласна.

— Таба Ншу е кръстопътят на Африка — добави той. — Както Мюнхен за Европа.

— Наистина ли?

— Не знаехте ли?

— Не. — Прюданс чувстваше промяна в него. Той ѝ говореше! Тя се облегна на лакътя си и погледна към огъня. — Добре ли сте? — попита тя.

— По-добре от всякога — каза той и широко се усмихна.

Прюданс се изкашля.

— А вие? — попита той.

— Питам се дали гърбът ви не е изгорял. — Тя легна отново и се сгуши под сакото.

— Да е изгорял ли?

— Преди да заспя, вие бяхте от тази страна на огъня. Сигурно сте преминали през него на сън. Лека нощ.

Прюданс вдигна яката на сакото си и се замисли, а той затвори очи, питайки се дали може дълго да устои, без да я докосне.

Отправиха се на северозапад. Таба Ншу остана на четири дни път от тях. Темба му беше казал, че бурите, живеещи по крайбрежието, имат специални камъни за замяна и Пол веднага си помисли за диаманти. Знаеше, че жените ги обичат.

— Чудя се къде ли е заминал Темба — каза изведнъж Прюданс.

— Не ви ли каза?

Пол Манхоф стовари камшика върху гърбовете на воловете. Напоследък той вървеше винаги зад нея. Поклащането на ханша ѝ го омайваше.

— Каза, че неговите деди са го извикали — отвърна Прюданс.

— Ох! — извика Пол. Камшикът се беше закачил на едно дърво. Обърна се към малкия Джейкъб, който го гледаше с широко отворени очи. — Откачи го, момче! — каза той и посочи дървото.

Дребничкото тъмнокожо телце се покатери като маймуна, взе камшика и го хвърли на земята. Освен с овцете сега пък трябваше да се занимава и с двамата бели.

— Най-последно! — възкликна Пол.

— Какво?

— Вода. Ще можем да се изкъпем.

Прюданс недоверчиво погледна към посоченото място. Една тънка кафеникава водна лента пресичаше местността.

— Ще имате поне приличието да се съблечете зад някой храст, нали? — каза Прюданс. Тя се обърна и се направи, че търси нещо в колата.

— Защо?

Прюданс се изви да го погледне, след което веднага отвърна очи. На себе си той нямаше нищо, освен широката си усмивка.

— Към кого толкова трябва да се покажа учтив? — попита той.

— Ще изплашите момчето — каза тя и посочи Джейкъб.

Седнал до овцете, той спокойно ги наблюдаваше. Но като видя Пол да се приближава крадешком към Прюданс, която стоеше обърната с гръб, широко отвори очи.

— Добре.

Пол хвана Прюданс и я задърпа към реката, а тя викаше и го риташе.

— Какво ви прихваща?

— Ще стоя тук, докато се изкъпете. Щом трябва да живея с вас искам въздухът да може да се диша.

Като стигна до брега на реката, той я завъртя и я хвърли във водата. Прюданс изплува на повърхността, задъхвайки се, а Пол с един скок се намери до нея. Прюданс стовари ръцете си върху главата му, при което той се скри под водата. Тя успя да стъпи на дъното и се отпрати към брега, но той заплува към нея.

— Оставете ме на мира! — извика Прюданс.

— Не преди да се изкъпете, Пиер Шаброл!

Той я сграбчи за ръкава и я задърпа, а тя се опитваше да се освободи. С рязко движение Прюданс измъкна ръката си, а в пръстите му остана само празния мокър ръкав, който се завъртя и го улучи в лицето.

Щом се показа над повърхността, той сграби сакото и издърпа Прюданс към себе си. Главата ѝ се скри под водата, а когато отново изплува, от носа ѝ се стичаше вода, кашляше и плюеше, а късите ѝ коси бяха залепнали на главата.

— Как смеете? — извика тя. — Какво ви прихваща?

— Ще ви покажа какво ме прихваща, господин Шаброл!

Като се хвърли напред, той разтвори ризата ѝ. Тя веднага се обърна и закрещя:

— Не ме докосвайте!

Пол задърпа края на лентата, която стягаше гърдите ѝ. Прюданс се въртеше като пумпал във водата. Когато лентата остана в ръцете му, той се хвърли към нея. Прюданс се мяташе, крещеше, но той я държеше здраво. Водата се плъзна по гърдите ѝ, които заискряха на слънцето.

Пол едва дишаше. Когато откъсна очите си от тях, той се взря в лицето ѝ. Тя го гледаше както никога досега. Устните ѝ бяха леко отворени, а погледът ѝ — премрежен. Желанието накара кръвта му да закипи. Той се наведе към нея и докосна лицето ѝ.

Силен вик разкъса обедния въздух. Щом тялото на Пол се допря до нейното, тя започна да крещи. Изражението му и напомняше господин Клодел и целият ужас от миналото избухна с нова сила.

Той се отскубна от нея и остана във водата като поразен. Лицето ѝ се беше изкривило от страх.

Малкият Джейкъб, който наблюдаваше сцената от клона на едно дърво, се почеса объркано по главата. Той хвърли поглед към овцете и воловете, които гледаха глуповато към реката.

Пол подаде ръка на Прюданс да излезе от водата, но тя се дръпна и завика още по-силно. Беше я обхванала истерия. Той ѝ обърна гръб и бързо стигна до брега... Тогава тя се успокои и заплака.

— Не се безпокойте — каза тихо той. — Отивам си.

— Не! — извика тя и тръгна след него.

— Не ли? — едва чуто прошепна той.

Пол се почувства напълно объркан. Обърна се и затича към дрехите си. Като стигна на брега, Прюданс го погледна смутено. Наведе очи към голите си гърди. Не разбираше какво се беше случило. Отдавна тялото ѝ изгаряше за неговото. Отдавна си мечтаеше да стане така, че той да разбере, че тя е жена. Желаше го.

Затича се към него.

— Къде отивате? — извика тя.

Вече облечен, той развързваше коня си.

— Отивам си. — Пол се метна на седлото. — Напускам ви.

— Не! — тя отиде до колата, грабна пушката, която беше оставена зад седалката. Вдигна я и несигурно се прицели. — Никъде няма да отидете, Пол Манхоф.

— Искате да остана ли? — попита той объркано.

— Ние сме се споразумели. Съдружници сме.

— Ами... Сдружил съм се с мъж.

— С мене сте се сдружили.

— С една лъжкиня. С жена, която се прави на мъж.

— Не бихте се съюзили с жена, нали?

— С жена?

— С мене.

— Не!

— Какво друго можем да направя? — каза тя и вдигна пушката, защото той се канеше да си ходи. — Не мърдайте! — изкомандва тя.

— Ще натиснете ли спусъка?

Прюданс кимна положително глава. Пол започна да се смее, а Джейкъб затвори очи. Тя вдигна пушката още по-високо и сложи пръст на спусъка.

— Не сте по-различен от другите мъже. Всички сте еднакви — изрева яростно тя, а от лицето ѝ се стичаха сълзи.

— Вие сте като другите жени! Стреляйте! — заповяда той и пришпори коня си.

Прюданс затвори очи и натисна спусъка, но откатът на пушката я събори на земята. Тя го погледна обезумяла от гняв, а Пол изкомандва още веднъж през смях:

— Стреляйте пак, господин Шаброл!

— Вървете по дяволите! — извика тя и хвърли пушката.

Той не можеше вече да я чуе. Облакът прах, вдигнат от копитата на коня, напълно го скриваше.

— Върнете се! — извика тя през сълзи, които я задушаваша. — Моля ви, върнете се!

Изведнъж се сгърчи от болка и се свлече на земята, като се превърна в тръпнеца от страдание маса. Първият мъж, пред когото тя се чувстваше жена, изчезна.

Олюляваше се със заровено в ръцете си лице. Слънцето жареше тила ѝ, неравният път нараняваше краката ѝ. Не чувстваше нищо, освен една замайваща празнота. Когато погледна обширната равнина, която се простираше пред нея, Пол беше само една точка на хоризонта. А нима тя беше нещо повече от точка, изгубена в големия празен свят...

Усещането, че някой стои зад нея, я накара да се свие и изтръпне. Инстинктивно се обърна към мястото, където бе хвърлила пушката. Там нямаше нищо. Наведе глава и видя два черни крака. Остър мирис на пот стигна до нея, а една ръка докосна рамото ѝ. Прюданс срещна мъдрия поглед на Темба.

— Ще се върне — каза той на безупречен английски.

Едва тогава кръвта се задвижи отново във вените ѝ.

— Ти говориш английски? — каза спокойно тя.

Темба кимна.

— Ти се върна — прошепна Прюданс.

— MFAZI имаше нужда от мене. — И той ѝ подаде пушката.

Изтегнат на една полегата скала, Пол се наслаждаваше на слънцето, чиято топлина проникваше в него. Следваше с очи едно бяло облаче, което се движеше пред палещото светило. Като че ли всичко наоколо стои неподвижно. Единствено топлият вятър раздвижваше край него дългите сухи треви.

Пол вдигна очи към кафявата периферия на шапката си и видя една малка зелена опашка, която се показваше от края. Той плъзна показалеца си под нея и едно мъничко зелено краче стъпи неуверено отгоре. После се показаха изпъкналите очи на хамелеона, които за миг сякаш се взряха в лицето му, а после се огледаха наоколо. Пол свали малкото животинче от шапката си, което беше обвило средния му

пръст с опашката си и стоеше там неподвижно. Бледосини и розови ивици се смесваха с яркозеления цвят на телцето му.

— Гладен ли си? — попита Пол, като го приближи до лицето си. — Няма много мушици насам, а?

Той се огледа, като че ли сам искаше да му потърси мухи. Следвайки погледа му, очите на хамелеона се завъртяха в орбитите си и се върнаха в началното си положение.

Когато чу шум на колела в далечината, Пол широко се усмихна, но щом разпозна удрянето на камшика на Темба, усмивката му изчезна.

— Мисля, че обедът ти идва, Чарли. — Той вдигна пръста си до периферията на шапката и видя как хамелеонът се покатерва внимателно на нея. — Добре ли се хвана? — Почака малкият му зелен приятел да се настани, после, като скочи от скалата, се отправи към коня и се метна на седлото.

Защо се връща назад? Защо нещо трепна в него, когато видя колата? Сигурно заради своите петдесет процента, помисли си той и обясни на хамелеона:

— Тя ми дължи петдесет процента от тази кола, а един мъж не оставя така сделките си.

Но той се лъжеше. Връщаше се заради Прюданс, която го беше очаровала.

— Само жените държат на обещанието си — каза той на хамелеона, като пришпори коня по посока на колата.

Колкото повече конят усилваше своя бяг, толкова повече малките крачета на животинчето се впираха в шапката.

Прюданс вървеше пред воловете. Спря, за да си поеме дъх, и духна в ръцете си, покрити с пращинки. Темба и Джейкъб тикаха, теглеха и удряха животните, за да стигнат до стръмната страна на върха. Тромавите волове оставаха невъзмутими. Както и овцете, които се лутаха около тях.

— Хей! — извика Прюданс, тъй като воловете изнемогваха по стръмнината. — Хей, Темба!

Воловете потеглиха изведнъж, като едва не преминаха през нея. Острото подсвирване на Темба достигна до тях и те неохотно се

спряха.

Прюданс отметна глава назад и затвори очи. Пот се стичаше по слепоочията ѝ, блестеше на капки около очите и носа ѝ. Разтърка очите си, щипани от праха и мръсната пот, и отново ги отвори срещу слънцето. Привиждаха ѝ се черни точки. Отвърна поглед от слънцето и през черните точки, които се разпръснаха, видя силуета на един конник, който яздеше към нея. Отново разтри очи, за да вижда по-ясно.

Пол слизаше бавно по склона. Прюданс остана неподвижна, макар че единственото ѝ желание беше да се втурне към него. Темба кимна на малкия Джейкъб и го заведе на сянка под едно дърво.

— Загубихте ли се? — попита Прюданс предизвикателно.

Пол спря коня си до нея. Вместо отговор той се усмихна.

— Защо се върнахте? За пушката си ли?

Усмивката му грейна още повече.

Погледът на Прюданс го предизвикваше, но тя се засмя:

— Върнахте се за вашите петдесет процента, нали?

— Може би.

— Но за какви петдесет процента става дума, господин Манхоф? Смятате ли, че все още имате някакво основание... — гласът ѝ секна. Той се приближаваше към нея. — Какво правите? — прошепна тя. — Аз се научих да стрелям, след като вие ме напуснахте. — Опитваше се да бъде убедителна, но той се приближаваше още повече. — Темба! — извика тихо Прюданс.

Пол се спря до нея. Тялото му беше толкова близо, че усещаше дъха му.

— Темба ни остави — каза той.

Не си спомняше той да е говорил толкова нежно преди. Нежни бяха очите му, които се вгледаха в лицето ѝ. Усети как се огъват колената ѝ и как тялото ѝ се носи към него.

— Какво искате? — попита тя.

Въздухът, който ги разделяше, беше тежък.

— Съдружника си — отговори той.

— Мене? — едва чуто каза тя.

Той кимна, наведе се към нея и докосна устните ѝ.

— Вас — каза Пол и я погали с дъха си.

— Върнахте се заради Пиер Шаброл? — прошепна тя.

Пол Манхоф отметна назад глава и я погледна изпитателно, а тя допря пръст до устните му.

— Наричам се Прюданс — отговори тя.

— Прюданс. — Той неуверено приближи устните си до нейните.
— Добър ден.

— Добър ден, господин Манхоф.

Когато устните им се намериха, Прюданс усети как настръхват гърдите ѝ.

— Винаги ли така установявате отношения? — попита го тя.

— Само след като съм разкрил фалшива самоличност. — Пол я обгърна с ръце и здраво я хвана за ханша.

Щом устните му отново докоснаха нейните, Прюданс почувства, че я залива топлина. Но когато нещо я гъделичка по челото, тя рязко отстъпи назад. Вдигна очи и видя как опашката на един хамелеон изчезва под ръба на шапката на нейния съдружник.

— На шапката си имате хамелеон, господин Манхоф.

— Наистина.

Животинчето ѝ напомни за Емили и този спомен я отнесе в миналото, от което господин Клодел най-последно се беше оттеглил.

— Защо имате хамелеон на шапката си?

— Заради мухите.

Той хвана хамелеона и тръгна към воловете. Прюданс забеляза с каква нежност Пол постави малкото зелено динозавърче върху дървения хомот. Той вдигна ръка, с което искаше да спре идващата към него Прюданс.

— Трябва да го оставим да се съсредоточи — каза Пол.

Прюданс остана на мястото си и се загледа в мухите, които обикаляха около воловете. Хамелеонът извади езика си, хвана една муха и я погълна. Тя не можа да сдържи смеха си при вида на беззъбата му уста, която дъвчеше мухата, и очите му, които непрестанно се оглеждаха за нова плячка.

— Значи сте се върнали, за да нахраните новия си приятел! — каза Прюданс, като видя как в сплесканата уста на хамелеона изчезва още една муха. — И да попречите на мухите да ме хапят.

Пол се обърна към Темба, който продължаваше да стои под дървото с малкия Джейкъб.

— Струва ми се, че и други фалшиви самоличности ще открием... — подметна той, като му намигна с очи. — Ще ги разкрием заедно — каза в заключение и протегна ръка.

Темба бутна с лакът Джейкъб, измърмори нещо под носа си и малкото момченце с неохота обърна глава настрани, докато Пол и Прюданс се отправяха към колата.

— Можехте и на друго място да ме хванете — каза Прюданс на Пол, който ѝ помагаше да се качи в колата.

Той свали ръцете си от ханша ѝ, погледна ги невинно и предчувствайки удоволствието, също се метна в колата. Подпряна на ръцете му, Прюданс стигна до дъното на колата, но се спря изведнъж при металния звън, който се разнесе наоколо.

— Какво става?

Един меден чайник, закачен на колата, беше улучил Пол право в лицето, докато се промъкваше към Прюданс. Той внимателно го върна на мястото му.

— Така ще ни е по-удобно — каза той, като извади една кожа от камарата, която се стовари върху него.

Прюданс избухна в смях като го видя да се измъква от кожите, без явно да е дочул глухия шум от падането на нещо друго.

— Смешно ли ви е?

— Какво още падна?

— Нямам представа. — Той я хвана за глезените и я издърпа до себе си. — Пък и не ме интересува.

Когато той се наведе над нея, тя едва сдържаше смеха си.

— А сега — каза той, като я погледна в очите — още ли ви е смях, госпожице Прюданс?

— Не, няма да се смея повече.

Очите ѝ изразяваха страст, която никакъв смях не можеше да засенчи. Желанието в погледа ѝ беше красноречиво. Устните им се срещнаха. Той милваше гърдите ѝ и я обсипваше с целувки.

— Какво е това? — попита той изведнъж, щом усети, че нещо топло и лепкаво се стича по главата му. Започна да опипва косите си.

— Мед — отговори Прюданс, разтърсвана от неудържим смях. Тя си облизваше устните, докато медът капеше от косите на Пол.

— Мед ли?

— Преди малко обърнахте буркана с мед — обясни Прюданс, чиито очи искряха от закачливост и страст.

— Е — каза той и се усмихна, като видя, че медът капе върху тялото на Прюданс, — няма да го оставим да изтече, я...

Радостен вик се дочу от колата, която шумно се тресеше върху железните си колела. Темба и малкият Джейкъб гледаха с нескрито учудване люлеещата се кола, после притвориха очи. След малко чува Пол да казва спокойно и нежно:

— Съдружници ли сме?

— Да, съдружници сме!

20.

Жак Марздън хвана брат си за яката на ризата и удари главата му в едно дърво. Черепът на Джофри изкънтя глухо. Момчето не издаде никакъв звук, само се сгърчи и се хвана за дървото, като се опитваше да се задържи. Жак се нахвърли върху него, сграбчи го за косите и със сила блъсна главата му срещу грапавата кора. Джофри едва се държеше. Страните му бяха покрити с драскотини, а от челото му течеше кръв.

Беше 25 август 1861 година. Привидното спокойствие в Добра Надежда бе отлетяло. Тук, сред високите пурпурни планини, натрупаната с годините омраза в сърцето на Жак избухна с нова сила. Беше станал на деветнадесет години. Изглеждаше дребен, но силен. Брат му скоро бе навършил петнадесет, но не можеше да мери силата си с Жак.

— Какво, по дяволите, правиш? — Джон Уестбъри скочи от коня си. — Пусни го, Жак!

Но Жак не го чуваше, нито го виждаше. С едната си ръка той натискаше Джофри към дървото, а с другата се канеше да го удари.

— Казах, остави го! — повтори властно Джон, взе пушката си, закачена на седлото, и стреля във въздуха. Жак се обърна така, сякаш изстрелът го бе върнал към действителността. — Остави го! — спокойно каза Джон, свали пушката си и изгледа Жак.

— Щеше ли да стреляш? — попита Жак, втренчил очи в цевта, откъдето излизаше дим. Погледна Джон, като че ли едва сега забелязваше присъствието му. — Работа ли имаш в Добра Надежда?

— Казах ти да пуснеш Джофри.

— А аз те попитах какво правиш тук.

Като остави Джофри, Жак изля целия си яд на Джон и тръгна към него с решителна стъпка.

— Говориш като съдия — каза той и го погледна право в очите. — Като съсед ли идваш или като натрапник?

Нещо у Джон Уестбъри излъчваше безспорно превъзходство и Жак го мразеше.

— Надявам се — като приятел — отговори спокойно Джон.

— Като приятел ли? — Жак се обърна към Джофри, който се опитваше да стане. — Майка му ли те накара да го защитаваш? — попита гневно той. — Ти си приятел на майка му, нали?

— Тя е също и твоя майка. — Джон се приближи до дървото, за да помогне на Джофри, но той рязко се дръпна.

— Нищо ми няма — каза той, отправил поглед към Жак. — Просто драскотина. Безполезно е да оставате — обърна се Джофри към Джон. Обичта към брат му, която изпитваше още от дете, не беше се променила, макар и да не разбираше защо Жак го мрази толкова много. — Трябва да се измия — усмихна се Джофри, като се опитваше да изтрие кръвта, която му пречеше да вижда.

— Точно така — обърна се Жак към него. — Измий се, преди майка ти да те е видяла. Бягай и се измий добре!

— Жак!

Той погледна Джон обезумял от ярост, като не знаеше на кого повече да излее гнева си.

— Може би искаш да ми кажеш нещо — каза със същия равен тон Джон Уестбъри.

— Какво мога да ти кажа? — изсмя се злобно Жак.

— Струва ми се, че имаш нужда от помощ — Джон отметна назад глава, осъзнавайки своето превъзходство.

— Не съм вече дете и нямам нужда от съветите ти, Джон Уестбъри!

— Тогава може би се нуждаеш от това — и Джон му подаде пушката си. — Щом не си вече дете, сигурно ще можеш да я използваш срещу брат си. — Той замълча, забелязвайки смущение в погледа на Жак. — Вземи я. Хайде, опитай!

— Оставете ни на спокойствие! — намеси се Джофри, като застана между Джон и брат си. — Моля ви, идете.

Джон свали пушката си, изгледа единия, после другия и тръгна към коня си. Но след малко се спря, бръкна в джоба на сакото си и каза:

— Може би ще имате любезността да предадете тази покана на майка си. Тя е от моята майка. — Той подаде един плик на Джофри. —

Цялото ви семейство е поканено.

— Достатъчно добро ли е нашето семейство? — попита Жак, като видя пликът да преминава от ръката на Джон в Джофри. — Сигурен ли си?

— Майка ми ви кани — каза Джон с тон, който беше леден като погледа му.

Той се обърна и тръгна към коня си. Жак не го изпускаше от очи. С един поглед само той обхвана широките му рамене, изправения гръб, подчертан от добре скроено сако, стройните крака, обути в сив, безупречен панталон. Всичко в Джон Уестбъри беше отражение на това, което бе станал — млад адвокат с бъдеще.

Докато Джон вървеше през лозята и напускаше Добра Надежда, Джофри наблюдаваше по-големия си брат. Сега повече от всякога той се надяваше те да се сблизат.

— Сигурно искат да представят годеницата му, Сара Рансъм — каза Джофри, като хвърли поглед към новината, която държеше. Забелязвайки едно петно от кръв на сакото си, той побърза да го изтрие. — Мисля, че ти трябва да я дадеш на майка — добави той и усмихнат я подаде на Жак. — Вземи я.

— Никога ли не си си задавал въпроси, Джофри? — попита Жак и го погледна особено. Гласът му беше тих и спокоен. — За нас и нашето семейство.

— Не — отговори Джофри, сви рамене и пипна веждата си. Кръвта беше започнала да засъхва.

— Вярваш ли в това, което майка ти ти разказва? — Жак небрежно изрече тези думи, но от тях се сипеше отрова.

— За какво става дума? — попита Джофри невинно.

— Наистина ли искаш да знаеш? — Жак се приближи до брат си. — Наистина ли искаш да узнаеш истината за нашето семейство? — прошепна той. — Кой всъщност е нашият дядо и къде ходи той? С кого се среща? Наистина ли би искал да разбереш защо Джон Уестбъри ни гледа отвисоко?

— Не съм забелязал — отвърна Джофри, когото намеците на Жак не можеха да развълнуват. Той искаше само едно: брат му да му говори. Най-сетне това се случи и Жак щеше да му се довери. — Но защо ни гледа отвисоко?

— Искаш ли да разбереш?

— Да.

— Ела.

— Къде? — попита Джофри и побърза да го последва от страх да не прекъсне първия контакт. — Къде отиваме?

— Ела — повтори Жак, като прегърна Джофри през раменете и го поведе към конюшната. — Никой не трябва да знае.

Джофри страдаше с цялата си душа. Той предусещаше страшното коварство на брат си, но нищо не каза. Жак изглеждаше откъснат от останалия свят, заключен в мислите си, далече от всякаква действителност.

— Дадох поканата на Розита. Тя каза, че ще я предаде на леля Емили.

Джофри говореше равнодушно и се стараяше да се държи така, сякаш едно отиване до Кейптаун, без да знае причината за това, беше нещо съвсем обикновено.

— Казах й, че отиваме за риба и че ще ни няма цяла нощ. Цяла нощ ли ще ни няма наистина? — попита той и погледна към Жак.

Жак кимна с глава.

Джофри усети болка над окото си и вдигна ръка към челото. Брат му забеляза този жест.

— Няма нищо — побърза да каже Джофри и се усмихна.

Жак се върна към мислите си, а Джофри се остави полюшването на коня да успокои болката му. Яздеха към неизвестното, към което го водеше брат му.

Малкото рибарско селище беше заспало. Лишени от оживлението на деня, сега къщите му изглеждаха още по-злокобни и мизерни.

— Къде се намираме? — попита Джофри, като видя Жак да слиза от коня и да поглежда към една врата. — Какво е това място? — Момчето усети, че го обхваща паника.

— Ела — каза Жак, без да се обърне към него.

— Не — Джофри събра юздите, за да избяга обзет от страх.

— Ще дойдеш с мен! Ти каза, че искаш да узнаеш истината за дядо ни.

— Но къде сме?

— Ела. — Жак го хвана за яката и го дръпна от коня.

Едно настръхнало куче изникна от сянката между две къщи и захапа петата на Жак, който му отвърна със силен ритник в главата. Кучето нададе вой и се върна, като скимтеше жално. Кръвта на Джофри замръзна във вените му. Едва породеното разбирателство между двамата беше останало далече.

Жак блъсна с крак дървената врата, до която бяха застанали, и тласнат от брат си, Джофри се намери в стаята.

— Гледай, Джофри! Гледай нашия благороден дядо Бовилие, собственик на великолепно имение, за което майка ни иска да се борим! — Думите на Жак прокълтяха в мрака на малката стаичка.

Джофри вдигна очи и се вгледа в тъмнината. Успя да различи само едно легло, после дочу женски глас:

— Жак!

— Виж нашия дядо, Джофри! — каза Жак, отново го хвана за яката и довлече до леглото. — Ето каква кръв тече във вените ни. Кръвта на мъж, който се чувства най-добре в прегръдките на една робиня! Погледни ги! — Жак сграбчи брат си за косите и грубо го дръпна.

Въпреки тъмнината Джофри успя да види дядо си, който лежеше в леглото с една гола тъмнокожа жена.

— Ето какво сме ние. Не си прави илюзии, братко!

Малката врата се блъсна силно. Жак беше изчезнал.

Джофри пипнешком тръгна след брат си. После видя дядо си да става и да се приближава към него, а тъмнокожата жена да се загръща в бял чаршаф. Прилоша му. Искаше да извика, но не можеше.

— Джофри — каза дядо му и протегна ръка.

— Не ме докосвайте! — извика момчето и се втурна навън. За миг се спря объркан. В това време около него се заотваряха капаци на прозорци, от които се показваха тъмни лица, белязани със знака на мизерията.

— Джофри! — извика дядо му.

Като чу този глас, изтича към коня си и се метна на седлото.

— Напред! — успя да каже той между две ридания и пришпори коня.

— Джофри, върни се! — извика отново дядо му.

— Мразя ви! — изрева Джофри, докато конят му галопираше напред.

Жак Бовилие остана на прага на евината къща и се загледа в отдалечаващата се фигура на внука си. Обърна се, когато Ева го хвана за ръката. Застана с лице срещу жената, която пламенно обичаше и която му носеше спокойствие.

— Идете при тях, Жак — каза тихо тя. — Върнете се там, откъдето сте дошъл.

— Защо?

— Вие сте техен дядо, а те са ваши внуци.

— А Джон Уестбъри? — попита Жак и затърси погледа на Ева.

Тя наведе глава.

— От коя страна трябва да застана, Ева?

Жак вървеше до инвалидната количка на Емили, която Розита тикаше през лозята. Той чувстваше погледа на леля си. Джофри беше уверил Клара, че цяла нощ са били за риба и че драскотините са от падане от коня. Леля Емили обаче не бе повярвала на това.

— Къде си водил Джофри? — в гласа ѝ нямаше и следа от обвинение, но Жак отвърна очи и съсредоточи привидно цялото си внимание върху една лоза.

— Не съм бавач на брат ми — каза накрая той.

— Какво има, Жак?

Емили също погледна лозята.

Тя го обичаше много, но досега не бе успяла да преодолее високите стени, които той беше издигнал около себе си. Толкова приличаше на баща си. Като чужденец в своя собствен свят.

— Розита, остави ни сами, моля те.

— Веднага, госпожице — каза Розита като докосна леко рамото ѝ и погледна съучастнически Жак. — Грижете се за госпожица Емили...

Жак кимна с глава.

— Способен ли си на това, Жак? — попита Емили, когато Розита се отдалечи.

— Говорехме за Джофри — отговори той, като отклони въпроса и мина зад количката, за да я тика.

— Да, говорех за Джофри — продължи тя, потръпвайки от хладния ветреца. — Ти го заведе да види дядо си, нали? — Количката се спря и тя затвори очи. Макар и малко със страх. Емили продължи: — Завел си го да види дядо ти и Ева. Заблуждавам ли се?

— Мислех, че е време да научи истината — отговори Жак и продължи да тика количката.

— Защо? Кого искаше да нараниш? — попита Емили, като здраво държеше ръката му. — Кажете ми, Жак.

Той я погледна: тънки бръчици се бяха появили около очите ѝ. Други, по-дълбоки, причинени от болката, се спускаха по шията ѝ. Но тя все още носеше в себе си нещо детинско. Приличаше на ранена птичка.

— А вас кой ви рани, лельо Емили? — каза той, коленичи пред нея ѝ хвана ръцете ѝ. — Кой ви сложи в тази инвалидна количка?

Емили отвърна очи.

— Виждам, че не искаш да говорим, Жак.

— Но аз ви говоря, лельо Емили.

— За какво? — тя усети, че гневът се надига в нея. Дръпна ръцете си. — Може би е по-добре да извикам Розита.

— Задах ви въпрос. Можете ли да ми отговорите?

За първи път в живота си Жак се опитваше да проведе истински разговор.

— Там е проблемът, Жак. Ти задаваш въпроси, но не изслушваш отговорите.

— Вие не ми отговорихте — каза той и рязко се обърна.

Емили го гледаше как се отдалечава с отпуснати рамене, както когато беше малък. Искеше ѝ се да стане от тази количка, да го прегърне, да пречупи характера му.

— Мислиш, че е невъзможно да приема моя недъг, без да обвинявам някого? Това ли се опитваш да направиш, Жак? Да намериш някой, който да е отговорен за това, което си. — Емили видя как племенникът ѝ трепна, което доказваше, че я слуша. — Мислиш ли, че любовта на дядо ти към Ева има и най-малкото отношение към тебе или това, което изпитваш към Джофри?

— Във всеки случай има нещо общо с отношението на майка ми към мене — отговори Жак с горчивина.

— Защо? — Забелязала лека цепнатина в стената, която го ограждаше, Емили се опита да проникне през нея. — Чувствата на майка ти не могат да те променят.

— Какви са нейните чувства? Защо ме мрази?

— О, не! — Емили поклати глава. — Не.

Той се приближи, наведе се над нея и я погледна.

— Знаете ли защо, лелю Емили?

— Моля те, извикай Розита.

— Какво знаете? Кажете ми — настояваше той.

— Уморена съм. Върни ме вкъщи.

В началото Емили му задаваше въпроси, а сега ѝ беше невъзможно да отговори на неговите. Искаше ѝ се да говори за баща му, за лорд Марздън, за убийството на Жан-Жак, за любовта на майка му към бащата на Джофри — лейтенант Шоу, който беше язвителен като Клара. Но не можа да го направи. Това щеше да го съсипе.

— Можеш ли да ми отговориш само на един въпрос? Способен ли си да обичаш?

Мускулите на лицето му се свиха. Той стисна зъби.

— Може би съм като дядо — недостоен за обич — каза Жак и обърна гръб.

Емили съжеляваше, че не можа да му даде отговора, от който той се нуждаеше.

— Вярваш ли, че разумът определя любовта?

— Това се отнася за Джон Уестбъри. Защо се вдига толкова шум около бъдещата му сватба със Сара Рансъм?

— Може би защото я обича.

— Не — Жак се отдалечи и спря. — Защото се е показал достоен.

— За какво?

— За майка си. На какво друго може да се надява тя, ако не на успешна кариера и добра съпруга?

— Завиждаш ли?

— Да, завиждам му, че не е като мене.

Емили с тъга установи в каква омраза живее Жак. Но нямаше с какво да го успокои.

— Бих искала да остана за малко сама, Жак. — Тя докосна ръката му. — Не си прав.

— Мислите ли?

Тя кимна с глава.

— По отношение на Джон ли?

— Може би.

Емили притвори очи. Жак я беше отвел към Уестбъри, към Полин и Жан–Жак, към бъдещата сватба, така очаквана от госпожа Уестбъри и толкова опасна за Полин.

Още от ранни зори в къщата на Уестбъри закипя оживление. Паркетът беше лъснат, стъклата на прозорците блестяха като огледала, а мебелите бяха изчистени до съвършенство.

Полин наблюдаваше майка си, която ѝ помагаше да простре покривките на канапетата, така че да бъдат огрени от първите слънчеви лъчи. Денят, от който Полин отдавна се страхуваше, бе дошъл. Момичето, за което синът ѝ възнамеряваше да се ожени, днес щеше да бъде официално представено.

Полин познаваше Сара Рансъм още от времето, когато Джон я беше срещнал в училище. Пред очите ѝ се бе зародило детинско приятелство, което заедно с годините им бе прераснало в нещо много по-дълбоко, и днес резултатът от любовните им отношения я хвърляше в ужас, докато майка ѝ бе предпочела да не се намесва. Двадесетгодишната лъжа се беше превърнала за нея в истина, че Джон е неин син, а не на Полин и Жан–Жак.

— Не се ли безпокоите, майко? — попита Полин, като блъсна с ръка мокрите покривки, които вятърът беше запратил в лицето ѝ.

— Щом я обича, съвсем естествено е да се оженят. От това ще излезе сполучлив брак. Тя е от добро английско семейство. — Мери Уестбъри защита покривката на опънатото между две дървета въже. — Явно има късмет, но и той я заслужава. Тя също има не по-малък късмет.

— Майко! — Полин смъкна покривката, която Мери току–що закачи, и я погледна над въжето. — Не можем повече да се преструваме. Не можем вечно да се крием зад тази лъжа.

— Лъжа ли? — Мери дръпна Полин за ръката и покривката отново застана между тях.

— Единствените хора, които днес имат значение, са Джон и Сара, майко. Аз дължа истината на сина си, а той я дължи на Сара. Те ще имат деца. — Един петел изкукурига. Полин замълча. — Ние им я дължим и вие трябва да приемете това.

— Да го приема? Когато с раждането на това дете метис хвърли позора върху баща си и мене, ти се подигра с всичко, което сме. Ти дори ни насили! А сега ми казваш, че трябва да го приема! Единствената истина е, че аз отгледах Джон като свое дете и жертвах живота си, за да изтрия срама ти. И ето че отново си в състояние да ме оскърбиш.

— Аз? Но кой е оскърбеният? Майко, тази лъжа засяга Джон и годеницата му.

Мери вдигна панерчето от земята и тръгна към къщи. Полин я последва.

— Тя обижда също Жан-Жак — добави Полин. — Единственият мъж, когото някога съм обичала. — Майка ѝ се спря. — Джон трябва да узнае истината, че съм обичала баща му.

— Ще му кажеш ли? — попита Мери.

— Да. Дължа му истината.

Полин вдигна очи към майка си и срещна погледа, който беше видяла един-единствен път, когато я бе попитала какво ще направи, ако детето ѝ се роди тъмнокожо.

— Ако кажеш това, ще отрека всяка твоя дума. — Мери се изправи и стисна здраво панерчето с щипки. — И тогава твоите думи ще станат лъжа, Полин.

Джон Уестбъри излезе рано тази сутрин. Той не обичаше мириса на восък и сапун, който се носеше из къщата. Денят беше изключителен за майка му и той бе решил също да се възползва от него.

— Виждам, че мама не те оставя на спокойствие — каза той на Полин, която минаваше край него с кофа, пълна с мръсна вода. — Сара ще бъде потресена.

— И какво от това?

Язвителният ѝ тон не му убягна. Той тръгна след нея.

— Но какво те прихваща, Полин? Не съм виновен за това, че не си се омъжила.

Полин се обърна и го изгледа. Строгостта, която изразяваше лицето ѝ, го накара да промени тона си.

— Е, добре, аз съм виновен.

— Да — каза тя, — искам да поговоря с тебе.

Джон замълча, без да знае причината за това нейно неразположение. Тя му подаде кофата и погледна към къщи.

— Трябва да сме сами — каза тихо тя.

— Искаш да разбереш дали наистина съм влюбен?

— Може би — отговори Полин и го поведе далече от къщата.

— Гарантирам ти, че е така. Нямах и представа каква е любовта, преди да я изпитам към Сара. На тебе познато ли ти е това чувство? — Едва произнесъл тези думи, той наведе глава. — Извинявай.

— Да, познато ми е, Джон. Знам какво е любов.

— Кой беше той?

— Не е жив.

— Затова ли никога не си ми говорила за него?

— Когато беше малък, често ми задаваше въпроси. Аз ти отговорих само, че е бил добър човек.

— Не си спомням. Кой е той?

— Джон, трудно ми е да ти го кажа, а още по-трудно ще е за тебе да го чуеш, но, моля те, послушай ме със сърцето си.

— Нищо не те задължава да ми казваш каквото и да било, Полин. Твоят личен живот не ме засяга. Къде да хвърля тази вода? — Джон изпитваше притеснение от нарастващото смущение на Полин.

— Ние имахме дете, Джон. — Тя стисна ръката му. — Това дете си ти.

Полин усети, че ръката му замръзва в нейната. Той стоеше като вкаменен. Единствено очите му тревожно се въртяха, сякаш нещо отдавна познато се беше събудило.

— Ти си мой син, но аз бях принудена да те оставя. — Полин чувстваше как сълзите изгарят очите ѝ. — Бях принудена да изоставя и баща ти.

— Кой е бил той? — попита Джон едва чуто.

Полин го прегърна през раменете.

— Кой е бил? — настояваше той.

— Наричаше се Жан–Жак.

Тя усети как кофата се излива върху краката ѝ. Джон се обърна и избяга. Полин се затича след него.

— Това е единственият мъж, когото някога съм обичала, Джон. И той те обичаше — извика тя.

— Той е бил метис! — злъчните му думи я удариха в лицето. — Бил е син на робиня, бил е тъмнокож — викаше Джон.

— Умолявам те! — тя го настигна и го хвана през раменете.

— Не ме докосвай! — изкрещя Джон с омраза и грубо я блъсна.

— Но няма това има значение, Джон? — с обляно от сълзи лице Полин гледаше как синът ѝ се отвърща от нея. — Казах ти, че съм го обичала. Джон, изслушай ме.

Без да чуе молбата ѝ, той влезе в конюшната. Полин се втурна навътре, но трябваше да отстъпи, за да мине конят му.

— Джон! — извика тя, когато го видя да минава като вихър край нея.

— Развратница! Гадна мръсница! — думите на майка ѝ пронизаха стените и достигнаха до Полин. — Кой е бил прав? Посмей да ми кажеш, че си направила добре, като му натрапи своя грях! — Мери съскаше като отровна змия към дъщеря си. — Ти си виновната, а не той!

— Вина, грях? — извика Полин, която гневно се втурна към къщи. — Това ли е всичко, което изпитвате? Това ли ви е внушил моят син?

— Полин! — извика господин Уестбъри и побърза да застане между жена си и дъщеря си. — Не се измъчвай, ще го настигна и ще го върна.

— Тук? При тази жена? При жената, която вижда в него само греха, който той трябва да изкупи? Не! — Минавайки бавно, но решително край баща си, тя се нахвърли върху майка си. — Видях изражението на Джон, когато му казах истината. Беше смазан от срам. Синът ми се срамуваше. Заради вас! — изрева Полин в лицето на майка си.

— Но ти никога не си се срамувала.

— Моля ви, успокойте се... — господин Уестбъри се мъчеше да ги помири.

— От какво е трябвало да се срамувам? — продължи Полин, без да обръща внимание на баща си. — Сега разбирам какво е понесъл Жан–Жак. Какви обиди е трябвало да чуе само защото цветът на кожата му не е приемлив за хора като вас. Вие, вие сте по-нисша, а не синът ми!

— Как смееш? — извика Мери и яростно удари Полин.

— Осмелявам се, защото заради вас днес Джон се чувства по-нисш от това, което е бил вчера. Защото вие сте погребали чудесното момче под мръсните си предразсъдъци. — Зачервеното лице на Полин бе обляно в сълзи. — Ако това е вярно, майко, ако наистина е по-нисш, то би трябвало да го убиете още при раждането му. — Като каза това, тя се втурна към къщи и блъсна вратата след себе си.

Господин Уестбъри наблюдаваше жена си мълчаливо. После протегна ръка към нея и тихо каза:

— Полин е права, Мери.

— Не е права — отвърна жена му, като рязко изправи глава и хладно го изгледа. — До края на живота си ще твърдя, че тя лъже!

Джон препускаше с коня, без да знае откъде идва, нито накъде отива. Сякаш мозъкът му се беше размекнал като тесто. Слънцето пронизваше с палеците си лъчи. От устата на коня излизаше пяна. Животното отмяташе назад глава, но Джон непрестанно го пришпорваше. И двамата имаха отчаяна нужда от отдих. Джон спря и се свлече близо до едно дърво и пълзешком стигна под сянката му. Главата му бучеше. Умственото напрежение го разкъсваше. Опря се на дървото и си спомни за Сънди, чернокожия приятел на Жак. Повдигна му се от отвращението, което изпитваше към всички хора с тъмен цвят на кожата. Спомни си и за възпоменанието на Жан–Жак и притеснението, което беше почувствал тогава от това, че сестра му е отишла на гроба на някакъв си метис. Но и той самият бе такъв...

Джон погледна ръката си. Кожата му бе загоряла. Той заби ноктите си в нея и видя как те оставят малки бели следи, но знаеше, че не в това е проблемът.

Изведнъж усети тежест в сърцето. От устата му се изля пареща, горчива течност. Остра болка прониза дясното му слепоочие. Той затвори очи и се разтрепера, а болката премрежваше погледа му. В

съзнанието му изплува образ на един малък малайски просяк, когото бе срещнал на входа на „Мадър енд Бьозелинк“, на Лонг стрийт, където се намираше кантората му. Сякаш в огледалото виждаше отвращението, с което беше погледнал малаеца с протегнатата черна ръка.

— Ако изчистят улиците от тези хора, в Кейптаун ще може да се диша по-спокойно — беше казал на Сара. Той бе преминал светкавично край човека от страх очите му да не я докоснат.

Мигрената се усили. В този момент си даде сметка, че чувствата му не са се променили. Но той беше един от тях. Като че ли някой разцепи главата му с брадва. Какъв беше той, ако не един от тези метиси, които презираше. Разплака се. Метисът под дървото плачеше. Риданията го разтърсваха, а това само увеличаваше болката му. Беше се изгубил в една пустиня от предразсъдъци, които му бяха втълпявали още от ранно детство, и той отчаяно търсеше път.

Един далечен глас го извика:

— Джон! Джон Уестбъри! — беше Жак Бовилие, когото Мери Уестбъри, жената, която считаше за своя майка, смяташе за най-нисшето създание, за най-презряното същество. Този мъж беше неговата плът и кръв, неговият дядо. Тялото му отново се разтърси и той повърна цялата жлъч.

„Джон Уестбъри още не се е завърнал вкъщи“. Емили натопи писалката си в малката мастилница. Скрита в стаята си, тя написа в своя дневник: „Полин се упреква за това, което се е случило. Упреква се, че е позволила на майка си да посее своите предразсъдъци и в сина й и че ги е оставила да избуят като плевели. Тя смята да се завърне в Англия“. Една мисъл я накара да вдигне поглед от дневника си.

С какво цветът на кожата може да промени човешката същност? Изведнъж гласът на Жан–Жак отекна в съзнанието й: „Трябва да докажа, че съм достоен да бъда негов баща, Емили“. Образът му изплува пред нея.

— Да го докажеш на кого, Жан–Жак? — чу се да казва високо тя.

— Емили?

Побърза да затвори дневника си и да остави писалката.

— Мога ли да вляза, Емили? — извика Клара от вратата.

— Влез. — Емили взе една книга и се престори, че чете. Вратата се отвори и Клара влезе. Щом Клара влезеше някъде, стаята ставаше по-малка. Емили вдигна глава. — Четях — каза тя.

Макар и петдесетгодишна, възраст, на която някога Емили смяташе, че всички трябва да умират, Клара все още беше много хубава.

— Има ли някакви новини за Джон Уестбъри? — попита тя, като се изправи до леглото на Емили.

Пищната ѝ пола, издута от колосана фуста смешно се движеше пред нея.

— Не съм чула — отговори Емили и отново се загледа в книгата си. — Защо толкова се интересуваш? — Тя знаеше, че хората могат да заинтригуват Клара само ако пряко я засягат. — Не мислех, че семейство Уестбъри те занимава до такава степен.

Тя се ужаси при мисълта, че Клара би могла да открие причината за бягството на Джон, и си спомни това, което бе написала в дневника си преди около двадесет и пет години: „Заклевам се, че Клара никога няма да узнае нещо за детето на Полин и Жан-Жак“.

— Безпокоя се за госпожа Уестбъри — каза Клара като обходи с поглед стаята, сякаш търсеше причината за някакъв лош мирис. — Беше толкова привързана към него. Как бурите наричаха децата, родени в напреднала възраст на майката? Laat...

— Lammetjie — отговори Емили, сякаш на себе си.

— Какъв ужасен език! — каза Клара и направи гримаса на отвращение. — Вярно е, че той надмина надеждите на майка си. Наистина, много жалко.

— Кое е жалко? — попита Емили, като затвори книгата си. — За Сара Рансъм ли говориш?

— Може би семейството ѝ е против — и Клара изтупа полата си от въображаем прах. — В края на краищата, те са изпратили дъщеря си в Кейптаун, за да лекува дробовете си, а не да се омъжи за някакъв овчар.

— Джон Уестбъри не е овчар. — Емили се опитваше да овладее раздразнението си. — Той е адвокат с бъдеще.

— Да — Клара отстрани един кичур коса от лицето си. — Той има успех... като се има предвид...

— Какво?

— Произходът му.

— Не като на Джофри, нали? — Емили не можеше повече да сдържи гнева си. — Съжалявам, Клара, но това никак не ме интересува.

— Но то е факт! — процеди Клара. — И човек е длъжен да приеме положението си като факт, Емили.

— И според тебе какво е положението на Жак? Безспорно той има право да наследи титлата на баща си.

Клара погледна шокирана и се отправи към вратата.

— Всъщност смятам да направя някои промени вкъщи — каза тя.

— Каква идея! Къщата си е добре и така.

— Тази къща е много стара, Емили. Може би ще е по-добре да построим нова.

— Клара! — Емили се завъртя в инвалидния си стол. — Стара или не — това си е нашата къща.

— Вижда се, че скоро не си ходила на гости у съседите. — Клара се усмихна състрадателно. — Страхувам се, че твоят убедителен стремеж към бедността ще бъде прекършен. Всеки прави промени в къщата си. Лозята са в цветущо състояние и ние можем да печелим. С тези пари би трябвало да подобрим общественото си положение.

— Забрави ли какво казваше Прюданс? Че английското правителство може скоро да премахне таксите за френските вина. Лорд Палмърстън говори вече за това. И тогава къде ще отиде „подобреното ни обществено положение“?

— Прюданс е казала много неща, Емили — отвърна Клара с цялото презрение, което можеше да ѝ вдъхне само името на другата им сестра. — Може би прекалено много.

— И по-голямата част от тях се оказаха верни — добави сухо Емили.

— Да, и къде е тя сега? — усмихна се Клара. — Може би си научила, че се занимава с търговия. Че търгува с кожи, барут и овце.

— Е, и? Ти си въобразяваш вероятно, че една хубава къща ще помогне на Джофри да осъществи твоята мечта и да направи от семейството ни това, което то не е.

— Не, но че тя ще му върне отнетото достойнство — каза Клара с язвителност, която годините бяха успели само да засилят.

— И ти разчиташ на Джофри, за да си върнеш достойнството? А защо не на Жак?

Клара отвърна с леден поглед, като ѝ обърна гръб, което означаваше, че въпросът не заслужава отговор.

— Или пък на Джон Уестбъри? — каза Емили на себе си.

Жак Бовилие не беше се завръщал в Добра Надежда от деня, в който научи за съществуването на своя внук. Прекарваше цели дни на морския бряг, гледайки как рибарите теглят мрежите си и дълги ноци в търсене на своята самоличност.

Когато слънцето се скри зад хоризонта, той въздъхна и се отправи към селото на Ева.

Вървеше с наведена глава срещу вятъра. Приблужи се към тясната пътечка, която се извиваше през скалите. Беше бос, с навити до коленете панталони и с развени от вятъра ръкави.

Спря се, за да си поеме дъх и краката му потънаха в рохкия пясък. Като погледна към селцето, той си спомни за времето, когато стигаше тичешком до горе, без да се спира. Спомни си хубавата и млада Ева, която го чакаше изправена на скалата. Годиците минаваха и той си задаваше въпроси за живота им. Но преди да си отговори, трябваше да узнае на кого принадлежи.

Наведе глава, пое дълбоко въздух и продължи да се изкачва. Но изведнъж се спря. В съзнанието му изплува образ на нещо, което гледаше, без да може да го види. Един младеж в подножието на скалата.

Стоеше неподвижен. Очертанията на силуета му бяха осветени от залязващото слънце. Жак отвори уста, но не можа да извика. Младежът тръгна към него и колкото повече се приближаваше, толкова сърцето на Жак биеше по-силно. Когато застанаха лице срещу лице, нищо не можеше да чуе, освен лудото биене на сърцето си.

— Дядо! — каза Джон Уестбъри.

Жак остана с отворени уста. Джон се вгледа в загорялата му кожа, набраздена от дълбоки бръчки и обрасла с посребрена брада. Срещна тъмнокестенявите му очи и откри в тях удивлението на малко момченце, живеещо в тялото на старец.

Жак наведе очи и прегърна своя внук.

Нощта отдавна беше дошла, но никой не чувстваше умора. Ева, чиито очи шареха между Жак и внука им, непрестанно носеше нови блюда. Благородството ѝ от младежките години се беше възвърнало и само дългата, прошарена със сребърни коси плитка, издаваше годините. Макар този хубав младеж да не приличаше на сина ѝ, Ева почувства, че Жан-Жак се беше завърнал в нейния малък дом.

— Иди да намериш Сара — каза Жак и дръпна лактите си от масата, която Ева безшумно почистваше. — Тя те обича, Джон. Обича тебе, а не това, което си смятал, че си.

— Как да ѝ го кажа? — Джон гледаше дядо си и без да знае защо, се чувстваше като у дома си в тази малка мрачна стаичка. Имаше усещането, че винаги е познавал Жак и Ева.

Човекът, когото считаше за баща, всъщност му беше дядо, както и Жак. Майка му е била негова баба, а сестра му — майка. Заслепен от възмущение, той погледна към Ева. Тя му се усмихваше.

— Защо не са ми казали истината? От какво са се страхували?

— Защо? — Жак поклати глава и хвана ръката на Джон. — Невинаги се страхуваме за себе си, а за тези, които бихме могли да нараним.

Ева гледаше двамата мъже, които си държаха ръцете през масата.

— Говорете ми за него — каза Джон. — Той се наведе и погледна ръцете на дядо си. Тези груби, но пълни с топлина ръце, му донесоха непознато досега спокойствие. — Говорете за баща ми — настоя той.

21.

Тишината на унилия неделен следобед се нарушаваше само от конския тропот по паважа на Уинбърг стрийт. Една рижа котка се протегна, като изпъна лапички докрай върху напечените от слънцето сиви камъни, изви гръб като дъга и небрежно пресече улицата точно пред конете. Жак Бовилие погледна надолу, когато конят му ловко избегна котката. Като се обърна към Джон Уестбъри, който яздеше до него, той си спомни за този ден, когато преди години бе преминал по същата улица. Беше дошъл да потърси внука си, но тогава само като негов съсед, защото нямаше право да разкрие истинския му произход.

Днес Жак чувстваше как ги свързва безмълвно доверие, сякаш миналото е било друго, а не това, за което си спомняше. Единствено планината и надвисналите над нея бели облаци изглеждаха същите и сякаш му се усмихваха.

— Господин и госпожа Робъртсън са настойници на Сара — каза Джон, като се обърна към дядо си. — Но мисля, че сега тя ги счита повече за баща и майка, отколкото собствените си родители.

— Родителите ѝ в Англия ли са? — попита Жак. — Той не изпускаше от очи внука си и чувстваше, че Джон се впуска в баналности, за да избегне непоправимото.

— Изпратили са я в Кейптаун заради здравето ѝ. И тя остана тук.

— Защо? — Като видя, че Джон започва да губи смелостта, която той се бе опитал да му вдъхне. Жак спря коня си малко преди училището. Протегна ръка и го докосна. — Каза ми, че Сара те обича. Ето защо е останала.

— Да — съгласи се неубедително Джон. — Така е. — Той пришпори леко коня в хълбоците и пое към къщата.

Когато чу, че входната врата се отваря, Сара се втурна надолу по стълбите.

— Джон Уестбъри! Не е възможно! — извика Джеймс Робъртсън. — Сара, Джон се върна!

Като стигна до вестибюла, Сара изпита желание да се хвърли в обятията му, но се поколеба и се спря. Тя не знаеше причината за отложеното ѝ посещение при родителите на Джон и дори си беше помислила най-лошото, че той е променил решението си.

Преди да стъпи на последното стъпало, Сара здраво се хвана за парапета изплашена от мисълта, че ще направи крачката, която ще я сблъска с действителността. Сигурно бе дошъл да ѝ каже истината, да ѝ каже, че не желае да се ожени за нея. Повдигна глава. Сълзите пареха лицето ѝ. Стисна зъби, докато Джеймс Робъртсън се приближи до нея, посочвайки Джон.

— Сара! — каза свенливо Джон.

— Добър ден — отвърна тя и наведе глава. Изпитваше позора на безличните момичета, които младежите бързо изоставяха.

— Спомняш ли си господин Бовилие? — Джон се обърна към дядо си. — Сара, той е мой дядо.

Жак пристъпи към нея. Тя изглеждаше толкова объркана!

— Виждали сме се вече — каза Жак.

Сара срамежливо се усмихна. Взе ръката ѝ и откри в очите ѝ плахия поглед на жена си Емили. Развълнуван от това, той рязко се обърна.

— Сара и Джон сигурно имат много неща да си кажат — Жак погледна господин Робъртсън и тръгна към вратата.

— Наистина ли трябва да заминете — попита Джеймс Робъртсън.

Смутен от вълнението, което го беше обзело, той покани с жест Жак като държеше двата си пръста леко разперени, сякаш бе хванал тебешир.

— Мога ли да ви предложа чай? — Загриженото му лице изведнъж грейна в усмивка. — Жена ми е в отсрещната стая. Елате, моля ви. — Жена му сигурно щеше да поеме нещата в свои ръце. Той протегна към Жак ръката си и изпусна въображаемото парче тебешир.

— Дълго се пътува до дома — каза Жак и погледна към Джон и Сара, които не откъсваха очите си един от друг. — Надявам се, че скоро ще дойдете в Добра Надежда. Много скоро — повтори той и като че ли камък падна от сърцето му. — Благодаря, господин Робъртсън — каза Жак и го погледна сърдечно. — Довиждане.

Той отвори вратата и си тръгна. Джеймс Робъртсън гледаше объркано след него.

— Добре — каза той сякаш на масивната врата от дъб, до която имаше меден звънец. — Добре. — Пристъпваше от крак на крак, без да знае какво да направи. Чувстваше се натрапник в собственото си училище. — Не чай! — каза Джеймс и изтупа от ревера на сакото си несъществуващо петно от тебешир. — Може би предпочитате освежителна напитка? — Погледна Джон и Сара, като знаеше прекрасно, че те не го слушат, усмихна се учтиво и тръгна заднешком към вратата, която водеше към училището. — Кориците на книгите са едни...

Джеймс Робъртсън отстъпи на жена си да мине пред него. Тя едва крепеше в ръцете си купчина книги, които подпираше с брадичката си.

— Джон! — извика тя и вдигна глава. Тогава господин Робъртсън видя с ужас как скъпоценните му книги започнаха да падат една по една. — Но къде бяхте? Представяте ли си колко се притеснявахме?

— Елизабет! — Джеймс се обърна повелително към нея. — Изгървахте книгите ми! — отбеляза глупаво той, като я държеше с едната ръка, а с другата се опитваше да събере падналите на пода книги. — Не се грижете за нас! — измърмори той и задърпа жена си.

— Какво правите, Джеймс?

— Извинете ни — каза той, сграбчи последните книги и затвори вратата.

Останали сами във вестибюла, Сара и Джон се гледаха безмълвно, очите им задаваха безброй въпроси. Джон свенливо ѝ подаде ръка.

— Трябва да ти кажа нещо — гласът му беше сериозен, от което Сара изтръпна.

— Слушам те — каза тя.

— Може ли да излезем? — Джон се чувстваше притеснен от това, което му предстоеше да ѝ каже. — Моля те — добави той.

— Може би е по-добре да ми говориш тук. — Сара наведе глава. — Не съм облечена за излизане. — Тя огледа тънката си всекидневна рокля, а Джон я хвана за ръката.

— Моля те — повтори той.

Конят тръгна бавно по улицата, носейки Сара и Джон. Тропотът на копитата отекваше по паважа. Зелените капаци на прозорците изглеждаха още по-плътно прилепнали към белите стени на къщите и приличаха на наострени уши, които искаха да доловят всяка думичка, казана от младата двойка.

— Каквото и да решиш да направиш сега, ще приема решението ти — каза Джон. — Той говореше с равен глас като съдия, за който вълнението няма място. Със същия този тон той й разкри цялата истина. — Бих те разбрал, ако не искаш да се омъжиш за мене.

— Може би преди да ме „оставиш да си замина“, ще ми помогнеш да слеза от коня — каза Сара и се облегна на него. — Мислех си, че си ме изоставил, Джон — добави тя, видимо успокоена. — Но всъщност не разбирам защо трябва да те напусна. — Тонът й ободри Джон. — Когато ме попита дали искам да се омъжа за тебе, аз казах да. Казах ти, че желая само едно: да бъда твоя жена и майка на децата ти. И ти ми повярва. — Обърна се към него и го прегърна. Лицето й излъчваше спокойствие. — Защо чувствата ми трябва да се променят заради това, че баща ти не е този, когото си смятал? — Тя потри носа си в неговия. — Сама ли да скоча от коня?

— Но всичко е различно, Сара. Аз не съм този, когото си познавала.

— Чувствата ти променили ли са се? — Сара докосна с пръст устните му и се усмихна. — Не виждам нищо по-различно у тебе, но имам една сметка за уреждане. — Тя се отдръпна и сърцето на Джон се вледени. — Знаеш ли как се чувства човек, когато любимият му изчезне, без да каже нито дума? Сърдех се на себе си, че съм повярвала в любовта ти. — Думите на Сара възвърнаха настроението му. — Искаше ми се да умра. Наистина ли ме обичаш? — попита тя така, като че ли животът ѝ зависеше от него, но когато го видя да се смее, го погледна объркана. — Ти се подиграваш с мене.

— Да — каза Джон и притисна лицето си до нейното, — подигравам се с тебе.

— Защо? Защо се смееш? — Очите ѝ грейнаха и тя се засмя. — Какво смешно има?

— Хвани се — извика той през смях, като пришпори коня си.

— Какво правиш? — Сара веднага се обърна и се хвана за гривата на коня, който поемаше в лек галоп.

Срещнаха една кола, която се отклони настрани, за да им даде път, а кочияшът изрева:

— Не го карайте да препуска така, глупако!

— Тя ме обича! — отвърна Джон.

Мрежата от предразсъдъци, която го беше почти унищожила, сега бе разкъсана. От разкъсаното място извираше любовта на Сара. Той й беше казал, че е метис, а истината премина край главата й, без да я докосне.

Когато видя дядо си да се връща в Добра Надежда, Джофри бързо се скри зад къщата. Спомените му го отведоха в онази малка стаичка, където бе заварил Жак с тъмнокожата жена. Докато той обикаляше надлъж и на шир, къщата кънтеше от разярените викове на майка му.

— Не ви вярвам! — крещеше Клара, изпаднала в истерия. — Това е лъжа! Няма да ви слушам.

Сякаш тези викове тласнаха вълна от детски спомени, викове от омраза, които се стоварваха върху брат му Жак като камшик. Опитваше се да не слуша този глас, но напразно. Избяга далече от къщи, за да прогони думите на дядо си, но те го преследваха.

— Ще приемеш това, което ти казвам, Клара! Джон Уестбъри е син на Жан–Жак и мой законен наследник.

— Никога! — изрева Клара и си запуши ушите с ръце. — Няма повече да слушам лъжите ви.

— Чуй, Клара, татко ти казва истината.

Клара отправи към Емили леден поглед. Лицето й беше напрегнато, но изразяваше също все по-голяма обърканост.

— Ти си знаела... — прошепна тя.

Клара усети как земята се люлее под нея, а мислите й се връщаха назад в годините. Тя видя едно малко тъмнокожо момченце, което баща й държеше на ръце, едно тъмнокожо момче, което яздеше на плажа. Жан–Жак си оставаше жив между тях.

— Но той е мъртъв... — каза едва чуто тя. — Жан–Жак е мъртъв! — разнесе се нейният вик.

— Той има дете — отвърна спокойно Емили.

— Дете? — Този път сякаш земята се разтвори под краката на Клара. Тя усещаше как потъва в черната пропаст. — Дете? Не, не е възможно!

— Клара — Жак се приближи до нея, — защо да измислям подобни неща? — Той протегна ръката си, за да я успокои.

— Не ме докосвайте! — процеди Клара, втренчила очи в протегнатата ръка. — Вие лъжете! — тя търсеше закрила в самата себе си, за да избяга от призрака на Жан-Жак. — Винаги сте ме лъгали, както лъжихте и мама. Откраднахте любовта ѝ, откраднахте парите ѝ, за да построите Добра Надежда, и хвърлихте всичко това на прасетата! — Гласът ѝ се укроти, но от очите ѝ хвърчаха искри. — Жан-Жак е мъртъв! — извика тя и тръгна заднешком към вратата.

— Оставете я, татко — каза повелително Емили, като видя, че баща ѝ е готов да последва Клара.

Жак се спря, а вратата се затвори с трясък пред него. Пътят, който той искаше да пробие през мрака на миналото, се затвори завинаги.

Емили потръпна от страх, като видя баща си. Светлината, която озаряваше очите му преди, сега беше угаснала. Той изглеждаше още по-състарен, прегърбен, с наведена глава.

— Как се чувствате? — попита тя и приближи бързо инвалидната си количка до него. — Татко! — Емили видя едва забележимия воал на смъртта, който се бе спуснал над него.

— Много е късно — Жак погледна мрачна дъщеря си. — Спомням си какво дете беше Клара... — Той въздъхна, отвори леко уста и присви очите си, сякаш най-после можа да види ясно цялото минало. — Аз я унищожих.

Едно малко плоско камъче цамбурна във водата. Джофри седеше на брега на реката. Хвана друг камък и вдигна ръка, за да го хвърли, но се спря, стисна го здраво в дланта си и се обърна назад, към пътя, по който беше дошъл. Пронизителният глас на майка му още кънтеше в ушите му.

Струваше му се, че това, което става сега, е свързано с онази нощ, когато Жак го беше завел при дядо му. С никого не бе споделял за тази среща, но сега изпита странно облекчение. Стана и погледна към

къщата. Нещо му подсказваше, че омразата, която изправяше един срещу друг дядо му и майка му, се коренеше именно там.

Джофри влезе в стаята, сякаш нищо не се беше случило, и погледна Емили, седнала до Жак, който изглеждаше много по-стар.

— Дядо ти е уморен, Джофри — каза тихо Емили.

— Нека остане — Жак докосна ръката на Емили и нежно я потупа. После, като се вгледа в големите светли очи на внука си, едва доловимо се усмихна. — Може би е дошло време да поговорим заедно.

— Бих искал — отвърна Джофри. — Ако желаете, лельо Емили, аз мога да остана с него.

— Той мисли, че ще умра — каза Жак.

— Не — Джофри се смути. — Съжалявам.

— Няма за какво. Никога не съжалявай.

Емили погледна стареца, стигнал вече до края на живота си, и младежа, който сега започваше своя. Сама приближи количката си до вратата.

— Ако имате нужда от мене, ще ме намерите при Клара — каза тя.

— Когато дойдох, ти избяга. Защо? — попита Жак.

— Страхувах се. Какво става между вас, дядо? — Макар и вече на прага на зрялата възраст, Джофри си оставаше дете и Жак знаеше това.

— Между мене и майка ти ли? — Дядо му присви очите си, за да го вижда по-добре, после пое дълбоко дъх, бавно издиша и продължи: — Майка ти те обожаваше, Джофри. Никога не забравяй това. — Той хвана едно копче от жилетката си и го усука. — Какво ти каза Жак?

— Бих искал от вас да го чуя.

Жак се усмихна. Той усети човешката топлина, която се излъчваше от внука му, и изведнъж разбра защо се е чувствал толкова самотен. Сякаш се бе отделил от плътта и кръвта си и станал чужд в собственото си семейство. Джофри взе един стол и седна до дядо си.

— Това е дълга история — каза Жак и отново усука копчето на жилетката си. — Искан мястото на моя син в тази къща да не остава забравено. Ако можеш да разбереш това, мисля, че ще разбереш и всичко останало...

— Кога се предполага, че се е родило бебето? — попита Клара. Тя не изпускаше от очи Емили, докато ѝ разказваше историята на Жан–Жак и Полин. Макар и изпаднала в ярост, разсъдъкът ѝ си оставаше незамъглен. — Ако това, което казваш, е вярно, то Полин би трябвало тогава да е била дете.

— Аз видях бебето, Клара. Държала съм го на ръце. Аз го занесох на Жан–Жак.

— Значи си била там, когато Джон Уестбъри се е родил? — За пръв път Клара се обръщаше към Емили с повдигнати вежди и трептящи ноздри. — Наистина необикновено! — възкликна тя иронично.

— Естествено, че не съм била там, Клара, но знам.

— Как? Откъде знаеш, че Джон Уестбъри е дете на Полин и Жан–Жак? — изсъска Клара. — Каж ми, може би тогава ще ти повярвам.

— Знам, защото това е истината — Емили отметна назад глава. — И Полин ще ти каже същото, ако я попиташ.

— И трябва да ѝ повярвам? Мисля, че също така мога да вярвам и на госпожа Уестбъри. Една жена, чието единствено желание е да се издигне в обществото, не би помислила да лъже, докато има възможност да сложи ръка на Добра Надежда.

— Може би тъкмо обратното — каза Емили сякаш на себе си, като си спомни какво ѝ беше разказала Полин.

— Моля? Не чух какво каза. Госпожа Уестбъри не би излъгала?

— Мисля, че разкриването на истината не я очарова повече от тебе. — Едва изрекла тези думи, Емили съжали. Тя видя как тялото на Клара се изправя, сякаш тласнато от нова сила. — И после, щом не вярваш нито на мене, нито на татко, защо не вярваш на нея? Ти не уважаваш вече госпожа Уестбъри — каза Емили, опитвайки се да се овладее.

Но Клара не слушаше. Мислите ѝ бяха другаде.

— Ако нямаш нищо против, бих искала да си почина. Ще извикам Розита — каза тя.

Пред победоносния вид на Клара Емили усети как силите я напускат. Тя трепна, когато издутата пола на Клара я докосна, после чу завъртането на бравата.

— Розита, ела да вземеш госпожица Емили. Тя иска да напусне стаята ми.

Госпожа Уестбъри се опита да овладее треперещата си ръка, докато наливаше чая със сребърния чайник. Интересът, който Клара проявяваше към тяхното благосъстояние, не можеше да я измами. Тя беше дошла под предлог да поднесе сватбен подарък на Сара и Джон. Знаеше, че са се оженили в Кейптаун и че Полин е решила да прекара известно време с тях, преди да замине за Англия.

— Толкова неща се случиха през последните седмици — каза Клара. — Напълно нормално е Полин да иска да замине.

При тези думи чашата се разклати върху чинийката, която госпожа Уестбъри държеше, и чайт се разля.

— Съжалявам, ще взема друга. — Госпожа Уестбъри погледна мъжа си, който седеше вдървено в един ъгъл и явно не искаше да се меси в разговора между двете жени. — Може би ще сервирате, докато аз се занимавам с това — обърна се тя към Джон, преди да излезе от стаята.

— Добре ли е жена ви? — попита Клара, като че ли беше изпълнена със загриженост.

Чашата и чинийката паднаха с трясък върху кухненската маса, за която Мери се хвана, за да се съвземе. Тя погледна петната върху червените карета на покривката.

— Мери — каза господин Уестбъри, който влезе в стаята, — ще кажа на Клара, че не се чувствате добре, и ще я помоля да си отиде.

— Много съм добре — отвърна Мери и изправи глава. — Занесете ѝ нова чаша. — Тя се успокои и погледна излятия чай така, сякаш мъжът ѝ беше виновен за това. — Ще направите по-добре, ако изплакнете покривката в студена вода.

— Вие знаете защо тази жена е дошла, Мери. Оставете я да мисли каквото си иска.

— Смятате ли, че ще я пусна да си отиде с тези нахални обвинения? В никакъв случай! Няма да прехвърли срама си върху нашето семейство.

— Мери! — господин Уестбъри наведе глава пред решителността на жена си. — Има една-единствена истина и в името

на всички нас ви моля да я приемете.

Госпожа Уестбъри бавно се обърна:

— Да, истината е една! — Мери се усмихна и напусна стаята.

Клара откъсна очи от портрета на Джон Уестбъри като малко момченце, който стоеше царствено над камината в позлатена рамка. Нещо в погледа му ѝ напомняше Жан-Жак.

— Съжалявам, но трябва да призная, че сватбата на Джон и внезапната смърт на лелята на Полин в Англия наистина ми се отразиха зле. — Мери седна и погледна Клара, като повдигна тънките си сиви вежди. — Струва ми се, че когато говорехте за Полин, вие намеквахте за слуховете, които достигнаха и до мене. Убедена съм, че смятате, че те са неоснователни. Но много мило от ваша страна да сте загрижена за чувствата на Полин.

— Нормално е. Страхувам се, че възрастният ми баща е бил измамен. — Клара погледна към господин Уестбъри, който влизаше в стаята с нова чаша. — Вие знаете не по-зле от мене какви са хората.

— Налейте чая, скъпи. Много несръчна съм днес. — Мери се обърна отново към Клара. — Разбира се, че знам. Но колко жалко за вашето семейство! Досадно нещо са клюките. Пък не е и за първи път.

Клара пое чашата от господин Уестбъри, без да го погледне.

— Не подозираме до какви крайности някои хора могат да стигнат, за да унищожат това, което им се изплъзва. Добра Надежда винаги е предизвиквала завист. Но напълно е възможно да се опитват да унищожат сина ви Джон. — Тя погледна портрета на камината. — Знам, че е успял, а и какво хубаво момче е! Разбира се, че един такъв скандал няма да му се отрази добре. Нито на него, нито на брака му.

Господин Уестбъри се обърна настрани. Думите, които тези жени изричаха една срещу друга, успяваха да наранят само него.

— Съмнявам се, че такива смешни измислици могат да стигнат до ушите на Сара или до хората, с които се среща Джон. Но се страхувам, че ще е много трудно за семейството ви да живее сред тези приказки. Хората тук не могат да преценят нещата според истинската им стойност.

Господин Уестбъри напусна стаята, без двете жени да го забележат. Единствено го занимаваше предстоящото заминаване на дъщеря му за Англия. Беше загубил Полин и внука си, но се страхуваше от това, че започваше да губи смелостта си.

— Научихме се да търпим тези клюки — каза Клара. Докато пиеше, тя погледна изпитателно над чашата си, после я свали, като че ли изведнъж ѝ беше дошло нещо наум. — Вие сигурно сте чули онези истории, които се разправяха за един млад работник, който работеше при нас...

— Не съм обръщала внимание на това, което разправят, Клара. Как баща ви може да вярва на тези глупости, не мога да разбера.

— Защото за един мъж е по-трудно да ги опровергае. — Клара внимателно постави чашата си върху плетената покривка, която украсяваше страничната облегалка на креслото, и погледна Мери в очите. — Вие естествено можете лесно да сложите край на тези приказки за сина ви. — Тя замълча за малко, усмихна се и продължи: — Вашият лекар може да докаже...

— Това не е дори необходимо — отвърна Мери, която, като забеляза отсъствието на мъжа си, се обърна към Клара с още по-голяма увереност: — Нямам нужда от никого, за да докажа раждането на детето си, Клара. От абсолютно никого.

— Разбира се — каза Клара и стана. Тя беше чула всичко, което искаше да чуе, и не виждаше причина да стои повече. — Вие ще разберете, че просто исках да ви уверя, че моето семейство никога не би повярвало на подобни глупости.

— И вие дойдохте, за да ме уверите в това? — попита Мери, която не можеше да удържи пред удоволствието да я убоде.

Клара погледна учудено.

— Не се безпокойте, Клара — продължи Мери. — Никога синът ми няма да се унижи да иска каквото и да било от Добра Надежда. Аз отговарям за това.

Клара се изправи и пищните ѝ гърди се притиснаха от стегнатия ѝ корсаж.

— Никога подобно нещо не ми е минавало през ума. Благодаря за чая — каза тя, докато примката се затягаше около госпожа Уестбъри.

Крясъците на чайките, шумните пазарлъци на лодкарите и радостните гласове на рибарите, които хвалеха вкусните мерлузи, скумрии и калкани, се присъединяваха към пристанищната врява. Големият кораб беше готов да поеме пътниците за Англия, а баржите сновяха между кораба и пристанището, танцувайки по бурните вълни.

Джон дръпна Сара и Полин точно когато пуснаха до тях една огромна мрежа, пълна с риба. Ярво оранжевите петна по главите на рибите, които отчаяно се мятаха, искряха на слънцето. Полин погледна сина си, който сега изглеждаше изпълнен с увереност, и усети прегръдката му. С другата си ръка беше обгърнал раменете на Сара. Никога няма да забрави изражението му, когато бе разкрила истината. Но най-вече спомена за тайния му брак със Сара щеше да запази в сърцето си. По своята скромност той й напомняше за брачния символ с Жан-Жак, който й беше отнет. Вятърът вилнееше и Полин едва задържаше шапката си, като се опитваше да чуе сина си през пристанищната врява.

— Моля? Какво каза?

— Каза, че ще ви пишем — извика Сара, която се беше вкопчила в Джон — и ако той не го направи, ще ви пиша аз.

— Нищо не чувам — викна отново Полин, когато между тях застана един млад усмихнат малаец. Той носеше пръчка с нанизани риби.

— Искате ли бира? Не е скъпа — крещеше той.

Джон хвана Полин за ръката и я отведе настрани от тълпата, която се беше втурнала към лодката за превозване на пътниците до кораба.

— Аз ще пазя багажа — извика Сара.

В другия край на вълнолома цареше относително спокойствие.

— Нямах причина да заминеш, знаеш това.

— Да, знам, но ти трябва да си свободен, за да започнеш нов живот. Всички имаме нужда от това. Майка ми също.

— Но животът си е същият. — Той наведе глава и леко се усмихна.

— Какво има? — попита Полин.

— Току-що си дадох сметка какъв късмет съм имал, че си ми била сестра.

— Колко е красива! — Полин погледна Сара, след това сина си — снажен и хубав младеж. — Толкова приличаш на Жан-Жак, на баща си.

— Предполагам, че е яздил по-добре от мене. — Джон се усмихна, като си спомни какво му беше разказал дядо му Жак.

— И той те е обичал. — Джон прегърна майка си. — Той те е обичал, както го обичам и аз...

— Елате, ще ви откарам до кораба — каза един млад малаец, като посочи с поглед багажа на Полин.

— Не! — извика Сара и се хвана здраво за багажа, който той искаше да вземе. Тя извика Джон и Полин.

— Не искате ли да се качите? Ще чакате ли? — малаецът си тръгна.

— Искам, тоест, тя иска да се качи.

Без да може да разбере какво става, младият малаец повдигна тръстиквата си шапка и се почеса по главата, а Сара подскочаше на едно място и размахваше ръка, за да привлече вниманието на Джон и Полин.

Джон прегърна Полин и забързаха към Сара, докато лодкарят нареждаше багажа в лодката, привързана на кея.

— Време е — каза Полин и широко се усмихна. Стараеше се да прикрие тъгата си и тръгна бързо към малката лодка. Малаецът, чиято шапка като по чудо се държеше на главата, ѝ подаде ръка. Когато тъмните пръсти на момчето докоснаха бялата ѝ кожа, тя се обърна към Джон.

— Внимавай къде стъпваш — извика ѝ той.

— Можете ли да плувате? — попита малаецът и се усмихна, а тялото му се полюшваше, следвайки движението на лодката.

— Не — отговори тя и се олюля. Със свободната си ръка лодкарят я задържа и я сложи да седне върху мократа дъска, закрепена в края на лодката. — Мислите ли, че е безопасно? — попита Полин и се огледа.

— Не се безпокойте, хубава госпожо. Аз мога да плувам — отвърна весело младежът, като отдели лодката от кея с помощта на едно гребло.

Полин се хвана здраво за дървената лодка и погледна Джон, който беше прегърнал Сара. Той махна с ръка, а Полин притвори очи. Сякаш виждаше Жан-Жак при последната им среща, когато бяха решили да заминат заедно в Англия. Тя отмести погледа си към планината. Големите каменни стени на замъка трептяха пред очите ѝ и тя разбра, че тайната за смъртта на Жан-Жак ще остане навеки заровена там.

— Завинаги ли заминавате? — попита младежът, обезпокоен от изражението ѝ.

— Да, завинаги. — После тя погледна отдалечаващия се силует на сина си. — Сбогом — прошепна Полин...

Вкусът на виното беше точно такъв, какъвто Жак очакваше. Това бе истинско вино от Добра Надежда. Силно, с дъх на плодове. Подаде чашата на внука си Жак Марздън.

— Добра работа си свършил, Жак. Виното е хубаво. Ето какво ни трябва, ако искаме да съперничим на французите. — След това се обърна към винаря Гюнтер Вагнер, който проверяваше температурата в една бъчва: — Нали, Гюнтер? Съперничеството си има добри черти.

— Тъкмо за това исках да ви говоря — каза германецът, изтри ръцете си в голямата бяла престилка и погледна Жак. Отношенията им бяха останали същите, като между работник и работодател, и Вагнер знаеше, че никога няма да успее да замести господин Клодел, към когото Жак изпитваше най-добри чувства. — Страхувам се, че няма да издържим на конкуренцията, господин Бовилие.

— За вино като това англичаните биха платили всякаква такса. Нашите вина са известни в цяла Европа — отвърна Жак, който знаеше, че английската политика още веднъж ще тегне над живота му. — Ако англичаните предложат на французите само намалена такса за вината, съмнявам се, че ще трябва да се опасяваме от един постоянен съюз между тях.

— Британските войници се сражават в Китай на страната на французите. Изглежда, са съюзници.

— Те вече се опитаха да ни унищожат, но не успяха — заяви Жак, тръгна след внука си, който се намираше в дъното на избата, и лицето му за миг си възвърна някогашното излъчване. — Не оставяй политиката да те притеснява, Жак. Нищо не трябва да застава между тебе и земята. Трябва да се бориш, каквото и да сторят.

Откакто Джофри му беше разказал за Джон Уестбъри, Жак Марздън се опитваше да покаже пред дядо си на какво е способен. Бореше се, но не заради наследството, а заради себе си, защото знаеше, че дядо му го е поставил на изпитание.

— Смятам, че вече съм ви доказал способността си да се заема със земята и виното, дядо. Така ли е? — Жак зададе въпроса, чийто отговор очакваше с безпокойство.

— Да. — Жак се вгледа в полумрака на избата и обходи с поглед наредените дървени бъчви. — Ти разбираш от земята и виното, което се ражда от нея. Всичко това го знаеш добре.

— Но? — каза Жак Марздън, нетърпелив да чуе какво ще последва.

Никога не бяха говорили за онази нощ, когато Жак беше завел Джофри в къщата на Ева, а дядо му не бе показал и най-малка неприязън към него, но той знаеше, че има нещо между тях.

— На какво още трябва да се науча?

— Да обичаш.

— Татко! — чу се гласът на Клара, която вече стоеше до вратата на избата.

— Опитай се да обичаш — каза тихо Жак, преди да се обърне към вратата. — Синът ти добре работи, Клара. Трябва да го поздравяш.

— Остави ни сами, Жак — каза Клара, без да го погледне.

Като видя как тя отблъсква сина си Жак въздъхна. Изчака внукът му да излезе и погледна Клара. Решителността, с която беше нахлула в избата, не остана незабелязана.

— Имаш да ми кажеш нещо ли? Може би се отнася до сина ти? Защото нямам намерение да говорим за Джон Уестбъри.

В момента, в който се канеше да излезе Клара му препречи пътя.

— Боя се, че трябва да поговорим за него. — На Клара й се искаше да сграбчи баща си, да го разтърси, за да разбере какво й бе сторил. — Говорих с госпожа Уестбъри и тя потвърди, че Джон е неин син.

— Клара, умолявам те...

— Не, татко! Госпожа Уестбъри каза, че лъжете, и искам веднъж завинаги да уредим тази работа.

Силна болка прониза дясната ръка на Жак, а Клара не спираше.

— Приемете го, татко! Приемете, че Жан-Жак е мъртъв и че не е имал дете. Погледнете истината в очите.

Жак отвори уста и се опита да вдиша. Краката му не го държаха вече.

— Добра Надежда е моя, а след това ще бъде на Джофри — продължи Клара, без да забележи състоянието на баща си. — Аз ще я запазя. Но ако държите на всяка цена да вярвате в лъжите, с които онази Ева ви захранва, съветвам ви да идете при нея и да ме оставите да възвърна уважението, което отнехте от това семейство. — Тя рязко се обърна и излезе. За първи път откакто баща ѝ се беше върнал, тя знаеше, че е спечелила битката.

Жак тръгна след нея, залитайки. Ръцете му се опитваха да се заловят за нещо, а от устата му се изтръгваше ням вик за помощ. Облегна се на вратата и отново се опита да извика. Мъгла падна пред очите му и отдалечаващият се силует на Клара затрептя. Обърна се, погледна към бъчвите, впусна се към тях, а острата болка го разкъсваше. Краката му отказваха да се подчинят, но той успя да се довлече до бъчвите.

Хвана се за металния кръг, който стягаше издутото дърво и допълзя до него. Лицето му се свлече надолу, долната му челюст се издаде напред и той затвори очи, борейки се с болката. Плъзна ръката си до кранчето и успя да го отвори. Усети хладната течност да се стича по панталона му. Дръпна се от тази бъчва и изпълзя до следващата. Отново ръката му завъртя кранчето и червеното вино рукна по земята.

Жак Марздън чакаше до ъгъла на избата майка му да влезе вкъщи. Чу шума на изтичащата течност и как някой се задъхва. Втурна се напред и видя как дядо му се влачи между редиците от бъчви и как виното се излива на земята.

— Дядо! — Жак се впусна към него, но се спря, като го видя да се опира на една бъчва, вдигайки ръка за да се защити. Приличаше на луд, с хлътнали и посивели бузи, със залепнали от потта коси. Слюнка се стичаше от устата му.

— Ти си искаш наследството. Вземи го... — прошепна той, задъхвайки се.

Устните му се свиха, очите му се обърнаха нагоре и тялото му бавно се свлече на земята. Остана неподвижен, а виното се лееше върху него...

Жак се наведе над дядо си и се опита да го вдигне, а той отвори очи, устните му се раздвижиха и изпуснаха едва доловим звук. Жак затаи дъх. Дядо му викаше Ева. Успя да повдигне тялото на стареца и

се обърна към вратата. Докато вървеше към къщи, чуваше единствено предсмъртния зов на Жак:

— Ева!

Жак Марздън стоеше до Емили, седнала в инвалидната си количка близо до леглото на баща си, а Клара сновеше около него. Той лежеше по гръб със затворени очи. Ръцете му, спуснати от двете страни на тялото, почиваха безжизнени върху белите колосани чаршафи. Беше измит и очакваше смъртта в пълна неподвижност. Само устните му се мърдаха.

— Пак вика Ева — каза Емили на Жак, опитвайки се да сдържи сълзите си.

— Искате да видите Ева ли? — каза Клара, без да обръща внимание на сестра си. — В този случай ще трябва да проявите разум. — Тя извади един документ от джоба на полата си и го размаха пред затворените очи на баща си. — Вие знаете какво искам, татко!

Жак избяга от стаята.

— Клара! — Емили задвижи количката си към нея и се опита да сграбчи листа, но Клара го дръпна и погледна сестра си с искрящи очи.

— Той не може да умре, без да е подписал завещанието си, Емили. Такава е волята му.

— Той иска само да види Ева — извика Емили. — Дори и на смъртното легло ли няма да му дадеш малко обич?

— Обич ли? — Клара произнесе тази дума, сякаш говореше за някой непознат, за когото едва си спомня. Отново погледна безжизненото тяло, което се бореше, за да каже нещо. — Знам какво иска, както знам и за какво съжалява.

Емили искаше да може да стане от количката си, да изскубне документа от ръцете на сестра си и да я изхвърли от стаята, но вместо това рязко завъртя инвалидния си стол и се отправи към вратата.

— Жак! — извика тя. — Жак! — Когато излизаше от стаята, Джофри, който чакаше отвън, вдигна глава. Той се чувстваше толкова самотен, че имаше само едно желание: да избяга от вълнението, което го беше обзело. — Къде е Жак? — Емили го погледна и насочи количката си към входната врата, без да дочака отговора му. — Жак! Имам нужда от тебе!

Розита се показа от кухнята и се втурна към Емили. Очите ѝ бяха пълни със сълзи. Тя не можеше да се откъсне от мисълта за умиращото тяло, което Клара я беше накарала да измие и облече. Все още чуваше единствената дума, която се изплъзваше от устните му — „Ева“.

— Господин Жак си отива. — Розита отвори пътната врата. — Господин Жак! — извика тя, докато той излизаше като вихър от конюшната и от Добра Надежда. — Господин Жак! — извика още веднъж тя и вдигна безпомощно рамене.

— Къде отива той? — попита Емили и се отправи към Джофри. — Къде отива Жак?

— Не знам. Нищо не каза.

— Майка ти измъчва баща ми, Джофри. Моля те, спри я.

Джофри погледна към стаята. Сега той щеше да направи своята първа мъжествена крачка и да се изправи срещу майка си. Но се спря, когато я видя да се показва от вратата.

— Сега можеш да останеш с татко. Нищо не мога да направя. — Когато тя мина край сина си, ъгълът на документа, който тя държеше, го докосна и сухо изшумоля. — Не му остава още много.

Джофри усети, че смелостта го напуска, и погледна безпомощно леля си.

— Иди да се сбогуваш — каза тихо тя.

Когато видя неподвижното тяло на дядо си, гърлото му се сви. Приблужи се до леглото и различи слабите му очертания под завивката. Устните му едва се движеха, но Джофри знаеше кого вика той. Наведе се плахо над дядо си и една сълза падна върху лицето му. Имаше толкова много неща да каже на този старец, който изведнъж бе намерил място в сърцето му... Изправи се и се обърна към Емили. Смелостта, която беше загубил, когато застана с лице срещу майка си, сега се възвърна. Той бързо излезе от стаята.

— Какво има, Джофри? — попита Клара. Тя стоеше права под сватбения си портрет, който висеше на стената в салона. Документът все още беше в ръката ѝ. — Умря ли? — попита хладно тя.

— Не искам, майко — каза Джофри и посочи с очи документа. — Не мога да направя това, което очаквате от мене. Добра Надежда не трябва да бъде моя.

Ръката на Клара стисна здраво документа.

— Съжалявам, че не мога да отговоря на надеждите ви. Аз съм като баща ми. За мене няма място във вашия свят — продължи той.

— Иди си! — прошепна Клара. — Махай се! — изкрещя тя.

Джофри се обърна и излезе.

Когато вратата се затвори, Клара започна да трепери. Рязко се обърна и погледна портрета на стената. Баща ѝ я гледаше, като че ли щеше да ѝ подаде ръка. Напрежението, което бе завладяло тялото ѝ, изведнъж се скърши.

— Татко! — Тя се приближи до портрета и внимателно се вгледа. — Татко! — И малкото момиче, което толкова благоговееше пред баща си, заплака, като протегна ръката си към него.

— Трябва да знаете, че не сте сторили никому зло. Вие сте обичали през целия си живот. — Емили преглъщаше сълзите си и едва сдържаше вълнението си. Отмести нежно един сив кичур коса, който беше залепнал на челото на баща ѝ. — Аз нищо няма да забравя, татко, вярвайте ми. Жан-Жак никога няма да бъде забравен. — Тя наведе глава над гърдите на умиращия си баща и усети хладния му дъх. — Простете на Клара. — Емили не можеше повече да сдържа сълзите си. — Тя не знае какво прави.

Дясната ръка на Жак леко се раздвижи. Тя го погледна.

— Какво има?

Устните му престанаха да шептят. Той сякаш се усмихваше. Емили затвори очи, а ръката на баща ѝ леко погали рамото ѝ. С последни сили той я утешаваше...

Първите светлини на зората огряваха морския хоризонт, а мъглата се стелеше, преди да се разсее от слънчевите лъчи.

Жак скочи от коня си и изтича до вратата на Ева. Почука силно и с последни сили се облегна на стената, без дори да забележи малките кучета, които лаеха около него. Ева отвори вратата. Вгледа се в лицето на младежа и преди той да е казал и една дума, тя вече знаеше защо е дошъл.

— Дядо умира! — Жак инстинктивно отстъпи назад. — Той ви вика. Ако дойдете сега, може би ще му помогнете.

Той очакваше да я види как излиза, за да го последва, но тя се обърна настрани, остана за миг неподвижна, после влезе в стаята и извади една табуретка изпод масата. Табуретката изведнъж се отвори на фона на всичко останало.

— Трябва да дойдете, Ева! — Жак пристъпи към нея, но се спря пред твърдия ѝ поглед. Тя стоеше безмълвна до табуретката.

— Той е мъртъв — прошепна тя.

Жак беше потресен от тези категорични думи. Знаеше, че тя казва истината. Изведнъж се почувства привлечен от големите ѝ тъмни очи.

— Защо плачете? — попита Ева.

Той не беше усетил сълзите си. За пръв път в живота си Жак плачеше. Обърна се засрамен, а тя леко го докосна по рамото.

— Плачете, но плачете за нас, не за него. Той най-последно намери покой. — Ева се усмихна. — А ние трябва да намерим нашия.

Емили дръпна белия чаршаф над лицето на баща си.

— Той обичаше, Господи. Макар и без вяра и надежда — той обичаше. — Тя се обърна и погледна изострения му профил, който се открояваше на белия чаршаф. — Сбогом, татко! — прошепна тихо тя. Още усещаше на рамото си неговата последна милувка.

22.

Сюзан стоеше на сянка под храстите и се любуваше на зеления свод, който образуваха. Тя смачка на топка писмото на Емили. Недалеч от нея Ян Питърс поправяше плуга, който сам беше изработил. Един щраус притича през прашния двор, носейки малкия Питър, който го яздеше като кон.

— Внимавай, Питър! — извика Сюзан на африкаанс.

Щраусът започна да тича още по-бързо, а краката на малкия ездач стягаха тялото на огромната птица точно пред крилата ѝ.

— Питър! — извика майка му уплашена.

Ян Питърс вдигна глава за миг, после продължи работата си с плуга.

— Трябва да се научи да се оправя сам — подхвърли Мари Питърс, която влезе къщи с куп изсушено бельо. — Какво е това писмо? — Пусна бельото в един тръстиков кош и се обърна към Сюзан с ръце на кръста. — Новини от семейството ви, нали?

— Баща ми е починал — отговори Сюзан, без да я погледне. Рядко можеше да остане сама и безбройните въпроси на Мари я отегчаваха. Пъкна писмото в джоба си и погледна Питър, който тъкмо скачаше от гърба на щрауса. — Внимавай да не те ритне — каза тя, като си представи 11-годишния си син, повален от щрауса и с разбит череп.

— Ще го разглезите това момче. Трябва да го възпитавате по мъжки — каза госпожа Питърс, преди да грабне коша и да го понесе към къщи.

— Защо? — питаше се горчиво Сюзан. Тя се беше уморила от вечната борба с тази дива африканска земя и мечтаеше да се освободи. Задушаваше се до смърт от праха, който непрекъснато проникваше в къщата. Мразеше топлия и сух вятър, който духаше денем. Мразеше и щипещия студ нощем. Извратеното удоволствие, което Мари Питърс и мъжът ѝ намираха в страданието я отвращаваше.

— Видя ли ме, мамо? — извика малкото момче и вдигна към майка си осеяното си с лунички носле. — Видя ли как го яздох? — То се обърна възбудено към щрауса, който гневно тъпчеше земята, сякаш за да предупреди детето, че следващото състезание ще свърши зле.

— Видя ли го колко разярен беше? — възкликна Питър, изпълнен с гордост.

— Да, видях го. — С единия край на полата си Сюзан му избърса очите. После погледна ушите му едно по едно и лицето на детето помръкна, защото знаеше какво го очаква. — Виж си ушите! Казах ти да ги миеш всеки ден.

— Но аз все още чувам добре. — Малкото носле на Питър се събърчи. Сюзан го отблъсна, защото в дръзкото лице на сина си бе съзряла Тис.

— Иди веднага да се измиеш!

Тя гледаше как момчето бавно вървеше към реката. Пъхнало ръце в джобовете на безформения си панталон, то поклащаше малките си рамена и отмяташе предизвикателно глава наляво и надясно, с което сякаш искаше да възвърне малко от накърнената си гордост.

Сюзан сложи ръката си в джоба, стисна писмото и се върна под сянката на храстите. Ян Питърс ѝ отпрати обичайния си презрителен поглед и отново се залови за ралото си. Сюзан седна на един пън, разгъна писмото и го изглади върху коленете си. Гънките бяха изкривили четливия почерк на Емили на неравни вълни. Тя не го прочете отново, но в съзнанието ѝ изплува споменът за баща ѝ, който можеше да дарява толкова обич...

Тя видя малката си стаичка в Добра Надежда. Видя стените, боядисани в нежни тонове, както и белите дантелени пердета. Представи си буйната зеленина на лозята, а зад тях — вълшебните планини. Изведнъж изпита дълбока носталгия по родния си дом.

Един шум я изтръгна от спомените ѝ. Скочи, усети как сърцето ѝ заби силно, а устата ѝ пресъхна. Това беше птичи вик. Зовът на Тис.

Сюзан обходи с поглед равния хоризонт и се вгледа в бодливите храсти. Разумът ѝ казваше, че нищо не е чула, че Тис е мъртъв, но викът се повтори. Тя излезе от сянката на дърветата, като че ли те можеха да скрият този шум и присви очи под яркото слънце.

— Чу ли, мамо?

Сюзан застана, когато видя Питър да тича към нея с големи подскоци.

— Чу ли? — Като стигна до майка си, той я погледна със зачервеното си от удоволствие лице, но брадичката му се разтрепери, щом усети пронизващия поглед на майка си.

— Никога повече не прави това! — Сюзан сграбчи момчето за избелялата му синя ризка и го дръпна към себе си. — Никога не прави това!

— Защо? — сивите му очи искряха от наранена гордост. — Това е като птиците. — Той отново подсвирна.

Сюзан му удари плесница.

— Престани! — изкрещя тя, след което рязко се обърна и се отправи към къщи, като го остави сам и объркан.

Ян Питърс ледено я погледна.

С премрежени от гневни сълзи очи Питър заудря с крак земята. Беше си изчистил ушите, както му бе казала да направи, научи се да свири като птиците, можеше да язди щраус, да реже дърва, да извива шиите на кокошките и след всичко това майка му не се гордееше с него. Той издаде напред долната си устна, отправяйки поглед към Сюзан, която влизаше вкъщи.

Реши днес да не ѝ говори, да не ѝ позволява да го целуне за лека нощ и да не научи нито една дума английски.

Мари вдигна глава, когато Сюзан влезе в полумрака на къщата. Видя я как потръпва и навежда глава, за да разтрие с ръка тила си.

— Какво още пише в писмото ви?

Сюзан се сепна. Не беше видяла Мари в тъмния ъгъл на кухнята, която беше нейно лично владение.

— Казах ви — баща ми е починал — отговори тя, грабна метлата и започна да мете.

Мари не каза нищо повече и се върна в своя мрачен ъгъл. Сюзан се вгледа за миг в малката камара пясък, който беше събрала до краката си.

— Искам да се върна у дома — каза изведнъж тя, без да отделя поглед от пясъка. — Ще се върна вкъщи.

— И как ще се върнете? С какво?

— Какво искате да кажете? — Сюзан измете пясъка до вратата, за да може да обърне гръб на свежърва си.

— С какво ще се върнете? — Като повтори въпроса си, Мари тръгна след Сюзан и застана до нея.

— Със сина си.

— А моят син? Какво ще направите с него?

С годините Сюзан беше намразила всичко свързано с Мари Питърс. Ако в началото ѝ се струваше, че Мари притежава изключителна сила и почти героична храброст, за да се изправи с лице срещу суровостта на този край, сега в това не виждаше друго, освен глупост. „Реализмът“, с който Мари си служеше, за да задуши най-съкровени пориви на Сюзан, беше само едно извратено упорство, насочено срещу смазващата сдържаност на снаха ѝ.

— Синът ми трябва да получи образование.

— В училище ли ще се научи как трябва да живее тук?

— А може би няма да живее тук. — Сюзан излезе, за да изтупа метлата навън, но когато почувства погледа на Мари, рязко се обърна: — Искам да си отида у дома.

Мари се върна в своя ъгъл и изчезна в тишината на мрака.

— Сюзан! — внушителният силует на Йохан се приведе, за да влезе в стаята. — Питър има нужда от тебе.

Сюзан инстинктивно се насочи към вратата, но той я спря:

— Иска да ти покаже нещо.

Сюзан усети топлия му дъх в косите си, нежният допир на ръцете му върху рамената си и изпита отчаяно желание да избяга. Когато го погледна, той се усмихна.

— Позволих му да кара колата — каза Йохан.

— Колата ли? — повтори тя със свито гърло.

— Синът ти расте, Сюзан — отвърна нежно той.

Тя се засрами и наведе глава. Знаеше, че Йохан усеща нарастващото отчуждение между тях.

— Кажи му, че може добре да управлява. Поощри сина си, Сюзан.

„Твоят“ син... Така той изразяваше своето примирение с това, че момчето, което винаги е обичал и за което се е грижил като за свой син, не беше негово дете. Тя усети, че ръката му пуска рамото ѝ. Вдигна очи и го видя да отива при майка си.

Сюзан се качи в колата, с която Питър направи един кръг около къщи. Съзерцаваше ясения профил на сина си и решителността, която

се излъчваше от съсредоточеното му върху конете лице.

— Един ден ще направим голямо пътешествие с тази кола — каза тя, като се опита да се приближи до него. — Съвсем не знаех, че можеш да управляваш.

— Къде трябва да те закарам? На пазар ли?

— По-далече — отговори Сюзан и докосна малката ръка, която здраво стискаше юздите. — Много по-далече.

— Защо? Тук съм си добре.

Сюзан наблюдаваше Йохан, който стоеше пред къщата с наведена глава и хлътнали рамене.

— Татко ще дойде ли с нас?

— Не.

Колата зави и Йохан не се виждаше вече. Безизразното лице на Ян Питърс го замести.

— Е? — каза Питър, като спря колата и победоносно се обърна към майка си. — Ще кажеш ли, че не мога да карам?

— Не, разбира се.

Питър радостно се обърна към Йохан, сякаш към свидетел:

— Тя каза, че мога да карам, татко. Ти беше прав.

Невидимите стени на душевния ѝ затвор се затвориха и още веднъж Сюзан усети, че смелостта я напуска.

— Мед, чай, кафе! — възкликна Джери.

С искрящи очи той гледаше Тис и камарата стоки, оставени под верандата на малката къща. Увивни клони спускаха яркочервените си цветове над главите им. Един паяк се люлееше в края на невидима нишка и търсеше къде да се закрепил. Джери обаче мислеше само за покупките.

— И това — той размахваше една голяма чугунена тенджера — всичко това за едно измършавяло говедо!

— Къде е каруцата? — попита Тис, поглеждайки към Пол Манхоф, който се отдалечаваше с коня си на запад.

Джейкъб, който беше станал голям и силен, се опитваше да събере овцете, пръснали се около коня сред облаци прах. Една от овцете на Джери, чиито кокали изпъкваха под козината ѝ, подскачаше край коня.

— Откъде идва? — попита Тис.

— От Англия. — Джери гордо погледна тенджерата. Мислеше си за хубавата ракия от праскови, която можеше да свари в нея. — Вдовицата Хенис и дъщеря ѝ ще оценят ракията ми — каза той и намигна с очи.

Тис погледна към търговеца, който беше отнесъл една тяхна овца срещу няколко безполезни неща. Но те съблазняваха Джери, който искаше да се домогне до вдовицата Хенис, а дъщеря ѝ беше определил за Тис. Земята бе съсипана от сушата. Не беше валяло от пет години. Тис погледна с надежда небето, където няколко тъмни облаци бяха надвиснали обещаващо. Струваше му се, че чува жалбата на земята под краката си, а облациите се разхождаха, без да удържат обещанието си за дъжд. Слънцето би го превърнало в пара, преди още да е стигнал до земята.

Джери влезе в къщата, люлеейки тенджерата в ръката си, а главата му бе изпълнена с мисли за вдовицата Хенис и дъщеря ѝ.

— Ще поканим всички наши съседи. Хубава сбирка ще направим.

— Какво ще правим, Джери? Земята загива.

— Дъждовете ще дойдат. — Джери вдигна очи към тъмните облаци, които вече се скриваха, победени от слънцето. — Ако не днес, то утре. — Той не искаше сушата да го отклони от намеренията, които биха му помогнали да забрави опустошената земя. — Чух, че била готвачка.

Тис се обърна към силуета на Пол Манхоф, който се изгубваше зад хоризонта. И изведнъж завидя на този човек. Завидя му за това, че нищо не притежава и че се чувства свободен в този умиращ край.

— Освен това е яка — Джери мушна с лакът приятеля си. — А видя ли русите коси и червените ѝ устни? — попита той, като се мъчеше да привлече вниманието на Тис върху дъщерята.

— Нямам нужда от жена — каза Тис и помогна на Джери да внесе вкъщи ценните си придобивки.

Той беше наедриял и косите му сивееха по слепоочията. Годините бяха помрачили все още хубавото му лице.

— Всички ние имаме нужда от жени — отвърна Джери. Косите му бяха чисто бели, лицето му се губеше под гъстата побеляла брада, но очите му бяха запазили младежкия си плам. — Естествено е да си

имаш жена — каза той и огледа земята, която обичаше и която умираше с всеки изминал ден. — Ето от какво се нуждае земята — от женско присъствие. Стъпките на една жена ще са достатъчни. — Хвърли поглед към Тис и си спомни за деня, когато той се беше върнал без Сюзан. Спомни си как сам прекрачи прага на къщата, която Джери беше построил за Сюзан. — Разправя, че имал много овце — подметна той, като погледна към хоризонта, зад който се беше скрил Пол. — Неговият съдружник ги пазел с каруцата, когато той ходел да търгува. Не прилича на англичанин — Джери замислено си почеса брадата. — Той смята да продължи към Трансваал, за да търси злато. Намерили са злато в мравуняците. — После поклати глава, изсмя се тихо и се обърна към къщата, за да обяви най-важното: — Неговият съдружник е жена!

— Ако скоро не падне дъжд, ще трябва да намерим за животните други пасища. Но как ще я караме? — каза Тис и седна на дървената пейка, която Джери беше сковал на верандата. Кръстоса крак върху коляното си, за да изтрие с лакът дебелия слой прах, който бе покрил ботуша му, и като не получи отговор от Джери, добави: — Един от нас ще трябва да работи.

— Къде?

— Не знам.

— И да работи за какво? Може би ще завали...

— Кога ще дойде тази вдовица Хенис с дъщеря си? — попита Тис, за да върне Джери към единствената тема, която го интересуваше. — Тереза ли се наричаше? — С крайчеца на окоето си той видя как грейва лицето на Джери. — Казваш руси коси и червени устни, нали? А вдовицата как изглежда? — закачливо подметна той.

— Мисля, че и тя е руса — отвърна Джери и се свлече на пейката до Тис. — Колкото до устните... Хм... — той се доближи до Тис и загърна ризата си, която широко откриваше дебелия му и бял корем.

— Червени ли са? — попита Тис.

— Червеникави. Но и с това ще се задоволя.

„Джери има право“ — мислеше си Тис, като гледаше вдовицата и дъщеря ѝ сред тълпата, която изпълваше стаята. Мъжете се бяха

наредили на дълга опашка пред кухнята, откъдето се лееше ракията на Джери, а жените стояха встрани на групички.

— Имате хубава къща — каза Тереза на Тис, когато той се приближи до нея, оглеждайки косите и устните ѝ. Да, Джери имаше право. — Мама казва, че ако не завали, ще трябва да заминем.

— Кога ще заминете? — попита Тис и леко се отдръпна.

Близкото присъствие на жена му напомняше Сюзан, но това не беше тя. Той погледна майката на Тереза, която стоеше изправена до стената. Всичко в нея беше квадратно. И устните ѝ бяха червеникави и квадратни.

— Хората говорят, че всички ферми от околността ще се обединят — заяви вдовицата Хенис, като обходи стаята с поглед, за да открие Джери. — Това е единственото решение. — Като забеляза най-после Джери в кухнята, тя смръщи вежди. Той наливаше ракия от праскови в калаените чаши, които наредените на опашка мъже жадно му подаваха. — Хората говорят ли за това, какво ще предприемем срещу сушата? — попита тя Тис и веждите ѝ се върнаха в нормалното си положение. — За това ли сме се събрали тук?

— Искате ли малко ракия? — предложи Тис. — Това е най-хубавата, която Джери някога е правил.

Вдовицата сви ноздри, сякаш ѝ бяха показали умрял плъх.

— Не обичате ли ракия от праскови? — Тис се опита да прикрие усмивката си.

Тереза поклати глава и русите ѝ коси погалиха заоблените ѝ рамена.

— Баща ми я обичаше — отговори тя и погледна към майка си.

— И от нея умря — обясни вдовицата.

— Джери знае ли за това? — попита Тис видимо загрижен.

— Ако не го знае, ще му кажа — отвърна вдовицата Хенис и издаде напред червеникавите си устни. — Ракията от праскови идва от самия дявол.

— Ако ми позволите, ще напълня чашата си — каза Тис и ѝ показа празната си чаша с усмивка. Когато тръгна към кухнята, усети, че вдовицата го отвращава.

— Не е ли такава, каквато ти я описах? — попита Джери и погледна Тис с пламнали от алкохола очи. Подаде пълна чаша на един слаб човек, който се олюляваше пред него. — Мисля, че е по-добре да

излезете — каза той и му посочи вратата. — Тук няма място за кисела̀ци.

Докато мъжът лъкатушеше към вратата Джери погледна Тис.

— Руси устни и червени коси... нали така ти казах, Тис?

— Но се излъга за ракията от праскови.

— Това е най-добрата, която някога съм правил — потвърди в своя защита Джери и погледна чашата, която току-що напълни. — Не можеш да ѝ намериш никакъв недостатък.

— Само това, че е направила една жена вдовица.

Тис се отдръпна, за да даде път на следващия пияч. Бялата глава на Джери щръкна над останалите, търсейки Тис.

— Какво искаш да кажеш?

Мъжът се отдалечи и Джери намери отново приятеля си.

— Кой е направил една жена вдовица?

— Дяволът, който произвежда ракия от праскови, но не се безпокой. Тя смята, че може да накара човек да се откаже от пиенето.

Като каза това Тис излезе от стаята. Тъмните очертания на каруците, които бяха прекосили километри, за да дойдат тук, образуваха защитен кръг около къщата. Не се чуваше никакъв шум. Погледът му бе привлечен от слаба светлинка и той видя млада жена, седнала до една каруца, да храни бебето си. Гръдта ѝ, допряна до мъничкото личице, се открояваше в мрака. Изведнъж изпита желание да зарови лице в гърдите на Сюзан.

— Как? — Като чу гласа на Джери. Тис се обърна. — Как вдовицата може да попречи на един мъж да пие ракия от праскови?

— Тя е силна жена — отговори Тис и сви рамене.

Джери се обърна към къщата, сякаш можеше да види през стената вдовицата и дъщеря ѝ.

— Харесваш ли я? — попита изведнъж той.

— Кого?

— Дъщерята на вдовицата. — Джери се олюляваше и се разкрачи, за да запази равновесие. — Тази с русите коси и червените устни.

— Хубава е... — отвърна Тис.

— Харесваш ли я? Не, нали? — попита Джери, изпълнен с надежда.

— Защо? — Тис се опитваше да прикрие усмивката си.

— Няма да те задължавам... Ако дъщерята не ти подхожда, ще зарежа вдовицата.

Пол Манхоф съблече ризата си през главата и погледна навътре в каруцата. Прюданс се беше свила в един ъгъл завита в одеяло. Косите ѝ бяха пораснали и прибрани на кок.

— Той каза, че сме направили добър избор. Овцата, изглежда, не е лоша.

— Не е лоша ли?

— Е, има жалък вид, но все пак може да се намери месо по нея.

— Трябват ни повече овце — заяви Прюданс и отметна одеялото си настрани, за да седне.

Кокът се развали и косите ѝ се спуснаха по голите рамене, които с годините бяха станали по-заоблени.

— Какво ще правим, Пол? — Тя задаваше всеки ден този въпрос и винаги получаваше различен отговор.

— Имам идея! — каза Пол, покатери се в каруцата и стигна до Прюданс на четири крака. Тя му запрати в лицето една възглавница. — Какво не е наред?

— Искам дете! — каза Прюданс, като отметна назад косите си и разголи гърдите си. — Ако не родя скоро, после ще е късно.

— Да, знам — отговори Пол и смъкна възглавницата.

— А знаеш ли защо нямам дете?

— Не — призна Пол. Той нямаше и най-малката представа за това. Не беше ли направил каквото трябва, за да има? — Защо? Кажими.

— Заради това! — извика Прюданс и посочи каруцата. — Искам дом! Искам къща! Искам ограда! — изкрещя тя.

— Ограда ли? — Пол наведе очи и покри главата си с възглавницата. — Къща? — Приглушеният му глас изразяваше пълно отвращение.

Тя дръпна възглавницата, размаха я над главата му и го удари с все сила.

— Искам къща!

— Но аз се ожених за тебе! — отговори слисано Пол. — И ти се чувстваше добре тук, в каруцата, когато ландростът ни ожени.

Пол беше направил най-голямата жертва в живота си, а ето че сега тя искаше къща.

— Не можеш ли да разбереш? — Прюданс обви шията му с ръцете си. — Оставяш ме съвсем сама с овцете, скиташ, а аз стоя в една каруца.

— Не, без къща! — отсече той.

Инстинктивно ръката на Пол се насочи към гърдите ѝ. Когато започна да гали едното ѝ зърно, то настръхна.

— Защо ни е къща? — усмихна се той. Беше забелязал в очите на Прюданс пламъка на желанието, което той познаваше добре. — Мисля да замина за Трансваал.

Прюданс рязко се дръпна и се зави до брадичката.

— Но аз ще се върна. Обещавам.

— И аз ще те чакам тук, в тази каруца, заобиколена от овце? Никога! — тя грубо го отблъсна. — Ако отидеш в Трансваал, няма да се върнеш.

— А ако открия злато?

Единствено любовните игри можеха да разсеят Прюданс, а Пол ги обичаше не по-малко от нея.

— Казват, че имало злато в Трансваал... — поде той.

— А тук казват, че имало диаманти! Досега виждали ли сте дори и един диамант, господин Манхоф? — Прюданс усещаше как възбудата ѝ нараства, но не можеше да забрави желанието си да има дете и къща. — Искам къща! — повтори тя. Отблъсна лицето на Пол и го погледна сериозно. — Обичам те и искам дом!

— Да, да — прошепна той и зарови лице в шията ѝ.

— И мразя овцете ти.

— Нашите овце.

— Те се увеличават с всеки изминат ден. Забелязваш ли как се размножават? Всеки ден виждам все повече овце!

С устните си той докосна шията ѝ, после гърдите. Тя въздъхна.

— И все повече овчари! Пол, ако не ми построиш къща, няма смисъл да се връщаш от Трансваал.

— Няма да се върна — каза той като усети как бедрата на Прюданс се разтварят.

— Кога тръгваш? — попита тя, щом усети, че Пол прониква в нея. — Дори и Темба се размножи. — Прюданс впи нокти в раменете

му.

— Имам петдесет процента.

— Нищо не ти се полага от къщата, която няма да построиш, нито от земята, за която няма да претендираш. — Тя се задъхваше, а тялото ѝ се изви като дъга.

— Не — каза той, твърдо решен да тръгне на следващия ден, преди тя да се е събудила.

— Когато се събудя, ти ще си заминал, нали? — Прюданс се обърна към него. Знаеше, че ще стане точно така, но притвори очи, когато усети, че навлиза все по-дълбоко в нея...

Може би този път ще зачене. Нещо я подтикваше да иска днес това, което никога не беше си представяла.

Писмото пристигна три дни по-рано и Емили го прочете няколко пъти. Добрите новини за примитивния живот на Прюданс проникнаха в съзнанието ѝ и споделяйки нейното приключение, тя успя да се отскубне от затвора, който представляваше инвалидната ѝ количка.

„Не знам колко километра изминахме с нашата каруца, но в крайна сметка се научих да живея с мъж, който не може да се задържи на едно място повече от шест месеца. Толкова е странно, Емили, но мисля, че го обичам. Всичко в него ме подлудява. Същински дявол е! Спомня си, че е женен, само когато има нужда от жена. Може би е чудно, но все ми е едно. Мисля, че го обичам“.

Емили пусна писмото на коленете си и се усмихна. Този Пол, когото Прюданс описваше с чувство на гняв и обич, беше открил жената в нея, но Емили си мислеше, че е успял и да я укроти.

„Най-тъжното е, че трябва да се примиря с това да нямам дете. Представям си изражението ти. Аз да искам дете! Уверявам те, че това е истинското ми желание, но на

лошата шега, която природата си направи с мене, не ѝ се вижда краят.“

Емили пресметна възрастта на Прюданс. Тя беше почти на четиридесет и три години. Тази констатация я накара да въздъхне. Беше ѝ невъзможно да си представи, че Прюданс е на повече години, отколкото беше, когато си замина.

„Реших да си искам земята, заета от овцете. Това е по-просто, отколкото да ги местя. Всеки път, когато пренасям овцете, наследявам по един нов овчар с жена и деца. Реших къщата да се издига в средата на нашата земя. Разбира се, тя няма да е като Добра Надежда, но все пак ще е къща. Как е татко?“

Емили затвори очи. По никакъв начин не можеше да съобщи на Прюданс, че баща им е починал. Писмото беше донесено от куриер. Емили прочете отново. „Как е татко?“ После се усмихна на следващите думи: „Сякаш чувам смеха му, щом му кажеш, че се занимавам с отглеждане на овце.“

Емили обърна количката си към прозореца и се загледа навън. Лозята бяха натежали от грозде, а бъчвите — пълни. Но виното не можеше да се продаде.

„Но не съм изменила на мечтата си, Емили. Кажи на татко, че дори и заобиколена от овце, аз все си мисля за Добра Надежда.“

Едно леко почукване на вратата откъсна Емили от писмото.
— Кой е? Влезте.

Беше Жак. Той все повече заприличваше на баща си. Стоеше неловко на вратата, като че ли се чувстваше натрапен.

— Какво има, Жак? — Емили обърна количката си към него.

— Баща ми се върна.

— Баща ти ли? Лорд Марздън? Къде е той? — Спомни си деня, когато го беше видяла за първи път на закуска. Той ядеше херинга и си служеше с копринена кърпичка. — Кога се върна?

— Не знам какво да правя. Той ме кара да отида в замъка. Исква да ме види.

Като виждаше колко е нерешителен, Емили му се усмихна, за да го успокои.

— Тогава трябва да отидеш.

— Защо? Аз не го познавам. Той изостави майка ми.

— Не, Жак — отвърна Емили, виждайки отново мъжа, успял да разкъса магията, в която го държеше Клара. — Той е добър човек, каквото и да казва майка ти. — Емили не вярваше, че Чарлз Марздън е убил Жан-Жак. — Той ти е баща.

— Помоли ме да отида сам...

— Така ли?

— Джофри би трябвало да види. Той не ме интересува повече от армията, заради която остави жена си и синовете си.

— Питал ли те е дали искаш да постъпиш в армията? — Емили се засмя, за да прикрие напрежението си. — Жак, ти не си виждал баща си от дете!

— И Джофри също.

Жак явно беше объркан. Той все още търсеше отговор на въпросите си.

— И Джофри също — повтори Емили. — Защо дойде при мене, Жак? Надяваше ли се да намериш тук извинение и да не отидеш при баща си? Ако е така, все едно че ме няма.

Жак не отговори. Емили приближи количката си и го погледна. Ъгловатата му брадичка, предизвикателната извивка на леко орловия му нос, всичко ѝ напомняше за Чарлз Марздън.

— Той е искал да те види и ти нямаш право да не се съобразяваш с желанията му. А предполагам, че и ти искаш да го видиш. Но майка ти не трябва да знае къде отиваш. — Емили си мислеше как може да се уреди тази среща. — Нуждая се от помощта ти за някои подобрения, които трябва да се направят в къщата ми в Кейптаун. Можеш ли да ме придружиш?

23.

Гледайки новите къщи, които стигаха чак до склоновете на планината Тейбъл, Чарлз Марздън осъзна колко дълго е отсъствал от Кейптаун. Макар че колонията бе засегната от остра криза, градчето приличаше на кошер. То преуспяваше благодарение на търсачите на богатство.

Там, където някога се простираха само голи земи, сега се издигат нови градове. Железопътните линии, подобно на стоманени змии лъкатушат през непознати местности. Дългите пипала на Британската империя бяха обхванали черния континент, за да завладеят всичко, което бурите можаха да изтръгнат. Но африканската авантюра струваше скъпо на английските данъкоплатци и мнозина настояваха за оттеглянето на полковете от Кейптаун, защото те изискваха само пилеене на средства. Чарлз Марздън си даваше сметка, че е част от тези „излишни разходи“.

Понижен в чин полковник, той се питаше къде е грешката в неговия живот. Защо беше излязъл невредим след толкова сражения? Годишите му на военна служба не бяха променили нищо. Сякаш неотдавна беше срещнал Клара за първи път в балния салон на замъка...

През съзнанието му преминаха двадесет и петте години оттогава. Преценяваше моментите на страдание и провал. Но това само изостри нервите му. Очакваше сина си Жак. Спомни си малкото момченце, което Клара използваше, за да го унижи, и което после беше захвърлила заради втория си син, Джофри, дете от любовника ѝ. Чарлз се върна към спомена за смъртта на Жан-Жак. Сърцето му се сви от отвращаващата действителност, която го караше да се чувства виновен за смъртта му.

Увлечен от спомените, Чарлз се опита да съсредоточи мислите си върху Жак. Последния път, когато го беше видял, малкото момченце плачеше за майка си, а той обръщаше завинаги гръб на Добра Надежда.

— Чарлз Марздън!

Английската интонация на гласа, който идваше зад него, върна Чарлз в действителността. Той се обърна с любопитство. Човекът носеше груба кожена куртка, а дрипавите му панталони бяха пъхнати в изтъркани ботуши. Долната част на лицето му се криеше в побеляла брада, а искрящите му сиви очи се усмихваха и озаряваха загорялото му лице.

— Чарлз Марздън, нали? — приятното английско звучене сякаш не идваше от този грубоват мъж. — Не си ли спомняте за мене?

— Мисля, че не — отвърна Чарлз, като изпъна червения си мундир.

С годините правата линия, която образуваше устата му, се беше извила надолу, като че ли цялото му лице бе грохнало под силата на отвращението, което изпитваше към себе си. Отново се вгледа в очите на непознатия, като се опитваше да си спомни кой е той, но напразно.

— Срецали ли сме се някъде? — попита надменно той.

— Индия не е страна на великолепието и разкоша, нали? Но е приятна. Очарователен край с неясно бъдеще.

— Майор Стринджър! — облекчен, че най-после го е познал, Чарлз се приближи до него.

— Полковник! — каза Стринджър, като отстъпи назад и вдигна ръце пред себе си. — Не се приближавайте. Не мога да се измия, нали разбирате, веднага ще ме открият.

Чарлз стоеше като поразен пред това недодялано същество, в което беше разпознал безупречния майор Стринджър, чиято кариера в Индия неведнъж бе предизвикала завистта му.

— Откога удостоявате с честта на вашето присъствие това великолепно крайбрежие? — попита полковник Стринджър, като разглеждаше хубавата червена униформа, зад която Чарлз се опитваше да скрие това, което годините бяха опустошили. — Виждам, че сте си извоювали кресло.

— Това се случва на всички — каза Чарлз, като прибра корема и се изпъчи. — Мислех, че вие славно сте се оттеглили.

— Каква слава може да има в едно оттегляне? — Стринджър се почеса по брадата. — Това е първият симптом на срамната смърт. Като бюрото, на което седите! От дървото му ще направят ковчег, който ще

бъде още по-неудобен. Макар и покрит с британския флаг, пренасянето му в рая няма да стане по-привлекателно.

— Как успяхте да се изплъзнете от пенсионирането? — попита Чарлз, видимо раздразнен от откровения тон на Стринджър. — Направихте ли от бюрото си дърва за разпалки?

— Просто надуших нещо. Ще застана тук. Кажете ми — възбудено продължи Стринджър — спомняте ли си какво ви бях казал за бъдещето на Африка? Бурите, вярвайте ми, ще ни създадат големи неприятности.

— Бурите ли? — Чарлз се засмя. — Но ние още не сме във война с тях.

— Чуйте добре какво ви казвам: бурите скоро ще решат, че мирната съпротива е напразна. — Той се усмихна и сви рамене. — И те са научили не малко от тази земя. Като негрите. — Стринджър насочи към червения мундир на Чарлз Марздън мръсния си пръст. — Колко ще харесат хубавия ви червен мундир! Като кафрите някога! — лицето на Стринджър разцъфна в широка усмивка.

— Така ли се подготвяте за борба срещу бурите? — попита Чарлз, но изведнъж погледът му беше привлечен от един младеж, който се изкачваше по стълбите и приближаваше към тях.

Полковник Стринджър погледна в посоката, в която Чарлз беше вперил очи. Новодошлият, облечен в елегантни цивилни дрехи, се бе спрял на стълбите и ги гледаше.

— Имате посещение ли? — Стринджър беше раздразнен от този цивилен, нахълтал във военния им свят. — Ще дойда пак и ще поговорим.

Чарлз не го чуваше. Той забрави за годините, които ги разделяха. Жак стоеше неподвижно. Гледаше баща си, но не виждаше друго, освен червения мундир, който висеше толкова смешно на малкото телце на брат му. Мундирът, който майка му беше запратила на тавана.

— Жак! — неуверено каза Чарлз. — Пораснали сте! — усмихна се той.

Ковчегът, прикрит под формата на бюро, заемаше почти целия блестящ под на малката канцелария, предоставена на Чарлз след завръщането му. Думите на нечистоплътния полковник го възпряха да

седне. Беше предложил мястото си на Жак, а самият той седна отгоре — върху капака на ковчега си.

— Майка е добре — каза Жак, чийто глас издаваше напрегнатост. Застанал срещу баща си. Жак се питаше защо ли майка му го мрази толкова. — Всички сме добре.

— А Добра Надежда? Как преживява в лозарската криза? — Чарлз като че ли говореше на напълно чужд човек. — След смъртта на дядо ви, предполагам, че вие се занимавате с имението.

— Това ми харесва — отговори Жак. — Нищо не съм казал на Джофри, както ме помолихте. — Жак очакваше отговор, но Чарлз погледна настрана. — Джофри иска много да ви види — каза най-после Жак, опитвайки се да разчупи учтивостта, която ги разделяше, за да разбере защо баща му не е искал да види по-малкия си син. — Той има нужда от вас...

— В какъв смисъл? — дълбоките бръчки около устата на Чарлз се врязаха още повече, той скочи като пружина, приближи се до прозореца и обърна гръб на Жак. — Съмнявам се, че Джофри може да има нужда от мене за каквото и да било.

— Той иска да стане военен.

— Защо? — попита Чарлз с равен тон...

Жак се обърна настрана и се усмихна.

— Защото е ваш син и е като вас. Виждам сам... Както казва леля Емили, аз съм като дядо — добави Жак и сви рамене...

— Вярно е, приличате на дядо си — съгласи се Чарлз и се върна на бюрото си. — Майка ви сигурно го е казала.

Вълнението, което Жак усети в баща си, когато му спомена за Джофри му даде кураж.

— Трябва да сте доволен, че един от синовете ви е тръгнал по вашия път.

— И иска да му помогна, нали? — каза Чарлз с отвращение, което не убягна на Жак. — Това иска майка му, предполагам?

Усещайки, че омразата на баща му се надига срещу него, Жак се облегна на креслото.

— Не, майка не иска това — отвърна той с добре премерен тон. Уловил една искра в погледа на Чарлз, Жак запали огъня. — Тя ви мрази! — Баща му заби поглед в бюрото. — Защо? — попита Жак. — Той беше дошъл само за да зададе този въпрос. — Кажете ми защо?

Чарлз погледна сина си. Усети, че по челото му избиват капки пот, и извади от джоба на панталона си носна кърпа.

— Боя се, че не мога да направя бог знае какво за Джофри. Скоро ще напусна работата си тук и имам други намерения. Моля ви, убедете Джофри, че е безполезно да си губи времето и да ме търси. Няма смисъл.

— Вие не отговорихте на въпроса ми. — Убеден, че баща му крие нещо, Жак заговори по-тихо: — Кажете ми защо.

— Защото не съм негов баща.

Чарлз подаде на сина си оръжието, което той беше търсил цял живот. Оръжието, с което можеше да унищожи брат си.

Жак потръпна от удара. Стана и отиде в другия край на стаята. Стоеше с гръб към баща си.

— Вие искахте да чуete истината — каза Чарлз.

— Никога не му я казвайте. Няма да го понесе.

— Майка му не е престанала да си служи с него против вас, Жак. Видях как се отнася с вас.

— Моля ви, не му казвайте! — каза Жак и усети как бащината ръка докосва рамото му.

Чарлз оцени у сина си чувството на състрадание, което той самият никога не бе изпитвал. Реши да се върне при полковник Стринджър.

В съда цареше пълно оживление. Джон Уестбъри напразно се мъчеше да надвика тълпата, която изпълваше докрай залата. Дори ударите на съдийското чукче не можеха да прекъснат хаоса, породен от сблъсъка между расизма и закона.

— Господин Уестбъри! — извика съдията, като погледна над очилата си Джон, застанал пред разгневената тълпа. Решителността на Джон и призивът му за справедливост не останаха незабелязани. — Тишина! Настоявам за тишина!

В залата настана относително спокойствие. Глъчката бе заменена от шепот на недоволство, последвано от подигравателно подсвирване. Съдията се обърна към обвиняемия с леден поглед.

— Може би искате да заемете моето място, господине като съдия, съдебен заседател и палач!

Нервен смях се разнесе из залата, след което всичко утихна. Съдията се обърна към Джон Уестбъри и му даде знак да продължи.

— Ваше благородие... — Преди да погледне към съда, Джон обходи с гневен поглед морето от враждебни бели лица, от които се излъчваше мерзост. След това се взря в тъмнокожия, който стоеше с наведена глава на подсъдимата скамейка. Той беше обвинен в убийство на белия си работодател. — Ако този човек бъде признат за виновен, той ще получи смъртно наказание.

Тълпата шумно аплодира, а Джон затвори очи. Отново отекна ударът на съдийското чукче.

— Ако продължавате така, ще бъда принуден да закрия съдебното заседание.

— И справедливостта ще бъде завинаги погребана в тази страна — продължи Джон Уестбъри. Приблужи се до утихналите скамейки и заговори по-тихо: — За какво правосъдие можем да апелираме, щом като съдебният състав се състои изцяло от белокожи, с изключение на един-единствен съдебен заседател, когото вие искахте да отстраните. Не вярвам, че този процес е справедлив. — След това рязко се обърна към обвиняемия, който го гледаше уплашено. Очевидно той не разбираше какво се беше случило. — Можете ли да откажете на този човек един справедлив процес? А може ли той да не признае присъдата на единадесетте бели съдебни заседатели? — Вглеждайки се внимателно в лицата на хората от съдебната трибуна, Джон спря погледа си на единствения тъмнокож сред тях. — Този съдебен заседател е избран според правилника, а вие с чиста съвест искате да го отстраните. По каква причина? Защото цветът на кожата му е като този на обвиняемия! И защото човекът от подсъдимата скамейка е обвинен в убийство на белокож, вие смятате, че той трябва да бъде съден от бели съдии. Защо? — Джон се приближи до тълпата и със свито сърце се облегна на преградата, която ги разделяше. — Ако този съдебен заседател бъде отхвърлен, аз ще кажа, че английското правосъдие не съществува. — Той се обърна към обвиняемия, чийто живот беше заложен на карта. — Ще заявя, ваше благородие, че ако волята на съда бъде удовлетворена, обвиняемият ще бъде признат за виновен в противовес на всяко правосъдие.

Той се върна на мястото си, а тълпата избухна от недоволство. Силна мигрена проряза дясната половина на главата му. Докосна с

пръсти слепоочието си и си спомни как някога, свлечен до едно дърво, му беше прилошало от откритието, че е метис.

— Тишина! — извика съдията.

Гласът му и ударите на чукчето останаха нечути сред всеобщия хаос. На всички страни се разхвърчаха хартии. Като усети по рамото си удар от смачкана на топка хартия Джон се огледа. Срещна погледа на един бял младеж, който се смееше и му правеше знаци да разгъне хартията.

„Близач на негри!“ — пишеше там.

Ревящият глас на съдията, който призоваваше към ред безполезните удари с чукчето и виковете на истеричната тълпа отекваха толкова силно в главата му, че той загуби съзнание.

— Кетрин Уестбъри! — Емили държеше малкото момиченце на ръце и му се усмихваше. Косата на бебето стърчеше, а вирнатото носле му придаваше дързък вид. — Чудесна е! — Емили погледна Сара, която се приближаваше към нея с чаша в ръка. — Прилича на тебе.

— Дайте ми я, докато си пиете чая. — Сара пое детето от скута на Емили. При вида на майка си бебешките очички светнаха от радост. — И аз я намирам чудесна — каза Сара и нежно притисна Кетрин до себе си. — Както и баща ѝ.

Емили се остави топлината и спокойствието, които се излъчваха от дома на Джон и Сара, да проникнат в нея. Спомни си как навремето тайно бе занесла малкия Джон на Жан-Жак.

— Тогава за първи път го видях да плаче — каза тя на Сара. — Той плачеше от щастие. Как е Джон? Изглежда, си е създал име.

— Как научихте? От семейството му ли? — попита Сара усмихната.

Емили изпи с наслада чая си, но се почувства неразположена.

— Знам защо сте дошли, Емили — каза Сара и я погледна така, като че ли четеше мислите ѝ. — Но Джон няма да отиде.

— Госпожа Уестбъри е вече стара. Тя умира, Сара — отвърна предпазливо Емили.

— Знам — Сара прегърна още по-силно бебето си. — Говорих за това на Джон.

Входната врата се отвори и затвори. Лицето на Сара помръкна и тя се втурна към вестибюла, където отекваха стъпките на Джон.

— Той се върна, виж кой идва, Кетрин! Татко е!

— Добър ден, Емили — каза учтиво Джон, преди да целуне Сара и нежно да погали дъщеря си. Той тръгна към гостенката със свити устни. — Как сте? — Джон целуна ръката ѝ.

— Добре съм, а дъщеря ти е очарователна.

— И вие смятате, че трябва с гордост да я представя на баба ми? — Отправи се към прозореца и широко го отвори, сякаш се готвеше да избяга. — Мисля, че е невъзможно — добави той. Напрежението, което го беше обхванало, не остана незабелязано от Емили.

— Какво има, Джон?

— Тя сигурна ли е, че детето ми е бяло? Може би затова иска да ме види. Но как би приела дъщеря ми, ако тя не беше бяла, госпожице Бовилие?

— Джон, моля те! — извика смутена Сара.

— Затова сте дошли, нали? За да ме поканите да отида при баба си? Съжалявам, лельо Емили, но залогът е много голям, за да полаская предразсъдъците ѝ. Всеки ден се сблъсквам с тях в съда.

— Но тя умира, Джон — каза Сара, опряла глава до малкото лице. — Забрави миналото.

— Да го забравя?

— Да, забрави.

— Сара! Видях как съдът изпрати един човек на смърт само защото е тъмнокож. Разбирам тези чувства. С тях бях захранен и не мога да ги забравя. Всички тези предразсъдъци ми бяха насаждани от баба.

— А сега като я осъждаш, какво стана от тебе?

— Това, което съм, лельо Емили. Един от тях. Знаете ли кои са „те“? Познавате ли ги? А мене познавате ли ме?

— Тези, които мразиш толкова, спечелиха вече битката, Джон — каза Емили и се надигна в количката си. — Колко би се радвала сестра ми Клара да те види как се самосъжаляваш!

— Да се самосъжалявам ли?

— Да. Когато ти се роди, баща ти нямаше право да те признае. Той беше отхвърлен и осъден като този негър, за когото ми говориш.

— Може би не е трябвало да се примирява — Джон се обърна настрани.

— Може би, но той го направи, и то заради тебе! — Емили сведе очи и видя как ръцете ѝ се бяха вкопчили в колената. Тя раздвижи пръсти, за да се успокои. — Той умря за теб. Какво бъдеще ще имаш, ако само укоряваш? Защото това е вече предразсъдък, Джон. Предразсъдък е да се чувстваш заплашен от нечие положение, богатство или дори възпитание. Но ако ти имаш смелостта да използваш пламъка, който виждам днес в тебе, срещу несправедливостта, породена от страха, тогава хора като баба ти и сестра ми Клара ще бъдат освободени от истината, която ти ще разкриеш.

Уверена в своето превъзходство, Клара гледаше отвисоко Джон Уестбъри.

— И така, вие изчакахте смъртта на майка си, за да поискате Добра Надежда? — Тя усети документът, който той държеше, да докосва ръката ѝ.

— Не Добра Надежда искам, лейди Марздън. Искам земя — каза уверено Джон, като ѝ остави автентичния документ и се запъти към вратата. — Сара ще се радва, ако я посетите в един от следващите дни във фермата — каза той на Емили.

— Не си въобразявайте, че новата господарка на къщата Уестбъри ще бъде по-добре приета от майка ви — отвърна Клара и го погледна презрително. — Защото — добави тя, като размаха документа — аз продължавам да смятам, че тя е била вашата майка.

Емили направи знак на Джон да се въздържа.

— Защо искате да запазя този документ? Ако не сте сигурен във вашата самоличност, най-малкото е странно да идвате тук, за да получите потвърждение. Нямам нужда от него. — Тя разтвори пръсти и видя как документът пада на пода.

— Стига! — извика Емили, която не можеше да сдържа повече гнева си и приближи количката си до Клара. — Как смееш да се държиш така?

— Всъщност идеята за тази малка комедия е била твоя, нали? — отвърна Клара, като дръпна полата си от колелото на инвалидната

количка. — Каква детинщина!

— Идеята е моя! — каза господин Уестбъри. Никой не беше го забелязал до този момент. Той стоеше като сянка на прага. Тялото му, приведено сякаш от ураган, беше слабо и крехко, но погледът му изразяваше решителност.

— Чаках повече от двадесет години този миг. Много време ми трябваше да събера смелост. Истината, лейди Марздън, няма да бъде погребана с жена ми, както вие се надявахте. Този документ — той погледна падналия на пода лист — е изявление, направено под клетва. В него ясно е посочено, че Джон е син на дъщеря ми Полин и на вашия доведен брат — Жан-Жак Бовилие.

Клара рязко обърна гръб на господин Уестбъри, който влезе в стаята. Старостта забавяше крачките му.

Когато стигна до документа, той се наведе внимателно да го вземе.

— Вашата омраза нарани дъщеря ми. Така вие наранихте и мене. Аз постъпих подло, но повече не мога да мълча. Вие предадохте баща си, както аз предадох моята дъщеря. — В очите му се четеше ужас, породен от собствените му думи. Той повдигна бавно ръката си и подаде документа на Клара. — Вземете го!

Клара се подчини, без да го погледне.

— Благодаря — каза той. — Не идвайте никога повече у дома, лейди Марздън. — Господин Уестбъри си тръгна с бавни крачки, както и беше влязъл.

Жак се дръпна от сянката на камбаната за роби, където се криеше, и тръгна към къщи. В този момент Джон и дядо му се качиха в колата. Свит зад ъгъла на къщата, Джофри го гледаше.

— Радваш ли се, че се върна на село? — попита той любезно Джон. — Тук нямаме нужда от вятър, за да се освежи въздухът.

— Климатът ще се отрази добре на дъщеря ми — отговори Джон.

Един негър на средна възраст се приближи и подаде ръка на господин Уестбъри.

— Спомняш ли си Сънди? Оня, който ни научи да ловим риба... — Жак не беше забравил отвращението, което Джон изпитваше към

Сънди.

— Да — отвърна небрежно Джон, като погледна към негъра, който широко му се усмихна със същата онази усмивка, която помнеше още като младеж. — Как вървят работите във фермата?

— В Добра Надежда ли? — Занемареното състояние и грохналостта на имението се набиваха в очи. Стените на двора се бяха съборили, а къщата — разнебитена. — Добивът от лозята е добър. Бяхме се подготвили за кризата. — Думите на Гюнтер Вагнер, казани преди да замине за Европа, звучаха още в съзнанието му: „Виното на Добра Надежда е мъртво“. Жак се отскубна от този спомен. — Ако имаш нужда от нещо... — Той бързаше да си тръгне преди Джон да го е оставил.

— Хей, вие! — извика господин Уестбъри за изненада на Жак, защото възрастният човек всъщност показваше него с пръст.

— Моля? — каза Жак и се приближи до колата. — С какво мога да ви помогна?

— Вашата майка — господин Уестбъри погледна към къщата — сигурно се нуждае от вас. — Той замълча, пое дълбоко въздух и като отметна предизвикателно назад глава, заяви: — Добра Надежда е ваша. — След това обърна гръб на Жак и погледна напред, към пътя, който водеше в дома му. Беше зачеркнал в съзнанието си цялото семейство Бовилие.

Когато колата потегли, Жак отправи поглед към къщи. Джофри наведе смирено глава и тръгна към него.

— Адвокатът не се интересува от Добра Надежда — каза Жак, без да се спира.

— Аз също. Добра Надежда е твоя. Вземи я. — Джофри го хвана за ръката. — Изведнъж всички престанаха да се интересуват от Добра Надежда — прошепна Жак, загледал в земята.

— Напротив, ти се интересуваш.

— Аз? Как можеш да се преструваш, че ми даваш това, което вече ти принадлежи? Майка ти казва, че Добра Надежда е твоя.

— Никога не съм я искал.

Жак се загледа в земята и започна да рови с крак. Чарлз Марздън като че ли изведнъж застана между тях и Жак изпита отново желание да закриля Джофри.

— Може би някой ден ще я поискаш.

— Този ден няма да дойде — отвърна Джофри, като търсеше погледа на брат си и се опитваше да види какво се крие зад тази маска. — Нашият баща се върна. — Той погледна към къщи, сякаш искаше да се увери, че Клара не го чува. — Аз заминавам, Жак.

— Отиваш да го видиш ли? — брат му едва прикриваше страха си.

— Не — отговори Джофри за негово успокоение. — Той вече не е в Кейптаун. Заминал е, но никой не знае къде. Аз ще го открия.

Последва мъчителна тишина. За първи път в живота си Жак изпитваше чувство, близко до братската обич.

— Имам нужда от тебе тук — каза той и топло се усмихна.

— От мене? — Джофри мислеше, че не е чул добре. — Как можеш да имаш нужда от мене?

— За да оцелеем заедно, Джофри. — Жак прегърна брат си през раменете. — Бъчвите гният, пълни с вино, което не можем да продадем, но ние ще оцелеем.

— Ние?

Когато срещна откритото лице и ясните очи на Джофри, Жак се запита как е могъл да го мрази толкова силно. Той стегна прегръдката си около него.

— Нуждая се от тебе, ако трябва да преживеем всичко това — каза тихо Жак.

— Ако мислиш, че този документ няма никаква стойност, защо го прибираш в чекмеджето си? — попита Емили. — Можеше да го скъсаш. Защо не го изгориш? Винаги си обожавала огъня...

— Няма смисъл. Този документ нищо не означава. — Клара опря върха на обувките си до изтъркания килим. — Питам се дали този килим е бил почистван както трябва. Всъщност аз отпратих останалите прислужници.

— Какво си направила? — извика Емили. — Кого си отпратила?

— Те не заслужават дори храната си, пък и е време да се научим на икономии. Предполагам, че ще продадеш къщата си в Кейптаун.

— Никога! — Емили усети колко е ненужна, прикована на този дървен инвалиден стол, докато около нея ставаха толкова неща. Очите

й се задържаха на изтърканите брокатени завеси, които времето беше обезцветило. — Никога няма да продам тази къща!

— И ще оставиш Добра Надежда да загине?

— Тя вече е мъртва. Борила си се за нещо, което не е живо, Клара. Но няма да ти позволя да изгониш Розита и семейството ѝ. Това ще ги обрече на глад.

— Може би предпочиташ да умрем от глад всички заедно? Мъчениците са отегчителни хора, Емили.

— Клара, ако ти изпъдиш Розита, аз ще закова този документ на всички дървета в Кейптаун.

— И си мислиш, че това може да ме безпокои? — Дълбоките бръчки, които се спускаха от очите на Клара до брадичката ѝ, се врязаха още повече. — Ни най-малко не ми пречи.

Емили се вгледа в жената, в която баща ѝ си мислеше, че е открил нежното малко момиченце. Не намери и следа от това дете. Клара никога не е била дете или пък, ако е била, то язвителността беше изтъркала сърцето ѝ както килима, на който бе стъпила.

— Как не бях помислила за това по-рано? — каза сякаш на себе си Емили. — Трябваше ми време, за да го разбера. — Тя приближи количката си до Клара и се вгледа в очите ѝ като че ли я виждаше за пръв път. — Не Добра Надежда си искала. Целта ти беше да унищожис баща ни, защото той обичаше друга жена.

Пронизана от острите думи на сестра си, Клара остана като вкаменена.

— А що се отнася до това да върнеш достойнството на семейството ни, предлагам ти да започнеш от себе си, Клара. — Емили спря пред вратата. — Пося вятър, а ще жънеш буря — каза тя, без да се обърне.

Шумът от движещата се инвалидна количка отекна в коридора, но последните думи на Емили останаха в стаята. Клара погледна към лявото чекмедже на бюрото, в което се намираше писменото доказателство за това, което досега се беше опитвала да заличи. Изведнъж се почувства мръсна. Дръпна се назад, сякаш отвратителната кал, каквато за нея беше любовта на баща ѝ към Ева я беше изцапала. Чекмеджето беше малко, за да я побере. Тя щеше да прелее и да се разнесе из цялата къща.

Клара хвана медната дръжка. Пред нея застана баща ѝ с едно новородено бебе в ръце. Тя го чуваше да казва: „Сине мой!“ Зад него се виждаше Джон Уестбъри, който властно влизаше в стаята и ѝ подаваше документ.

Щастието му се беше усмихнало и той бе приел с лекота факта, че е метис. Джон беше спечелил.

Клара отвори чекмеджето и се взря в документа, който искаше да унищожи. Изведнъж всичко се проясни. Ако тя се чувстваше заплашена от съдържанието на този лист, какво оставаше за Джон Уестбъри? Той беше казал, че иска земя.

24.

Новината за откриването на диамантите се разпространи като гръм из цяла Южна Африка. Икономиката на страната, която беше пред фалит, получи нов тласък от обещанието, скрито в тези скъпоценни камъни. Каруците на бурите бяха минали над тях, без да се спрат, защото окупаторите се интересуваха от земята, която можеше да ги изхрани, и презираха богатството. Хора от цял свят се втурнаха на север, като се надяваха да натрупат състояние. Английското правителство скоро оцени важноста на откритието и с алчна стръв се включи в треската на търсачите.

Усетил нарастващото недоволство сред чернокожите и бурите от това, че пред очите им ограбваха собствената им земя, полковник Стринджър пое инициативата да наложи английско военно присъствие в северните области. Яхнал коня си, той дъвчеше тютюн.

— Сигурно разбирате какво може да стане — обърна се той към Чарлз Марздън, докато язدهа начело на десетина мъже. — Имало е вълнения на границата Басуто. Бурите са вече много повече и техният глас се чува.

Зареял поглед из пустинята, Чарлз поклати глава. Топлият вятър галеше лицето му и го посипваше с пясък. Той придаваше голямо значение на чистотата, но заедно с полковник Стринджър беше открил нещо ново: отсега нататък щеше да принадлежи на Африка.

Погледна към вързопа, в който бе загъната униформата му. Когато се чувстваше потиснат от усещането, че е изгубил военното си достойнство в тази война, той отваряше вързопа и се любуваше на своето минало. Червеният цвят и златните нашивки го успокояваха веднага.

— Разкажете ми нещо за жена си — неочаквано му каза Стринджър. — Тя французойка ли е? Хугенотка, доколкото си спомням.

— Да — отговори Чарлз, който явно нямаше желание да се задълбочава в тази тема.

— Всеки мъж тук е оставил зад себе си по една жена, Чарлз. — Стринджър погледна навъсено равната шир, която се простираше пред тях и изплю тютюна си на земята. — Винаги ми е било забавно да гледам как жените си пилеят силите, за да си намерят мъж, и то с единствената цел да го променят. Негрите са прави, като си вземат друга жена, преди първата да е постигнала целта си. Май че има един чудесен публичен дом в Дю Тоа Спан. Знаеш ли защо проститутките са толкова ласкави и приветливи? Защото си сменят мъжете, вместо да ги променят. Разбирате ли какво искам да кажа? — Стринджър погледна Чарлз и забеляза с учудване, че той не го слуша. Щракна с пръсти, за да привлече вниманието му. — Слушате ли ме? Имах една жена — продължи той. — Последния път, когато я видях беше на Оксфорд стрийт. Носеше от онези издути гащи, като на американките! — И Стринджър избухна в смях.

Чарлз изпъна раменете си назад и го погледна.

— Имам син... всъщност — двама. Ако някога срещнете войник на име Джофри Марздън... — той замълча и сведе очи, сякаш бе забравил какво иска да каже. — Мисля, че възнамерява да тръгне по моя път.

— Тогава изпратете му тази униформа? — каза Стринджър, като посочи свития вързоп под седлото на Чарлз. Той знаеше, че Марздън, като всички военни, мечтае един ден да бъде призован за спасяване на отечеството си.

— Ако нещо се случи с мене и ако го срещнете... Не го изпускате от очи.

Чарлз замълча. Стринджър си взе още малко тютюн. Усещаше, че Чарлз Марздън се беше опитал да разкрие едно кътче от душата си.

Наоколо цареше пустош. Сред обширната равнина, покрита с оскъдна растителност, се издигаше лагер изграден от пръти и платно. Скрити под сянката на дърветата, хората пресяваха пясък и камъни. Камъчета без всякаква стойност хвърчаха във всички посоки, захвърляни от алчните търсачи. Мъже с различен произход обикаляха около изкопаните трапове, дебнейки лесната плячка, а истинските търсачи се бяха вкопчили в своите тридесет стъпки концесия.

— Ако си искате вашите петдесет процента, господин Манхоф, ще ги намерите в края на тази цев!

Пол Манхоф не знаеше кое го вълнува повече: Прюданс в яркочервената си рокля, гарнирана с турнюр, който правеше ханша ѝ по-закръглен (този ханш, чиито очертания помнеше толкова добре) и дрънченето на едно пиано зад Прюданс или надписът, който се люлееше на фасадата на сградата, пред която беше застанала жена му. На него бе написано „Салон на госпожа Манхоф“.

— Това е моето име! — извика Пол, като посочи надписа и се закани с пръст. — И ти си го дала на един бордей!

— Като се има предвид, че ги посещаваш доста често, не е толкова скандално. Впрочем — и тя насочи оръжието си към него — твоето име е и мое. Забрави ли, че се ожени за мене?

— Не съм се оженил за съдържателка на публичен дом.

— Ти се ожени за мъж — отвърна Прюданс през смях.

Пол погледна надписа с вид на човек, който мечтае.

— Но защо точно това?

— По чисто финансови съображения — отговори Прюданс, като изпъчи гърдите си напред. Сега тя беше по-пищна, отколкото когато я бе оставил, за да дойде да търси злато. — Вие ме научихте, господин Манхоф, кои са най-честите нужди на мъжа — процеди тя през яркочервените си устни.

— Но какво си сложила на лицето си? — той се приближи и ококори очи. — Цялата си се нацапала!

— Естествено — отвърна Прюданс, като се отмести, за да даде път на един мъж, който излизаше от заведението. — Не сме вече в средновековието.

Мъжът свали мръсната си шапка и каза:

— Довиждане, госпожо Манхоф.

— Платихте ли си поне? — попита Прюданс и го прониза с подозрителен поглед.

— Разбира се.

— Как?

— В диаманти. — Като мина близо до Пол, мъжът му направи знак с глава: — Каква досадница! Но жените си струват... — След като му намигна с очи, той си замина.

— Е? — каза Прюданс и погледна към Пол, който се беше обърнал, за да проследи клиента с нескрито изумление.

Пол погледна редиците от палатки и малки дървени бараки, наредени по продължението на прашната улица. На километри отук бяха спрени каруци, препълнени със стока за продан. Непрестанните удари на кирките заглушаваха дрънченето на пианото.

Пол Манхоф свали шапката си и я хвърли на земята, откъдето се издигна облак прах. Той се закашля и избърса устата си.

— Ти седеше на мина от диаманти, а я продаде заради това!

— То си е мое! — отвърна Прюданс и отметна предизвикателно главата си назад. — Къщата, която не искаше да ми построиш, си направих сама. Тя е моя.

— А земята наоколо? Земята ни гъмжи от хора, които няма какво да правят тук.

— Както казваше Темба, тук няма диаманти... После продадох овцете. За какво ни са тогава пасищата? Не съм се родила, за да ставам скотовъдец!

— И цялата земя ли продаде? — попита Пол изумен.

— Нали ти казах, Темба мислеше, че тук няма диаманти. Според него е имало само под къщата... — Смутена от това, че трябва да признае грешката си, тя добави: — Отказвах да копаят под къщата ми.

Пол още веднъж погледна към люлеещия се надпис и тежко въздъхна.

— Цял следобед ли ще спорим тук на стъпалата?

— Няма ли да рискуваш и да влезеш? — попита Прюданс, загледана в свитите устни на Пол.

— Да вляза ли?!

— Да, освен ако джобовете ти не са пълни със злато... Всъщност затова ли панталонът ти виси?

— Предпочитам да остана навън. Но къде е въшливият магьосник?

— Дедите му го извикаха. Е, няма ли да влезеш?

— Не.

— Както искаш. — Преди да влезе, Прюданс се спря на дървеното стъпало и каза нежно: — Липсваше ми...

— Е, оплаквам ли се, че си надебеляла?

В момента, когато устните им щяха да се срещнат, една възглавница се стовари върху Пол, който не успя да се задържи и падна на земята.

— Какво е това? — той повдигна чаршафа от дюшека.

— Коприна. — Тя го гледаше наведена от ръба на леглото. Прюданс беше свалила грима от лицето си, което въпреки възрастта бе запазило своята чувственост. — Я повтори, каква съм станала?

— Съвсем мъничко си напълняла — отговори Пол и се покатери отново на леглото. — Възрастта ти отива.

— Така ли?

Той избегна следващия удар на възглавницата, като се смъкна от леглото.

— Каква възраст? — извика тя.

— Една жалка пухена възглавница и копринени чаршафи... Колко вземаш за този лукс? — усмихна се Пол.

— Нищо — каза тя и се обърна настрани. Изведнъж се почувства остаряла и непривлекателна. — Използвам жените. — Блясъкът в очите ѝ угасна.

— Хей! — извика Пол, като я хвана за брадичката. — Сърдиш се, защото ти казах, че си надебеляла? Просто спомням си точно каква беше.

— Така ли? — очите ѝ си възвърнаха блясъка.

Той я целуна.

— Беше истински потоп — каза Прюданс.

Той се дръпна озадачен, защото не разбираше за какво му говори.

— След дълги години на суша изведнъж се изля дъжд. Къщата се срина... и оградата. Темба беше прав.

— Не говори повече — каза ѝ той и покри шията ѝ с целувки.

— Имаше диаманти под къщата, но само на повърхността.

— Гърдите ти са наедрели.

Когато усети по тялото си познатия допир на устните му, Прюданс се обърна и прошепна:

— Разбира се, вие имате петдесет процента, господин Манхоф.

— Сто — поправи я той, докато целуваше корема ѝ. — Салонът на госпожа Манхоф е изцяло мой!

Воловете едва теглеха хомота си. Тис свирна и се вкопчи за единия, като тътреше крака по сухата земя, докато животните спряха. Той се изтупа и погледна напред.

Разпръснатите постройките, каруци и палатки се криеха в мрака. Тук-там блестяха трепкащите светлини на запалените огньове. Отнякъде долитаха звуци на пиано и заглушаваха шумовете на хора и животни, които се приготвяха за сън.

„Мислиш ли, че с диамантите ще можеш да купиш дъжд?“ — Тис още чуваше гласа на Джери и виждаше силуета му под верандата, когато тръгна да търси средства за препитание.

— Те не искат бури там — беше казал Джери. — Ти просто ще им бъдеш слуга, като негър.

Тис се качи в каруцата, за да прекара нощта. В ушите му прозвучаха собствените му думи към Джери:

— Чух, че плащат много за наемането на каруци.

— И с наема ли мислиш да си купиш дъжд? — Джери не можеше да разбере, че Тис търси нещо друго. — Дали ще можеш да купиш и завръщането на Сюзан? — Джери знаеше, че приятелят му не се е примирил със загубата на Сюзан. Но суровият тон, с който го изпрати, му напомняше за баща му: — Знай, че за тях ти ще си човек от втора класа и ако припечелиш хляб, това ще са само трохи. Аз ще остана. По-скоро бих умрял, отколкото да събирам трохи под някоя английска маса. Чуй ме, Тис! Тези диаманти ще причинят смъртта на републиката.

Решен да стигне в града преди изгрев, Тис слезе от каруцата, удари с камшик воловете и свирна, за да прогони от съзнанието си гласа на Джери: „Кога ще се върнеш, Тис?“ Но думите му продължаваха да кънтят. Мислеше си за времето, което му остава да преживее на тяхното парче земя.

— Ще те чакам тук! — беше извикал Джери.

Пушекът от запалените огньове се извиваше и проникваше в Тис, който гледаше към палатките и каруците, изникнали сякаш от отъпканата земя. Той ясно чуваше дрънченето на пианото. Поглеждайки натам, откъдето долитаха звуците. Тис забеляза един човек пред вратата на дървена постройка, над входа, на която се

люлееше надпис „Салон на госпожа Манхоф“. Толкова отдавна не беше говорил английски.

— Янки!

Тис замръзна на мястото си. Повикът идваше някъде из неясните очертания наоколо. Привлечен от натрапчивия шум, той тръгна напред. Отново някой извика. Последва дрезгав смях, който идваше изпод една каруца, спряна малко по-далече. Тис се приближи към мястото. Сякаш го обхвана треска. Чуваше все същия вик и същия смях.

Под каруцата се показва едно измършавяло куче. Втренчило святкащите си очи в Тис, то започна да лае. Без да му обръща внимание, той се наведе. Гласовете и смехът секнаха. Тис изчака очите му да свикнат с тъмнината и различи силуета на мъж, облечен в кожи.

— Търся янки. Можете ли да ми помогнете? — попита той на африкаанс. Чернокожите лица вече ясно се виждаха в мрака. Те го наблюдаваха мълчаливо. — Познавате ли янки?

Един от мъжете се наведе напред и кожите, които покриваха раменете му, се свлякоха на земята. Тис отстъпи. Човекът носеше западни дрехи, а погледът му излъчваше враждебност.

— Тук има само добри християни и английски джентълмени, чернокожи англичани. А вие им говорите на развален холандски. Свикнал съм да виждам как белите си свалят шапките, когато поздравяват. Защо се опитвате да си скриете лицето, когато се обръщате към мене?

Питайки се дали наистина оттук излиза това име, което го преследваше от години. Тис свали шапката си.

— Нямам какво да крия — каза той.

Чернокожият се наведе и отиде да потърси приятелите си под каруцата.

— Той говори английски!

Когато един висок и слаб човек излезе от каруцата, Тис отстъпи назад. Човекът го погледна за миг, след което се приближи до коня му.

— Не го продавам — каза Тис.

— Той е коран — каза другият и се усмихна. — Кораните са африкански конници. Те не пропускат кон, а вашият може би си струва да бъде откраднат — мъжът гръмка се изсмя.

Тис погледна към високия човек, който разглеждаше коня му.

— Не — каза той, — не го продавам. — После рязко се обърна, защото другият беше изскочил изпод каруцата и го оглеждаше така, както приятелят му гледаше коня.

— Не намирате ли шегата ми за забавна? Или вие, бурите, не се смеете никога?

— Не разбирам шегите ви, както не разбирам и историите ви за кораните, янки.

— Кораните не принадлежат дори и на Бога — каза той, гледайки Тис с любопитство. — Но защо ме наричате янки? Произнасяте го особено. Не янки, а Джанти. Джанти ли търсите?

— Вие ми спасихте живота — каза Тис.

— Джанти да ви е спасил живота! — Великанът се засмя, после стана сериозен и внимателно се вгледа в Тис. — За какво ли Джанти би спасил живота на един бял? Чернокожите могат само да убиват. Вашата майка не ви ли го е казала, бели човече?

— Вие ми спасихте живота. Вие ме извадихте от едно опожарено село.

— Но защо? — Джанти отстъпи назад и скръсти ръце. — Защо?

— Не знам, но ме спасихте.

Джанти се обърна и видя как коранът развързва коня на Тис. Тръгна към него и го удари така, че коранът се олюля.

— Той искаше да ви открадне коня, но първо трябва да знам защо съм ви спасил живота. Защото сега вие ми принадлежите. — Джанти се вмъкна под каруцата и след малко излезе с пушка, която размаха под носа на Тис. — Ето какво ми трябва. Нямам нужда от живота ви. Можете ли да ми намерите пушки, които да стрелят?

— Не, но мога да ги поправа и да ви науча да си служите с тях.

— А вие мислите, че аз не знам? — извика Джанти, като насочи оръжието си към небето и гръмна.

Коранът отскочи назад и легна по корем зад каруцата на Тис.

С едно движение Джанти се намери под нея, откъдето се чува думите му:

— Идете да видите белите проститутки. Гърдите им са хладни като дробовете на убита коза. — Единствено смехът, който долиташе изпод каруцата, доказваше присъствието му. — Наричам се Лука Джанти. Името ми означава вяра. А вие как се казвате? — Думите, излизащи от мрака, сякаш бяха ничии.

— Тис Ботма.

— Тис Ботма, идете да спите, защото утре, рано сутринта, ще имаме работа.

— Да, Джанти. — Чувство за сигурност изпита Тис, когато разбра чий е бил преследващият го глас. Обзе го странно вълнение. Сюзан беше частица от изгубеното време, което той намери отново.

Пол Манхоф седеше на един дувар кръстосал крака, обути в нови ярки ботуши и отбелязваше в тетрадка сумите, които дължи на негрите. Те сновяха пред него като разнасяха кожи и дърва за горене. Изпълнен с гордост, той погледна брокатовата си жилетка. Чувстваше се идеално в новата си роля.

— Искам да се срещна с госпожата — каза на африкаанс един плах глас.

Пол вдигна поглед и видя слабичко момиче, което стоеше близо до доставчиците. Зад тях беше Джанти. Той наблюдаваше сцената от каруцата си и се усмихваше многозначително. Седнал до него Тис дъвчеше стръкче трева, гледайки замислено към публичния дом.

— Вътре е — каза Пол и посочи вратата.

— Благодаря, господине. — Момичето мина пред него и леко се поклони.

Той изчака вратата да се затвори, за да разгледа изложените пред него кожи.

— Изчистени ли са? — попита негъра, който искаше да му ги продаде. — Колко струват?

— Вода — прошепна Тис на Джанти, без да откъсва поглед от публичния дом. — Ще им продадем вода — добави той, гледайки Пол, облечен в елегантните си дрехи.

— Вода ли? Моята вода? — Джанти не скриваше любопитството си.

— Казахте, че имате много. Ще я пренесем в моята каруца.

Стаята беше мрачна, облицована в тъмночервено кадифе. Когато на вратата се почука, Прюданс стана от претрупаното си бюро и отиде

да отвори. Девойката, която Пол беше упътил, направи дълбок реверанс.

— Добър ден, госпожо — каза момичето и леко се усмихна. Лицето ѝ беше бледо, а очите — големи и тъмни.

— Добър ден. Как се казваш? — Прюданс присви очи и се вгледа в нея. — На колко си години?

— На шестнадесет, госпожо — отвърна момичето с акцент, който правеше думите ѝ почти неразбираеми.

След като разгледа внимателно детето, което стоеше пред нея, Прюданс се отправи към бюрото си. Момичето с любопитство наблюдаваше как турнирът на Прюданс се полюшва над ханша ѝ.

— Боя се, че няма работа за тебе тук — каза Прюданс и седна. — Съжалявам.

— Но, госпожо...

— Ти си холандка, нали? Не виждам какво можеш да правиш тук.

— Чиста съм, госпожо, и говоря английски. Имам нужда от пари. Моля ви, госпожо.

— От пари, за да изхранваш цялото си семейство? — каза хладно Прюданс. — Не наемам деца. Нямам работа за тебе. Върни се при майка си.

— Тя ме изпраца и ми каза какво трябва да направя. Знам какво се прави.

Прюданс я гледаше изумена. Тази малка хлапачка я трогна.

— Как се казваш?

— Мариан, госпожо.

— Много добре, Мариан. Ще ти дам работа, но не такава, каквато търсиш. Можеш ли да смяташ без пръсти?

Момичето я гледаше объркано.

— Е, добре. Ще те науча. — Прюданс видя как лицето на Мариан грейва в усмивка. — Ще ти покажа практическата страна на нещата. Но ти няма да работиш в публичния дом. Имам достатъчно момичета.

— Прюданс! — властният глас на Пол долетя отвън, но тя не му обърна никакво внимание.

— Можеш ли да правиш чай?

Мариан кимна с глава.

— Иди в кухнята и когато се върна, ще искам чаша чай. Освен това трябва да ми кажеш какъв е сборът от дванадесет плюс шест.

— Осемнадесет, госпожо.

Прюданс одобрително кимна и се приближи до момичето. Когато чу Пол да я вика отново, тя хвана Мариан за ръката и излезе с нея.

— Ще кажа на господин Манхоф, че вече не е единственият тук, който може да смята.

— Водата е по-ценна от диамантите — каза Тис на Пол Манхоф.

Като си чешеше главата, Джанти гледаше как един белокож продава вода на друг белокож.

— Това, което предлагате, не е достатъчно, но ако го удвоите, може би ще се споразумеем — заяви Тис.

— Какво става? — попита Прюданс, като вдигна ръка пред очите си, за да се предпази от слънцето.

Тис се обърна към нея и когато погледите им се срещнаха. Прюданс усети как въздухът започва да трепери.

— Тис Ботма! Не вярвам на очите си! — Тя се приближи и вратата с трясък се затвори зад нея. — Да, това е Тис Ботма!

Пол наблюдаваше сцената с любопитство, а Джанти се върна в каруцата.

— Прюданс Бовилие? — прошепна Тис.

Пол се почувства излишен.

— Да, не ми се привижда, вие сте! — Прюданс се хвърли на шията на Тис. После се отдръпна, за да го види по-добре. — Мисля, че сте станали по-хубав. Да, още по-хубав, отколкото ви помня. Косата около слепоочията е посивяла. Не е справедливо — усмихна се тя. Хвана го за ръката и без да я е грижа за Пол, го поведе към заведението. — Има да наваксваме толкова години!

— Вода — каза спокойно Пол. — Той дойде, за да ни продаде вода.

— Е, купувай. Ти винаги си обичал да се къпеш. — Тя влезе последвана от Тис, който погледна към Джанти. Той му направи знак да не забравя за водата. Знаеше, че щом мъжете влязат в публичен дом, си загубват разума.

Мариан сервираше чая, а Тис, седнал на ръба на една пейка, разглеждаше кадифените тапицерии. Той се чувстваше неловко до тази натруфена жена, която помнеше като свежо младо момиче, сестрата на Сюзан.

— Неодобрението ви е очевидно, Тис — каза Прюданс, като му подаде чаша чай.

— Каква сте станали? — попита той, след като забеляза момичето.

— Аз съм делова жена. — Тя даде знак на Мариан да излезе.

— Момичета като това влизат ли във вашите сделки? Какво е станало от вас, Прюданс?

— Такъв е животът! — каза тя и изправи глава. — Притесняват ли ви публичните домове? — попита Прюданс невинно.

— Не сте проститутка, нали? — лицето на Тис беше сериозно, а очите му — тъжни.

— Аз съм съдържателката. А вие? Кажете ми къде е сестра ми Сюзан? Къде я оставихте, когато избягахте? — с обвинителен тон попита Прюданс.

— Има и други начини човек да си изкарва прехраната, Прюданс. Да използвате гладните деца! Никога не са ви липсвали идеи.

— Ето кой ще ме учи на морал! — каза тя, неспособна да прикрие гнева си. — А вие от какво живеете, Тис Ботма? — попита Прюданс, обидена от намеците за Мариан. — Водите преговори с чернокожия вероотстъпник Джанти! Баща ви би се гордял с вас.

Тис погледна настрана. Зад приказките за Сюзан той виждаше раната ѝ, а зад тежкия грим на съдържателка на публичен дом, Тис откриваше някогашната Прюданс.

— Пари нямам, но имам земи и любовта ми към Сюзан. Но тя се омъжи за друг.

— И каква е вашата отговорност? Смъртта на баща ви?

Тис не отговори нищо, но усети гневът да се надига в него.

— Миналото си е минало, а аз просто си изкарвам прехраната — каза Прюданс и стана. Като го погледна през рамо, тя добави с леден тон: — Вие ме осъждате, Тис Ботма. Но ми е все едно.

Тис поклати глава и сведе очи. Напълно обърквана, Прюданс погледна през прозореца и видя Джанти.

— Съдите ме, а в същото време продавате оръжие на чернокожите, за да убиват англичаните, нали? Ще си получите вашето възмездие!

Тис стана и решително се отправи към вратата. Когато стигна до нея, Прюданс рязко се обърна:

— Тис, съжалявам...

— Дойдох да продавам вода, а не пушки.

— Аз също се опитвам да живея — извика тя с насълзени очи. — И имам нужда от вода.

Прюданс видя как лицето на Тис се озарява от сърдечна усмивка. Тя също му се усмихна и изтри сълзите с опакото на ръката си. Черният грим се стичаше на ивици по лицето ѝ.

— Омъжих се. Вярвате ли? Този мъж отвън е моят съпруг и аз го обичам. Аз съм омъжена жена и се опитвам да живея с вярата, че един ден ще спася Добра Надежда. Това е всичко, което искам, Тис.

Той се приближи и нежно изтри мокрите ѝ страни.

— Не се учудвам, че Сюзан ви е обичала толкова много...

— Скоро ще се върна — извика Сюзан и дръпна юздите на коня. Беше чула, че преподобният Филип е отново в мисията, и искаше да го види. Не знаеше защо изпитва това желание. Може би очакваше той да я успокои по някакъв начин. Беше част от живота ѝ с Тис. Погледна към сина си и му махна с ръка. — Довиждане, Питър — каза Сюзан с престорена веселост.

Питър не ѝ отговори. Изправен до Йохан, той гледаше след майка си и осъзнаваше мълчаливата драма, която се разиграваше между родителите му.

Напрежението, обхванало всички, не му убягна. Защо майка му не бе забелязала, че нещо не върви? Или може би избягва тъкмо това...

— Трябва да се нацепят дървата! — гласът на Мари Питърс прекъсна въпросите, които той си задаваше.

— Защо майка ми отива в мисията? — Питър не мислеше, че връщането на преподобния Филип е истинската причина за това.

— Дървата! — Мари не позволяваше на вълнението да надделее над ежедневните задължения. — Зимата ще бъде дълга — каза тя като му подаде брадвата.

Йохан влезе в храстите и седна на един голям камък. Беше вече размислил. Държеше между коленете си пушката на баща си с насочена към небето цев. От джоба си извади малко листче хартия. На листа бяха написани две думи: „Бъди свободна“.

Йохан го остави на земята до себе си. Пипнешком намери камък и го сложи върху листа. После отправи незрящия си поглед право напред. Той отпусна глава, докато усети до устата си хладния допир на метала. Ръката му се спусна надолу по цевта и напипа спусъка. „Бъди свободна, Сюзан“ — си каза той, преди да напусне единствената жена, която беше обичал.

Питър вдигна глава, след като дървото се разцепи на две под железната тежест на брадвата. Ято птици излетяха уплашено от близкия храст, прогонени от отекването на изстрела.

— Татко! — извика Питър. Брадвата падна от ръцете му и той се втурна към мястото, откъдето бе долетял гърмежът.

Мари Питърс се показва на прага и остана като вкаменена.

— Какво става? — изтича от задния двор Ян Питърс.

— Йохан е... — отвърна Мари на един дъх.

Километрите, които Сюзан беше изминала на път към мисията, сякаш ѝ нашепваха нежни обещания. Това бе път към миналото, през който тя мислеше как да преведе сина си и Йохан. Сюзан знаеше, че никога не ще може да раздели Питър от мъжа, когото той счита за свой баща, но те трябва да избягат, ако искат да оцелеят. Необходима им е смелост, за да пречупят строгите библейски закони, с които семейство Питърс се бяха затворили. Тези закони я оковаваха във вериги и я свързваха с мъж, когото тя никога не бе обичала. Закони, които непрестанно я обвиняваха, докато тя се бореше срещу студения калвинизъм, който Ян Питърс поставяше над любовта.

За първи път тя почувства, че във вратата на преподобния Филип може да намери отговорите, които търси.

Мари Питърс стоеше настрани от мъжа си, който заглаждаше пръстта върху гроба на сина им. Питър мълчаливо беше втренчил очи

в земята. Той бе предчувствал, че ще се случи нещо, и се упрекваше за това, че повярва в наивното обяснение за пътуването на майка си.

— Няма ли да изкажеш една молитва на гроба на сина ни? — попита Мари, като видя мъжът ѝ да се обръща с гръб.

— Той посегна на живота си и това е смъртен грях.

— Но ти си длъжен — извика тя. За пръв път вълнението се издигаше над обикновените неща. — Ян, моля те, прости му...

— Когато ти доведе тази жена у дома, аз ти казах, че не трябва една неверница да живее под нашия покрив, но ти не ме послуша и нашият син умря отвърнат от Бога. — Когато Ян отправи към Питър поглед, пълен с жажда за отмъщение, момчето отстъпи назад. — Майка ти обрече сина ми на вечно проклятие — каза той, преди да си тръгне.

Питър остана неподвижен, вгледан в гроба, на който не беше написано името на баща му, и усети, че погледът на Ян Питърс породи в сърцето му ненавист.

Сюзан гледаше стареца, който стоеше срещу нея на полираната маса и не вярваше на очите си. Струваше ѝ се, че никога не се бяха разделяли.

— И вие се върнахте в Африка, за да умрете тук?

— Африка ми е скъпа като родината — отговори преподобният Филип, чиито очи озаряваха бледото му лице.

— Защо? — Сюзан хвана ръцете му. — Не разбирам.

— Вие не мразите Африка, Сюзан... — Той се вгледа нежно в нея. Тя му беше почти дъщеря, а никога не бе успял да я накара да сподели вярата му. — Но мразите Бога.

— Може би той ме презира — Сюзан погледна преподобния право в очите, като че ли там можеше да намери опрощение за вината, която я потиска. — Никога не съм обичала Йохан. Той всичко ми даде, но аз не успях да го обикна като съпруга. Тис е в мене и не бих приела Бог да ми го отнеме... Освен ако не ми кажете защо.

Преподобният Филип поклати глава. Как да ѝ каже истината след толкова години?

— Тогава как може да твърдите, че той ни обича, че Бог е любов?

— Сюзан... — каза той и стисна ръцете ѝ. — Не съм се върнал тук само за да умра. Моята мисия не е завършена. Аз допуснах грешка, но трябваше да ви оставя да откриете първо вашия път.

— Грешка ли? За какво говорите? Обяснете ми — каза Сюзан задъхана. Тя се намираше съвсем близо до откровението, което едва дръзваше да чуе.

— Майко, къде си?

— Това е синът ми — каза Сюзан, стана, дръпна ръцете си от преподобния и се затича навън.

Изведнъж се спря. Питър стоеше пред нея, но това не беше вече нейният син, а сякаш чужд човек. Лицето му беше каменно. Държеше малък вързоп. Погледна Сюзан, като че ли я виждаше за първи път.

— Баща ми умря — каза той и хвърли пакета в краката ѝ. — Няма защо да се връщаш там. Той ти върна свободата. Аз също. Баща ми ти даде цялата си любов, а ти го обрече на смърт. Не си ми майка — извика Питър и избяга.

Сюзан искаше да се впусне след него, но преподобният Филип я задържа.

— Пуснете ме! — викаше тя.

— Оставете го, Сюзан.

— Питър! — но синът ѝ не се обърна назад.

Сюзан остана на прага вкопчила ръце в рамката на вратата. Объркан, преподобният Филип погледна настрани и забележа хвърления пакет. Едно листче падна на пода. Той се наведе да го вземе, но гласът на Сюзан го спря:

— Това Божие дело ли е? — В гласа ѝ прозираше отчаянието, но той успя да прочете двете думи, написани на листчето: „Бъди свободна“. — Това ли е любовта на вашия Бог? Той уби Тис, уби Йохан и настрои сина ми срещу мене. — Викът ѝ стана истеричен: — Това ли е Богът, когото обожавате, преподобни Филип?

— Да — каза тихо той и се приближи до нея.

— Не! Не ме докосвайте!

— И аз не разбирам, Сюзан — каза той и я хвана за раменете.

— Мразя вашия Господ!

Преподобният Филип не я пусна и усещаше как трепери в ръцете му. Над тях беше надвиснал Божият двуостър меч.

— Тис не е мъртъв, Сюзан.

Тялото ѝ се вдърви, а той здраво я хвана, като се опитваше да предотврати кризата.

— Тис е жив!

Тя сякаш излезе от един кошмар, за да потъне в друг. Чувстваше се изгубена.

— Тис не е мъртъв? Не! — изрева тя заради двадесетте пропилиени години. — Вие лъжете!

Сгърчена като ранено животно, Сюзан се свлече в краката на преподобния. Той знаеше: засега само едното острие я беше докоснало. Затвори очи и повтори думите на Исаия: „Оставих те за малко и с колко труд ще те върна“.

25.

Сухата и прашна до снощи равнина се беше превърнала в шарен килим от малки цветенца, които дъждът бе събудил през нощта. Изправен в каруцата, Джанти викаше възбудено:

— По-бързо! Давай по-бързо!

Тис препускаше с шеметна бързина. Когато видя, че конят на корана го задминава, той усети, че се свлича от седлото. Изведнъж цветята, небето и хоризонтът се люшнаха и Тис падна на земята. Коранът спря коня и се обърна назад. Яздейки към него, той се наведе и отскубна шепа цветя, а после коленичи до Тис и му ги подаде с широка усмивка.

— Мислехте, че е възможно да победите корана? — извика закачливо Джанти, скочи от каруцата и изтича към Тис. — Сега конят ви е негов!

Като видя, че конят на Тис тръгва напред, коранът се метна на седлото и запрепуска след него, подсвирвайки си весело с уста.

— Мисля, че ще станем добри съдружници, когато се научите да яздите добре. — Джанти помогна на Тис да се изправи и го тупна приятелски по гърба. — Сигурно ще трябва да спася живота и на други белокожи — каза той и погледна към корана, който се връщаше с коня на Тис.

— Конят си е мой! — каза Тис.

— Засега не е — извика Джанти, докато се качваха в каруцата, — но вие познавате проститутката...

Тис се обърна към коня си, който току-що беше загубил и когото коранът яздеше гордо.

— Спали ли сте с онази проститутка? — попита Джанти.

— Познавам сестра й — отвърна Тис, мислейки как да си възвърне коня, който сега беше всичко за него.

— А, значи сте спали със сестрата на проститутката! И не сте се оженили за нея сигурно защото и тя работи в публичен дом.

— Не, тя беше омъжена.

— А, това е вече проблем.

Тис се обърна настрани и Джанти разбра, че не иска да говори повече за това. Вдигна рамене и се отправи към каруцата си.

— Вие загубихте коня си, а това е по-тежко, отколкото да загубиш една жена. А сега — на работа! Искам оръжие и муниции.

Тис погледна още веднъж към корана, който яздеше коня му, и разбра, че изцяло зависи от Джанти. За да си възвърне коня, а заедно с него и средствата за съществуване, трябва да играе внимателно.

Мисията беше голяма и хубава, но изглеждаше безлюдна. Звънът на църковната камбана напомни на Тис за преподобния Филип. Но освен това нищо друго не приличаше на мисията, която Тис си спомняше толкова ясно.

— С кого търгувате тук? — обърна се той към Джанти.

— Лично с преподобния Ансуърт. — Джанти скочи от каруцата и се отправи към един снажен мъж, който излезе от малка къщичка близо до църквата. Бялата му яка беше леко изкривена, а дебелият му врат лъщеше като на всички англичани.

— Приятелю! Добре дошъл! — извика преподобният Ансуърт и прегърна Джанти. — Добре дошъл, добре дошъл — повтаряше той като потупваше приятелски негъра по гърба. Когато видя Тис, той се спря. За първи път Джанти идваше с бял човек. — Виждам, че имате пленник.

— Господин Тис Ботма! — каза Джанти учтиво. — Да, принадлежи ми — и той избухна в смях.

— Влезте в моето скромно жилище — преподобният Ансуърт посочи малката бяла къща.

Като не знаеше какво да прави, Тис погледна към корана, а той му отговори със свиване на рамене. Тогава той скочи от каруцата и последва Джанти, който вървеше под ръка с Божия пратеник. После се обърна към бандата безбожници, с които беше дошъл, и ги видя, че отиват да спят на сянка.

— Моят приятел Джанти ми каза, че вие му принадлежите. Влезте, моля ви — и Ансуърт се отдръпна от вратата, за да пусне Тис пред себе си. — Ще пийнете ли чаша вино?

Въпреки топлото посрещане Тис не се чувстваше добре. Подозрителният поглед на Джанти се местеше между него и преподобния.

— Вие познавате ли се? — попита той.

— Не — отвърна Тис.

Джанти се поколеба. Погледна двамата белокожи до себе си, а след това заспалите си приятели.

— Ще говорим по същество, когато престанете да си бърбите като белокожи — усмихна се той на Ансуърт. После отиде при приятелите си. Тис го наблюдаваше с любопитство, а Джанти му правеше знаци с ръце. — Говорете, говорете! Той знае английски. — След малко Джанти се озова при приятелите си на сянка.

— Какво търгувате с Джанти? — попита Тис преподобния, който го беше поканил в една малка варосана стаичка.

— Извинете ме — каза Ансуърт и плесна с ръце. Едно тъмнокожо момиче изскочи от леглото и излезе навън. — А вие какво търгувате, господин Ботма?

— Вода. Продаваме вода с Джанти. — Тис видя как преподобният взема бутилка вино. — А вие? С оръжие ли търгувате?

— Човек трябва с нещо да си изкарва хляба. Наздраве! — каза Ансуърт и подаде на Тис чаша вино. — Предполагам, че пиете вино, а не кафърска бира.

— Защо вѐоръжавате тези хора? Странно е за един мисионер. — Погледът на Тис се спря на потъналата в прах Библия, поставена до леглото, под една бутилка коняк. — Те ви имат доверие.

— Защо? Повярвайте ми, скъпи приятелю, че ще дойде време, когато това няма да има значение. Онези диваци там няма да избират между бурите, англичаните и самия Господ. Но дотогава аз ще ги насърчавам да се изтрепват едни други — каза Ансуърт, като се отпусна в едно кресло, което се наведе под тежестта на тялото му. — Вие знаете, че най-необяснимата война, която ще избухне в този край, ще направи чернокожите племена врагове. С малко повече късмет те ще намалаят. Това е много благоприятно за англичаните. — Преподобният се усмихна и погледна Тис с изпъкналите си очи. — Може би вие не мислите като мене? Виждате ли, господин Ботма, аз съм отявлен империалист и служа само на кралицата... И на Бога — добави той неуверено.

— Джанти ви смята за приятел — каза Тис.

— Аз съм му такъв. Той иска пушки и аз му давам. Може би това са негодни пушки, но той не е виждал подобри. Сигурно си казвате, че подготвям само терени, а когато дойде моментът, ще се оттегля на сигурно място заедно с моя Бог.

— И не ви е грижа нито за земята, нито за хората? — попита Тис с горчивина. — Ще заминете ли, щом получите желаното?

— Ще оставя Библията — отвърна Ансуърт, като погледна Тис с престолено учудване — в замяна на тяхната земя. Смятам, че сделката е справедлива.

Тис стана, остави чашата си на масата и се вгледа в преподобния. В него той виждаше събрано всичко това, което баща му мразеше у англичаните. Испита желание да го убие, но овладя гнева си.

— Може би ще успеете да ни вземете земята и да ни отнемете езика — каза Тис, който изведнъж си спомни как тялото на баща му се люлееше пред английските войници. — Но след това ще ви убия!

— Кажете на вашия чернокож приятел, че съм готов да говорим. — Ансуърт направи на Тис знак с ръка, който означаваше, че трябва да си тръгне.

Яхнал коня му, коранът не преставаше да се усмихва подигравателно на Тис, с което искаше да му каже, че някой ден би могъл да си го получи обратно, но на каква цена...

— Не знам какво си направил на този коран, братко, но знай, че никога няма да го загубиш — каза Джанти на Тис, който седеше до него.

Отпред се движеше каруцата, натоварена с пушки, които бяха скрили под камара от кожи.

— Защо мисионерът те ядоса?

— Мисля, че грешиш, като му се доверяваш — каза тихо Тис.

— А той има ли право да ни се доверява, приятелю? — Джанти ококори невинните си очи. — Ти какво искаш? Вода или земята ми? Защо си тръгнал с негър? Обичаш ли негрите.

— Вече ти казах.

Самият Тис не можеше да си отговори защо е с тях. Харесваха му скромността и достойнството на Джанти. Но това, което в началото

беше само връзка с миналото му, сега се бе превърнало в нещо по-дълбоко.

— Знай, че и на мене не трябва да имаш доверие — извика Джанти и се метна от седлото в каруцата. Тис го видя как се свива на кълбо, как слага една риза под главата си и се приготвя за сън.

Коранът му се усмихна широко и кимна, с което като че ли искаше да каже, че е готов за ново надбягване.

— Колко дни път има до твоята земя? — попита Тис.

— Един ден ще разбереш — отвърна Джанти сънено.

Скърцащите колела на каруцата се носеха все нататък, отвеждайки Тис в дълбините на Африка.

26.

Блясъкът на Добра Надежда беше отминал. Утринните лъчи на слънцето огряваха стаята и на стените ясно се открояваха местата, на които някога висяха картини. Пердетата бяха свалени, а без тях стъклата изглеждаха още по-мръсни.

— Децата ми вече са големи. Всичко ще се оправи — каза Розита и в усмивката ѝ Емили разпозна Мария, която би се разплакала, ако можеше да види до какво положение са стигнали.

— Сънди каза, че ще си намери работа, а аз ще дойда с вас — добави Розита. Изпъчила едрите си гърди напред, тя понесе към Жак едно голямо перде, а огромният ѝ ханш гордо се полюшваше.

— Няма да има повече работа за Сънди — каза Емили и затвори очи, докато Жак пое пердето от ръцете на Розита и го сложи в един сандък.

— Кажи на Сънди да отиде при господин Уестбъри — изкомандва Клара. Тя нервно дръпна пердето, което Жак беше прибрал. — Защо си го нагънал така?

Жак се отстрани, а тя заизважда пердето от сандъка.

— Един Господ знае защо си правим труда да вземаме всичко това с нас. Може би скоро ще ни грабнат под носа и земята.

— Кой? — попита хладно Емили.

— Всичко това ти доставя удоволствие. Сигурна съм, защото ти харесва да страдаш.

— За какво страдание говориш? Има много по-нешастни от нас. Някои хора няма къде да си пренесат багажа... А сега трябва да се заемем с килима, Розита. Извикай Сънди, ако обичаш.

— Да, госпожице Емили — Розита бързо излезе от стаята, като усети, че бурята приближава.

— Доста дълго мълчах и те гледах как ядеш каша като негрите. Слушах те как ни поучаваш в духовните добродетели на бедността, как непрекъснато ни напомняш, че твоята къща в Кейптаун ще ни спаси и че въпреки болестта ти ти ще ни изведеш на обетованата земя. Но ще

ти кажа защо стигнахме дотук: защото оправдаваше греховете на баща ни.

— Клара! Как смееш винаги да обвиняваш другите? Погледни се!

— Не, Емили, твоя е грешката. Ти намери извратено удоволствие в бедността, в която бяхме въввлечени. Ти тласна Джофри към жертвата, която той направи, само за да има едно гърло по-малко за изхранване.

— Не се жертвам, майко, а правя това, което винаги съм искал.

Клара рязко се обърна към сина си. Той бе облечен в червената униформа на британската армия. Обзета от паника, тя остана на мястото си като поразена. После тръгна към него, но се спря, защото Жак я изпревари.

— Не! — каза решително той и застана между майка си и брат си.

Клара отстъпи назад. По лицето ѝ се четеше отвращение.

— Ти се осмеляваш да ми кажеш не!

— Джофри ще замине. Нищо не можете да направите.

— Така ли? Кажи ми истината, Джофри. Жак ти вкара тази идея в главата, нали?

— Не, майко, аз сам взех това решение. Той дори се опита да ме спре.

— Заради баща ти ли? — попита Клара с по-мек тон. Емили разбра, че сестра ѝ ще заложи на последната си карта. — Мисля, че вече е време да говоря за баща ти, Джофри. Никога ли не си се питал защо си ми толкова скъп?

Като усети тежката ръка на Жак върху рамото си, Клара замълча.

— Бих искал да ви кажа нещо насаме.

— Искаш да говорим? Осмеляваш се да се месиш в живота на Джофри!

— Да, осмелявам се.

Джофри се отдръпна, за да даде път на майка си, и срещна погледа на Жак.

— Излез! — прошепна Жак.

— Не! — извика Клара. Тя започна да се дърпа, но той я теглеше към кухнята! — Не мисли, че не виждам как дори развалините на Добра Надежда не са пречка да изпратиш брат си на смърт само за да запазиш имението за себе си. Ти би трябвало да заминеш. Той иска да

отиде при твоя баща, а не при неговия. — Клара замълча за малко, за да види действието на стрелата си, но Жак не трепна дори. Тогава тя се смути. — Чу ли какво ти казах? — извика майка му, обхваната от ужас заради мълчанието на сина си.

— Ако му кажете истината, той ще бъде загубен за вас. — Жак я пусна, приближи се до вратата, но се спря и я изгледа с отвращение. — Аз приех срама на вашето минало, но ако държите на Джофри, представете си, че лейтенант Дънкън Шоу никога не е съществувал — каза той, преди да излезе.

Клара не намери сили да се помръдне. Последните думи на Жак отекваха в кухнята. Тя се приближи до масата и с един замах помете съдовете от нея, като че ли искаше да заглуши гласа на сина си.

Жак извади от куфара червения мундир. Позлатените нашивки, пагоните и платът бяха изядени от молците. Усмихна се като си спомни как Джофри изглеждаше някога в тази униформа. Но преди да я постави отново на куфара, Жак се спря. Беше усетил нещо твърдо. Той разтърси мундира. Пъхна ръка в джоба му и ръцете му напипаха големия ключ. Ключът, който можеше да отвори една несъществуваща врата във Франция и който, според думите на майка му, щеше да възвърне изгубената гордост на семейство Бовилие.

Джофри отправи последен поглед към Добра Надежда. За пръв път той се чувстваше истински свободен. Брат му беше отрязал пъпната връв, която го свързваше с майка му.

Новата униформа му даваше самочувствие. Той пришпори коня си и се устреми към бъдещето, което се очертаваше пред него благодарение на Жак.

Утринните слънчеви лъчи се отразяваха в окаченото на едно дърво огледало, пред което Джон Уестбъри се бръснеше. Той забеляза в огледалото Сара да си играе със седемгодишната им дъщеря пред фермата. Жена му очакваше дете.

— Ела тук! — извика тя, като се спря да си поеме дъх и хвана корема с двете си ръце. — Ела да си обуеш обувките.

— Не ми трябват. Ще яздя кон.

Джон се обърна, за да погледне дъщеря си. Тя тичаше волно, а тежките ѝ кафяво–червеникави коси се вееха на вятъра.

— Тя е едно малко диваче — каза Сара на мъжа си. — Не мога да я укротя.

— Кетрин е частица от земята — отговори Джон и погледна корема на жена си. — А освен това сега не трябва да бдиш само над нея.

Сара се обърна настрана, без да каже нищо, но Джон долови искрица страх в погледа ѝ. Избърса бръснача си в кърпата и го остави до дървото.

— Не се страхувай, Сара. Няма да загубиш това дете.

— Пак ли заминаваш? Предизборната кампания, нали? Живееш само за политиката и тя те е обсебила изцяло. На всяко дърво е закачен портретът ти, но и това не ти стига.

— Сара, какво има? Нещо те смущава?

Постепенно жена му се беше променила, без той да забележи това.

— Страхувам се, Джон. Чувам какво се говори за тебе и виждам как ме гледат. Твоята работа ме плаши.

— Все пак трябва да се действа — отвърна Джон, като я прегърна. — Ако някой не се заеме с това, какво ще стане?

— А защо трябва да си ти? — попита нежно тя. — Защо?

— Защото мога да навляза в политиката, докато за други това е невъзможно.

— За какви други говориш? Знаеш ли дори кой си ти, Джон? Все ми е едно за другите. Единствено ти имаш значение за мене. В Кейптаун разбират твоята борба.

— Затова трябва да се борят тук, за да могат тукашните хора да осъзнаят собствените си предразсъдъци.

— Но техните предразсъдъци са насочени срещу тебе, а те дори не знаят истинския ти произход. Плашат ме.

Джон я притисна по-силно, опитвайки се да я успокои.

— А Емили и семейството ѝ, те също са изгонени от земята им. Какво повече имат от тези, за които ти се бориш?

— Цвета на кожата си.

— Той ще им помогне ли да си запазят къщата? Би ли могъл да попречиш на това?

Джон се обърна към къщи и видя господин Уестбъри да излиза. Той се беше прегърбил почти на две, премига срещу слънцето и тръгна бавно към стола, който беше оставен до вратата.

— Ами той, Сара? Той яростно се е борил срещу това, което е защитавала жена му.

— Искам да родя в Кейптаун — каза тя и наведе глава. — Ще отида при господин и госпожа Робъртсън.

— Защо? — Джон изведнъж почувства уплаха.

— Така искам. Нямам повече смелост.

Докато Сара вървеше към къщи, Джон усети как пропастта, която ги разделя, става по-голяма. Беше загубил младата жена, чието свободомислие го бе спасило. Шум от конски тропот привлече вниманието му и той вдигна глава.

Един добре облечен човек, явно несвикнал на дълги преходи, яздеше към къщата. Той спря коня си близо до Джон и слезе непохватно.

— Добър ден — каза мъжът и изтупа елегантната си черна куртка. — Търся имението Добра Надежда. Знаете ли къде се намира?

— Натам — Джон посочи пътя към фермата. — На около пет километра оттук — добави той, все още обсебен от мисълта за Сара в нейното състояние.

— Джон Уестбъри! — извика мъжът, който го беше разпознал. — Вие работехте при „Мадър енд Бьозелинк“, ако не се лъжа.

— Да — отвърна Джон и го погледна с любопитство.

— Сега работя там — човекът свали шапката си. — Радвам се, че ви срещнах, господине. Следя кариерата ви с голям интерес. А политическата ви позиция в този регион е просто възхитителна! Точно от това имаме нужда.

— Благодаря — отвърна Джон и сви рамене. Сега единствено го интересуваше Сара.

— Наричам се Ралф О'Рейли.

— Приятно ми е.

— Желая ви късмет. На колко километра казахте, че е оттук? — попита О'Рейли и се обърна към коня си с явно нежелание.

— На пет километра.

— Познавате ли семейство Бовилие?

— Да.

— Може би ще имат нужда от вас — каза О'Рейли и пришпори коня си. — Радвам се, че се срещнахме, господине. Довиждане.

Джон се обърна към къщата и видя, че Сара стои до един прозорец. От възхищението, което му засвидетелства този непознат, той осъзна колко самотна се чувства тя.

„Защо отново усещам смъртта близо до нас?“ — Емили се огледа в празната стая. Малкото вещи, които носеше със себе си, бяха наредени в сандъци. Потопи перото си в мастилото и видя как то потъва в черната течност. Тя също имаше чувството, че е погълната от тъмна пропаст. От салона се дочуваха гласове, но Емили не им обръщаше внимание. „Може би ние самите сме попаднали в мрака. Добра Надежда загина“.

На вратата някой силно почука.

— Госпожице Емили, трябва да дойдете. Бързо! — викаше Розита, обзета от силна възбуда.

— Вратата е отворена, Розита.

Прислужницата трепереше от вълнение. Белите ѝ зъби блестяха зад тъмните устни, отворени в широка усмивка. Най-широката, която Емили бе виждала от месеци насам.

— Елате! — каза Розита и затика инвалидната количка към вратата. — Всички ви очакват.

Жак слушаше внимателно господин О'Рейли, който събщи нещо неочаквано. Той се страхуваше, че ако го прекъсне, всичко ще изчезне като сън.

— Нашият клиент желае да купи виното, с което разполагате, и да има това право през следващите три години. — Господин О'Рейли погледна към Клара, която слушаше с безизразно лице. — Нашият клиент настоява вината да се експедират незабавно.

— Това е невъзможно — каза Жак. — Вие виждате, че имението е разсипано и че са необходими пари за възстановяването му. Тогава едва бихме могли да произведеме количествата, за които говорите.

— Жак, не се меси — прекъсна го Клара сухо. — Ние приемаме вашето предложение — обърна се тя усмихната към господин О'Рейли.

— Приемаме ли? — Жак погледна майка си право в очите. — Какво знаете вие за състоянието на лозята, майко? Оставям на вас грижата да обясните как се възстановява продукцията от земя, която е била изоставена от години.

— Клиентът ми е в течение на положението — отвърна О'Рейли и погледна Емили, която влизаше тикана от Розита. — Добър ден — поздрави той.

— Продължавайте, моля ви — каза Емили, като видя каква възбуда цари наоколо.

— Срещу вината моят клиент е готов да отпусне необходимите средства за възстановяването на това имение. Предполагам, че вие го управлявате — обърна се гостът към Жак.

— Да — Жак се стараеше да запази спокойствие. — Ако клиентът ви е готов да ни даде аванс, ние приемаме предложението ви.

— Все пак трябва да намерим сигурно поръчителство — каза О'Рейли, който беше очарован от ролята си на добър вестносец.

— Извинете ме, но съм малко объркана. Кой е този клиент, за когото говорите? — обади се Емили.

— Страхувам се, че не мога да ви го кажа.

— Не го ли познавате? — попита Емили изненадана.

— Какво значение има? — намеси се Клара. — Освен ако си натъжена за това, че няма да можеш да настаниш семейството в къщата на госпожица Търстън.

— Един момент — Жак се опита да надвика майка си. — Остава да решим проблема с поръчителството.

— Това не е трудно — отговори господин О'Рейли, чието лице просто сияеше. — Вашият съсед, господин Уестбъри, е приемлив гарант.

— Джон Уестбъри? — извика Клара ужасена. — И вие ще молите Джон Уестбъри да ви бъде поръчител?

— Сигурен съм, че клиентът ми ще го одобри. Какво ви смущава? Вие го познавате, надявам се.

— Кой е вашият клиент? — настояваше да чуе Емили, а Клара мърмореше от възмущение.

— Не мога да си позволя да съобщя името на въпросната личност. — О'Рейли поклати глава и се усмихна учтиво.

— Споразумението е приемливо — каза Жак като бързаше да приключи с тази сделка, която му даваше възможност да се изяви. — Ще получа гаранцията, господин О'Рейли. Ще уредя това колкото е възможно по-скоро. — И той вече си подготвяше думите, които щеше да каже на Джон Уестбъри.

Неизвестността на клиента продължаваше да безпокои Емили, но като видя каква промяна донесе това на Жак, реши да не се намесва. Колко разпаленост се излъчваше от лицето му! Тя не би провалила първата възможност, която му предлага животът.

Пътят, който водеше към фермата Уестбъри, сега се стори по-дълъг на Жак. Той различаваше в мрака овцете, които пасяха зад къщата, малката Кетрин, която яздеше кон, и силуета на господин Уестбъри, седнал в едно кресло пред къщата.

„Джон, искам да отправя към вас една молба... — ето как мислеше да започне той. — Вие ще извлечете политически дивидент, като подкрепите фермерите в региона...“ Не, това не върви. „Изглежда, че вашето поръчителство ще бъде прието като най-подходящо...“ — сам той се удиви, че е измислил това изречение.

В къщата проблесна светлина и Сара излезе. Тя хвана стареца под ръка и преди да влязат вътре, извика:

— Кетрин! Време е да се връщаш!

Малкото момиче покорно поведе коня си към къщи.

— Искате да се срещнете с баща ми ли? — попита Кетрин, която подскочаше пред къщата. — Оставете ми коня си — предложи тя и побърза да хване юздите. — Вие сте Жак Марздън, нали? Познавам ви.

— Да, аз съм Жак Марздън, а ако не се лъжа, вие сте Кетрин Уестбъри.

— Жак!

Той се обърна, като чу Джон да го вика, и тръгна към него, а думите, които мислеше да каже, се наредиха тържествено в съзнанието му.

— Познавате ли се с баща ми? — попита Кетрин, без да пуска юздите. Лекото ѝ телце едва не се отлепи от земята, когато конят

отметна главата си назад.

— Добър ден, Жак. Радвам се да ви видя. — Джон му подаде ръката си. — Какво мога да направя за вас?

Жак пое протегнатата ръка, отвори уста, но изведнъж подготвената му реч изчезна пред приятелското изражение на Джон.

— Имам нужда от помощта ви — каза той.

Сюзан скочи от колата, като я остави да се движи сама към Добра Надежда. Вътре нямаше нищо, освен една торба, торбата на преподобния Филип. Там тя беше сложила малкото вещи, които синът ѝ бе хвърлил в краката ѝ.

Вървеше бавно по следите, оставени от колелата. Мина през изоставените лозя, които шумоляха, полюшвани от вятъра.

„Сюзан! Ела тук! — Прюданс я викаше и се смееше. — Ела тук, щом ти казвам. Тис Ботма се интересува от тебе. Мисля, че те харесва!“ — кикотенето на Прюданс отекна в лозята, преди да изчезне.

„Той целуна ли те? — този път беше детският глас на Емили. — Ей! Представи си, ако те целуне!“

Птичи вик я накара да настръхне. Спря се и притвори очи, а сърцето ѝ заби силно.

Димна завеса се издигаше пред къщата. „Жан-Жак гори!“ — викаше тя.

„Може би не за Тис Ботма трябва да мислим...“ — казваше Клара. Чу се конски тропот. Пламъците изведнъж се превърнаха в английски униформи. Появи се Чарлз Марздън, гордо изправен на коня си, а до него Тис, който гледаше смутен. Сюзан усети, че някой я ритва в краката и тялото на Уилям Ботма увисна пред очите ѝ. Той бавно се полюшваше и сякаш ѝ се усмихваше, а въжето се впиваше в шията му...

Сюзан се спря, направи усилие да избяга от кошмарните си спомени и пое отново след колата.

— Какво е това? — попита Емили, без да пуска пердето, което Розита закачаше. — Дойде ли някой?

Розита наведе мощното си тяло и погледна през прозореца.

— Някаква кола дойде — каза тя и се изправи, за да си продължи работата.

— Разбрах, че е кола, но не чух някой да слиза.

Розита въздъхна, с огромно усилие се наведе отново и издаде напред устни.

— Наистина, никой не слезе.

Емили пусна пердето и Розита изведнъж загуби равновесие от тежестта на плата. Табуретката, на която се беше качила, се олюля и тя се улови за корнизата.

Кочияшът спокойно си седеше с цилиндър на глава, но се изправи, когато видя Емили да излиза с инвалидната си количка от къщата.

— Добър вечер — поздрави той с кимане на глава.

— Добър вечер — отвърна Емили, озадачена от празната кола. — Мога ли да знам защо сте тук?

— Моята пътничка ще пристигне след малко — каза той смутено. — Ще сваля багажа.

Раздразнена от глупавото положение, Емили го гледаше как прекалено внимателно смъква една-единствена малка торба.

— Бих искала да ми обясните, моето момче! — каза тя с целия авторитет, който ѝ придаваше възрастта. — Спирате колата си пред нашата къща, сваляте някаква си малка торба... — Емили замълча. Една жена се показа от завоя. Присви очи и се вгледа в мрака. — Кой е?

Жената се затича към нея. Златистите ѝ коси падаха до раменете. Емили отвори широко очи. Кочияшът гледаше с нарастващо любопитство, като не пускаше торбата от ръцете си.

— Сюзан!

Докато двете жени безмълвно се прегръщаха, той слезе от колата и пусна торбата до тях.

— Половин крона — каза той.

— Нямам — отвърна Сюзан и изтри сълзите си. — Имаш ли половин крона, Емили?

— Не — отвърна тя, смеейки се през сълзи.

Кочияшът гневно гледаше тези две жени, които, изглежда, се забавляваха от това, че няма да му платят. Тогава той взе торбата, а Сюзан извика:

— Не струва половин крона.

— Вземете това — Емили дръпна от шията си един медальон и му го подхвърли.

— А какво мога да правя с него?

— Изяжте го! — отвърна Емили. Тя не откъсваше поглед от Сюзан, като че ли искаше да навакса всичките изминали години.

Сюзан насочи количката на Емили към салона, но се спря потресена от бедността, която се издаваше наоколо. Емили я наблюдаваше, докато тя обходи с поглед стаята, търсейки някогашния комфорт, с който бе свикнала. Лицето ѝ беше бледо.

— Госпожице Сюзан! — извика Розита, която най-послед бе закачила пердето. Тя слезе от табуретката и се втурна към нея, размахвайки ръце. — Вие ли сте? Ох! — и тя вдигна ръка пред устата си. — Вашата стая... Къде ще спи, госпожица Емили?

— Не се притеснявай, Розита. Сигурна съм, че на Сюзан ѝ е все едно.

— Мога ли да видя стаята си? — попита Сюзан, нетърпелива да намери отново своето минало. — Къде е Клара? — изведнъж тя си спомни страха, който всяваше сестра ѝ. Огледа се, сякаш очакваше Клара да изникне изневиделица.

— Какво има, Сюзан? — попита Емили, като забеляза тревогата ѝ.

Сюзан стоеше пред вратата на стаята си. Дантеленото перде го нямаше вече. Стаята бе празна, а стените, боядисани в нежни тонове потъмнели.

— Всичко е наред, Сюзан. Добра Надежда ще се възроди. Жак има големи проекти. Всичко ще възстановим — каза Емили.

— Не — отвърна тъжно Сюзан и погледна през прозореца. — Много е късно. Останала е само бедността. — Тя се приближи до сестра си, която смирено стоеше в инвалидната си количка. Бедната Емили! Колко назад живее във времето. Тази количка сякаш я бе оставила в безвъзвратното минало. — Всичко си е отишло — каза тя, като видя, че от евкалипта под прозореца ѝ са останали само коренищата.

Емили поклати глава. Тя хвана ръката на Сюзан и докосна с пръстите си загрубялата кожа, която издаваше годините на страдание.

— Говорих ти за Джон Уестбъри — каза Емили.

Сюзан кимна, без да отговори.

— Той се изяви в политиката и се бори срещу това, което ни доведе дотук. Имаш право, останала е само бедността. Но ти си у дома, не можеш да го отречеш, а може би това е в памет на баща ни...

Елизабет Робъртсън хвана главата на новороденото и извърна очи. Тя видя черната като катран коса и тъмната, още топла и влажна кожа на бебето. Усети между пръстите си мекия череп и мъничкото му вратле. Инстинктивно го издърпа и не чу нито последния вик на майката, нито първия дъх на бебето. В съзнанието ѝ отекваше единствено решителният глас на Сара в деня на нейното пристигане:

— Ако не е бяло, ще го вземете. Ще го настаните в сиропиталище и ще го забравите. — Тя нямаше вече нищо общо с онова цъфтящо момиче, което семейство Робъртсън обичаше като свое дете.

— Но защо? — Господин Робъртсън бе пребледнял от ужас. — Не ви разбирам, Сара. То си е ваше дете. Какво значение има, ако кожата му е тъмна? — И той безпомощно вдигна ръце към небето. — Това е дете, нов живот, това е детето на Джон...

— То може да го унищожи. — Силна болка я накара да се прегъне на две. — Обещайте ми, че ще направите това, което ви моля.

— Но аз никога не съм акуширала — каза Елизабет и отправи към мъжа си отчаян поглед. — Опасно е.

— Тя не може да го направи. Не. Не искам да се подлагате на опасност. Елизабет не може да поеме тази отговорност.

— Значи не се интересувате за Джон. Ако дори и малко бяхте помислили, щяхте да разберете каква опасност крие за него едно тъмнокожо дете. Моля ви, заклевам ви, обещавайте ми!

И те се подчиниха. Без желание.

Плачът на бебето прекъсна мислите на Елизабет и тя го погледна как рита с мъничките си крачета върху окървавения чаршаф. Беше момче, още свързано с майка си чрез дълга розова връв.

— Кажете ми какво е — попита Сара на един дъх.

Елизабет сведе очи. Беше ѝ невъзможно да отговори. Тя прекъсна връвта, а Сара се изправи на лакти, за да погледне.

— Изнесете го! — извика тя и отпусна глава на възглавницата.

Бебето плачеше. Елизабет се обърна към мъжа си за помощ. Джеймс Робъртсън стоеше настрана, съзерцавайки детето, чието бъдеще държеше в свои ръце. Той го взе от жена си и усети как телцето му се гърчи, а малките му ръчички и крачка махаха във въздуха и търсеха за какво да се хванат в този свят, в който майчината му утроба го беше изхвърлила.

— Погледнете бебето си — каза той на Сара, като ѝ показва този ревящ образец на тъмнокожото човечество.

— Не! — извика тя и отметна силно главата си назад, стискайки очи.

— Вижте го! — повтори Джеймс. — Това е вашият син. Той има нужда от вас.

Джеймс се обърна към жена си напълно съкрушен. Без да го взема от ръцете му, тя зави бебето с мека бяла пелена. Лицето на Джеймс Робъртсън изразяваше смущение. Той я погледна за миг с поглед, пълен с отчаяние.

— Иди! — му каза Елизабет. — Иди бързо!

В очите му блесна сълза. Жена му знаеше, че той не плаче за детето, а за тази, която бяха приели преди години като собствена дъщеря. Тя беше вече мъртва от навлизането в политическия живот на мъжа си Джон, защитник на правата на тъмнокожите. Оттогава тя живееше в страх, който преди не подозираше дори, че може да изпита.

Джеймс Робъртсън гледаше олющените стени на манастира. Той държеше увитото в бяла пелена бебе. Беше смъртно пребледнял. Всяка крачка го отдалечаваше от най-съкровената му вяра, от човешкото му достойнство.

Дори не бе забелязал, че е позвънил. Вратата се отвори и пред него застана една монахиня с продълговато лице, облечена в черно. Очите ѝ бяха светли, а кожата — толкова гладка, че почти блестеше. Зад нея стоеше тъмнокожа жена и го гледаше с любопитство. Погледът ѝ се спря върху белия вързоп, който той държеше. Тя знаеше какво държи, дори предполагаше какъв е цветът му. Видът на Джеймс Робъртсън беше красноречив.

— Какво е това? — попита монахинята с ирландски акцент. — Какво желаете? — Тя протегна ръце към Джеймс, сякаш въпросът нямаше нужда от отговор.

— Намерих това бебе — отвърна господин Робъртсън веднага, докато тя вземаше бебето. Той протегна ръка към детето, после отстъпи назад и погледна тъмнокожата жена, която придружаваше монахинята. — Беше изоставено.

— Да — отвърна монахинята, като подаде детето на негърката. — Как се казва?

— Вилие — измотолеви Джеймс, спомняйки си за името Бовилие.

— А малкото му име? Може би е мюсюлманин?

— Джон.

— Вилие е африканско име.

— Йоханес — поправи се Джеймс.

— Йоханес Вилие — повтори монахинята, а негърката поклати глава.

— Да — каза той и наведе очи.

— Когато го намерихте, имаше ли бележка с името му?

— Това е името му. Всички деца трябва да имат име, особено изоставените.

Монахинята кимна и протегна бледата си ръка. Той инстинктивно подаде своята, но ръката ѝ хвана дръжката на вратата.

— Довиждане — каза любезно тя.

— Мога ли понякога да идвам, за да го виждам? — попита Джеймс, като задържа вратата. — Бих искал да...

— Защо? — монахинята го прониза с поглед.

Искрица светлина проблесна в очите на тъмнокожата, сякаш животът ѝ зависеше от неговия отговор.

— Може би е по-добре да не идвам — каза той и видя, че в същия миг светлинката угасна.

Вратата се затвори зад него и ключът се завъртя в желязната ключалка. С несигурни крачки Джеймс тръгна към оградата. Чу някой да го вика, спря се и се обърна. Малки тъмнокожи личица, с големи кръгли очи и сплескани нослета го наблюдаваха безмълвно.

27.

Джофри дълбаеше твърдото дърво на вратата с парче остър камък. Прекара пръст по вдлъбнатината, която образуваше буквата Д. За да изпише тази единствена буква, му бяха необходими много дни, а той знаеше, че ще прекара още доста време в мрака на килията си.

Щом чу, че прозорчето на вратата се отваря, Джофри бързо тръгна пипнешком към малкото късче светлина, което то пропускаше. Някой бутна навътре метална паница и капакът ѝ издрънча. Той побърза да го вдигне, преди светлината да изчезне и видя вътре обичайната попара.

— Кой сте вие? — Джофри извика към човека, който му беше донесъл яденето и когото никога не бе виждал. — Как се казвате? Говорете ми!

Прозорчето отвън се затвори и мракът отново се спусна над килията. Успя да напипа в тъмното купата и се облегна на влажната стена. Стигна до ъгъла и се свлече до земята. Тя също беше пропита от морската влага, обхванала стените в подножието на замъка. След като седна, той натопи пръсти в попарата.

Както всеки ден, и днес в съзнанието му изплува инцидентът, който го хвърли в тази килия и го лиши от хубавата му червена униформа. Премисляше отново какво се бе случило, за да се разбият мечтите му.

Войниците се наредиха в една редица и вдигнаха оръжие готови за стрелба. Сержантът извика:

— За огън!

Джофри беше залегнал на земята готов да открие огън, но изчакваше последната секунда, за да стане.

— Марздън! — викът на сержанта гръмна в ушите му и той скочи, за да козирува.

Подофицерът тръгна заплашително към него. Още чуваше скърцането на ботушите му.

— Да не си въобразявате, че щом се казвате Марздън, трябва да имаме към вас специално отношение? Мислите ли, че името Марздън ви дава право да не се подчинявате на заповедите?

— Не, сър. Опитвах се само да обясня защо смятам, че трябва да ставаме, както го правят те, сър.

— Как така „те“? Кой са те? — попита сержантът.

— Бурите, сър.

— Значи от тези голтаци предпочитате да се учите!

— Те имат опит, сър. Ако тренировката днес се провеждаше срещу племето кхуза, то всички ние щяхме да отнесем по едно копие в главата. Или пък куршум.

— А, така ли? — каза сержантът, като втренчи в Джофри изпъкналите си очи и го лъхна със зловонния си дъх на тютюн. — Баща ви ли ви втълпи това? Той и прочутият полковник Стринджър?

— Не, сър, научих го от народа.

— От народа... — изкрещя сержантът, който без малко не онемя, като чу тази дума.

Джофри едва можа да преглътне залька си. Закашля се и ясният образ на сержанта избледня. После пое дълбоко въздух и сержантът отново се появи. Войниците се тренираха така, сякаш всички войни трябваше да се водят според устава в британската армия. Джофри презираше всичко, което считаше за глупаво, и упорито не искаше да се подчини на заповедите. Беше отказал да си свали униформата преди лягане, за да бъде готов в случай на неочаквано нападение. Виждаше ясно отвратителната физиономия на сержанта, който крещеше:

— Арестувайте този човек! — Джофри още усещаше как железните нокти на военната полиция се впиват в него.

— Но армията не може да спи по пижама! Вие сте глупак — извика той в лицето на сержанта. — Вината за смъртта на тези войници ще се стовари върху вас, когато вашата глупост ги убие! — С тези думи Джофри удължи престоя си в карцера.

— Не, Марздън — каза сержантът. — Само вашата кръв ще изцапа ръцете ми. Кръвта на войник, който си въобразява, че знае повече от мене.

Докато го дърпаха за косата, Джофри имаше чувството, че ще му отскубнат главата.

— Хвърлете го в карцера!

Вледеняваща влага проникваше сякаш в костите му. Той опипа вътрешността на купата и облиза останалата попара. Намери пипнешком камъка и изпълзя до стената. Прокара пръсти по студения камък, докато стигна до вратата. Там той откри думите, издълбани отпреди близо четиридесет години: Уилям Ботма. Това име нищо не му говореше, но братско чувство го свързваше с човека, който е имал неговата участ. Когато стигна до буквата Д, той протегна ръка, за да очертае Ж.

— Марздън! — Джофри рязко отстъпи назад заслепен от светлината, която нахлу през отворената врата. Той загуби равновесие, олюля се напред и видя сержанта, обут в добре лъснати ботуши.

— Ще имате възможността да докажете вашите теории на практика, момчето ми — каза познатият глас.

Джофри вдигна глава и примига с очи пред силната светлина. След огромните ботуши погледът му се спря на ъгловатата му брадичка и жълтите зъби, които се показваха през напуканите му устни, разтворени в нещо като усмивка.

— Баща ви е пенсиониран. — Сержантът се изсмя злорадо. — Крайно време беше да се сложи край на неприятностите, които ни причиниха той и неговият приятел, полковник Стринджър. Избрахме вас да му съобщите за изключването му от британската армия. Не искаме да рискуваме живота на повече от един човек. Справедливо е това да сте вие.

Джофри усети, че очите му се наливат със сълзи. Най-последно щеше да види баща си.

Чарлз Марздън наблюдаваше как Стринджър разкъсва със зъби парче изсушено месо. Той беше свикнал със соления му вкус и хрущялите. Те бяха станали част от живота му. Живот, изключващ всякакви добри маниери, на които го бяха приучили в детството му. Беше навършил шестдесет години. Приятелството със Стринджър му донесе такова душевно спокойствие, че единствено смяната на сезоните имаше значение.

— Ще влезем призори. Той няма да ни очаква.

Докато дъвчеше, Стринджър се взираше в тъмнината, за да види мисията.

— Има ли смутове там?

Той ги причинява с това, че добре си оправя положението.

— Странни хора са това мисионерите. Един ден питам Ансуърт защо се учудва, че бурите са се опитали да прекъснат пътищата на мисиите. Пътищата за трафик на оръжие — Стринджър уточни с намигване на очите. — Негрите на север, ми отговори той, имали нужда от протекция. От кого, попитах го аз. От тях самите, беше отговорът. Ансуърт смята, че негрите въобще не зачитат бурите, а още по-малко — англичаните.

— Може би тук се чувстват у дома си.

— Бурите ли?

— Негрите. И едните, и другите.

Стринджър се изправи, потупа Марздън по рамото и протегна умореното си от дългия път тяло. Отново се вгледа в мрака, който скриваше мисията.

— Ще ги убедим, че имат нужда от нас — каза той и се усмихна. — Но защо трябва да чакаме до сутринта, приятелче? — Стринджър погледна една малка групичка мъже, които играеха на зарове. — Винаги съм се питал на какво ли ще прилича, ако си махне бялата яка, която му държи главата.

Марздън и Стринджър заедно дърпаха въжето на камбаната и викаха, за да заглушат металния звън, а очите им искряха лукаво:

— Представяте ли си, че като дете съм пял в хора на Уестминстърската катедрала! — извика дяволито Марздън и увисна на въжето.

— А аз съм бил послушник в „Свети Павел“ — Стринджър се изсмя гръмогласно, погледна надолу от върха на църквата и направи знак на Марздън да замълчи. Беше забелязал светлината от газена лампа. После вратата на малката къщичка на Ансуърт се отвори. Стринджър се усмихна широко. — Колко жалко, че гласчетата ни не са като едно време, когато пеехме в хора.

Но камбаната заглуши думите му, така че Чарлз виждаше само как си мърда устните.

Полковникът погледна отново надолу и извика силно:

— Вас търся, преподобни Ансуърт! — Дръпна се назад и едва сдържа смеха си.

Ансуърт беше съвсем гол. Трепкащата светлина на лампата осветяваше едрото му розово тяло. Той се заобръща и погледна към небето.

— Кой е? — попита той сякаш звездите. — Ти ли си? Мръсен кафър!

— Не ме познавате — отговори Стринджър. — Но аз ви познавам, Ансуърт.

Преподобният се стресна. Два силуета се спуснаха от кулата на църквата и скочиха пред него.

— Видяхме те, Ансуърт — каза Стринджър и спря поглед на тлъстия розов корем, който скриваше жалкия му признак за мъжественост. — Камбанният звън ли ви призовава да излезете така, както майка ви е родила? — и продължи като видя една тъмнокожа девойка да излиза от къщата на преподобния: — Един по един — добави той, докато момичето влезе в една колиба.

— Не мислех, че ще дойдете тази вечер, полковник Стринджър — каза Ансуърт, като дръпна назад розовите си телеса. — Не очаквах такава чест.

— И ние също — изсмя се Стринджър. После се обърна и изсвири с два пръста. — Но вярвам, че моите хора ще оценят положението.

Няколко мръсни и дрипави мъже изскочиха като че ли изневиделица, подобно на нощни пеперуди, и заобиколиха Ансуърт, избухвайки в смях:

— Имаме нужда от храна и сън!

— Някои може би ще имат нужда от друг род развлечения. Мога ли да ви представя полковник Чарлз Марздън? Това е преподобният Ансуърт, изпратен далече в Африка в служба на кралицата... и на джоба си — обърна се към тях Стринджър.

Ансуърт, който най-последно се беше облякъл, подаде на Стринджър и Чарлз по чаша вино.

— Това вино е от Кейптаун и е по-добро, отколкото очаквах. Купих го много скъпо от една очарователна жена. — Той отпи глътка и мазно се усмихна на гостите си. — Трябва ми за причастието, нали

разбирате. — Ансуърт се опита да изглежда по-авторитетно и сведе надолу очи, като заприлича на гущер.

— Откъде е по-точно? — попита Чарлз. Вкусът на виното го отведе години назад, към едно минало, което почти беше забравил. Хвана бутилката и се вгледа в остатъците от етикета. — Някога съм пил такова вино в Добра Надежда.

— Боя се, че не мога да ви кажа точно произхода му. Преди да го купя, се уверявам дали са махнали етикета му. Предпочитам да не знам откъде точно идва. Разбирате ли какво искам да кажа?

— Да бяхме поговорили по-скоро за новините в района, отколкото за виното, какво ще кажете? — Стринджър свали ботушите и показва мръсните си крака, като с удоволствие размърда пръсти.

Ансуърт се отдръпна, за да се настани до отворения прозорец.

— Какво ново можете да ни кажете, преподобни? — попита Стринджър, протягайки към него вонящия си крак.

— За момента всичко е спокойно, но мисля, че това няма да трае дълго. Вълненията са неизбежни.

— Какво ви кара да мислите така? — Стринджър сложи в устата си малко тютюн. — От коя страна се очакват?

— От диамантените залежи. По тези места царува алчността — отговори Ансуърт. — Не е ли вярно, че бурите, както и негрите, са неспокойни сега?

— Защо? — запита Стринджър, макар да знаеше точно причината за тяхното безпокойство.

— Мисля, че справедливите претенции на нашето правителство върху тази земя са причината — каза Ансуърт.

— Може би отказват да признаят, че земята принадлежи на англичаните? — намеси се Чарлз. — Дю Тоа Спан и Ню Раш в крайна сметка са включени в Бурската република. — Той отпи голяма глътка вино, спомняйки си за мечтата на Тис да живее в мир на своята земя.

— Но тези земи принадлежат на човек, който желае те да са под британска власт — отвърна преподобният. — Мисля, че се казва Никълъс Уотърбърс.

— Но другите участващи страни, изглежда, не са съгласни. Те са много, за да предявяват претенции върху диамантените залежи. Странно е, че толкова хора си оспорват тези негостоприемни земи. Вие познавате ли ги? — попита Стринджър преподобния.

— Кого?

— Казахте, че хората са недоволни — отбеляза Чарлз. — Кой стои зад това недоволство? Бурите или негрите?

— Мисля, че едните и другите — Ансуърт изпразни чашата си и се вгледа в гостите. — Всъщност аз се свързах с тях. — Той смяташе, че ще може да ги хване за носа и да ги заведе право при Тис Ботма, който заплашваше търговията му с Джанти. — Виждали ли сте един от бурите, който живее с негри без видими причини?

Стринджър и Марздън прекосиха мисията, за да отидат при конете си.

— Вие познавате Тис Ботма, за когото преподобният говори, нали? — Стринджър погледна приятеля си с любопитство, защото бе забелязал реакцията на Чарлз при споменаване на името му.

— Да, познавам го — каза Марздън и се качи на коня си.

— И нищо не казахте!

Марздън се обърна назад към мисията. Когато тук беше преподобният Филип, наоколо гъмжеше от хора, дошли да търсят помощ от него, а сега не се вижда никой. Това всъщност не е учудващо.

— Този мъж не ми харесва. Има качества на политик.

— Наистина — отвърна Стринджър и сви рамене. — Но кой е този Тис Ботма?

— Ние обесихме баща му. Тис Ботма се закле да си отмъсти на англичаните.

— А, така ли? Значи преподобният Ансуърт е прав — каза Стринджър, като подкара коня си към групата, която ги очакваше.

— Ансуърт обърка пътищата. Не мисля, че е прав, но ще видим на основата на какви сведения „преподобният“ отправя своите обвинения.

Пристигането на Ансуърт в селото събуди подозренията на Тис. Пасторът леко се усмихна, като разбра, че Тис живее с негри. Не му убягна и доверчивият жест, с който едно негрче му подаде ръката си.

Ансуърт гледаше селото с пръстените му колиби, което кипеше от работа и ехтеше от смехове. Дрехите на жителите му

представляваха странна смесица от европейско и туземско облекло. Някои от тях бяха метиси.

Джанти се обърна към шумящия водопад, пред който се беше спрял Ансуърт.

— Продавам вода на бурите — каза той. — Не можете да си представите, преподобни Ансуърт, как белите проститутки обичат да се къпят! — После даде знак на Тис да го последва към една колиба. — Виждам, че не ми носите оръжие.

— Не съм дошъл за това — отвърна Ансуърт, като забеляза, че Тис идва към тях следван от негърчето. — Интересуват ме вашите дървета. Поздравявам ви, че имате толкова много дървета на тази територия.

— Вашият Бог ни ги посади — отговори Джанти. — Сега пък ще ми иска дърветата! А аз искам само да си живея на земята, за да мога да я защитавам.

— Безспорно вие сте у дома си — усмихна се преподобният.

Малкото негърче се сгуши в скута на Тис.

— Дърветата от вашата земя струват скъпо. Джанти. На хората край диамантените залежи им е студено, а няма с какво да си запалят огън. Ще ви платя много пари.

— Проститутката също плаща добре — избухна в смях Джанти и намигна на Тис.

— Но аз ви предлагам договор — Ансуърт извади от джоба си лист хартия. — Този договор ангажира и двете страни.

— Не го подписвай — каза спокойно Тис.

Джанти долови в погледа на преподобния гневна искра. Той се облегна на лакътя си, предвкусвайки удоволствието да гледа как двама бели се бият за земята му.

— Вие не искате дървета, а земя — Тис се обърна към пастора с ледено изражение. — Искате това парче земя, защото ви затваря пътя до диамантените залежи.

— Щом приятелят ми го казва, тогава искам да говорим за земята ми, преподобни. Какво ще му отговорите?

— Вашият приятел! — възкликна Ансуърт и погледна Тис с изпъкналите си очи. — Наистина ли смятате, че той може да пази земята ви от англичаните?

— А вие можете ли? — попита Тис и премести детето на другото си коляно. — Освен ако се биете срещу англичаните, за да спасите себе си.

— Приятелят ви се пали от нищо, Джанти. Дошъл съм тук за дърветата ѝ ви предлагам да ги продавам във ваша полза.

— Не, преподобни господин Ансуърт! Щом ми казвате, че ще продавате моите дърва, това означава, че те ще станат „наши“. — Той поклати бавно глава. — Тези дърва са мои. Корените им са пуснати в моята земя. А освен това — имам и пушки, спомнете си.

— Да, спомням си и за помощта, която ви оказаха, за да си служите с тях — каза пасторът и погледна Тис. — Е, обсъдете това с проститутката — той тръгна към младия негър, който го чакаше до каруцата. — За момента ще забравим за това — Ансуърт размаха договора, — но съмнявам се, че англичаните ще забравят за вашия приятел. — Когато се настани в каруцата и тя потегли, преподобният махна с ръка и извика: — Англичаните имат добра памет, господин Ботма.

— За каква памет става дума? — обърна се Джанти към Тис.

Тис не отговори, а гледаше каруцата, която се изгубваше в африканската равнина. Алоевите храсти ограждаха пътя в строги редици и приличаха на центуриони, приветстващи римски император.

— Ти го смути, Тис. Страхувам се, че англичаните ще чуят за тебе.

— Те ще научат, че нямам време за тях.

— Имаш време само за сестрата на проститутката. — Джанти погледна към една млада негърка, която грухаше пшеница в голямо дървено корито. Гъвкавото ѝ тяло се навеждаше и изправяше, а голите ѝ гърди се поклащаха в ритъма на движенията и блестяха на слънцето. — Ти имаш нужда от жена — заяви Джанти.

— Обичам жена си — отвърна Тис и пусна негърчето, за да стане.

— Тогава къде е тя? Не я виждам.

— Тя е в сърцето ми. — Тис пое дълбоко въздух и се вгледа в Джанти. Големите му кафяви очи изведнъж загубиха присмехулния си блясък. — Какво ще стане сега? — Той клекна до Джанти.

— Вятърът току-що ми го прошепна, приятелю... Те ще ми вземат земята. Белите ще ми я вземат.

— Аз ще я защитавам заедно с тебе — Тис докосна ръката му.

— Ти? — Джанти тъжно погледна приятеля си. — Ти си бял като тях.

— Но съм твой другар.

— Животът ти принадлежи ли ми?

Тис кимна.

— А какво ще стане, когато няма да имам вече земя? Все още ли ще си ми приятел, или тогава ще се бориш за „твоята“ бяла земя, редом с бялата ти жена?

Негърчето мушна малката си ръчица в ръката на Тис. Нежният допир на черната кожа го трогна и той погледна детето, чието личице грейна и разцъфтя в обична усмивка.

Прюданс седеше на бюрото си и усещаше, че се задушава от отвращението, с което Ансуърт говореше за бурския народ.

— Трафик на оръжие? Наистина ли? — тя беше сложила ръцете си на бюрото. Първите наченки на артрит бяха странно изкривили пръстите ѝ. — И как се казва този човек? — попита Прюданс равнодушно.

— Тис Ботма. Изглежда, че вие имате търговски отношения с него и съдружника му Джанти, оня черен вероотстъпник и крадец.

— Да, вярно е, но аз купувам от него вода. Странно... Чух да се говори за трафик на оръжие по ваш повод, господин Ансуърт. За трафик на оръжие и кражба — добави тя усмихната.

— Аз не съм „господин Ансуърт“, а преподобен.

— Така ли? Каква изненада! — Прюданс вече не криеше отвращението си и си даде сметка, че много време от живота си е загубила за хора, с които няма нищо общо. — Благодарение на господин Ботма ние можем да предложим топла баня на клиентите си. Моля, извинете ме, но имам работа — каза Прюданс и стана.

— Как върви работата ви? — попита Ансуърт, без да се помръдне.

— Много добре. Сигурно както и вашата — тя отиде до вратата. — Довиждане, господин Ансуърт.

— Вие сигурно знаете защо попитах за отношението ви с Тис Ботма. — Преподобният се приближи до вратата и застана до

Прюданс, като я разсъбличаше с поглед. — Може би с него поддържате отношения, каквито един Божи човек не може да си представи.

— Може би — отвърна Прюданс и отвори вратата, пред която стоеше Пол Манхоф. — Чу ли каквото искаше, Пол? А вие разбрахте, господин Ансуърт, че аз съм делова жена и внимателно избирам хората, с които си имам работа. Довиждане.

Ансуърт мина край Прюданс и не принудено ѝ докосна гърдите. На крокодилската му усмивка тя отвърна с леден поглед.

— Може би ще имаме повод да се срещнем отново, господин Манхоф.

— Едва ли — Прюданс затвори вратата след него и най-последно можа да си поеме дълбоко въздух.

— Кой е този Тис Ботма? — попита Пол.

Тя се обърна към него, облегна се на вратата и затвори очи.

— Пол, моля те. Методите на Ансуърт няма да ти харесат — каза Прюданс и се върна на бюрото си.

— А ако е прав?

Тя не отговори, а се вгледа в подутите си стави.

— Ако британската армия реши да го търси тук, сделките ще пострадат. Ти го познаваш, нали?

— Разбира се, че го познавам — отвърна сухо Прюданс. — Но какво те прихваща? Питала ли съм те някога за нещо, свързано с миналото ти?

— Не — призна си Пол, като взе една бутилка вино. — Къде отидоха парите, Прюданс? — и Пол ѝ показа бутилката. — Защо етикетите са махнати, госпожице Бовилие?

— Пиеш много — каза тя, като избягваше погледа му.

— Защо нищо не си ми казала? — Пол отиде до бюрото и постави бутилката пред нея. — Това е от твоето семейство, нали? Добра Надежда е твоят дом и това вино идва оттам.

— Какво значение има? Виното е добро и ти сам го казваш. То ни позволи да разширим сделките си и, доколкото знам, ти не плюеш върху печалбата, която извличаме. — Прюданс усети, че я превзема тъга. Той се беше оставил да му запушат устата и се бе превърнал просто в един сводник. — Пол, говори се много за златото на Пилгримс Рест. Защо не отидеш? — Тя стана от бюрото и се приближи

до мъжа си, търсейки погледа му, в който не откри онази дяволита искрица, заради която се беше влюбила в него. — Трябва да отидеш.

Пол Манхоф поклати глава, като не изпускаше от очи бутилката.

— Ти имаш нужда от мене, нали? — каза нежно той.

— Иди — повтори Прюданс. — Знам какво ти доставя удоволствие. — Тя го прегърна нежно и опря глава до брокатената му жилетка. — Тези дрехи не ти отиват. Ти не си от онези, които обичат да киснат по баровете.

— Обичаше ли го истински?

— Я виж ти! Няма да отречеш, че си ревнив. Ревнуваш от Тис Ботма!

— Защо не? — попита измъчено Пол.

— Скъпи — прошепна Прюданс и зарови лице в гърдите му, така че черният ѝ грим се размаза, — колко те обичам!

— Наистина ли? — каза той и се отдръпна, за да я погледне в очите.

— Почувствах се по-млада, като разбрах, че ме ревнуваш — усмивката ѝ огря цялата стая.

— Нямам ли причина?

— Никаква. — Тя изведнъж се оживи. — Как би ти харесала Добра Надежда! О, Пол, колко щяха да те обичат! Но аз нямам право да те задържам тук. Ти трябва да заминеш, за да можеш да се върнеш отново. — Спомни си за радостта, с която го посрещаше след всяко негово завръщане. — Аз не съм твоя собственост, Пол. Обичам те и това е всичко.

Тис изтърколи и последното буре до каруцата, насърчаван от радостните викове на сина на Джанти, който подскачаше до него. А Джанти наблюдаваше внимателно сцената.

— Мисионерът ти е устроил клопка, Тис. Не ходи в публичния дом.

Тис се обърна и се приближи до приятеля си, а детето се затича, за да го хване за ръката.

— Виждам, че съм загубил сина си, както ти твоя кон — каза Джанти, като видя коранът да минава край тях с коня на Тис.

— Смятам да си го върна обратно. — Тис отиде още по-близо до негъра следван неотлъчно от момченцето. — Да се криеш, не е решение.

— Че аз крия ли се? По-скоро ти го правиш. Но този път моят син ще те върне при нас.

Джофри галопираше през равнината, а вятърът рошеше косите му. Той бе погребал британската армия заедно с униформата си. Всеки нов ден, всеки изминат километър му носеха увереност. С всяка минута той се приближаваше все повече към баща си, но Чарлз изчезваше точно тогава, когато Джофри мислеше, че го е догонил. А да вървиш по дирите на полковник Стринджър, се оказа почти невъзможно.

Той гледаше обширната равнина, осеяна със скали и кактуси. После взорът му се отпрати към планината. Този път беше сигурен, че ще постигне целта си, защото Чарлз Марздън сигурно се намираше някъде зад тези планини. Джофри се наведе напред и пришпори коня си, който бързо препусна през равнината.

Пътят беше достатъчно широк, за да премине каруца, теглена от волове. Чарлз Марздън спря коня си до един човек, който седеше пред палатката си. Ситото, с което работеше, беше почти деветдесет сантиметра дълго и седемдесет и пет широко. Стринджър застана до Чарлз и се загледа в мъжа, който доближи до себе си купчина камъни. С три разтърсвания той отся калта, отдели камъните, а останалото хвърли на земята.

— Това всичко ли е? — попита Стринджър Чарлз, а след като видя люлеещия се пред публичния дом надпис, добави: — Ще ме придружите ли до госпожа Манхоф?

— Предпочитам да почакам тук — отвърна Чарлз и слезе от коня, за да отиде по-близо до човека, който беше взел нов куп камъни.

— Госпожа Манхоф плаши ли ви? — Стринджър свали шапката си и си изтри челото с опакото на ръкава.

— Да се страхувам от една проститутка! Не познахте. Но когато тя ви отведе лично при Тис Ботма, ще дойда и аз.

Стринджър поведе коня за юздите и се запъти към публичния дом. На стълбите две закръглени проститутки се припичаха на слънце.

— Добър ден, госпожи — каза учтиво той.

Те отпавиха към него празните си погледи и дори не се помръднаха.

— Добър ден, господине — отвърна той вместо тях и тръгна по дървената стълба.

— Виждала ли си господин Манхоф, Мариан? — попита Прюданс и влезе в кухнята. — Не мога да го намеря.

Прюданс замълча, като видя един стар негър да стои пред задната врата. Мариан му подаде коричка хляб.

— Той каза, че ще се върне — отвърна момичето. — А на този му дадох хляб и му казах да си върви. Хайде! Изчезвай!

— Остави го — заповяда Прюданс. — Защо се върна, Темба?

— Манхоф имаше нужда от мене — отвърна той с широка усмивка.

— Манхоф замина — каза Прюданс с равен тон.

— Да, той замина.

— Така — Прюданс се обърна към Мариан, — пригответи баня за Темба и го настани в стаята в края на коридора.

— Госпожо Манхоф — момичето с ужас погледна негъра, който още стоеше до вратата, — сигурно не смятате да го оставите в къщата.

— Прави каквото ти казвам, Мариан, и си спомни, че когато те приех, ти имаше нужда не само от баня. — Прюданс се отдалечи, но гласът на Темба я спря:

— Той ще се върне.

— Не, не и този път.

— Може би не тук.

Гласът на Стринджър изведнъж се разнесе из кухнята:

— Има ли някой? Салонът отворен ли е или затворен, госпожо Манхоф?

— Кажи му, че е затворено.

— Аз съм госпожа Манхоф — отвърна Прюданс и побърза да го изтласка към вратата, като видя мръсните му дрехи. — Заведението е затворено на обяд.

— Толкова по-добре, защото тук съм по служба на Нейно Величество и ако работата ме задължава да бъда навън в тази

горещина, то за съжаление няма да ми позволи да се възползвам от вашата „търговия“.

Прюданс пусна пердето и изтръпна. Беше познала Чарлз Марздън. Когато той погледна към прозореца, тя ясно видя лицето му. Обърна се към Стринджър и го изгледа презрително, след което отиде до бюрото си.

— Това ли е човекът, когото смятате за почтен съдружник? С положителност полковник Марздън не е по-достоеен за уважение от вас.

Спомените за Чарлз и Клара нахлуха в съзнанието ѝ. Тя би искала да го види по-отблизо, да поговорят, за да се върне към миналото и Добра Надежда. Но Прюданс чувстваше, че трябва да мълчи.

— В армията вече цивилно ли се ходи? — попита тя, като не можа да си спомни да е виждала Чарлз без униформа. — Е, какво мога да направя за вас? — Тя много добре знаеше, че появата на Стринджър е първата последица от посещението на Ансуърт.

— Знаем, че вие търгувате с един негр на име Джанти. Купувате вода от него, нали?

— Вода, дърва за отопление и кожи — отговори Прюданс и седна на бюрото си, зад което се чувстваше по-сигурна. — Щом сте дошли, бихте ли искали да се окъпете? Или може би делата, свързани с вашата кралица, изключват чистоплътността?

— Вие, предполагам, добре знаете, че определяне правото на собственост върху диамантените залежи може да предизвика вълнения.

— Искате да кажете, че англичаните ще се обявят за собственици? — подхвърли иронично Прюданс. — Полковник Стринджър, винаги е имало смутове в мините, но не си спомням британската армия да е идвала на помощ. — Тя взе един монокъл и се вгледа в Стринджър. — Каква мръсотия! Но ще ви предложи една баня, за да допринесе за доброто състояние на армията. — Прюданс свали монокъла си и сериозността ѝ се възвърна. — Джанти единствената причина ли е за това ваше посещение? Нима един обикновен чернокож трафикант ще смути покоя на Британската империя?

— Фактът, че един от бурите е с него, ни кара да мислим, че е възможно да се предизвикат вълнения сред негрите. Той е добре

въоръжен.

— Така ли? — Прюданс усещаше, че подозренията ѝ за Ансуърт се потвърждават. — Може би намекувате за Тис Ботма?

— Познавате ли го? — Стринджър не скри учудването си.

— Не повече, отколкото го познава вашият приятел, полковник Марздън, който чака отвън. Съдържателката на публичния дом не „работи“ в своята област, Стринджър. Все едно да лаеш сам, а да имаш куче. Не мислите ли?

— Не ми е идвало наум, госпожо Манхоф. Но вие търгувате с Тис Ботма, нали?

— Купувам вода.

— А пушки?

— Бурите са против въоръжаването на негрите. А, доколкото знам, търговията с оръжие сега е в ръцете на един друг служител на Нейно Величие. Не, полковник, боя се, че няма да ви помогна. — Прюданс стана и се отправи бавно към вратата. — Не познавам Тис Ботма по-добре от останалите бури, които минават оттук, за да търсят работа. Съжалявам, че не мога да ви помогна. — Тя отвори вратата.

— Е, тогава ще съм принуден сам да му говоря.

— Ето, това е разумно — каза Прюданс и се отмести, за да го пусне да мине.

— Кога трябва да пристигне той? Вашите бурета за вода чакат празни отвън, госпожо.

Изправена в каруцата, Мариан енергично махаше с ръка.

— Спрете! — викаше тя на африкаанс.

Когато натоварената с бурета каруца на Тис се изравни с Мариан, Тис спря и изтри челото си.

— Трябва да се върнете — извика Мариан. — Госпожа Манхоф ме накара да ви кажа да не идвате днес. В града има английски войници и те ви търсят.

Щом видя Дю Тоа Спан в далечината, Тис усети, че го обзема гняв. Сгушен в равнината, градът изглеждаше спокоен. Обърна гръб на Мариан и дръпна юздите.

— Кажете на госпожа Манхоф, че ще ѝ доставя водата както обикновено.

— Но тя ви моли да не ходите. Английските войници ви търсят.

— А защо? Какво съм им направил? — попита Тис и камшикът му изплющя върху воловете.

— Не отивайте! — Мариан забеляза едно малко чернокожо личице, което я наблюдаваше с любопитство между буретата. Беше синът на Джанти. — Кое е това дете? — попита тя с отвращение.

— Моето — отвърна предизвикателно Тис. — Кажете на госпожа Манхоф, че съм тръгнал.

Мариан гледаше каруцата, която се движеше с грохот, и негърчето, което ѝ се усмихваше.

— Може би ненапрасно ще ви арестуват — извика тя, преди да се качи на каруцата си.

Прюданс наблюдаваше от прозореца Чарлз Марздън и Стринджър, които чакаха на улицата до празните бурета. Наоколо имаше и много непознати. Дръпна се назад и зачете отново писмото на Емили.

„Радвам се, че твоята чайна има успех, Прюданс. Никога не бих се сетила, че при диамантените залежи се пие толкова чай, но ти винаги си била делова жена. Моят свят се разшири благодарение на тебе и Сюзан. Да знаеш само колко трудности е преживяла! И тук не е щастлива и иска да си отиде. Не разбирам защо Добра Надежда толкова я натъжава. Тя говори за Тис, сякаш той не съществува, макар да знае, че е жив. Страхувам се, че Сюзан е мъртва.“

Прюданс се отпусна в креслото зад бюрото си и се загледа в думите, без да ги чете. Мислеше за Тис. Мариан ѝ беше предала реакцията му. Оставаше ѝ само един начин да му попречи да попадне в ръцете на полковник Стринджър.

— Няма да се върна отново при този мъж — извика Мариан на Прюданс. — Имам работа. — Тя отвори една голяма книга, която се намираще на масата пред нея, сякаш Прюданс я нямаше.

— Ще правиш каквото ти казвам! — заповяда госпожа Манхоф и затвори книгата. Дръпна писалката от ръката ѝ и я сложи в мастилницата. — Ще отидеш веднага да намериш Тис Ботма и ще му повториш думите ми!

— Няма! Той живее с негри и има чернокожо дете. Няма да отида. Нека попадне в клопката, която англичаните са му направили! Моят народ мрази такива хора.

— Твоят народ ли? — извика Прюданс и впи пръсти в облегалката на стола, на който седеше Мариан. — От кой народ произлизаше ти, когато майка ти те изпрати тук, за да станеш проститутка?

— Как се осмелявате да ми говорите с такъв тон? Това е чиста лъжа! Как смеете? — Мариан трепереше от гняв. В погледа ѝ нямаше и следа от някогашната наивност.

— Осмелявам се, защото е истина. Осмелявам се, защото може би животът на Тис Ботма зависи сега от мене и аз няма да позволя още веднъж да бъде изтръгнат от сестра ми. Върни се и му кажи, че Сюзан го чака в Добра Надежда. Кажи му да се върне къщи. Полковник Стринджър не би те последвал, както би направил с мене.

— Къщи? — Мариан трепереше, а по страните ѝ се стичаха сълзи. — Но той е намерил своя дом сред негрите! Живее с тъмнокожа и си имат дете.

— Достатъчно, Мариан. Направи каквото ти казах. Ти си обладана от онази тъпота, която някога раздели Тис и сестра ми. Този път не бих го понесла. — Прюданс прониза с поглед това момиче, чиито хули заплашваха всичко, което тя обичаше. — Ще отидеш при Тис Ботма и ще му кажеш, че сестра ми го очаква. В противен случай ще напуснеш тази къща, така както и дойде, въпреки че си бяла.

28.

Негърчето вървеше неотлъчно до Тис, а Джанти следеше всяка тяхна крачка. Товарейки каруцата, Тис погледна към селото, чието оживление предсказваше скорошно отпътуване. Хората завръщаха козите и овцете с пръчки и викове, а домакинските съдове бяха изнесени пред къщите и натрупани в големи кошници, които жените носеха върху главите си. Децата стояха забравени настрана, докато възрастните сновяха нагоре–надолу, без да ги забелязват.

— Къде отиваш, Тис? — попита Джанти.

— А ти? — отвърна Тис в отговор на подозрението, което усети у приятеля си.

— Наистина ли отиваш при сестрата на проститутката? — Джанти му показва един сгънат лист хартия. — Гледай, твоята кралица ми казва къде да отида. Виж! — Той посочи червената корона, която релефно се открояваше в горната част на листа. — Ето шапката на кралицата. Тя ми е писала!

— Заминавам за Кейптаун — каза Тис и се обърна да вземе сина на Джанти, който подскачаше върху каруцата. Докато го подаваше на баща му, детето го риташе и се мяташе в ръцете му. — Взemi сина си.

— Връщаш ми го! Ти го нарече Адам, а сега ми го връщаш точно когато твоята кралица ми отне земята! — Тис откри в погледа на Джанти онази враждебност, с която го беше посрещнал първия път. — Напускаш ме, защото кралицата ти каза да направиш така, нали? Вие белите, не разбирате, че слънцето и луната бдят над нашия сговор. Иди го кажи на кралицата си! — Джанти погледна тълпата от негови събратя, които трескаво се приготвяха за път. — Ще дойдем с тебе.

— Не е възможно... — Тис докосна ръката му, но като усети колко напрегнати бяха мускулите му, веднага се отдръпна. — Отивам да намеря Сюзан.

— Тогава и ние ще дойдем — Джанти широко се усмихна, но погледът му си остана леден. — А може би отиваш при англичаните, а? Защо заминаваш точно сега? — Недоверие бликаше от присвитите му

очи. Съдбата ги беше сближила и той не можеше да се примири с този край.

— Казах ти, че отивам да намеря жена си — повтори Тис, макар да знаеше, че Джанти няма да го разбере.

— Не! Ти каза, че отиваш при сестрата на проститутката, но ще намериш онези бели. Откъдето идваш, там и ще се върнеш! Също като онзи Божи служител, Ансуърт. Белият цвят на кожата ви прави еднакви.

Тис наведе глава. Не знаеше как да убеди приятеля си, че не е предател.

— Каза ми, че била англичанка, нали? И ще изминеш целия път до Кейптаун заради една англичанка! Но не би взел за жена една тъмнокожа, така ли?

— Отивам при жена си! — извика отчаяно Тис. — Мразя англичаните не по-малко от тебе, но не отивам при тях, а при жена си.

— Беше казал, че ще се бориш... Ще ни вземат земята — Джанти показа отново листа. — Беше обещал, че ще се бориш заедно с нас. Защо не го направиш? — Той погледна сина си, който се бе хванал за крака на Тис. — Как може само едно дете да трогне сърцето ти?

Коранът доведе коня на Тис и без да каже дума, го завърза за каруцата.

— Той ти връща коня — отбеляза Джанти.

— Без да съм си го спечелил отново — отвърна Тис и погледна след корана. Тогава усети как се срутва приятелството, което беше открил у тези чернокожи хора.

— Коранът не може да живее с коня на един предател.

— Не съм те предал и ти го знаеш много добре! — каза Тис, преди да се върне при каруцата си. Погледна за последен път към Джанти като малко момче, което се опитва да убеди баща си, че не е виновно. — Отивам при жена си... и нищо повече.

— Но ти ми принадлежиш! — думите му безмилостно тракаха като белезници в ушите на Тис. — Сам ми каза, господин Ботма, че съм ти спасил живота. Ти дойде при мене. Сега е твой ред да ме спасиш. — Джанти се обърна към своите хора като размаха ръце и им извика нещо на техния език. Отвърнаха му с едно тържествено „Еей“. — Това значи „да“. Те ще дойдат с тебе.

Тис погледна малкото момченце, което се беше вкопчило в крака му.

— Е, господин Ботма, ние ще дойдем с тебе в Кейптаун. — Джанти свирна, един кон се приближи до него, той го яхна и извика: — Ще заминем с моя приятел. Той ще ни каже къде можем да живеем сега.

Предизвикателството на Джанти трогна Тис. Силата, която усети да извира от него, когато Мариан му каза за Сюзан, сега изведнъж го напусна.

— Знаете къде отивам — Тис взе юздите от ръцете на детето. — Ще живеем на моята земя — добави той, като си спомни за къщата, която Джери беше построил.

— Но цялата тази земя е наша, Тис — каза тихо Джанти.

— Ах, каква миризма! Мирише на застояло. — Ясният глас на Емили иззвъня в мрака на празната стая. Капаците на прозорците бяха затворени и в салона на госпожица Търстън цареше мъртвило. Под белите си покривки мебелите приличаха на призраци. Паркетът бе покрит с прах, който се вдигна от лекия ветреца, проникнал през отворената врата.

Сюзан предпазливо се огледа. Тя се стряскаше от най-малкия шум, после погледна с безпокойство Емили, която влизаше в стаята, тикана от Розита и Кетрин Уестбъри.

— Оставете на мене! — извика весело Кетрин, като отмести черните ръце на Розита от инвалидната количка. — Кой е живял тук преди? — ококори любопитните си очи тя.

— Отвори капаците, Розита! — каза Емили, като плесна с ръце, сякаш за да прогони спомените, които се бяха наслоили в тази стая. Още чуваше гласа на госпожица Търстън, усещаше присъствието на Раф Йеремиа Цезар... — Къща без светлина е като къща без любов. Този дом е изпълнен с обич! — добави Емили и се опита сама да повярва на това.

— Ще ти помогна — Кетрин се завтече към Розита.

Сюзан продължаваше да оглежда стаята. Емили я наблюдаваше, а щом погледите им се срещнаха, тя й се усмихна.

— Тук ще бъдеш щастлива, Сюзан. Градът е близо и ще имаш много работа, сама ще видиш.

— Беше ли с нея, когато умря? — попита Сюзан.

— Да, тя си отиде в мир. — Емили си спомни как държеше бледата ръка на госпожица Търстън и очите ѝ, които угаснаха вгледани в един английски пейзаж. Светлината нахлу в стаята като златен прашец и Емили извика:

— Кетрин, ела да ме видиш, детето ми. — Тя протегна ръка към момичето, което подскачаше към нея. — Искам да се качиш с Розита в стаята и да потърсиш един голям пакет. Сигурно е под прозореца.

— Какво има вътре?

— Донеси го и ще видиш.

— Хайде, Розита — Кетрин я хвана за ръкава и я изтика от стаята. — По-бързо!

Розита погледна Емили безпомощно, но се усмихна, когато детето я задърпа към стълбата. Момичето изкачваше стъпалата през две, следвано от тромавите стъпки на Розита.

Сюзан гледаше през прозореца. Емили дълбоко ѝ съчувстваше.

— Не може все да бягаш, трябва да се спреш. Не знаеш дали Тис е женен. Прюданс просто каза, че с него имало някакво дете.

— Чернокожо — отвърна предизвикателно Сюзан. — И смятам, че не трябва да оставяме Кетрин да стои дълго на слънце. — Блясъкът в очите ѝ изчезна, а и годините бяха оставили своя отпечатък. — Ще намериш своя път. Не се безпокой за мене.

— Сюзан, какво ти е? Гледаш Кетрин така, сякаш е мръсна. В жилите ѝ тече нашата кръв. Но защото Тис е...

— Не ми говори за него! — извика Сюзан. — Забравила съм го вече. Мислиш ли, че на моята възраст имам още надежда за обич? Любовта си отиде...

Шумът от Кетрин, която стремглаво слизаше по стълбата, заглуши последните думи на Сюзан. След миг момичето нахлу в стаята, размахвайки една фуста.

— Това ли искахте? Ваше ли е?

— Ох, навсякъде паяжини... — каза Розита и изтупа мощните си рамене. — Трябва да помогна на госпожица Сюзан да изчисти.

— Ще се справя сама — отговори Сюзан.

Емили дръпна Кетрин до себе си и сложи фустата на нея. Момичето наведе глава и видя как красивата дантела се влачи по земята.

— Изправи се добре, Кетрин. Искам да видя колко още трябва да пораснеш, за да ти стане. — Емили си спомни деня, в който баща ѝ се беше оженил за Ева. Тогава тя бе на възрастта на Кетрин.

— Какво е това?

— Харесва ли ти?

— Да.

— Тогава няма значение. Твоя е.

— Моя?

— На колко си години?

— На десет, скоро ще стана на единадесет — гордо отговори Кетрин.

— Е, ще ти стои добре.

— Че как? Тя прилича на сватбена рокля — извика момичето, чиито очи блестяха като изумруди. — Много е стара. На вашите години ли е?

— Почти да. — Емили погледна към Сюзан. Искаше да я отведе към миналото, с което трябваше да се сблъска, за да открие своето бъдеще. — Тази фуста е била ушита за мене... от жената, която ме е извадила на бял свят.

Сюзан притвори очи и видя мъртвата си майка. Черният силует на Ева държеше новороденото.

— Но това е минало. То действително се е случило, но е било отдавна. А днес сме тук и искаш ли да ти кажа защо?

Кетрин кимна, без да откъсва поглед от фустата. Тя не слушаше, като че ли беше другаде. Въображението ѝ я отнасяше в една бална зала, в деня на нейната сватба.

— Защото сме се обичали — каза Емили и погледна Сюзан, но в очите ѝ откри празнота.

Обзет от шеметен гняв, Стринджър нервно дъвчеше тютюн. Една застаряваща сводница беше объркала плановете му. Той яздеше до Чарлз към земята на Джанти и не можеше да забрави как госпожа Манхоф му беше казала:

— Изглежда, че господин Ботма ви е надушил, полковник Стринджър. Мисля, че трябваше да се изкъпете, както ви бях предложила.

— Тази жена няма нищо общо с проститутките! — извика Стринджър и изплю остатъка от тютюна. — Тя е възпитана и притежава изтънчеността на дама.

— Ето защо е съдържателка — отбеляза Чарлз, който не можа да скрие усмивката си. Гневът на Стринджър го забавляваше, но той се опита да го смекчи, като смени темата. — Знаете ли, че тукашните диаманти са блестящи и прозрачни като стъклото и са по-чисти от бразилските?

— Ще си вземете ли един? — Стринджър ядосано погледна приятеля си и отново натъпка устата си с тютюн.

— За съжаление, не.

— В този случай африканските диаманти не ме интересуват. Тази жена не е проститутка, сигурен съм.

Стринджър присви очи и даде знак на Чарлз да мълчи. На километри отгук, в западна посока, той забеляза слаб метален отблясък. Марздън също го забеляза и се обърна да предупреди тези, които се движеха след него. Разделиха се на малки групички, които се пръснаха в различни посоки. Зад тях остана само обширната пуста равнина.

— Полковник Стринджър? — гласът на Джофри отекна в осеяната със скали и алое равнина. — Полковник Марздън!

Седлото му поскърцваше. Всичко наоколо беше застинало в пълна неподвижност. Щурците пееха, а земята изгаряше под обедната горещина. Африка предаваше своя ритъм на тялото на Джофри. Лек шум го накара да потрепне. Недалече от върха на скалата се виждаше насочена към него пушка.

— Казвам се Джофри Марздън и съм в служба на Нейно Величество! — извика той пред дулото на смъртта.

Цевта се спусна. Джофри застина на мястото си, когато от скалите се показа човешка глава. Пред него стоеше Чарлз Марздън. От храстите излезе Стринджър.

— Кого търсите? — попита Чарлз.

— Чарлз Марздън. — Очите на Джофри се местеха от единия към другия. И двамата представляваха за него еднаква заплаха.

— Е, намерихте ли го? Наричам се полковник Стринджър. Какво мога да направя за вас, момчето ми?

— Търся баща си. — Джофри проследи погледа на полковника и забеляза Чарлз Марздън, който вяло държеше пушката си и го гледаше.

Промушено на шиш, месото се печеше над огъня, а капки мазнина се стичаха върху жаравата. Стринджър гледаше изумено Чарлз и месото изгаряше ръцете му.

— Той можеше и да не ви открие. От колко време го търсите, Джофри? Положително нямаше да ни намерите, ако тази проститутка не ми беше погодила такъв номер.

Чарлз стана и се дръпна от огъня. Джофри не го изпускате от очи, а Стринджър наблюдаваше и двамата.

— Да вървят по дяволите, Чарлз! Вярвате ли, че ще си тръгна послушен като кученце, когато ми дойде времето? Никой няма право да ме изпраща в пенсия.

— Аз ще се върна — каза решително Чарлз, след което се обърна към Джофри: — Нарезданията ще бъдат изпълнени.

— Но защо? — попита Стринджър предизвикателно. — Те никога няма да ви намерят.

— Ще се върна — повтори Чарлз, като не откъсваше очи от младежа, заради когото бе претърпял толкова неуспехи. — А вие трябва да останете с полковник Стринджър.

— Защо? — учуди се Джофри, който имаше смътното усещане, че е стигнал до края на пътя си.

— Вие ми казахте защо са ви изпратили да ме търсите, а аз знам защо съм тук с полковник Стринджър.

— Ще се върна с вас — отговори Джофри, като погледна човека, когото беше уважавал цял живот, а сега виждаше за първи път. — Ще дойда в Англия с вас.

— Не! — извика Чарлз и се обърна, за да избяга от почитта и любовта, които се четяха в очите на Джофри. — Мястото ви е тук.

— Мястото е до баща ми. Чаках ви цял живот. Няма да избягате току-така.

Молбата на Джофри трогна Чарлз и той се почувства объркан. Сякаш бяха докоснали тази част от него, която смяташе отдавна за мъртва.

— Дълг е на всеки баща да посочи на сина си най-правилния път — каза нежно той. — Мястото ви е до полковник Стринджър, а моето — при пенсията. Ще се върна според заповедта, и то с униформата, която винаги съм носил с гордост. Ще бъда щастлив да знам, че синът ми се бори за страната си. Защото тук е вашата страна, а моята е Англия. — Като каза това Чарлз тръгна към коня си. — Когато видите брат си, кажете му, че сте се вслушали в съветите на баща си.

В светлината на ранното утро Джофри гледаше как баща му се качва на коня.

— Това е самоубийство! — извика Стринджър при вида на приятеля си, облечен в яркочервен мундир, който се забелязваше отдалече.

— Добре изпълнихте мисията си, сине. Вашите началници ще ви оценят. — Твърдата яка на Чарлз опираше до брадичката му и подчертаваше язвителното изражение, което лицето му си беше възвърнало. Пришпори коня си и се изправи на седлото, а конят му, сякаш разбрал последните думи на Стринджър отстъпи назад. Огненият диск на слънцето изгряваше над хоризонта.

Почувствал страх, Джофри искаше да го последва. Червеният цвят на униформата сигнализираше, че баща му е в опасност. Но Стринджър го хвана за ръката. Беше използвал и последното средство, с което разполагаше, за да предпази Чарлз от самия себе си. Той погледна към хората, легнали до загасващия огън.

— Събудете ги, Джофри!

Планината ясно се открояваше под първите слънчеви лъчи. Една капка роса, заплашена от идващия ден, отчаяно се държеше за стръкче трева.

Племето на Джанти вървеше през утринната мъгла като лутащ се човешки поток, предвождан от човек, чиито мисли бяха заети единствено от Тис.

— Какво става, Тис Ботма? Нещо не е ли наред? — Джанти погледна подозрително сина си, който спеше сгушен до Тис. — Моите хора притесняват ли те?

Коранът спря коня си и изчака Тис, който се чувстваше обречен на вечни подозрения заради бялата си кожа.

— Хората ти, Джанти, имат нужда от дом, но ти не търсиш това. Ти и синът ти се нуждаете от домашно огнище.

— Но те ни го откраднаха, забрави ли?

— Тогава трябва да си намерите друго.

— С тебе заедно? Един белокож ли ще ни избира сега дом?

— Англичаните ви дадоха други земи. Защо не заведеш там твоя народ?

— За тези земи ли ми говориш? Кажй го на сина ми! Обясни на тези хора зад нас за каква земя става дума. Земя, зад която дебне смъртта! Кажй им, че трябва да умрат с децата си на нея, кръвта им да я напои, за да могат после белите да им я вземат.

Тис отчаяно наведе глава. Джанти говореше истина, която той трудно би могъл да отрече. Истина, която го отдалечаваше от Сюзан и която носеше презрението на чернокожите му приятели.

— Можеш ли да обясниш това на моите хора? Кажй им кой е твоят Бог. Този, който е накарал белия човек да изписва цели листове хартия, за да вземе земята на дедите ни.

— Те взеха и нашата земя, Джанти. — Тис искаше да мисли само за Сюзан, която беше целта на това дълго пътуване. Той се загледа в планините, които го разделяха от тази цел. — Трябва да се борим срещу техните искания в съда.

— В съда ли? — Джанти се усмихна иронично. — Какво знае правосъдието на белите за мене? Как ще могат техните закони да очертаят границите на една земя, огрята от слънцето? Не, Тис тези закони са чужди за земите на нашите отци и на децата ни. Трябва да се бием за нея!

Безразсъдството на тези думи изостри спомена за неговия собствен вик за отмъщение срещу англичаните.

— Ние трябва да живеем заедно — каза Тис и се вгледа в черните блестящи очи на Джанти, чувствайки как около тях се затяга примката на омразата.

С един жест само Джанти го прекъсна. Малкият Адам се протегна в скута на Тис и усети прегръдката му. Той изпитваше смътно предчувствие за опасност.

Чарлз Марздън погледна към планината и слънцето, което огряваше искрящия гранит, веднага го заслепи. Наведе очи и изтри челото си с копринена кърпичка. Не беше забелязал Стринджър и останалите, които се бяха разпръснали около него на добре изчислено разстояние, нито двамата чернокожи и Тис в подножието на стръмните склонове.

Джанти наблюдаваше Тис, залегнал върху скалите, и сина си, свит в процепа между два камъка. С едно леко прищракване на пушката Джанти привлече вниманието му и посочи с глава облечения в червено.

— Твой е! В памет на баща ти.

Като видя английския войник, който гордо яздеше към тях, Тис притвори очи.

— Няма ли да стреляш? Този в червения мундир приятел ли ти е? — Джанти хвана цевта с едната си ръка, а показалецът на другата докосна спусъка. Тогава Тис скочи върху него и нададе вик. Гърмежът заглуши гласа му и Адам видя Тис да разтърсва баща му за раменете и как горещата цев се забива в гърлото му, тикана от Джанти. — Твоят англичанин е мъртъв! — Погледът му гореше от ярост и той все по-дълбоко натискаше цевта. — Животът ти ми принадлежи.

Един кон галопираше в далечината без ездач. Неподвижна като камък, червената униформа се открояваше на земята.

— Мръсници! — изрева Джофри с треперещ от ненавист глас.

От своето скривалище Адам наблюдаваше сцената. Конници препускаха в галоп, ескадронът на отмъстителите изникна като че ли изневиделица. Смъртта на Чарлз Марздън даде сигнал за кървава баня и малкото момченце бе отнесено от вихъра на видения и грохот.

Коранът скочи върху скалите и извири за тревога. Редицата от чернокожи, обградени от всички страни от бели конници, беше разпръсната като стадо овце. Адам видя как баща му удари Тис с приклада, а след това насочи оръжието си към идващия насреща му Джофри.

Дъжд от куршуми рикошира в скалата. Лицето на Джанти се пръсна пред очите на сина му.

— Мръсен белокож! — извика Тис, който се беше озовал близо до Джофри.

Адам се сви в своята дупка и затвори очи. Един куршум мина под краката на Тис и изсвистя покрай камъка. Детето усети как каменната маса се разтърсва, а гърмежите и виковете на жени и деца замъглиха съзнанието му.

Тис искаше да настигне колоната чернокожи, но удар в гърба спря устрема му. Беше коранът, който с един скок се намери върху него. Адам отвори очи и видя как желязното копие се забива в гърдите на Джофри и корана, който се подхлъзна и падна върху ранения. Докато двамата се търкаляха по земята, копието проникваше все по-дълбоко в тялото на Джофри.

Гласът на Стринджър отекна зад Адам, който обърна към него уплашеното си лице. Полковникът изрева, за да спре обезумелите мъже. Стреля във въздуха и конят му се изправи на задните си крака. Навсякъде под освирепелите конници се свличаха трупове на жени и деца. Той стреля още веднъж, за да спре тази сеч, но мъжете бяха като луди.

Адам се обърна ужасен към Тис, който беше измъкнал пушката на Джанти изпод тялото му. Насочи я срещу корана, който се беше навел над Джофри и разпаряше гърлото му с нож. След това вдигна ръце към небето и нададе остър вик. Адам усети, че му прилошава. Обърна се към Тис, за да намери спасение от този кошмар.

Тис се прицели в чернокожия, който бе изпълнен с гордост от това, че е убил Джофри. Натисна спусъка и пушката разтърси рамото му. Коранът се олюля и впери в Тис зловещия си поглед. Адам забеляза как ножът, който държеше, падна върху скалата и остави кървава следа. Коранът се сгърчи и полетя надолу.

Нов шум накара детето да се обърне рязко назад. Стринджър беше хванал Тис и натискаше главата му в земята. Когато успя да се повдигне, той получи силен удар в лицето. Струйка кръв бликна от устата му. Адам застана между двамата мъже, обгръщайки Тис с малките си ръчици.

— Знаете ли каква съдба очаква хора като вас, Ботма? — попита Стринджър. Стори му се, че усеща в устата си вкуса от кръвта на тези

невинни. — Видяхте какво стана! — процеди яростно Стринджър безпомощен пред тази безсмислена сеч, която не можа да спре. — Защо?

— Защо ли? — извика Тис, усещайки как Адам се притиска В него. — Вие им откраднахте земите. Земята на баща му — той посочи малкото телце, вкопчено в краката му.

Стринджър погледна към детето, което стоеше като щит пред Тис, но не виждаше друго, освен кръвта на чернокожите, която се стичаше до краката му. Отчаяното бягство на уплашените нещастници, трупът на Джофри и ужасът в неговия поглед се изправяха пред очите му. Усещаше погледите на всички отправени към него. И на живи, и на умрели. Съзираше ги през очите на детето, което закриляше Тис.

— Не можеше ли другояче? — прошепна той.

Недалече от безжизнените тела на Джофри и Чарлз труповете на Джанти, корана и другите чернокожи образуваха кървяща купчина.

Стринджър се опита да откъсне погледа си от мъртвите.

— Трябваше ли да направите това, за да си отмъстите? — той посочи тялото на Чарлз Марздън, чиято червена униформа беше въпреки всичко безупречно чиста. — Ще измиете ли някога ръцете си от кръвта на толкова невинни? А детето ще може ли да забрави всичко това?

Тис се облегна на едно дърво. Още чуваше виковете на жените и децата и виждаше пръснатата глава на Джанти. А над това изпъкваше Чарлз Марздън и ужасната ирония на всичко, което се беше случило.

— Погрижете се за детето... — гласът на Стринджър го откъсна от мислите му. — Ще ви пощадя, защото чрез това дете страшният кошмар ще ви преследва докрай.

Тис усети, че въжето, което стягаше китките му, се разхлабва, разрязано от ножа на Стринджър.

— Всички сме обречени да живеем с този спомен — добави той. После обърна гръб на Тис, за да даде разпорежданията си на хората, които копаеха гробове. — Може би поне ще ни послужи за урок.

Жак не обръщаше внимание на непрестанното бърборене на Кетрин. Беше изцяло погълнат от течността, която изтичаше от медната тръбичка в един леген.

— Това ракия ли е? — попита Кетрин. — Какво е това?

— Чист спирт за ракия.

Той беше горд, че можеше да произвежда качествена ракия, а възторгът на Кетрин го въодушевяваше още повече. Но вниманието и възхищението на малкото момиче го учудваха. Тя го следваше навсякъде. Щом се обърнеше, веднага срещаше усмихнатите ѝ очи.

— Баща ми каза, че вие сте спасили Добра Надежда. Той каза също, че без вас имението е щяло да загине.

— Така ли? А казал ли ви е, че без неговата препоръка нямаше да направя нищо? И че малките момичета не трябва да стоят в избата...

— Аз не съм малка — отвърна Кетрин и се изчерви. Как не може да разбере какво изпитва тя? За нея няма нищо по-важно от това да е близо до него. Би искала вече да е жена, защото го беше виждала с жени. — Почти на дванадесет години съм! — каза гордо тя, като погледна отразяващия се в стъклената тръбичка образ на мъжа, който вълнуваше детското ѝ сърце.

— Убиец! — В издутия меден съд Кетрин видя да се появява деформирания силует на Клара. — Долен убиец! — Тя блъсна момичето и се нахвърли върху Жак.

Кетрин се отдръпна и си запуши ушите, за да не чува крясъците на Клара, които ѝ напомняха за зачестилите скандали между родителите ѝ. Но това, което ставаше сега, беше съвсем различно. Когато видя как Клара раздира с нокти лицето на сина си, тя се обърна настрана, но истеричният вик я настигна:

— Ти си държал ножа, който е прерязал гърлото на сина ми! Ти си го пронизал с копие!

Трагедията на това убийство, извършено в една пустинна равнина, се стовари като камшик върху Жак и разби невинната радост, която бе изпитал с Кетрин. Когато малкото момиче отвори очи, дъхът ѝ секна, щом видя как изглежда мъжът, когото тя обожаваше.

Като стигна до вратата Клара се обърна. Лицето ѝ беше изкривено от презрение и горчивина. Светлината, която проникваше през отворената врата, очертаваше силуета на вцепененото ѝ тяло и спускаше над лицето ѝ ужасяваща сянка.

— Добре, че поне баща ти умря заедно със сина ми и ти ще носиш неговата титла с целия му позор!

Когато вратата се затвори зад Клара, Кетрин свали ръцете си от очите и погледна Жак. Той стоеше неподвижно. Кръв се стичаше по страните му, а погледът му беше втренчен във вратата.

Тя се впусна към него, но се спря и се отдръпна, като го видя да се свлича на колене. Той се олюля и изхълца от болка. Кетрин не знаеше как да го утеши. Как би искала да го прегърне, да изтрие кръвта от лицето му и да каже, че това не е вярно... Вместо това тя сложи плахо ръката на рамото му. Знаеше, че всяка дума би била безсилна.

Мръсната ръка на малкия просяк дърпаше Сюзан за полата. Тя вървеше по улицата и не чуваше виковете на детето. Новината за смъртта на Чарлз и Джофри беше затворила сърцето ѝ за хорската скръб и убила всякаква надежда.

— Гладен съм, госпожице. Жаден съм.

— Махай се! — Сюзан отблъсна детето, което се бе вкопчило в полата ѝ. — Нямам какво да ти дам. — Тя срещна умолителния му поглед, но отказа да погледне нищетата в очите на малкия просяк и продължи напред с пълната си кошница плодове и зеленчуци.

— Гладен съм, искам да ям.

— Казах ти да се махаш. Остави ме на мира! — извика тя с отвращение, съзирайки отворените рани по тъмната му ръка.

— Гладен съм, госпожице — умоляваше я то.

Сюзан забърза, но гласът я преследваше. Един домат падна от кошницата и се размаза на земята. Затича се по стълбите, които водеха до дома на госпожица Търстън, и нервно пъхна ключа в ключалката, но не можа да отвори. Гласът отново я настигна.

— Гладен съм.

Малката черна ръчица се протегна към нея. Сюзан успя да отключи и вратата се разтвори под тежестта на тялото ѝ. Момченцето се опита да влезе след нея, но виковете на тази обезумяла бяла жена го отблъснаха назад, изхвърляйки заедно с него всичко африканско, което отново бе нахълтало в живота ѝ.

— Махай се оттук! — извика тя. С трясък затвори вратата и се облегна на нея. Сълзи от гняв и срам се стичаха по страните ѝ. Молещото лице на детето се появи пред очите ѝ, когато чу да се чука

зад нея. — Върви си! — Изведнъж тя рязко се обърна и яростно започна да удря по вратата. Неизпитван досега страх разпали гнева ѝ. Страх, който я обземаше при вида на всяко чернокожо дете.

Когато тръгна към салона, гласът я преследваше. Тя блъсна вратата на стаята и най-после си отдъхна, но вдигна очи, защото ѝ се стори, че чува гласа на преподобния Филип: „Този, който вземе едно от тези деца...“

— Не! — извика Сюзан и отправи очи към Библията на госпожица Търстън. Тя стоеше на обичайното си място — на малката масичка под прозореца. Като я гледаше сега, Сюзан сякаш чуваше гласа на преподобния Филип да извира от страниците ѝ. Приблужи се до святата книга, сграбчи я и я запрати към стената. — Махнете вашия Господ от мене! Махнете го! — а очите ѝ се спряха върху изкушаващата и предизвикателна книга.

Изведнъж я обхвана страх. Тя неуверено се приближи и се наведе, като че ли искаше да вземе книгата. Вдигна я от земята, за да я затвори, но думите, отпечатани върху страницата ѝ се набиха в очите:

„Защото гладен бях и Вие ми дадохте храна, жаден бях и Вие ми дадохте да пия...“

Библията сякаш опари пръстите ѝ. Сюзан я пусна на земята и усети, че гръбнакът ѝ се огъва, а тялото ѝ се превива на две. Сълзи се стекоха от очите ѝ и болката, която таеше от толкова време, изведнъж се изля, като че ли сърцето ѝ се разби. Думите, написани в Библията, отново отекнаха В съзнанието ѝ и я разтърсиха като парцалена кукла.

„Защото гладен бях и вие ми дадохте храна...“

— Лъжец! — извика Сюзан и полетя напред. Една тресчица от паркета се заби в ръката ѝ, но гневът я направи безчувствена. Сграбчи Библията и я дръпна към себе си. Думите, които съзря върху една от страниците, гръмнаха в ушите ѝ:

„Този, който даде дори и чаша вода на едно от тези малки...“

Тя затвори очи и парещите сълзи удавиха думите.

„Аз скитник бях и вие ме подслонихте, гол бях и вие...“

Усети, че, голяма тежест се стоварва на раменете ѝ.

— Оставете ме! — прошепна тя и вдигна глава. — Оставете ме на мира! — Обърна се отчаяна назад с чувството, че не е сама. Хвана Библията и се разтрепери. Имаше усещането, че попада в клопка тласкана от свръхестествена сила.

— Чети! — сякаш някой ѝ шепнеше.

Стаята ѝ се стори изпълнена със сияеща светлина. Всичко вътре блестеше, а лъчите трепкаха около нея. Почувства, че потъва в бездна, но някой я поддържа и ѝ вдъхва сили.

„Не бойте се от телесната смърт, пазете се от този, който може да изгори душата ви в ада.“

Сюзан се влачеше на пода преследвана от библейските думи:

„Този, който остане в тайната на Всевишния, намира покой под сянката на Всемогъщия.“

Опита се да стане, но не успя.

— Чети! — някой отново ѝ прошепна.

„Виж, аз взех от ръката ти горчивата чаша, потира и моя гняв и ти няма да пиеш вече от него.“

Сюзан прочете думите на Исая, изречени сякаш само за нея:

„Аз скрих своя лик от тебе и от обич се смилих — казва Бог, твоят изкупител.“

Тя вече не трепереше, а душата ѝ жадно попи тези думи. Намираше се под закрилата на Всемогъщия и душата ѝ се възвисяваше.

„Защото ще поемете към радостта и ще намерите покой.“

Тя усети този непознат досега покой, който проникваше все по-дълбоко в цялото ѝ същество.

„Не се страхувай, защото те изкупих и те призовах по име. Ти си мой.“

Сълзите непрестанно се лееха, но Сюзан бе чула Божия глас. Той се беше обърнал към нея. В момент на съкрушаващо отчаяние бе открила дълбините на Божията обич. Вътрешната сила на Светия Дух я бе изпълнила с прелестното благоухание на неговия син, Исус Христос.

Тис държеше сина на Джанти в скута си. Наведе се над него, за да го предпази от жаркото обедно слънце. Мечтата му да открие Сюзан беше угаснала в кръвопролитие. Сега трябваше да намери някой, на когото да повери детето. Колкото до собствения му живот, той нямаше вече смисъл.

Виждаше в далечината планинските очертания, които величествено се издигаха над мъглата. Къщата на детството му се

намираше зад тези планини. И Сюзан беше там, но не изпита никаква радост.

Чувстваше се крайно изтощен и годините тежаха на раменете му. Лекият допир на детската главица му напомняше, че е още жив.

— Стигнахме ли? — гласът на Адам го накара да сведе очи. Малкото сънено личице го гледаше доверчиво.

— Не още.

Тис притвори клепачи. Ритмичните движения на коня го полюшваха, но това не го успокояваше. Виждаше отново пушката на Чарлз Марздън, погребана заедно с него. И сина му, Джофри... Потъвайки с поглед в открития гроб на своите спомени, той видя майка си и баща си. Гробът се разширяваше все повече, докато безброй чернокожи тела паднаха в него и потънаха в африканската земя.

Струваше му се, че земята се движи и че камъни и треби изникват под конските копита. За първи път разбра страха на Сюзан от тази земя. Почувства, че една голяма част от него, тази, която принадлежеше на Сюзан бе погълната заедно с кръвта на безбройните невинни.

— Какво виждам! — Възкликна Емили.

Едно малко негърче, гонено от други тъмнокожи деца, тичаше и надаваше радостни викове. Удобното кресло, на което госпожица Търстън гордо седеше, беше превърнато от децата в играчка.

— Предполагам, че не възразяваш, нали, Емили? — попита Сюзан, свали малките от креслото и ги поведе към вратата. — В края на краищата, госпожица Търстън винаги е искала къщата ѝ да стане училище. — После се обърна към децата: — А сега излезте навън и чакайте, докато вечерята стане готова.

— Училище ли? — повтори Емили учудена. — Госпожица Търстън беше много възрастна, но явно и ти си остаряла, Сюзан. — Емили погледна сестра си, която се връщаше в салона. Лицето ѝ бе пооживено от всякога. Очите ѝ бяха озарени от радост. Вече не изглеждаше възрастна. Напротив, сякаш бе станала по-млада.

— Емили, обещах ти да се заема с къщата. Ще я нарека „Училище госпожица Търстън“ — каза Сюзан, коленичи пред инвалидната количка на сестра си и хвана ръцете ѝ. — Обещавам ти,

че няма да шокирам съседите. Скоро тези деца ще получат възпитание като нашето. Дори, надявам се, по-добро.

— Откъде ще намериш пари? — Емили съзря в лицето на Сюзан необикновена сила.

— Пари лесно могат да се намерят. — Сюзан се обърна към откренатата врата. — Какво има, Йоханес?

— Ние сме навън — каза Йоханес Вилие и се усмихна. — Ние сме навън и чакаме.

— Какво чакат? — попита Емили. — Манна небесна ли?

— Може би. Или топла супа, която скоро трябва да пристигне — отговори Сюзан и се отправи към вратата. — Това са деца от улицата. Някои от тях никога не са имали дом, други са избягали от къщи. Знам, че не би искала да ги изхвърля навън.

Тис слезе от коня в края на улицата и продължи да върви пеша като държеше Адам за ръката. Беше чул, че на тази улица живее една жена, която приютява изоставени деца. Синът на Джанти се дърпаше, за да избяга от неизвестността, към която го водеше Тис.

— Не можеш да останеш с мене, Адам. Трябва добре да се грижат за тебе, трябва да учиш. — Тис знаеше, че Джери няма да приеме чернокожо дете. Той вече не смяташе тяхната земя за „свое“ огнище.

— Не — отвърна момченцето и отказа да продължи.

Къщите, наредени в прави редици, плашеха детето. Белите им стени сякаш се накланяха към него, а блестящите стъкла на прозорците като че ли бяха очи.

— Не, ще остана с вас.

Тис се наведе над него, хвана го за раменете и го накара да го погледне в очите. Момченцето трепереше.

— Няма къде да отидем, Адам.

— Останете с мене — молеше детето.

— Не. — Тис го притисна до себе си. — Няма място за мене. Ето къде ще живееш — той му показа къщата. — Хайде, иди!

Детето направи няколко несигурни стъпки, после се обърна към Тис, който подхвърли:

— Не те искам.

Тези думи удариха Адам като камшик. Тис бързо се качи на коня и заслиза по улицата. Детето се изплаши. Искаше да избяга, после се спря. Започна да се върти с вдигнати нагоре очи. Белите къщи, които се издигаха до небето, сякаш го зазиждаха в края на тази улица. Безкрайното синьо небе беше изчезнало, а вместо него се виждаха странните форми на заострените покриви. По паважа тъмнееха продълговати черни сенки... Когато шумът от копитата затихна, Адам целят се разтрепери и се обърна да избяга от ужасяващата тишина.

— Какво има? — в момента, в който чу тези думи, момченцето усети някой да го докосва по ръката. То отвори широко уплашените си очи.

Сюзан се усмихна и го пусна.

— Успокой се, не искам да ти сторя зло. Ако си гладен, ще ти дам да ядеш. — Тя знаеше как да утеши тези гонени отвсякъде деца. — Кой те доведе тук? Как се каваш?

— Аз съм син на Джанти — отговори малкото дете, вече успокоено от топлия ѝ поглед.

Тис чакаше в края на улицата. Знаеше, че не може да постъпи другояче, но сърцето му се свиваше от болка. Искаше да остави детето само след като се увери, че е прието от жената, за която беше чул да се говори. Тази странна жена, която хората смятаха за нереална.

Той спря близо до къщата, страхувайки се да погледне натам, да не би да намери момченцето разплакано на улицата.

Една жена се бе навела над Адам, говореше му нещо, а той я гледаше в очите. Тис тръгна към тях. Жената се изправи и поведе детето за ръка. Тогава той се затича...

— Сюзан! — извика Тис.

Тя се обърна и погледна назад. Без да ѝ трепне лицето тръгна към него. После усмивката грейна на устните ѝ и тя цялата засия. Спря се на няколко крачки пред Тис и безмълвно го погледна. От очите ѝ искреше нежност.

— Ти си...

Синът на Джанти объркано гледаше мъжа, когото считаше за свой баща да се приближава към тази жена. Какво става? Защо Тис протягаше ръцете си напред? — питаше се момчето.

Сюзан усети познатия допир на страните му, почувства дъха му и затвори очи, докато той я притегляше към себе си.

— Сюзан! — прошепна Тис.

Телата им се сляха, сякаш никога не бяха се разделяли, а изгубените години се стопиха.

— Бяха ми казали, че има място за детето — каза той без да я пуска. Усещаше я как трепери, а сълзите ѝ мокреха страната му.

— Имам едно — отвърна тя и се притисна още по-силно до него.

Като завърза на кръста си една голяма кърпа. Сюзан се дръпна назад и погледна Адам и Тис, седнали в горещата вана.

— Не знам кой от двамата ви е по-черен. — Тя хвана една голяма четка, размаха я и попита: — От кого да започвам?

Момченцето я гледаше уплашено и още повече се сви в ъгъла, но очите му заблестяха от възбуда, когато погледна към Тис. Четката беше насочена към него.

— Ох! — извика той, когато Сюзан започна да му търка гърба.

Със свити между колената си ръце Адам гледаше към ваната с поглед, в който смехът се бореше с безпокойството. С едната си ръка Сюзан държеше Тис за рамото, а с другата го търкаше с голяма твърда четка.

— Не мисля, че някога в живота си съм виждала по-мръсен мъж от тебе. Когато си продавал всичката тази вода на сестра ми Прюданс, не можа ли поне малко да се възползваш от нея? — Докато триеше Тис, тя поглеждаше към Адам, който с тревога ги наблюдаваше, защото знаеше, че редът му приближава.

— Скоро и при теб ще дойде! — каза Сюзан и размаха четката към него. Капки сапунена вода напръскаха лицето му. — Надявам се, че под мръсотията си наистина черен.

— Вижте! — Адам се приближи до ваната и протегна ръката си към Тис. Сапунени мехурчета се появиха на кожата му и изчезнаха. Детето ги гледаше учудено.

— Това е сапун — обясни Тис.

Косите на Сюзан падаха върху раменете ѝ.

— Станали са по-тъмни — забеляза той. Спомни си за блестящите ѝ златисти коси, когато беше млада. Нави един кичур

около пръста си.

— А твоите са посивели. Отива ти, само дето са мръсни, както всичко останало по тебе — каза тя и потопа ръка във водата.

— А моите? — попита детето, като показва дребните си черни къдрици. То се наведе над ваната, пъкна глава под течащата вода и след като я извади, се усмихна широко, излагайки на показ вълшебните си коси.

Сюзан се засмя, а очите на Адам шареха от нея към Тис. Развълнуван от неизказаната обич, която се излъчваше от тях, детето се стремеше да я сподели.

— Това са крака — обясни Сюзан.

Адам хвана крака на Тис, който се плъзна и падна отново във ваната.

— Не толкова високо, малко човече. Ние не сме млади и гъвкави като тебе.

— Но не и чак толкова стари — добави Тис на африкаанс и цамбурна във ваната.

— Може да не сме стари, но къщата ще се наводни.

Чувствайки се изолиран от този неразбираем език, детето ги гледаше озадачено.

— Обичам те! — прошепна Сюзан. Като си спомни за Питър, очите ѝ се премрежиха. — Синът ни ти е одрал кожата.

— Това е крак — каза малкото дете, за да се включи в разговора.

Усмихна се на Сюзан и извади другия крак на Тис, който отново се плъзна и потопа във ваната.

Сюзан отвори вратата на стаята и се отправи към малкото легло, до което седеше Тис. Страните ѝ бяха порозовели от топлата баня, а косите ѝ — увити в бяла кърпа. Като чу шума на вратата, Тис се обърна и сложи пръст до устните си, но задържа погледа си върху очертанятията на тялото ѝ, който изпъкваша под копринената рокля.

— Спи ли? — попита тихо тя.

Тис кимна и погледна детето, което отвори едното си око.

— Къде е луната? — попита то и погледна тавана, който сякаш можеше да се стовари върху него.

— Спи! — каза Тис и го погали по страната, а Адам инстинктивно се сгуши и затвори очи.

Усещаше я как се приближава. Нежната ѝ ръка погали врата му. Като дръпна едната си ръка назад, той я прегърна през бедрата. Тя погледна широките му, приведени над детето рамене и плъзна ръката си надолу по гърба му. Той отметна главата си назад, а тя се наведе над него.

— Къде са звездите? — попита детското гласче.

Нежно прегърнати, Сюзан и Тис лежаха един до друг, а от леглото на детето се чуваше леко похъркване. Тя погали гърдите му и го погледна, а щом очите им се срещнаха, разбра, че никога не са преставали да се гледат. Той леко дръпна кърпата, която обвиваше главата ѝ, докато мокрите ѝ коси паднаха върху лицето му.

— Къде беше? — попита Сюзан.

— Знаеш ли как си мечтаех за тебе? Мислех си, че мечтата ми е разбита, както и всичко останало...

— Ти ми го каза вече. — Тя се облегна на единия си лакът и го погледна. В очите му откри стария повик, но отвъд него ясно прозираха годините на изгубена надежда. — Ще заминем за твоята ферма — каза Сюзан неочаквано. Тя се наведе към него и устните им се срещнаха. — Ще живеем с Джери, както си мислехме преди. И Адам ще дойде с нас.

— А училището ти? Какво ще стане с твоите ученици?

— Ще намеря някой да ме замести. — Тя погледна към заспалото дете и отново докосна с устни Тис.

— Сюзан! — прошепна той.

Те сякаш отново се намираха в своята малка колиба в мисията. А всичко, което се беше случило междуременно, нямаше вече значение. Тис я прегърна и тя усети, че потръпва от желание. Позна отново онзи трепет на очакване, който смяташе, че никога вече няма да изживее. Нищо не беше се променило. Само заплахата, която непрестанно тегнеше над тях я нямаше вече...

29.

Облегната на стената на къщата, Кетрин наблюдаваше дядо си, който се поклащаше напред–назад в люлеещия се стол. Тя се питаше дали той знае причината за лошите отношения между родителите ѝ. Господин Уестбъри вдигна глава, когато чу Сара да вика:

— Моля те, Джон, не отивай!

— Защо трябва да споделям опасенията ти?

— Обичам те! Страхувам се за тебе!

Кетрин, която чуваше всичко, затвори очи. После се дръпна от стената и избяга към конюшната.

Влезе вътре и затвори вратата. Пое си въздух и се остави топлият мирис на прясно окосено сено да я успокои. Младата кобила я поздрави с леко изцвилване и момичето протегна ръката си под ноздрите ѝ. Хладен дъх изпълни дланите на Кетрин, която допря глава до конската грива.

— Шазан... — шепнеше тя, а кобилата докосваше с ноздри косите ѝ, сякаш искаше да я утеши.

— Можеш ли да ми кажеш защо не бива да ходя на този митинг? — попита гневно Джон. — Защо се опитваш да ме спреш всеки път, когато трябва да говоря пред хората? Каж ми от какво се страхуваш?

— От всичките тези лъжи. Целият ти живот е лъжа, думите ти — също. — Сара едва успяваше да задуши риданията си.

— Боря се за справедливост. Къде е лъжата тук? — отвърна Джон, уязвен от истината, която жена му току–що му поднесе. — Лъжата няма ли да накара моите хора да ми обърнат гръб?

— Че какво знаеш ти за тези хора, щом си бял? Знаеш ли при какви условия живеят негрите, след като се възползваш от привилегиите на белокожите? — Сълзи изпълниха очите ѝ, но тя продължи: — Питал ли си се някога какво би станало, ако ти свалят бялата маска? Мислиш ли тогава, че либералите, които те подкрепят сега, ще останат до тебе?

Чувствата на Сара разчупиха обръча, който стягаше истината за раждането на сина им.

— Нашият син сега плаща за това.

Джон се олюля, сякаш изведнъж пред него бе зейнала пропаст.

— Нашият син ли? — Отдавна в главата му напиреха въпроси, които не смееше дори да си зададе.

Защо жена му бе толкова настоявала да роди в Кейптаун? Защо господин Робъртсън изглеждаше смутен, когато му съобщи, че детето се е родило мъртво? Защо той и жена му изведнъж заминаха за Англия? И най-вече — защо раната, която тази драма беше причинила на Сара, не зарастваше с годините?

— Кажете ми какво се е случило? — попита нежно Джон и прегърна жена си през раменете.

— Детето не се роди мъртво... — Тя търсеше в погледа му смелост, за да продължи. — То беше здраво, но чернокожо. Изоставих го заради тебе.

— И ти си направила това?

— Нима не разбираш? — защитаваше се Сара, съкрушена от болката, която я разкъсваше от толкова години. — Изоставих го, за да те предпазя.

— Къде е той?

— Не зная.

— Трябва да узная къде е — извика той и я разтърси. — Къде е?

— Приюти го в един манастир. Но не знам нищо повече.

— Къде? По дяволите, кажи къде?

— Не знам — тя се отскубна от ръцете му и отстъпи назад, не можейки да понесе цената на своята жертва. — Избягал е от приюта за сираци и е изчезнал. Той е един от тези непознати, за които ти се бориш. Нашият син е жертва на бялата ти политика!

Младите лозички, които Жак беше поръчал от Франция, се развиваха добре. Той стана експерт в областта на дестилирането, но не се гордееше с това. Една част от него сякаш беше погребана заедно с баща му и брат му. Той криеше дълбоко в себе си най-съкровения си мисли, като че ли се боеше да не се счупи крехката черупка, с която се бе оградил.

— Коя е тази? Сигурно вас чака — каза Кетрин, гледайки млада негърка, облегната на едно дърво.

— Не — отвърна Жак и приближи коня си до този на Кетрин.

— Вие не сте като другите — отбеляза момичето.

— Остарял съм. — За първи път той долавяше тъга в погледа на Кетрин. Обърна се към къщата и видя една кола да се отдалечава по пътя.

— Това майка ви ли е? — попита тя, като проследи с очи колата.

Жак кимна.

— Къде отива?

— Нямам представа. Пък и това не ме интересува.

В младата девойка, която бе станала част от него самия, Жак откри достойнството и сърдечността на Ева.

— На колко сте години? — попита той.

— Почти на четиринадесет.

Жак не усети в гласа ѝ радостта, с която му беше казала годините си.

— Хубаво ли е това, което прави баща ми? — попита тя неочаквано. — Намирате ли, че е добре?

— Но да — отговори Жак и я погледна с любопитство. — Защо питате?

— Ако е хубаво, то защо тогава майка ми се плаши?

— Страхът е неразделна част от нашия живот — отвърна той и сви рамене. Жак знаеше, че тя очаква нещо друго, но въпросите ѝ винаги го смущаваха.

— Кажете ми защо. Важно е.

— Какво става, Кетрин? Неприятности ли имате?

— Веднъж майка ми каза, че животът на баща ми е в ръцете ви.

Жак сведе очи, чувствайки върху себе си изпитателния поглед на момичето.

— Вярно ли е това?

Той се обърна към Кетрин и видя, че младата жена, която беше започнал да вижда в нея, беше изчезнала, а на нейно място си оставаше детето, очакващо своя отговор.

— Имате ли ми доверие? Е, добре, слушайте: знаете ли какво означава самоуважение?

— Мисля, че да.

— Какво е?

— Това, за което се бори баща ми.

— Не само цветнокожите имат нужда от него. Аз го получих благодарение на баща ви, а той нямаше никаква причина да ми прави тази услуга.

— Може би разчитате на него, както и на мене?

— Може би. — Жак долови в очите ѝ блясък. — Чакайте! — извика той, като я видя да поема в галоп.

Кетрин се обърна и вятърът разроши червеникавите ѝ коси.

— Ще идете ли тази вечер на митинга? Татко каза, че било много важно.

— Разбира се.

— И аз също — извика тя и подкара коня си към фермата Уестбъри.

Когато конят и Кетрин се изгубваха зад хоризонта, Жак почувства, че не може да откъсне очите си от тях. Искаше му се да ги последва. Испита срам от желанието си да бъде до нея. Та тя беше още дете, можеше да му бъде и дъщеря.

Обърна се към жената, която все още го чакаше. Тя се дръпна от дървото и тръгна към него, но Жак пришпори коня си и се отправи към избата.

Кетрин яздеше волно, с развети коси. Дръпна силно юздите, надявайки се така да отпрати мислите си назад, но Жак не я напускаше. Искаше ѝ се да го докосне, да склони глава на гърдите му. Когато усещаше дъха му близо до себе си, тя си представяше как той я прегръща.

Скочи на земята и изтича до едно дърво. Покатери се до най-високите клони и оттам погледна към Добра Надежда. Видя как Жак влиза в избата. Той потъна в това хладно и мрачно място, което толкова обичаше. Дори когато го нямаше там, тя често ходеше и усещаше присъствието му.

Докосна с ръка малките си наболи гърди, разцъфнали под тесния ѝ корсаж. Не смееше да каже на майка си, че дрехите ѝ отесняват. Страхуваше се да не би промените в тялото ѝ да доведат до промени в живота ѝ. Може би тогава нямаше да може да тича на свобода и да вижда Жак. Разкопча корсажа си. Гърдите и нежната ѝ копринена кожа за първи път бяха докоснати от слънчевите лъчи и погалени от вятъра.

Не знаеше защо, но си представи устните на Жак, долепени до тях. Нещо сякаш потръпна между бедрата ѝ. Усети топлина, а устата ѝ пресъхна. Шазан вдигна към нея големите си черни очи, след което продължи да пасе.

Плъзна ръка между бедрата си... и изведнъж забеляза, че плаче. Затвори очи и се облегна на твърдата кора на дървото, трепереща и засрамена от пробудената си женственост. Погледна в далечината към избата. Това, което почувства, ѝ подсказа, че се превръща в жена.

Жак погледна към черното момиче, което го чакаше до вратата, но му обърна гръб. Насочи мислите си към работата, надявайки се, че тя ще му помогне да прогони чувствата си към Кетрин, които неочаквано го бяха завладели. Струваше му се, че се изправя с лице към тази черна част от своето същество, която майка му непрекъснато виждаше в него.

Като че ли за миг нежността към Кетрин се бе превърнала в силно желание. Но той нямаше да се остави. Беше невъзможно да приеме това. Единственият човек, оказал му доверие бе Джон Уестбъри и нищо не трябваше да разбие това доверие. Кетрин е дете, повтаряше си той непрекъснато.

Погледна изкривения си образ в издутия меден съд, който се нагриваше на огъня, и си каза, че колкото и време да му отнеме това, тази вечер ще направи най-хубавата ракия в живота си. Беше забравил за обещанието си да отиде на митинга.

Емили погледна единствения прибор, сервиран на голямата маса в трапезарията, и се обърна към Розита, която влизаше с димящия супник в ръце.

— Любимата ви леща! — обяви радостно тя.

Докато Розита с гордост поставяше супника в средата на масата, Емили погледна празния стол на Клара.

— Ще ви сипя — прислужницата отвори капака и дръпна главата си пред облака пара, който излезе от супника. — Топла е, както я обичате.

— Защо ще вечерям сама?

— Господарят Жак е на митинг и каза, че няма време да вечеря. Той много работи — отбеляза с укор Розита.

— А Клара? — попита Емили, загледана тревожно в празното място. — Къде е сестра ми?

— Лейди Марздън излезе. Затова приготвих супа.

— Къде? Не мислех, че Клара ще излиза тази вечер.

— Тя замина.

— Но къде? — настояваше Емили и тръгна с количката си към прислужницата.

— Не знам — Розита изненадано отстъпи назад, за да даде път на Емили да излезе. — Супата ви ще изстине...

Емили се спря пред розовото нощно шкафче на сестра си и погледна чекмеджето. Отвори го и видя, че е пълно с документи. Непотребни разписки и хартийки, трупани от години, бяха натъпкани вътре. Спомни си, че за пръв път след смъртта на Джофри проверява дали документът е там. Разтършува се из книжата и с ужас забеляза, че го няма.

— О! Какво правите, госпожице Емили? — извика Розита и се наведе да събира пръснатите хартии. Не беше видяла разтревоженото лице на Емили и се ядосваше само за безпорядъка.

— Къде е Жак? Замина ли на митинга? — Емили хвана ръцете на Розита, за да задържи вниманието ѝ. Като не получи отговор, тя тласна количката си към вратата.

— Какво има? — едва сега прислужницата усети напрежението ѝ. Тя настигна господарката си, поклащайки дебелите си телеса. — Останете тук, ще ида да видя — извика Розита и излезе навън. — Ето го! — възкликна тя успокоена като видя Жак да влиза през входната врата.

— Майка ти излезе ли? — попита Емили.

— Закъснявам — отвърна Жак, без да се спира. — Извинете ме, лельо. Обещах да отида на митинга с Джон Уестбъри.

— Жак! — извика Емили. Той се спря на място, като чу пронизителния вик на леля си. Тя гледаше като преследвано животно.

— Какво има? — попита Жак и се наведе към нея. За първи път той съзираше бедната ѝ недъгава безпомощност.

Емили го погледна. С едната си ръка докосна неговата, а с другата помилва страната му.

— Иди, Жак, иди!

Вятърът развяваше множеството пъстри знаменца, които украсяваха островърхия покрив на празничната зала в селото. Духов оркестър свиреше фалшиво, без видимо притеснение. Слаби чернокожи младежи наблюдаваха с празен поглед церемонията. Медните инструменти блестяха на залязващото слънце, а негрите, с тяхното вродено чувство за ритъм, не се развълнуваха от музиката на този оркестър.

Малко чернокожо момиче разглеждаше закачения на едно дърво портрет на Джон Уестбъри.

— Не мисля, че е възможно да се разединява така една нация — заяви той. — Ако ме изберете за депутат, аз ще защитавам целостта ѝ. — Гласът му се издигаше над оркестровата олелия. — Ако допуснем и най-малкото ограничение на правата на човека, както бе замислено в Парламента, това ще доведе до възбуждане на недоволство. — Джон говореше уверено и ясно, обхождаше с поглед публиката, сякаш се обръщаше към всеки поотделно.

Сара, която внимателно го слушаше, се обърна и забеляза Клара, седнала шест реда зад нея. Кетрин усети, че майка ѝ става нервна, и взе ръката ѝ, а когато погледна към празното място до себе си, си каза: „Той скоро ще дойде“. Въпреки разума си тя се молеше Жак да пристигне по-скоро, но се изчерви при спомена за собствения си срам. Усещаше странно вълнение и за да прикрие чувствата си, тя отправи поглед към баща си.

Кетрин погледна дискретно малката дървена врата и се изчерви при мисълта, че ще види Жак да я отваря. Майка ѝ я мушна с лакът. Лицето на баща ѝ беше волево и хубаво както винаги, но този път в него имаше нещо особено. В погледа му долови колебливост и си спомни за разправиите на родителите си.

„Ела, Жак, моля те!“ — казваше си тя, като виждаше как все по-неспокойна става майка ѝ. Кетрин забеляза, че е изпуснала част от речта на баща си и направи усилие да се концентрира.

— Така нареченият „цялостен вот“ представлява заплаха за народа. Но към кого е отправена тази заплаха? Към белите ли?

Слушателите наоколо започнаха да изразяват явното си недоволство. Кетрин погледна към майка си и опасенията ѝ се засилиха. Сара едва дишаше. Един човек до нея искаше да привлече вниманието на Джон.

— Не сте ли съгласен. Джеймс? Не мислите ли, че империализмът е коварен? — каза Джон с усмивка, след което се обърна към струпаната пред него тълпа: — Бихте ли допуснали унижението на чернокожите в нашата страна? Бихте ли приели да видите как се потъпква достойнството на негрите и метисите от една чужда империя? Ще можете ли да гледате спокойно как политиците се подиграват с достойнството на африканския народ? И с каква цел е това? Защо нашата политика води до унижение? Защото хората, които я провеждат, смятат, че е необходимо да се установи контрол върху новооткритите богатства в тази страна. Алчността води до потисничество. Ние се гордеем с нашата страна, а алчността е чужда на всякаква гордост. Тези, които са я изгубили, нека я потърсят в собствените си сърца! Ако там е невъзможно да я открият, нека идат при тези, които не са в тази зала! — каза тържествено Джон и посочи вратата.

Сара притвори очи. Тя знаеше кого сочи мъжът ѝ. Защо ли бе дошла Клара?

— Защо закъснява Жак? — прошепна тя на дъщеря си, но думите ѝ бяха заглушени от викове и шум.

— Тези хора са наши братя! Ние имаме еднаква кръв!

Клара извади документа от чантата си.

— Оспорвате ли това, което казвам? Не вярвате ли? — Джон се наведе над катедрата, която бяха взели от църквата и сложили в празничната зала. Господин Клоет, който бе предложил да я пренесат тук, вдигна рамене. Думите на Джон противоречаха на Божиите слова, които чуваше да се проповядват всяка неделя от тази катедра. — Но като ваш представител в правителството аз няма да се боря само за негрите. Ще защитавам и бурите, чиито земи бяха анексирани. Бурите, чийто език бе забранен от Парламента, Бурите и нашите сестри и братя метиси, всички нас!

Джон Уестбъри огледа залата и погледът му се спря на Клара, нервно размахваща някакъв лист. Злобата на тази жена, която се беше

заклел да не вижда повече, бе изписана на лицето ѝ. Въпреки това присъствието ѝ му даде нов тласък.

— Защото, приятели мои, нашите сестри и братя са навън — Джон посочи с обвинителен жест вратата. — Това изгубено дете, което няма къде да отиде, това дете без дом и родина всеки от нас го е срещал, но не му е дал нищо повече от един състрадателен поглед.

— Господин Уестбъри! — гласът на Клара прониза разгорещената атмосфера. Настана тишина. — Мога ли да ви задам един въпрос, господин Уестбъри?

Джон знаеше какъв ще е въпросът и затова едва се усмихна.

— Да, лейди Марздън.

Клара стана и всички погледи се насочиха към нея. С изключение на един. Но ако Сара остана закована на мястото си, то дъщеря ѝ отправи към Клара поглед, из пълен със страх.

— По каква причина изчаквахте да си осигурите място в Парламента и да се посветите на каузата на цветнокожите?

— Човешкото достойнство е достатъчна причина за това, лейди Марздън. То принадлежи на всеки от нас. Аз бих се почувствал поруган от една промяна в законите на нашата страна.

— Отхвърлям това, господин Уестбъри! Не го приемам, защото вашата позиция е продиктувана от лични съображения. — Клара здраво държеше документа. Тя напълно осъзнаваше пораженията, които щеше да нанесе неговото съдържание. Водена от желанието си за отмъщение, кръвта ѝ така бушуваше от омраза, че тя дори не чу отговора на Джон:

— Да. Имам лични причини за това. Причината е моята самоличност.

— Ето защо отхвърлям думите ви, господин Уестбъри! — извика Клара и вдигна високо документа. — Този документ доказва безспорно, че в жилите ви тече негърска кръв. Кръвта, която сте отrekli, за да постигнете целта си и да станете наш представител. — Тя подаде листа на човека пред нея и предизвикателно отметна назад глава. — Обвинявам ви в лъжа! Вие излъгахте тези, които искате да представяте! Този документ отхвърля всяка ваша дума.

Клара блъсна съседа си, за да си направи път към вратата. Джон видя как документът преминава от ръка в ръка. Когато човекът, който

седеше до него, се наведе да го вземе, той притвори очи. Но щом видя, че Клара излиза, изведнъж се почувства свободен.

Кетрин не разбираше какво става и погледна майка си. Сара трепереше. Тогава тя се обърна към баща си, но хората бяха наставали и тя не можеше да го види.

— Татко! — извика Кетрин, надигна се на пръсти, но той остана скрит зад хаоса от глави и вдигнати юмруци.

Джон стоеше неподвижен, със сведени към катедрата очи. Усещаше върху себе си ледения поглед на хората и ги чуваше как четат документа. Когато яростните викове на тълпата утихнаха, той вдигна глава. Блъскаха се, за да стигнат до изхода. Една жена се обърна и го погледна с цялото си презрение. Ето това беше отдръпването на цветнокожите хора. Едва сега разбра какво е искала да каже Сара.

Жак гледаше как тълпата излиза от празничната зала като стадо овце. Колата на майка му премина край него. Лентата около залата се скъса под напора на госпожа Клоет, която мъжът ѝ, погълнат от мисълта за осквернената катедра, побутваше непрекъснато напред. Триъгълните пъстроцветни знаменца паднаха на земята под учудения поглед на едно чернокожо момиче.

Жак спря пред вратата, когато оттам излизаха и последните слушатели на Джон Уестбъри. Той погледна към трибуната и го видя уловен за катедрата. Видя Сара и Кетрин, които седяха в средата на един ред, а около тях столовете бяха разхвърлени и съборени.

— Добър ден, Жак — каза Джон. — Закъсняхте.

— Съжалявам. Забравих за часа, пък и бях зает. — Щом забеляза Кетрин, която го гледаше, той се спря и отново усети чувството за вина.

— Часът ли? — Джон повдигна рамене, слезе по трите дървени стъпала и тръгна към Сара. — Мисля, че е време да се връщаме вкъщи. — Той ѝ подаде ръка през столовете.

Кетрин остана на мястото си загледана в родителите си, които се отправяха към вратата, уловени за ръце.

— Да подишаме малко чист въздух, Жак — каза Джон.

— Майка ви имаше добрината да говори вместо мене тази вечер. Тя намери думите, които търсех. — Той прегърна жена си, но преди да

излязат, се спря и каза: — Не я упреквайте, Жак. Може би отговорът се намира отвъд политиката.

Джон усети в погледа на Сара искрица светлина. Тя се усмихваше. За първи път откриваше у нея онази възвишеност на духа, която често забелязваше у дъщеря си.

— Истината никога не наранява — каза Сара.

Кетрин не изпускаше от очи Жак, но виждаше само гърба му. Когато той се обърна, тя наведе глава, тръгна бавно между столовете и седна до него.

— Той беше прав, нали? — попита тя.

— Да, беше прав, Кетрин. — Жак взе ръката ѝ и я погали, както би направил с едно дете.

Джон помогна на Сара да се качи в колата.

— Кетрин! — извика той. — Ще ида да я потърся.

Не беше направил и крачка, когато няколко души го заобиколиха.

— Какво желаете? — попита Джон учтиво и се усмихна. Знаеше какво ги води тук. Това бе онзи ужасен предразсъдък, с който се беше сблъскал преди много години.

— Верни ли са твърденията ѝ? — думите идваха от един слаб белокож човек.

— Да.

Преди още да изрече това Джон видя проблясването на стомана и усети, че нещо се врязва между ребрата му. Погледна с изненада слабото бяло лице пред себе си.

— Иди по дяволите, долен кафър! — тези думи го разкъсаха едновременно с ножа.

Впери ужасено очи надолу и видя една къса дървена дръжка да стърчи от жилетката му. Болеше го. Страшно го болеше. Хвана дръжката и усети ръката си мокра и лепкава. Краката му се огънаха. Виждаше Сара, наведена над него и се питаше защо ли не се усмихва.

Знаменцата леко се полюшваха. Един портрет беше закован на дървото. Той бавно се обърна и му се стори, че позна човека на него. Не беше Сара.

Жена му плачеше. Тя му говореше нещо, но той не я чуваше. Искеше да ѝ каже нещо, но не можеше да отвори устата си. Нещо се стичаше по лицето му и той не успяваше да го спре. „Кетрин! — каза

си Джон, гледайки дъщеря си, наведена над него. От устата ѝ излизаха нечути викове. — Не викай! Майка ти не обича да викаш...“

Търсеше с поглед Сара, но тя беше изчезнала. Всички си бяха заминали. Къде ли са? Защо е тъмно?

— Мъртъв е. — Това беше гласът на Жак Марздън.

„Кой е мъртъв?“ — питаше се Джон.

30.

В спалнята се чуваше равномерно дишане на Клара. Беше легнала на голямата пухена възглавница, а дългите ѝ посивели коси стигаха до чаршафа. Изведнъж силна светлина огря лицето ѝ. Една ръка се протегна към нея... Тя се събуди и видя Жак, който я пронизваше с яростен поглед.

— Какво правиш тук? Излез от стаята ми! — извика Клара и се дръпна назад, уплашена от протегнатата му ръка.

Но той я хвана, свали я от леглото и я повлече по пода.

— Не! — крещеше тя, докато синът ѝ я теглеше навън. Нощницата ѝ се разкъса на входната врата. Нощният хлад я скова и тя се опита да се спре, като заби пети в земята. — Помощ! — извика тя, освободила се за миг и успя да допълзи до вратата.

Но Жак я сграбчи за раменете и я повлече по студената земя. Скъсана от горе до долу, нощницата откри гърдите ѝ, някога толкова пищни и омайващи, а сега увиснали като празни торби. Опита се да събере разкъсаните краища и да се покрие.

— Не! Пусни ме! — извика тя, когато видя, че се приближават до бялата стена на робското жилище.

Жак я блъсна в една тъмна стая. Тя падна на земята и се удари в отсрещната стена. Като затворено животно се огледа и допълзя до слабата светлинка, която идваше от ниската врата. Мирисът на мухъл я задушаваше. Дочуваха се тревожни гласове. Сигурно идваха да ѝ помогнат. С мъка се изправи и започна да удря по вратата с все сила.

Емили потръпна. Виковете на Клара бяха стигнали до нея и тя се събуди. Снощи бе забелязала в очите на сестра си задоволство и усети, че нещо се е случило.

— Ще остане затворена там до края на живота си! — Думите на Жак отекнаха в стаята и сякаш раздвижиха пердето.

„Защо ли в гласа му има толкова тъга?“ — тревожеше се Емили. Искаше ѝ се да скочи и да изтича навън. Никога парализата не ѝ беше

тежала толкова. Наведе се от леглото си, опря се с ръце на пода и краката ѝ се свлякоха. Стигна пълзешком до прозореца.

— Жак! — извика тя. Видя Розита и Сънди, които се дръпнаха от племенника ѝ, като ударени от гръм. Светлината на лампите, които носеха, се отразяваше в пълните им с ужас очи. Жак се обърна с гръб към прозореца. Видя го как закова една голяма летва на вратата. Между ударите на чука се чуваха виковете на Клара.

— Жак, какво правиш? Какво става? — извика Емили и напразно удари с юмрук по рамката на прозореца.

Розита я забеляза, но не знаеше какво да предприеме.

— Ще ѝ се дава само вода и жито! — нареди Жак и се обърна към уплашените слуги. Никога досега не бяха виждали такава ярост в очите му. Изглежда, не чуваше непрестанните викове на Емили. — Няма да се вижда с никого, освен с мене. И ако някой се опита да ѝ помогне, ще го убия! Ясно ли е? По ръцете на майка ми още има следи от кръвта на Джон Уестбъри и тя ще остане затворена, докато нейната кръв не изцапа моите!

Когато чу за смъртта на Джон, на Емили ѝ беше вече невъзможно да се задържи до прозореца. Усети как сакатите ѝ крака се огъват на земята. Изведнъж спомените нахлуха в съзнанието ѝ. Виждаше пред себе си Жан-Жак. Той плачеше и държеше в скута си бебе с руса къдрава косица. Бебето беше мъртво. Успя да различи в мрака дневника си, който стоеше на обичайното си място. Спомни си думите, които беше написала, когато разбра за смъртта на Джофри и Чарлз Марздън. Тогава Клара бе изляла върху Жак цялата си злъч. Още чуваше молбите му, с които искаше да я вразуми. Той оплакваше загубата на брат си и баща си, в която Клара виждаше справедливо наказание.

— Джофри беше син на единствения мъж, когото съм обичала истински! — бе заявила Клара. — Мъжът, когото твоят баща ексекутира. Ето истината, която ти ми попречи да кажа на сина си. Ти го остави да умре. И то заради убицеца на баща му!

— Коя е истината? Истината е, че аз ви обичах, майко! Още когато бях дете... Тогава вие казахте, че „ме е целунал дяволът“. Не, вие сте получили тази „дяволска целувка“. Чувал съм хората да разказват каква сте били някога. От тях научих истината. Спомнете ли си Али, майко?

Емили не усети как Розита я пренесе в леглото. Гласът на Жак кълтеше в съзнанието ѝ:

— Сигурно си спомняте за Али. А неговият син помни едно момиче, което Али е проклетел. Това момиче се е опитало да убие Жан-Жак и майка му. Това сте вие! Вие сте вещицата, с която плашат децата!

Последните думи на Жак се завъртяха като вихър в главата на Емили и тя видя доброто лице на Розита наведено над нея.

— Добре ли сте, госпожице Емили?

— Какво се е случило, Розита?

— Младият господар Уестбъри е мъртъв. Всичко свърши...

Трепкащата светлинка на лампата огряваше бюрото на Емили, която пишеше нещо в дневника си. Макар да бяха изминали няколко дни, виковете на Клара и гневният глас на Жак не преставаха да я преследват.

„Намираме се сред непрогледен мрак. Клара е пропита с омраза, а любовта на Жак охладня и той се отвърна от майка си. Но защо хората често говорят за неща, които не разбират?“

Спомни си за приказките, които се говореха за Джон, за отвращението, което някои ще изпитват винаги към Сара. Питаше се защо тя е избрала да остане в Африка, вместо да се върне в Англия. Пред нея изплува образът на бащата на Полин, седнал до гроба на внука си. Това беше лицето на човек, който не разбира защо е още жив, след като тези, които е обичал, вече ги няма.

Спомни си благородната тъга на Кетрин, зад която виждаше Ева.

„Защо хората инстинктивно искат да разрушат всичко, което не разбират?“

Макар точката да се виждаше ясно, тя добави думичката „но“.

Докато колата вървеше по неравния път, Кетрин гледеше безформеното тяло на Емили, чиито мисли бяха някъде далече.

— Не смятам, че това е хубаво! — загриженият глас на Розита прекъсна мислите на Емили, която се наведе през прозореца и видя, че колата навлиза в малкото рибарско селце.

„Но“ — спомни си тя последната дума, написана в дневника.

— Ела, Кетрин! — извика Емили, без да обръща внимание на мърморенето на Розита. — Нали искаше да видиш прабаба си. — Докато кочияшът смъкваше от покрива на колата инвалидната ѝ количка, Емили гледаше момичето, чиито очи още бяха зачервени и подути.

— Баща ми я познаваше, нали? — попита Кетрин, спряла погледа си на една малка къщурка, пред която стоеше възрастна малайка, с гордо вдигната глава върху приведеното си тяло. — Тя ли е?

— Да.

Емили подаде ръка на Розита, която я повдигна и сложи в инвалидната количка, и се усмихна на Ева. Розита ритна едно мършаво куче, скачащо в краката ѝ и обърна гръб на тъмнокожите, които любопитно я гледаха.

— Не е добре детето да идва тук — измърмори тя.

— Ева! — като чу това име, Розита си спомни за стареца, когото беше изкъпала, и за предсмъртния му зов. Видя как ръката на Ева се протяга към момичето, изправено на стъпалото на колата.

— Добър ден! Казвам се Кетрин.

Кочияшът се обърна и с любопитство погледна към Ева, която не отделяше очите си от Кетрин. Въпреки че лицето ѝ беше набраздено от бръчки, черните ѝ очи излъчваха топлина.

— Знам. Съжалявам, детето ми — каза нежно Ева.

Кетрин сведе насълзените си очи. Емили ѝ протегна ръка. Момичето се поколеба за миг, после пое ръката и се втурна към разтворените обятия на Ева. Розита погледна настрани с отвращение.

„Но — написа в мислите си Емили, като видя Кетрин и Ева прегърнати — има и любов.“

— Ще ида при него — каза Емили и насочи инвалидната си количка към избата.

Странна музика долиташе оттам, а прегракналият глас на Жак, прибавен към нея, всяваше ужас у Розита.

— Какъв срам, госпожице Емили! — прислужницата погледна към мястото, където беше затворена Клара. Макар че оттам не се чуваше вече нищо, жалните викове на Клара я преследваха всяка нощ. — Майка му ще умре. Това е самият дявол! — Розита посочи вратата на избата.

— Не! — отвърна Емили. — Аз ще говоря с него.

— Какво има да му говорите? И мислите, че както се е напил, ще ви чуе!

— Иди си! — извика Емили.

Розита отстъпи изненадана. Тя видя как господарката ѝ придвижва сама количката си към вратата и влиза в избата. Всичко в това семейство, на което вярно беше служила през целия си живот, както и майка ѝ преди, идваше от дявола. Жак беше самият дявол, а госпожица Емили отиваше при него.

Като видя чернокожите музиканти да се обръщат към вратата Жак погледна в тази посока със замъгления си поглед. Изтегнат върху куп стари торби, размахвайки бутилка ракия, той прекъсна своята песен и широко се усмихна.

— Лельо Емили, искате ли да се присъедините към нашата веселба? — той се опита да стане, но веднага се стовари на земята, повличайки със себе си една млада негърка. След това погледна към оркестрантите, чиято музика беше затихнала. — Не съм ви казал да спирате! Продължавайте! Свирете Моцарт! Какво мислите, лельо Емили, Моцарт също е бил развратник, нали?

— Трябва да говоря с тебе, Жак. Би ли помолил тези хора да ни оставят сами?

— Защо? — попита той и притисна негърката още по-силно. — Те не ви пречат. Имали ли сте такива? — Жак разтвори роклята на момичето, за да покаже гърдите ѝ. — А майка ми?

— Така обиждаш момичето, Жак. Обиждаш и Джон Уестбъри.

— Но той е мъртъв! — отвърна Жак и се наведе напред, за да вижда леля си по-добре.

Ракията се разля от шишето и намокри ръкава му.

— А! Бутилката ми се е обърнала!

— Няма значение твоята бутилка, Жак Марздън! Ти петниш паметта на Джон. Изкарай веднага майка си от тази дупка или ще накарам слугите да го направят!

— Накарайте ги — каза тихо Жак, като се облегна на камарата торби и погледна Емили право в очите. — Направете това и аз ще ги убия, ако ви се подчинят!

— Но какво искаш да докажеш? — извика Емили, безпомощна пред този отчаян пияница. Цялото му лице изразяваше болка. — За

какво служи това отмъщение, което дори не е твое?

— Служи за това, че ми става по-добре! — изрева Жак, като отблъсна чернокожото момиче и изпълзя на четири крака към инвалидната количка на леля си. — Но вие плачете? За кого? За мене, за майка ми или за себе си?

— Нищо човешко ли не ти е останало? — попита Емили през сълзи.

— Нищо! — Той седна и разтвори широко ръце. — Всичко това дядо ми го даде и каза да правя с него каквото искам. Не знаехте ли? Но на мене не ми трябва!

Емили обърна инвалидната си количка и тръгна към вратата.

— Оставете майка ми там, където е! — извика той зад нея, преди да падне отново на земята. — Оставете я да умре като робиня!

Розита гледаше от вратата на трапезарията Емили, която стоеше на масата, без дори да е докоснала подноса със закуската. Приглушените стенания на Клара прекъсваха тишината. Жалните й стонове с всеки изминат ден ставаха все по-слаби, но всеки ги чуваше, с изключение на Жак.

— Сънди каза, че ще го направи, госпожице Емили.

— Не. Вземи това.

Розита взе подноса и погледна Емили, която изведнъж се беше състаряла. Тогава тя си спомни малкото момиченце, което тичаше заедно с нея, и каза решително:

— Сънди ще изкара лейди Марздън оттам!

Кетрин гледаше към Добра Надежда. В погледа ѝ се четяха смесени чувства. Най-накрая тя пришпори коня си и се впусна към избата.

Изгряващото слънце образуваше позлатена дъга над дългите бели постройки и тя си спомни за вълнението, което някога изпитваше, като ги види. Но това вълнение беше останало далече. Днес тя се тревожеше за някой, който ѝ беше скъп на сърцето и когото можеше да загуби.

Изправена до задната врата, Розита трескаво шушукаше нещо на ухото на Сънди, а той кимаше с глава и тревожно поглеждаше към мястото, където беше затворена Клара. Нейните викове не се чуваха вече, но той не смееше да се приближи. Взе чука, който Розита му подаде, и я погледна в очите. Тя му се усмихна окуражаващо и се прибра вкъщи.

Затворът на Клара се стори твърде далеч на Сънди. Погълнат от мислите си, той не забеляза как Кетрин се промъкна в избата. Вперил очи в босите си крака, негърът се опитваше да си спомни какво момче беше Жак. Детето, което толкова обичаше да слуша истории от миналото. Детето, което не го оставяше на мира с вечните си въпроси. Детето, чийто поглед изразяваше пълно равнодушие.

Като стигна до вратата Сънди мушна чука под лоста, който я затваряше. Студена пот изби по челото му. От едната страна на вратата се намираше една бяла жена, за която баща му Али говореше със страх, а от другата — в избата — стоеше бял мъж, преминал пред очите му от странно дете към възрастен човек, който яростно заплашваше всеки, който дръзне да отвори тази врата.

— Майка ми каза да не идвам тук и да не се срещам повече с вас — каза Кетрин с равен тон.

Жак стоеше облегнат до стената и я гледаше с присвити очи. Гледката, която представляваше той, ѝ навяваше тъга.

— Обичах баща си, но той никога не би искал това, Жак.

— Идете си! — каза Жак и ѝ обърна гръб. — Майка ви има право.

— Не! — отвърна твърдо Кетрин.

Жак я погледна през рамо. Чувствуваше се мръсен и засрамен пред тази свежа и неподправена красота.

— Върнете се вкъщи! — извика той и се закани с ръка. — Вие сте още дете.

— Не съм дете. — Тя се приближи до него и докосна гръба му. Той потръпна и се дръпна. — Това, което правите, какво може да промени? То ще върне ли баща ми? Или сина на Ева? То помага ли с нещо на тези, които страдат? Какво е справедливостта без милост?

— Милост ли? — каза той и се обърна към нея. — Не! Баща ви беше прав. И майка ви също. Оставете ме!

— Не.

Жак погледна нежната ръка, която го докосна. Искаше да я отблъсне, но му беше невъзможно.

— Какво искате от мене? — попита той и я погледна така, сякаш отговорът бе написан на лицето ѝ. — Имайте милост към мене.

— Обичам ви!

Жак не можа да откъсне погледа си от Кетрин. Стоеше като вкаменен и чувствуваше главата си празна. Думите, които никой досега не беше му казвал, пречистиха в миг мислите му.

— Обичам ви! — повтори Кетрин.

Камбаната за робите отново върна миналото. Нейният звън отекваше из цяла Добра Надежда. Изплашен, Сънди се дръпна от вратата, когато и последната треска от дървото, което я беше заковало, остана в ръката му. Жак бавно се приближи до него, спря се и го погледна безмълвно. Сънди нервно се обърна настрани. Забеляза Розита, изправена до задната врата, и тъкмо мислеше да отиде при нея, когато край него притича Кетрин и извика:

— Пригответи нещо за ядене на лейди Марздън, Розита! И оправи леглото ѝ. Къде е леля Емили?

Без да отговори Розита погледна към къщата. Седнала в инвалидната си количка, Емили наблюдаваше от прозореца как Жак колебливо влиза при майка си.

Светлината, която проникваше през отворената врата, достигна до Клара. Тя стоеше сгъшена В един ъгъл, а рошавите ѝ коси падаха на кичури над лицето. Голите ѝ ръце изглеждаха в полумрака бели, но напръскани с кафяви петна.

— Майко... — каза Жак и се приближи до нея.

Тя приличаше на мъртвец. Наведе се към майка си, която беше вперила празния си поглед в земята. Той докосна лицето ѝ и веднага отстъпи. Когато Клара вдигна очите си към него, Жак видя, че от устата ѝ се стича струйка кръв.

Розита подпъкна грижливо ленения чаршаф под дюшека. Клара лежеше неподвижно. Косите ѝ бяха сплетени на плитки, лицето — измито, а ръцете ѝ — поставени над завивката.

— Остави ни сега, Розита, и кажи на Жак, че може да дойде.

Приблѝжи инвалидната си количка до леглото и погледът ѝ се спря на изсъхналите устни на Клара. Емили натопи бялата си кърпичка в една купа с вода и я долепи до устните на сестра си, която отметна глава.

— Трябва да пиеш, Клара — каза Емили с властния тон на госпожица Търстън. Водата се стече върху възглавницата. — Трябва да пиеш, за да спадне температурата.

Емили искаше да прогони от съзнанието си мисълта за смъртта. Чувстваше се толкова уморена, че не можеше да понесе това тревожно очакване. Защо трябва да чака смъртта?

— Хайде, Клара, пий — повтори Емили, без да обръща внимание на яростния поглед на умиращата.

Щом докосна с мократа кърпичка устните ѝ, тя си спомни за Сюзан. Колко радостна беше тя, преди да се сбогуват! Господин и госпожа Дейвис щяха да ръководят училището, наречено „Училище госпожица Търстън“. Любовта на Сюзан и Тис я беше дълбоко трогнала.

— Пийни малко и Жак ще дойде.

При тези думи Клара я изгледа остро, но Емили сякаш не забеляза погледа ѝ. Спомни си с умиление за дребничкия „син на Джанти“, както Адам държеше да се представя. Когато си тръгваха, за да отидат във фермата на Джери, негърчето, хванато за Сюзан и Тис, се обърна да я погледне за последен път. След това Емили си спомни за писмото на Сюзан:

„Адам не се оплаква, че живее с другите негри. Не мога да разбера Джери. Той е сърдечен и прям, а как може да му забрани да живее в къщата само защото е тъмнокож? Но все пак се интересува от детето и мисля, че някой ден ще го обикне.“

— Клара, ако не пиеш, ще се разсърдя. Жак ще дойде... — Емили не искаше да мисли за близката смърт и се върна към писмото на Сюзан:

„Знаеш ли какво ми каза Джери, когато ме видя? Вие сте толкова хубава — възкликна той. — Има късмет, че не се ожени за дъщерята на вдовицата Хенис, която е станала толкова огромна, че може да погълне кухнята си. Пък и аз добре направих, че отказах на вдовицата.“

Емили сякаш чуваше смеха на Сюзан.

„Тис най-после е щастлив, Емили. Той пусна корените си в тази земя. Истински африканец е. И аз станах като него. Странно, нали? Живей в мир и любов като мене. Сюзан.“

Емили усети, че нещо липсва в писмото на сестра ѝ. Синът ѝ Питър отсъстваше от него.

— Ето, Клара, синът ти идва да те види. — Емили дръпна количката си от леглото, за да може Жак да се приближи.

Клара погледна настрани. Емили докосна ръката на племенника си.

— Майка ти иска да останеш — успокой го тя.

За първи път Емили осъзна скръбта, която щеше да причини смъртта на Клара. Прочете я в погледа на Жак.

— Майко, простете ми — прошепна той.

Емили наведе глава. Би ѝ се искало да бъде другаде, да отлети като Сюзан и Прюданс.

— Спомняте ли си това? — попита Жак.

Емили позна стария ключ, който беше изчезнал от много години. Жак го протегна към Клара.

— Един ден ще отида във Франция с този ключ, както винаги искахте.

Клара успя да блъсне ключа от ръката на Жак. Той издрънча на паркета и Емили видя как племенникът ѝ потрепва. Без да го вижда, тя си представяше погледа му. Поглед на отхвърлено дете, което си

спомняше толкова добре. Клара направи усилие да каже нещо, но устните ѝ едва се помръднаха.

— Не си отивай, Жак, моля те! — каза Емили.

Но Жак беше вече стигнал до вратата, хвана медната дръжка, завъртя я и излезе.

— Клара! — извика Емили. — Това е твоят син. Жак се опита да ти се извини.

Клара обърна главата си настрани и затвори очи.

От прозореца на салона Кетрин видя Жак да излиза от къщата. Той се спря до мястото, където майка му беше затворена доскоро. Дори от това разстояние Кетрин успя да долови в него нещо непознато. Човекът, когото тя обожаваше още от детството си и когото сега обичаше като жена, приличаше на дете. Тя обходи с поглед стаята, като че ли търси нещо. Очите ѝ се спряха на семейната Библия. Взе я и излезе навън.

Розита стоеше пред стаята на Клара и чакаше да подготви тялото.

— Какво искате? — попита тя Кетрин, като застана пред вратата, за да ѝ попречи да влезе. — Тя умира.

— Трябва да я видя. Умолявам те — каза Кетрин и сведе очи към Библията, която държеше в ръце. Направи неуверено крачка напред и този път Розита не я спря. Вие сте негова майка — Кетрин се приближи до леглото на умиращата, без дори да забележи Емили, която стоеше до нея.

Тя придвижи количката си към вратата и чу Кетрин да казва:

— Това е вашата Библия, лейди Марздън.

— Моля те, изведи ме навън — каза Емили на Розита. — Изморена съм. Искам да погледам планината.

Кетрин хапеше нервно устни, гледайки Библията.

— Жак има нужда от вас, лейди Марздън.

Клара отвори очи, без да се обърне към нея.

— Не знам защо стана всичко това, но той има нужда от вас. Ако вие не му простите, ако сърцето ви не му засвидетелства малко обич... — Кетрин замълча, задушена от вълнение. Сдържа сълзите си и

погледна сивите студени очи на Клара, в които се разгаряше ожесточена борба срещу смъртта и обичта. — Обичам го. Аз обичам вашия син, лейди Марздън. Но ако вие си отидете... ако сега умрете, без да му простите... — Едри сълзи се стекоха по страните на девойката. — Не разбирате ли какво ще стане, ако не му дадете мъничко любов? Моля ви, дайте ми знак. Покажете ми, че държите на него. Ако вие не му простите, той никога няма да може да обича. Заклинам ви, лейди Марздън, дайте ми знак.

Клара леко помръдна ръката си и погледна Кетрин. Погледът ѝ си оставаше все така студен, но искаше да изрази нещо друго.

— Какво има? — попита Кетрин. — Какво искате? — Клара обърна глава към Библията. — Искате ли да ви прочета от нея?

Кетрин разтвори книгата, но с едно протягане на ръката Клара я събори на земята.

— Какво има? — Кетрин проследи погледа на умиращата, който се спря на ключа. — Този ключ ли искате?

Но Клара отново погледна Библията.

— Не разбирам какво искате. Библията ли? — Думите ѝ се давеха в сълзи. — Не мога да чета на френски.

Очите на Клара останаха втренчени в светата книга, след което се отместиха бавно към Кетрин.

— Разбрах! — прошепна девойката. Сълзите заляха лицето ѝ. Тя се усмихна.

Розита спусна отново пердетата и се отправи към следващия прозорец. Тогава тя забеляза кукичката, от която някога беше откачила стария ключ, за да го даде на малкия Джофри. Никога нямаше да забрави деня, когато той го бе скрил. Сега детето беше мъртво, а Розита така и не разбра какво означава този ключ.

— Иди да си лягаш, Розита, късно е.

Прислужницата се обърна готова за спор. Та тя беше длъжна да чака смъртта на Клара, за да подготви тялото за погребението.

— Жак е при нея. Трябва да ги оставим сами — обясни Емили.

Беше видяла как Кетрин води като дете Жак за ръката. Сякаш и планините бяха въздъхнали с облекчение. Емили придвижи количката

си към стаята на Клара и дочу гласа на Жак, но не разбра думите му. Открехна леко вратата.

Жак седеше до леглото на майка си, а Кетрин се бе изправила до него, докоснала с ръка рамото му. Той четеше на френски четиридесета глава на Исяя.

31.

Малката и мрачна канцелария беше отрупана с книжа и пакети. Зад мръсния тезгях седеше господин Харисън, дребен човечец, който носеше шапка с козирка. Той спря показалеца си на една от тарифите и вдигна очи към Прюданс.

— Петнадесет шилинга — каза той.

— Петнадесет шилинга! Но това е жив обир!

— Е, госпожо Манхоф, изпратете си писмото с конен транспорт.

— Господин Харисън нахлупи шапката си и се облегна.

— За колко думи са тези петнадесет шилинга?

— За двадесет, включително и адреса.

— Много добре — каза Прюданс и му подаде един бял лист. —

Искам да изпратя телеграма.

— Докъде?

— Ферма Добра Надежда, в областта на Кейптаун.

— Телеграмата ще стигне до Кейптаун.

— А после?

— По вестоносец.

— И при наличието на модерни товарни вагони получаването на телеграмите да зависи все още от някаква двуколка и нейния кон!

— Ще изпратите ли телеграмата, или не?

Господин Харисън непрестанно се питаше какво ли става в този публичен дом, където страхът от жена му го възпираше да влезе, възбуждайки още повече копнежите му.

— Че защо, мислите, съм дошла тук? — отвърна Прюданс и тикна листа към него.

— Двадесет и една думи — каза той, без да я погледне.

— Тогава махнете цифрата шест! Ще пристигна на 20 февруари, а не на 26. И, позволете ми да ви кажа, господин Харисън, че ще ви броя парите си с такава точност, с каквата ми преброихте думите! — Прюданс постави пред него една банкнота и купчинка дребни монети.

— Ето ви рестото — процеди той и се сви в креслото си, за да се отдаде на въображаемите картини, които вдъхваше присъствието ѝ.

Прюданс не знаеше какво я беше подразнило най-много: петнадесетте шилинга, отбягващият поглед на господин Харисън или фактът, че изпрати телеграмата ѝ, което я задължаваше да не променя намерението си.

От земята се вдигаше облак прах и полепваше по полата и ботинките ѝ. Палещото слънце грееше безпощадно над равнината.

Наоколо търговците вдигаха шум до Бога. От двете страни на единствения път на Дю Тоа Спан бяха изложени най-невероятни стоки, предназначени да задигнат и последните диаманти от ръцете на търсачите. Където и да спреше погледът ѝ по тази опустошена от човешката алчност земя, всичко я отблъскваше и само засилваше носталгията ѝ по лозята.

Табелката на публичния дом се поклащаше и поскърцваше, сякаш искаше да се откъсне и полети в жаркия въздух. Прюданс се спря под нея и си спомни реакцията на Пол Манхоф, когато я видя за пръв път. Тогава усети колко много ѝ липсва той.

Изкривени от артритата, ръцете ѝ непрестанно я боляха като че ли искаха да напомнят, че целта ѝ не бе оправдала средствата. Тя нямаше да излезе невредима от живота, който си беше избрала. Искаше да се върне в Добра Надежда.

— Можеш ли да си представиш, Мариан, че публичният дом е бил моя мечта? — Прюданс поднесе чашата червено вино до устните си, вдъхна аромата му и мислено се пренесе в атмосферата на Добра Надежда, от чиито лозя се раждаше така скъпото на сърцето ѝ вино. — „Салонът на госпожа Манхоф“ спаси Добра Надежда и сега остава да осъществя мечтата си.

Мариан повдигна вежди и погледна надменно Прюданс. Лицето ѝ беше скрито зад дебел слой грим, косите ѝ бяха събрани в голям кок, а гърдите ѝ преливаха над тесния корсаж. Нямаше и следа от моминската плахост, която някога я бе довела в публичния дом.

— Може би това те навежда на размисъл — продължи Прюданс, изпитвайки тъга при вида на тази сурова жена, в каквата се бе превърнала някогашната Мариан.

— Не мога да си ви представя във ферма — отвърна грубо Мариан.

— Имаше един период, когато не можех дори сама себе си да видя тук, а тебе — още по-малко. Но ето че сега ти се чувстваш като у дома си. — Прюданс сви рамене и огледа тъмната стая, която след тазсутрешното писмо на Емили изглеждаше съвсем мрачна. — Извлякох оттук всичко и когато господин Манхоф се върне, му кажи, че съм в Добра Надежда. — Тя се питаше кога ли ще стигне телеграмата ѝ у дома.

— И вие мислите, че той ще се върне? — учудено попита Мариан, като едва успяваше да прикрие иронията си.

Прюданс погледна писмото на Емили, което стоеше на бюрото. Писмото, което я беше накарало да избърза с решението си.

— Да, ще се върне — каза тя, но сама не вярваше на думите си. — Кажи му, че съм задържала неговата част и че петдесетте му процента са инвестирани в стопанството, което финансирахме.

— И вие ми отстъпвате този публичен дом? — зад въпроса на Мариан прозираше предишната ѝ невинност.

— Ти добре свърши своята работа. По-добре, отколкото бих успяла аз.

Погледът на Прюданс се отмести към писмото, което започна да препрочита отново, макар и да го знаеше наизуст.

„Кетрин е вече на шестнадесет години. Сватбата ѝ с Жак е определена за 2 февруари. Не мога още да повярвам...“

Прюданс си я представяше, сякаш беше там.

„Човек би казал, че смъртта на Клара премахна проклятието, което тегнеше над Добра Надежда.“

— Е, разбира се, тук повече няма да се сервира от нашето вино. Преди го правехме с цел да задоволим клиентите на публичния дом — каза Прюданс и се върна към писмото:

„Жак е пуснал дълбоко корените си в тази земя така, както нашият баща не успя. «Безсмъртната майка» го пое като свой.“

Прюданс вникна в смисъла на последните думи. Дори и годините, които бе прекарала далеч от Добра Надежда, не бяха я откъснали от земята ѝ.

„Любовта затвори кръга и нашето имение се върна в ръцете на законните му наследници. Но защо трябваше една частица от нас да се принася в жертва на ненаситната Африка?“

— Да, Мариан, този публичен дом е твой. — С тези думи Прюданс сякаш отпрати в миналото един дълъг период от живота си.

Малката църква беше изпълнена с благоуханието на цветята, а снопът светлина, който проникваше през един прозорец, трепкаше около Жак и Кетрин. Емили се развълнува, като видя фустата, която носеше булката под дантелената си сватбена рокля. Петдесетте години, изминали от деня, в който Ева я беше ушила, се бяха втели в светлината от обич, озаряваща младоженците.

Жак стоеше изправен до Кетрин и не отделяше очите си от нея. Застанали пред олтара, те държаха ръцете си, а думите на свещеника отекваха омайващо в тях:

— Аз, Кетрин Уестбъри, вземам за законен съпруг Жак Марздън, за добри и за лоши бъднини. Обещавам да го обичам и да му се подчинявам, докато смъртта ни раздели според светия Божи закон.

Искрящата светлина в очите на Кетрин потвърждаваше искреността на думите ѝ. Свела глава, Сара се чувстваше завладяна от вълнение. Жак хвана лявата ръка на младоженката и нежно постави на безименния ѝ пръст златна халка.

— Като ти дарявам този пръстен, аз те вземам за съпруга. От днес тялото ми, както и всичко земно, що ми принадлежи, е твое. В

името на Отца и Сина и Света го Духа, Амин.

На Сара ѝ се струваше, че усеща присъствието на Джон в църквата. Тя сякаш го виждаше как подава ръката ѝ на Жак. Като че ли той беше жив, като че ли всички ужаси след смъртта му са били само страшен сън...

— О, Господи, създателю на живота, благослови този мъж и тази жена!

Сара погледна стария господин Уестбъри. Той стоеше неподвижен на скамейката до нея и тя отгатваше мислите му. Сигурно мислеше за Полин и Жан-Жак. И макар лишен от слух и говор, макар и пред прага на смъртта, той бе осеян от блажено спокойствие. Сватбеният му подарък беше съединяването на фермата му с Добра Надежда. Свързването на земите, чиито граници бяха завинаги заличени, представляваше физически израз на обичта, събрала отново едно разпиляно семейство.

Но все пак някъде из улиците на Кейптаун бродеше синът на Сара. Единственото, което би желала тя сега, бе поне мъничко от любовта, изпълваща пространството около тях, да сгрее и него.

Жак нежно целуна Кетрин. Изправена до Сънди, Розита сияеше натруфена с най-красивите си накити. Техният внук Али, твърде малък, за да сподели вълнението им, описваше с босото си краче кръгове по земята.

Емили спря погледа си на разпятието над олтара. Същият този кръст стоеше над гробовете на тези, които е обичала, но сега той не беше символ на смъртта, а обещание за живот.

Смеховете и глъчката, които долитаха от разгорещения сватбен прием у Уестбъри, настигнаха Жак и Кетрин. Хванати за ръка, те изтичаха до колата. Забелязвайки ги от конюшнята, Шазан им изпрати поздрав с едно изцвилване.

— Не можем да заминем сега, Жак... — каза Кетрин и се обърна към къщата. — Трябва да се преоблека, а и майка ми иска...

— Шт! — отвърна Жак и нежно я задърпа. След като ѝ помогна да се качи, той извика кочияша, който седеше на сянка под едно дърво.

Жак погледна още веднъж към къщата през малкото прозорче на колата и затвори вратата. Когато потеглиха, Кетрин се сгуши до него и

погали лицето му.

— Защо бягаме? — попита весело тя.

— За първи път в живота ми не бягам от никого, скъпа — каза той и я притисна силно към себе си.

Дантеленят балдахин, опънат между четирите греди на леглото, се спускаше на дипли, прихванати в краищата с копринени панделки. Кетрин потрепна, когато чу ключът да се завърта в ключалката. Жак остана облегнат на вратата.

Тя го гледаше с невинността на малко момиченце. Пристъпвайки бавно през стаята, която бяха наели в хотела на Щеленбош, Кетрин се приближи до него. Усети допира на ръцете му върху раменете си и инстинктивно се притисна до тялото му. Той я обгърна нежно с ръце и дълго я задържа така, сякаш искаше да я предпази от него самия. Непорочността и доверието, които прочете в очите ѝ, сдържаха желанието му. Любовта му към Кетрин бе най-дълбокото чувство, което някога го бе завладявало. Беше толкова нежен, че го плашеше дори мисълта да я обладае.

— Вече съм жена, Жак — каза Кетрин, търсейки в очите на мъжа си причината за безпокойството, което усещаше у него. — Аз съм твоя жена.

Тя се надигна на пръсти и го целуна, после го поведе като дете към леглото. Дълга редица от малки копчета се криеше под червеникавите ѝ коси, а снежната белота на дантелената ѝ рокля го предизвикваше да посегне на непорочността под нея.

— Желая те, Жак.

Когато разкопча и последното копче, булчинската рокля се свлече на пода.

— Обичам те — прошепна Кетрин.

Заслепен от красотата ѝ, Жак отстъпи назад, за да я съзерцава. Кожата ѝ бе мека като коприна, гърдите ѝ — заоблени, а фустата, изработена от Ева обгръщаше тънката ѝ талия и се спускаше до нежните ѝ голи глезени.

— Ти си прекрасна!

За пръв път в живота си тя се чувстваше красива. Той зарови ръце в косите ѝ, а тя отметна глава назад. Когато Жак я докосна с устни, Кетрин усети, че я залива вълна от желание. Страхът бе изчезнал.

Той нежно погали раменете и гърдите ѝ. Ръката му се спря на кръста, за да развърже връвчицата на фустата ѝ, която падна върху роклята. Ръцете му галеха бедрата ѝ, а Кетрин усещаше, че силите я напускат...

„Сватбата беше скромна, но хубава. Бракът между Жак и Кетрин като че ли съживи духа на Добра Надежда. Той толкова прилича на Тис. Свързан е дълбоко със земята, а Кетрин принадлежи на тази земя, както и на всеки от нас.“

Сюзан се усмихна, като прочете писмото на Емили, а детските гласчета повтаряха таблицата за умножение. Погледът ѝ се изгуби в тази африканска земя, за която говореше сестра ѝ. Видя Тис, който завръщаше добре охранения добитък.

Тя се обърна към негърчетата, на които преподаваше. Те пееха под бдителния надзор на Адам. Някои от тях бяха седнали в клоните на дървото, други дори висяха с главата надолу.

— А сега таблицата с три! — каза Сюзан. Тя прибра писмото в джоба си и се усмихна на Адам, като вдигна ръце. Той също вдигна своите и лицето му грейна в широка усмивка, усмивката на Джанти.

— Три по три прави...

Сюзан се замисли за този, който липсваше в живота ѝ. „Нека бъде волята ти, Боже, но дари с обич нашия син!“ Тя често отправяше към небето тази молитва.

Тис, който бе чул детските гласове, се обърна към жена си. Земята беше червеникава и плодородна, напоена от последните дъждове. Той погледна към тъмните облаци и си спомни за Джери, който казваше, че дори и земята има нужда от жена.

А Джери, удобно разположен на една пейка, гледаше в посоката, откъдето се дочуваше далечен конски тропот. Той изчисти лулата си и стъпка с крак изгорелия тютюн. После лапна отново празната лула и вдигна ръка, за да се предпази от слънцето, което се промъкваше между два облака.

На хоризонта се появи конник като сребрист силует между падащите от облаците сенки.

Джери стана и отиде на верандата. Едри летящи мравки се показваха от малките дупки по земята и литваха в мъглата, перпелейки с прозрачните си крилца. Според Джери тези мравки, както и облаците, предвещаваха дъжд. Той отново погледна към конника, чийто силует се открояваше вече по-ясно.

Питър вдигна глава към мрачното небе и спря коня си близо до къщата. Джери се приближи към него.

— Мога ли да ви помогна? — попита той на африкаанс. Стиснал лулата между зъбите си, Джери се вгледа внимателно в лицето на младежа. — Да не сте объркали пътя? — После продължи на английски: — Не сте оттук. Да нямате неприятности?

— Търся някого — отвърна Питър на африкаанс. — Казаха ми, че Сюзан Питърс живее тук.

— Кой? — Джери ококори широко невинните си очи. Тогава изведнъж забеляза приликата между Тис и този младеж. — Сюзан Питърс? — той повтори това име, сякаш го чуваше за първи път. Почеса се по брадата с лулата си и погледна в далечината. Знаеше, че както всеки ден, така и днес, Сюзан е събрала децата под дървото. — Не познавам никого с това име.

— Може би сега се нарича Ботма — каза Питър и слезе от коня. — Госпожа Сюзан Ботма — уточни той и изтри лицето си с яркочервения шал, който носеше на врата си.

— Ботма... — Джери задъвка лулата си.

— Познавате ли я? — попита Питър обнадежден.

— Изглеждате уморен. — Джери го прегърна през раменете и го поведе към къщи. — Дълго сте пътували, нали?

— Търся майка си — призна Питър, трогнат от сърдечността на Джери. — В Кейптаун ми казаха, че е тук, че е дошла с един мъж на име Тис Ботма.

— Вашата майка? — изведнъж Джери си спомни колко дълго Тис беше търсил своята. — Но елате, може би една прасковена ракия ще ви дойде добре. — Той тръгна към къщи, но се спря като видя, че

Питър не го следва. — Бързате ли? След толкова дълъг път? Хайде, елате! — настоя той и му намигна с очи. — Ракията ми е хубава.

— Не пия — отговори Питър и хвана юздите, готов да тръгне към следващата ферма. — Трябва да вървя.

— Защо?

— Няма причина да оставам тук, щом не познавате майка ми...

— Винаги може да се намери повод, за да се остане някъде. — Приликата с Тис беше толкова очебийна, че сякаш виждаше бащата. Изглеждаше уморен, но решителният му вид напомняше за Тис. — Ще ви хареса моята ракия — настоя Джери предизвикателно. — Освен ако не мислите, че е направена от дявола. — Той потърка очи раздразнени от слънцето, което проникваше през черните облаци, надвиснали над тях. Спомни си всичко, което Сюзан му беше разказвала за семейство Питърс, и откри в Питър същата калвинистка непреклонност, която някога бе характерна за Тис. — Дяволът плаши ли те, момче? От демона ли те е страх или от Бога? Ако е от дявола, вече си победен. Той няма нужда от прасковената ми ракия.

Питър гледаше учудено този възрастен човек, чиято лула смешно висеше на устата му. Чувстваше се уморен и мислеше само как да продължи, за да открие майка си. Искаше да я моли за прошка, преди да вземе някакво решение за бъдещето, което виждаше единствено в редиците на африканските бунтовници. Но нещо го задържа В погледа на този мъж.

— Имам пари да си платя леглото — каза той.

— Пари ли? — изкикоти се Джери. — Мислиш ли, че с пари можеш да купиш това, което търсиш, момчето ми? — Обърна се натам, където бяха Сюзан и Тис, за да се увери, че не се виждат, и посочи верандата с глава. — Ела, момко, и не се бой от дявола!

Питър седеше на дървената пейка и си почиваше. Очакваше го още път, а километрите, изминати в търсене на Сюзан, вече му тежаха.

— Ако ми кажете как дяволът може да направи толкова хубаво нещо като това, ще престана да пия. Дяволът само се превъзнася! — каза Джери и вдигна чашата си. Любувайки се на златистата течност в нея, той предвкушваше удоволствието. — Някога познавах един човек, изпаднал във вашето положение — продължи Джери, като видя как

беше завързан коня на младежа точно както го правеше Тис. — Как се наричат?

— Питър Питърс.

— Опитайте от това — Джери очакваше реакцията, която го радваше повече от самата ракия.

Питър поднесе чашата към устните си и смело изпи ракията. Джери го накара да се отмести и седна до него. Едва отпил една глътка от вълшебното питие, и тялото му се сгръ.

— И той търсеше майка си като вас. Търси я в продължение на години. И знаете ли защо? Защото жената, която обичаше, беше англичанка. Обиколи цялата страна, за да получи прошка от майка си заради това, че е обичал англичанка.

Като разбра, че Джери намеква за нещо. Питър го погледна с любопитство.

— И намери ли я?

Джери поклати глава, без да отговори. Спомни си деня, когато Тис се върна без Сюзан.

— Защо ми разказвате всичко това?

— Защото този човек приличаше на вас. Но той мислеше, че заслужава майчината прошка. А вие? — Джери замълча и се загледа в чашата си, където беше паднала една муха. — Смятате ли, че имате право да искате извинение от майка си? — Той бръкна с пръст в чашата, за да извади мухата. — Вярвате ли, че тя ще ви прости? Може би сте извършили нещо неппростимо? Ако идвате при майка си с любов, ако любовта ви е довела тук, то тогава времето няма да е срещу вас, Питър Ботма.

Сюзан дочу познатия птичи вик и вдигна глава. Тис яздеше към нея. Когато я настигна, слезе от коня и я хвана за ръката.

Отвори уста, за да каже нещо, но една гръмотевица го прекъсна. Сюзан го дръпна назад. Той проследи погледа ѝ и видя, че Джери седи на верандата с някакъв човек. Тогава Сюзан забеляза коня, завързан за коляното.

Питър стана, погледна го и се върна при Джери, който поклати глава и ухапа лулата си.

— Добър ден, Питър — каза спокойно Сюзан.

Тя се взря в лицето му и откри луничките, които покриваха нослето на едно малко момченце. То яздеше щраус, извиваше врата на едно пиле, управляваше само кола... Видя младежа, който беше дошъл да я търси в мисията на преподобния Филип. Тогава той приличаше на строг повелител, който я гледаше обвинително. Чу отново суровите му думи, с които я осъди и отхвърли. Усети омразата в поведението му... Сега същият младеж стоеше пред нея, но този път воден от обич.

Тис видя как Сюзан се приближава и протяга ръка на непознатия, как го прегръща и тогава изведнъж се почувства ужасно самотен.

Светкавица освети мрачното небе. Чу се гръм. Заваляха едри капки дъжд.

— Исках да ти представя някого — каза Сюзан. При тези думи погледът на сина ѝ се спря на Тис. — Ето твоя баща, Питър.

Небето сякаш се разтвори, за да изсипе пороя.

Джери вдигна чаша за здраве към семейството, което най-после се беше събрало. Дъждът образуваше сребриста завеса под слънчевите лъчи. Той видя как Тис подава ръка на Питър. Тогава стисна още по-здраво лулата си и обърна гръб.

С прекършени криле, летящите мравки отчаяно се бореха със страшния порой, който щеше да ги удави. Техният вълшебен живот във въздуха свършваше с дъжда, който те предвещаваха.

Али скоро беше навършил шест години. Той не разбра защо баба му го изгони от къщи още в зори, но това не го смущаваше особено.

Сега Добра Надежда не представляваше вече оня прелестен кът, с който бе свикнал. От четири дни насам до днес, 20 февруари 1878 имението приличаше на пощурял кошер. И най-дребните предмети бяха избърсани и лъснати до блясък. Баба му дори му изтърка лицето. По неизвестна за Али причина носът и ушите му бяха подложени на същата обработка, както и всичко останало вкъщи. С влажен парцал тя беше бръкнала в тях и толкова силно беше търкала, че сега го боляха, и той не вярваше, че вече ще имат предишния си вид.

Али погледна колосания си бял панталон, който го бяха накарали да облече, и сърцето му се сви от болка при мисълта, че занаятчицата всичко ще е различно. Той клекна на една скала, която слънцето още не бе огряло и стоплило. Непрестанно се питаше защо обичайното

вълшебство на Добра Надежда бе отстъпило място на тази необяснима трескава лудост.

Баба му Розита все пак му беше „обяснила“, но той не може да разбере защо всички внезапно бяха обхванати от тази мания за чистота и защо трябваше сега да облича новия си костюм, с който не можеше дори да седне на скалата. Тя не му каза също защо дядо му Сънди беше издърпан от леглото още преди да се съмне и изпратен да чисти лозята. Каква идея! Никога досега не бе чувал да се говори за това. Питаше се дали всеки грозд ще бъде търкан като носа и ушите му. Стана му смешно при мисълта, че дядо му ще трябва да лъска всяко зрънце, докато се свлече тънката му ципа. Той сам беше опитал да направи това, но му се стори толкова трудно, че предпочете да си хапне.

Погледна надолу студената и сива скала, на която беше клекнал, и забеляза една дълга редица от черни мравки, които очевидно бяха много заети и сновяха насам–натам. После вдигна поглед към прашния път, който се извиваше през планината и водеше до Добра Надежда. Тъй като колата, чието появяване трябваше да дебне, не се виждаше още, той съсредоточи вниманието си отново върху мравките.

Дългата движеща се редица заобикаляше босия му крак. Видя една заблудила се мравка да пълзи до големия му пръст. Когато стигна до глезена му, Али си наплюнчи пръста и го сложи пред дребничкото животинче. Изненадана, мравката се втурна нагоре по ръката му.

Али я проследи с поглед и с един замах я смаза. Той разгледа внимателно кафеникавите мравешки останки по дланта си и се избърса в панталона. После забеляза с ужас мръсната следа по белия колосан лен и интересът му към мравките внезапно секна.

Чувстваше се заплашен, дори само от гнева, който щеше да предизвика това петно. Той се изви назад, за да осъзнае по-добре своето прегрешение. Наплюнчи си отново пръста и отчаяно започна да търка, в резултат на което петното стана по-голямо и предвещаваше драма. Вече усещаше плесниците на баба си Розита и обзет от яд, стъпка с босите си крака цялата мравешка редица.

Жак Марздън се спря пред вратата на избата и се обърна назад. Утихналата къща почиваше в хладната утрин. Първите слънчеви лъчи

нежно галеха островърхия ѝ покрив.

Той влезе в мрачната изба. Аламбикът леко блестеше, докоснат от светлината, която проникваше през отворената врата. Редиците от бъчви оставаха на тъмно, но се усещаше мирисът на дърво и ферментирало грозде. Това беше неговият свят. Свят, в който бе открил Кетрин и доказал себе си.

Жак не си спомняше леля си Прюданс, но помнеше как дядо му разказваше за обичта ѝ към Добра Надежда и за познанията ѝ в областта на винарството. Тогава той се упрекуваше за заминаването ѝ от къщи, но беше казал на внука си, че привързаността ѝ към имението ще я върне отново.

Този ден беше дошъл.

Един прозорец се отвори и черната ръка на Розита сръчно започна да бърше стъклото. После тя бавно се изправи и сложи ръце на хълбоците. Нямахте сили да търка повече и се питаше защо си правеха толкова труд заради връщането на Прюданс.

— Колата вижда ли се? — попита Емили.

Розита поклати глава и въздъхна.

— Малкият Али ще ни предупреди за нейното пристигане — каза тя и размаха парцала към Емили, която се закашля от мириса на восък. — Цяла сутрин обикаляте!

— Нормално е — отвърна Емили, оглеждайки стаята в търсене на някакъв недостатък. — Знаеш какво означава Добра Надежда за Прюданс.

— О! — възкликна Розита, която бе видяла едно малко петънце върху бюрото, и побърза да го изтрие с парцала. — Тя няма да забележи къщата, но съм сигурна, че ще започне да брой гроздовете.

— Надявам се, че Сънди се е погрижил там всичко да е наред.

— Госпожице Емили — заяви Розита, — ако госпожица Прюданс възрази срещу нещо, тя ще трябва просто да си тръгне отново!

Емили се приближи до нея и хвана ръката ѝ.

— Знам каква тежка работа свърши, за да подготвиш всичко, но не можеш да разбереш...

— Разбирам всичко много добре. Мога да търкам цял ден и цяла нощ, но не мога да изтрия това, което се намира там.

Розита посочи с пръст бюрото, в чиито чекмеджета стоеше заплахата от неизбежното бедствие. Безбройните дългове според

адвокатите скоро щяха да бъдат покрити от неизвестен гарант.

Али забеляза елегантната кола още отдалече. Изведнъж го обзе страх. Никога досега не беше виждал толкова хубави куфари. Значи всичките тези приготовления не са били напразно. Една бяла дама с изискан багаж сигурно представлява нещо важно. Той изсвири с пръсти и пронизителният звук достигна до дядо му в лозята.

Сънди вдигна глава и размаха ръце към Али. Останалите работници веднага се скриха, като че ли присъствието им можеше да създаде безпорядък.

Сънди си спомни за малката Прюданс. Баща ѝ винаги казваше, че е добро момиче и не е като Клара. Но тя отдавна си бе отишла от техния мъничък свят в Добра Надежда, където той беше прекарал целия си живот. Никой от тези, които бяха напуснали имението, не се върна повече — нито баща му, нито дъщеря му Мария. След раждането на сина си Али тя бе отишла да търси работа.

Когато чуха сигнала на Сънди, Кетрин и Жак се усмигнаха. Те стояха прегърнати пред къщи, но Жак усещаше безпокойството на жена си.

— Не се притеснявай — прошепна му тя, макар да знаеше, че той има всички основания да не бъде спокоен.

— Свърши ли, Розита? — попита Емили и оправи косите си.

— Почти, госпожице — закрепил по една голяма четка на подметките си, Розита търкаше червените плочки във вестибюла до блясък. Отдръпна се, когато стигна до входната врата и погледна с гордост своята работа. — Никой да не стъпва по пода! — заповяда тя.

Прюданс чу изсвирването на Али. Погледна през прозорчето на колата, но не видя никого. Широките зелени листа шумоляха появявани от лекия ветрец, който донасяше познатия мирис на грозде. Тя се приближаваше към едно минало, наситено с толкова спомени...

Къщата се открояваше в далечината, сгушена в подножието на планината. Нищо не се беше променило. Щеше ли отново да види

лозията си? За първи път усети загубата на баща си. Когато преди години научи за смъртта му, сдържа сълзите си, но едва сега, като обходи с поглед склоновете, покрити с лозя, тя разбра причината за това.

Баща ѝ си бе отишъл, без да каже, че в обичта ѝ към имението няма нищо неестествено. Струваше ѝ се, че вчера беше напуснала дома си. Още усещаше металния хлад на ножчето, с което си обръсна веждите, чуваше тракането на ножиците, които отрязаха дългите ѝ руси плитки. Сега косите ѝ бяха отново дълги, но вече посивели. Чувстваше се ужасно тъжна. Годините на зрялост я бяха откъснали от нея самата и от Добра Надежда, бяха ѝ отнели това, което ѝ оставаше — любовта на Пол.

Колкото се приближаваше, толкова къщата изглеждаше по-малка. После се скри зад един завой. В краткия миг, когато не я виждаше, Прюданс разбра причината за своя страх. След всичко, което беше преживяла, най-важното в живота ѝ си оставаше Добра Надежда. И може би това бе неестествено...

— Ето я! Пристига! — извика Розита.

Емили мачкаше телеграмата в ръце и я препрочиташе за стотен път: „Поздравления за Жак и Кетрин. Стоп. Пристигам вкъщи 20 февруари. Стоп.“

По лаконичния телеграфен стил не се забелязваше и следа от Прюданс, но Емили знаеше, че за пръв път сестра ѝ ще я види такава, каквата е. Недъгава.

— Хайде, хайде! — Розита отгатна мислите ѝ и я потупа по гърба. — Всички сме остарели, госпожице Емили.

Кочияшът дръпна юздите и колата спря. Купчината багаж се поклащаше напред-назад върху покрива ѝ. Той слезе и поздрави с кимване събралите се пред къщата хора. Питаше се защо всички стояха изправени в очакване на неговата пътничка. Не беше забелязал нищо особено в тази възрастна жена, но отвори вратата и разгъна стълбичката с подobaващ на тържествената атмосфера маниер.

Емили затаи дъх.

Розита отпрати с ръка една муха, която упорито кръжеше около нея, и съсредоточи цялото си внимание върху колата.

Кетрин погледна Жак и забеляза, че той беше стиснал здраво челюстите си.

— Готова ли сте, госпожо? — попита кочияшът.

Прюданс седеше неподвижно със затворени очи.

— Готова съм. Подайте ми ръка, моля.

— Прюданс... — прошепна Емили, а Розита застина с отворена уста.

Очарована, тя разглеждаше всеки детайл от тоалета ѝ: светлокафявата ѝ кадифена шапка с воалетка, елегантното ѝ копринено сако, ужасно пристегнатата талия, дългата надиплена пола и турнира, който според изискванията на модата беше отстъпил мястото си на шлейф.

Щом слезе от колата, Прюданс се обърна към своите близки. Емили усети, че гърлото ѝ се свива. Жизнерадостната и решителна Прюданс беше изчезнала. Видът на тази елегантна жена с побелели коси издаваше непозната досега крехкост.

— Добър ден, мила — усмихна се Емили.

Когато Прюданс се приближи до количката и се наведе, за да я целуне, Емили усети аромата на силен парфюм. Кожата ѝ бе бледа и набръчкана, сякаш въздухът и слънцето никога не бяха я докосвали.

— Емили! — усмихна се сестра ѝ. Но дори и усмивката ѝ беше загубила своя блясък.

— Ракия! — извика Прюданс и отправи към Жак обвинителния си поглед. — А кой е искал ракия? Първо ми казвате, че сте оставили един непознат да финансира Добра Надежда, за да произвеждате вино, а сега признавате, че сте взели пари назаем заради някаква ракия! Наистина, Емили, надявах се да проявиш повече разум!

— Не бях съгласна — смутено се оправдаваше Емили.

— Но позволи дълговете да се натрупат! Те надвишават цялата стойност на Добра Надежда. Толкова ли си слаб по аритметика, млади човече? — обърна се тя към Жак.

— Но сега фермата Уестбъри и нашата са едно цяло — отвърна той.

— А! Защото е трябвало да прибегнеш до гаранцията на Джон Уестбъри, така ли?

— Защото тяхната ферма сега е част от Добра Надежда и защото семействата ни са обединени!

Прюданс бе успяла да му внуши чувството за провал. Той усети ръката на Кетрин до своята.

— Направих това, което сметнах за добро — каза Жак и погледна леля си право в очите.

— Не е вярно, искам си просто да докажеш себе си!

— Може би.

— И пред кого? — попита Прюданс, учудена от прямотата на племенника си.

— Моля ви! — извика Емили и придвижи инвалидната си количка към тях. — Направил е каквото трябва. Добра Надежда беше смазана от английските данъци и без Жак нямаше да оцелее. Тогава не би трябвало да пишеш, че се завръщаш „вкъщи“, просто защото нямаше да имаме дом.

— Не ви ли го казах? — Прюданс погледна сестра си предизвикателно. — Не ви ли предупредих преди години? Но тогава вие не ме слушахте.

— Каква е играта ти, Прюданс? — попита гневно Емили. — Не дойде ли само да се радваш на трудностите ни?

— Донякъде, мила моя. — Прюданс се обърна, за да прикрие усмивката си, и тръгна към един стол. Седна и погледна Жак. Бележките за дълговете паднаха от ръката ѝ и се разпиляха по пода. — Присаждането отдава ли ти се така добре, както дестилацията, Жак? Защото се задава нещо, за което искам да ви предупредя, филоксерата се е развилняла в Европа и ще опустоши лозята ни. Освен ако не присадим още сега пръчки от диви американски лози. Можеш ли да присаждаш? Можеш ли да усетиш живота в една лоза? — попита тя, като погледна безпомощните си ръце.

— Дядо казваше, че никой не може да прави това по-добре от вас. Според него вие и Добра Надежда сте едно цяло.

При тези думи, които цял живот очакваше да чуе, сърцето на Прюданс се сви от вълнение.

— Татко наистина ли е казал това? — попита тя и се обърна към Емили за потвърждение.

— Да — отвърна сестра й, открила най-последна частица от някогашната Прюданс.

Чужденката, нахлула предизвикателно в Добра Надежда не беше вече тук.

— Татко знаеше защо обичаш толкова нашето имение. За него в тази привързаност нямаше нищо странно.

Прюданс усети, че се изчервява от удоволствие. Тя се наведе, за да събере разпилените разписки, но изведнъж, обхваната от ново раздразнение, ги ритна с крак.

— Остави ги, Жак Марздън! — извика тя на племенника си, който се наведе да й помогне. — Но си извлечи от това поука, ако искаш тези дългове да бъдат забравени!

— Никога не съм имал намерение да ги забравя — отвърна Жак. — Ще ги изплатя, дори и с цената на Добра Надежда!

— Моля те, не прави нищо — каза Прюданс.

Както беше коленичил пред нея, за да събере падналите листи, тя го докосна по рамото. Той я погледна объркано, изненадан от топлотата в очите й.

— Бяха необходими много години и труд, за да ви финансирам. Как една жена би могла да контролира Добра Надежда по друг начин, освен да я купи?

— Значи ти си била... — прошепна Емили и погледна сестра си.

Прюданс кимна с глава.

— Да не си мислиш, че от любов към чая поддържах тази чайна? — Тя погледна с отвращение роклята си и продължи: — Най-последна ще мога да захвърля тези смешни дрехи и да се захвана за работа. Без малко да развалите удоволствието на една възрастна жена, млади момко! — обърна се тя към Жак.

32.

В лозята кипеше трескава дейност.

— Разбрах, че е станал златотърсач на север — каза Прюданс, без да изпуска от очи Кетрин и Жак, които яздеха близо до работниците. Тя вървеше до инвалидната количка на сестра си, тикана от малкия Али. — Обичах го... — Дори и от разстояние, Прюданс усещаше любовта между Жак и Кетрин, а въпросите на Емили събудиха собствените ѝ чувства. Тя не беше още разкрила тайната за публичния дом. — Може би беше негодник и за нищо не го биваше, но имаше друго качество: изключителна честност.

— Щом си го обичала, значи не е бил такъв.

— Много си романтична, скъпа моя... — Прюданс не се доизказа и се спря до една лоза. Беше облечена в памучна пола и панталон. Вместо хубавите ботинки, бе обула груби обувки, а на главата си носеше ярък африкански шал.

— Ето че пак си била права — каза Емили.

— За какво става дума?

— За филоксерата. — Тя протегна ръка към една лоза.

Жак беше направил присаждането, но под строгия контрол на леля си.

— Защо трябва да ги пипаш, Емили? Гледай ги само.

— Не мога да не ги докосна. В тях има нещо вълшебно.

— И за да продължи това вълшебство, не бива да ги пипаме.

— Държиш се като квачка с пиленцата си!

— Но ако искам да осъществя намеренията си, няма да седна да мътя. Мисля, че трябва да те върна къщи, преди да си съсипала тези пъпки, които са издържали през целия път от Америка.

— О, Прюданс, нервираш ме! Искам просто да ги погледам.

— Е, добре, ще ги гледаш, но от къщи.

Али слушаше слисан спора между двете възрастни дами. Той не преставаше да се пита защо бяха необходими толкова церемонии за

посрещането на тази странна госпожица Прюданс. Тя изглеждаше по-разпусната и от него.

— Заведи въщи госпожица Емили, момчето ми. Как се казваш? Все забравям името ти.

— Аз Али.

— А, така ли? — Прюданс поклати глава.

— Детето се казва Али, а не Аз Али.

— Откъде да знам? И ако все пак някой си спомня за предишния Али, това съм аз, а не ти. Хайде, карай! — Прюданс знаеше, че споменаването за Али отвеждаше и двете в миналото, но това не беше вече мъчително.

Емили погледна към Жак и Кетрин.

— Добра стопанка е, не мислиш ли?

— Не мога да разбера какво намира в него. Единственото, за което съжалявам, е, че не присъствах на сватбата. — Прюданс погледна към семейната гробница. — Клара сигурно се е обърнала в гроба си.

Али, който не виждаше нищо общо между името си и гробищата, проточи вратле към възрастната дама.

— Имаш ли вести от Сюзан? — попита Прюданс, сякаш липсваше един гроб, този на Сюзан.

Количката се олюля по неравния път.

— Хей, събуди се! — извика тя на малкото момче, което я гледаше така като че ли вземаше участие в разговора. — Внимавай къде вървиш, иначе ще обърнеш сестра ми.

— Имам писмо от Сюзан. Според нея се очакват вълнения. Африканците смятат да устояват пред английското господство.

— Ами! — извика Прюданс и изпъна раменете си назад. — Това е абсурд!

Преди години обаче в диамантените залежи тя стана свидетел на първите признаци на разделение между африканци и англичани. Ансуърт. Стринджър и Тис не излизаха от главата ѝ, но предпочиташе да не мисли за заплахата от война, която тегнеше над Добра Надежда.

— Казват също, че земята е плоска, момчето ми, а тя е кръгла. Когато се опитат да ти обяснят обратното, спомни си какво съм ти казала.

Али сериозно поклати глава. Той знаеше, че земята не е кръгла, но не искаше да влиза в спор.

Сюзан дръпна фитила на лампата и я запали. Тис и Питър бяха разговаряли цяла нощ и макар тишината да известяваше раждането на новия ден, тя знаеше, че разговорът продължава.

— Пасивната съпротива пред англичаните, които взеха земята ни, е напразна, татко. — В очите на сина си Сюзан видя същия плам, който гореше в Тис, когато бяха обесили баща му. — Ние сме едно цяло и трябва да се съюзим в борбата си срещу тях. Иначе ще изгубим завинаги страната и езика си. Те вече ни забраняват да говорим майчиния си език. Сега какво следва? Да убият нашите майки ли?

— Не, Питър — каза Тис. — Какво добро може да се очаква от една кървава баня? — Той си спомни телата на Чарлз и Джофри Марздън, погребани до Джанти, корана и техните хора. Пред очите му се залюля обесеното тяло на баща му. — Мислиш ли, че това ще обедини нашия народ? Кажи ми идеалът с кръвопролитие ли се защитава? — Думите на полковник Стринджър отекваха в съзнанието му: „Ще можем ли да извлечем от това поука?“. — Майка ти е англичанка, Питър. Би ли я убил?

— Сюзан е африканка, Тис — намеси се спокойно Джери. — Нали, Сюзан?

Тя кимна и прибра празните чаши. Беше спокойна, макар да знаеше, че новото й семейство ще я раздели от роднините й.

— Не залагам на убийството — каза Сюзан. — Отмъщението води до никъде.

— А защо англичаните ни избиват, без да им мигне окото и грабят земите ни?

— Пригответи ми малко храна — Сюзан взе една торба и я подаде на Питър.

— Той няма да замине! — каза Тис и стана. — Какъв смисъл има да се бори?

— Може би си прав — Сюзан погледна Тис в очите. — Но да се бориш срещу сина си, е също безсмислено.

Тис знаеше, че тя е права. Сега се разделяше с Питър, както някога се беше разделил с баща си:

— Ако напуснеш този дом, за да отидеш да се биеш, не се връщай повече тук, защото няма да си мой син.

Джери забеляза решителния поглед, който Питър отправи към баща си.

— Сърцето ми ще си пее своята песен — каза спокойно Джери. Усещайки, че всички го гледат, той се взря през отворената врата. Беше съмнало.

Широко усмихнат, Адам подаде непохватно юздите на Питър.

— Сега ли ще тръгнете? — той не знаеше защо африканското му семейство трябва да се бие срещу англичаните.

— Да.

Адам погледна пушката на Питър, която беше закачена на седлото, и смътен спомен изплува в съзнанието му. Изправена до прозореца, Сюзан изпрати сина си с поглед, но защо баща му го нямаше?

— Грижи се за тях, Адам. Имам право да замина и един ден баща ми ще го разбере.

— Да, господарю.

Питър пришпори коня си. Дълъг път го чакаше.

Адам видя, че Сюзан му махва с ръка. Тя плачеше. Обърна се към Питър, който се изгубваше зад синия хоризонт. Не знаеше на коя страна се намира и се почувства ужасно самотен. Когато се върна къщи, Сюзан и Тис излизаха от там. Тя, изглежда, го утешаваше, а той изведнъж се беше състарил. Вървяха един до друг по земята, която синът им бе отишъл да брани.

— Адам!

Като чу, че Джери го вика, момчето с радост отиде при него.

— Да не би да искате още праскови от градината на вдовицата Хенис? Ако ме хване, пак ще ме бие!

— Предпочитам това пред конфитюра, с който ще ни отрови, ако първа откъсне прасковите.

След като се убеди, че Сюзан и Тис са далече, Джери даде знак на Адам и двамата започнаха да кроят планове, как да изиграят бдителната вдовица.

— Когато стигна до входната врата... — каза Джери, прегърна момчето през раменете и го поведе към двуколката — ще почукам и докато поднеса своите почитания...

— Аз ще кажа „Добър ден“.

— Не. Понякога наистина си един глупав кафър, Адам! — извика Джери и се облегна на ръката му, за да се качи.

— Но понякога не съм — усмихна се Адам и се метна след него. Докато момчето събираше юздите, Джери го гледаше озадачено. — Тя знае, че последния път, когато похлопахте на вратата й, аз откраднах прасковите. Ако сега не стоя до вас, ще изпрати дъщеря си да ме следи.

— А тогава как ще откраднеш прасковите? — попита Джери и лапна празната си лула.

— Ако остана до вратата с вас, тя ще ви накара да изпъдите този кафър от къщата й.

Джери се засмя.

— Интелигентен кафър ли съм?

Сюзан се спря на вратата и се загледа натам, накъдето беше заминал Питър. Това е пътят, който води към братоубийствената война. А пък Джери и Адам, качени на старата двуколка, отиваха да продължат своята тайна война с вдовицата Хенис. Тис беше излязъл със стадото и повтаряше:

— Той не е мой син!

Изведнъж се почувства самотна на тази огромна земя. За първи път се почувства остаряла. Но ако възрастта ограничаваше движенията й, тя не можеше да отнеме надеждата. Седна на дървената пейка на верандата. Вдигна поглед нагоре и се загледа в лилавия храст над главата й, чийто цвят й напомняше за родните планини. Питаше се дали някога ще ги види отново.

Едно мъничко черно паяче се спусна от храста по копринената си нишка, сви крачета под тялото си и остана за миг неподвижно, преди да се закрепил на следващото клонче.

Сюзан го наблюдава с часове как тъче чудната си паяжина. Беше уморена, но обладана от спокойствие. Най-накрая заспа, сякаш застинала в огромната картина на Сътворението. Беше изпълнена с надежда. Бог съществува...

Седнал неудобно в едно красиво кресло Пол гледаше Прюданс, давайки си сметка колко малко я познава. Не знаеше защо е дошъл и въпреки сърдечното посрещане на Емили, той се чувстваше излишен.

— Отивам в Кейптаун и се отбих да ти кажа довиждане.

— Така ли? — извика жена му и отметна назад рошавите си посивели коси. Тя не беше още се съвзела от изненадата, когато го намери да пие чай със сестра ѝ и не знаеше какво ѝ е казал за тяхното минало. — Къде пак трябва да заминеш? Страхът от войната ли те кара да тръгнеш?

— Може би просто съм остарял.

— Много е лесно така — отвърна Прюданс, опитвайки се да се пребори със същото чувство. Малкият Али беше изтичал в лозята да я намери и задъхан от възбуда я бе предупредил, че „един много странен човек“ я търси. По пътя към къщи той непрестанно ѝ описваше брокатената му жилетка и голямата шапка, сякаш въпросната личност беше паднала от друга планета. — Може би аз съм твърде възрастна за тебе, Пол? — Как би искала да има малко време да се пооправи.

— Не — усмихна се той с онази усмивка, която винаги я е вълнувала. — Спомням си добре за нашите срещи и раздели.

— Никога не си можел да лъжеш, Пол. Питам се само защо си си направил труда да дойдеш тук.

— За да мога да се върна отново.

Тя го погледна учудено, а той потвърди с кимане на глава това, което току-що беше казал. Наистина изглеждаше състарен и като че ли малко безпомощен, но поне нямаше вид на сводник, помисли си Прюданс. Но изведнъж осъзна, че любовта не може да остарее, а само се превръща в нежност и внимание. Именно това изпитваше тя към него.

— Този път къде отиваш?

— В Австралия, за да се кача на кораба, който бях изпуснал... Един кораб, за който не знаеш нищо.

— Така си мислиш. Винаги съм знаела, че си един обикновен крадец, изпратен в Австралия.

— Тогава трябва да си доволна, че заминавам.

— Разбира се, че не. Ще очаквам деня, в който ще те видя отново, Пол.

— Да — каза той и докосна ръката ѝ, която приятелски го потупа по гърба, — но е възможно да замина за дълго. Ще имаш ли търпението да ме чакаш?

— Да — отвърна Прюданс, макар да знаеше, че никога повече няма да го види.

Розита белеше картофи и слушаше Емили с ококорени очи.

— Но какво е това публичен дом? — попита тя и изтърва картофа в един кастрон. — Чайна ли е?

— Не съвсем — неочакваната поява на Пол Манхоф не изненада Емили. Той изглеждаше точно така, както си го беше представяла. Единствената изненада идваше от „салона“ на Прюданс. Засрамена, тя бе решила да запази в тайна това разкритие, но като си спомни писмата на сестра си и описанията за нейните клиенти, избухна в смях. Прюданс не превъзнасяше ли качеството на чая, внесен специално от Англия? — Да, нещо като чайна — каза Емили и придвижи количката си до кухненската врата.

Медните съдове, окачени на стената, отразиха дебелината на Розита, която се затича след нея.

— Госпожице Емили! — извика прислужницата, като забеляза победоносното ѝ изражение. — Това не е хубаво! Какво замисляте?

— Просто ще ми е оръжие в ръцете.

— Оръжие ли? — учуди се Розита, която бе разбрала, че публичен дом не означава съвсем чайна, но не можеше да си обясни причината за хитрината, която замисляше Емили. — Какво ще правите?

— Не ти ли се струва, че след всичко, което се случи, сега е мой ред да се позабавлявам? Спомняш ли си деня, в който Прюданс пристигна? — Розита кимна. — Тогава бях груба с нея, но сега съм доволна, че имам в ръцете си оръжие, с което мога да си послужа, ако тя прекали с поведението си.

— Но вие сте лоша, госпожице Емили! — Розита избухна в смях и пищните ѝ гърди се затресоха.

— Позволи ми това малко удоволствие. И най-вече — не й казвай, че знам.

Емили излезе от кухнята и остави Розита радостна, че е открила отново дяволит пламък в очите на нейната приятелка от детството. Сякаш от това остарялата прислужница се почувства отново млада и елегантна. Тя взе един картоф и с ентузиазъм започна да го бели.

Като видя Пол и Прюданс да се отправят към входната врата Емили спря количката си. Пол й се усмихна.

— Благодаря за чая и до скоро виждане — каза той и галантно целуна ръката й. — Но петдесетте процента си остават.

— Довиждане, господин Манхоф — отвърна тъжно Емили.

Прюданс погледна сестра си подозрително, на което тя отговори с повдигане на раменете.

Когато чудноватата двойка излезе навън, Прюданс попита:

— Емили зададе ли ти някакви въпроси?

— Да. — Пол се приближи до Али, който държеше юздите на коня му, и си сложи шапката на главата. — И аз й отговорих откровенно.

— Наистина ли?

— Казах й, че чаят е индийски, а не английски. — Той вдигна крак, за да се качи на коня, но се спря и попита: — Да имаш случайно табуретка?

— Разбира се. Донеси ми една табуретка, Али.

Те мълчаливо чакаха завръщането на момчето и се гледаха с топлота и взаимно доверие.

— Благодаря — каза Пол, когато Али донесе табуретката. — Странно, с всяка измината година конете стават по-високи.

— Къде отива? — попита Али, усецайки тъгата на Прюданс.

— Какво те засяга, Али? — отвърна тя и му разроши косата. — Пак ще се върне.

Али гледаше след Пол Манхоф, а Прюданс въздъхна дълбоко и пое към къщи. Емили стоеше до вратата.

— Е? — каза Прюданс, като стигна до нея. За да сдържи сълзите си, тя отметна назад глава и погледна сестра си обвинително. — Защо стоиш тук?

— Разбирам, че го обичаш — Емили сведе очи и реши никога да не използва оръжието си.

— Е?

— Какво има, Прюданс?

— Аз трябва да те попитам.

— Какво искаш да кажеш? — попита невинно Емили.

— Е, хайде! — Прюданс обърна количката на сестра си и я отпрати към вестибюла. — Той ми разказа какво сте говорили.

— А, за публичния дом ли? Сигурно е било много хубаво.

— Човек би помислил, че цял живот си посещавала такива заведения.

— Не, но съм ходила в чайни като твоята.

Али слушаше и се чешеше по главата. Странният човек, който за миг беше нахлул в живота им явно бе дал повод на двете възрастни дами да се карат.

— Ти знаеш, че това не е чайна, Емили.

— Ти знаеш по-добре от мене. Но защо да не ти вярвам?

Али се наведе, за да вземе табуретката. Не можеше да разбере какво толкова има да си говорят.

— Земята кръгла ли е или плоска, Али?

— Плоска — отговори той, изненадан от рязката смяна на темата.

— Точно така! — Прюданс влезе вкъщи заедно със сестра си. — Явно това мисля, Емили, и не виждам защо трябва да ти обяснявам обратното.

А Али се питаше дали все пак земята е плоска.

Йоханес Вилие лъскаше с парцал черната обувка на мъжа, който идваше всеки понеделник при него.

— Добре ли е така?

— Я, мога ли да се огледам в тях? — попита полковник Стринджър, като хвърли поглед към цивилните си обуца. — Да, добре е.

— Гледайте! — извика момчето, като чу шум от конски тропот. — Къде отиват?

Стринджър погледна групата войници, облечени в червени мундири и позлатени пагони, които блестяха на слънцето.

— Да убиват и укротяват бурските бунтовници.

Той не бе успял да научи британската армия да се бие на африканска земя. За него това си оставаше личен провал. Времето му беше отминало и той се превърна в това, от което се страхуваше цял живот: остарял войник, пълен със стари истории, от които никой не се интересуваше.

— Вие сте били военен — каза Йоханес. — И аз искам да стана такъв. Разкажете ми нещо.

Стринджър вдигна и другата си обувка към единствения човек, който искаше да го слуша.

— Какво искаш да чуеш днес? Ами ти никога не си ми говорил за себе си.

— Няма нищо за разказване — отвърна Йоханес и сви рамене. Никога и на никого не би разказал как е избягал от един манастир и от училището на госпожица Търстън. — Вие ми разкажете. — Той се питаше дали днес ще изкара достатъчно пари, че да си купи нещо за ядене, преди да отиде да спи в някое преддверие.

Не беше необходимо много, за да се развърже езикът на полковника и той да се отнесе в славните си спомени. Войниците отиваха на война, която той беше предрекъл. Започна да си мечтае за това, „което можеше да се случи“, ако...

— Не съм ти разказвал за майор Чарлз Марздън, нали? Искаш ли да чуеш неговата история?

— Да. — Момчето беше забелязало, че когато разказваше разни случки, той му даваше повече пари. — Разкажете ми за него — каза Йоханес, без да подозира, че неговата история го засяга лично.

Разкъсвана от страшна болка, Кетрин се стараяше да мисли за Жак и за вълнението, което бе изпитала от приближаващото раждане. Мъжът ѝ беше толкова объркан, когато го събуди... Затаил дъх, той беше поставил ръката си на корема ѝ, за да усети движенията на бебето. И макар намерила утеха в нежността му, тя започна да мрази малкото човече, което ѝ причиняваше непоносими болки.

— Не! Не мога повече! — извика Кетрин.

— Още един път! — молеше я Сара, която държеше ръката на дъщеря си.

— Ражда се! — извика акушерката.

— Къде е Жак? — попита Кетрин с изкривено от болка лице.

— Навън е — отвърна Сара. Тя си спомни за раждането на своето момиче, сякаш е било вчера. — Нека остане там. Какво може да направи един мъж, освен да гледа как се мъчи любимата му? Сигурно е ужасно.

Изведнъж болката изчезна и Кетрин усети нещо топло и влажно да мърда между бедрата ѝ.

— Момче е! — каза гордо акушерката и показа на Сара бебето. — А сега, момичето ми, още малко усилие!

Още трепереща от изтощение, младата майка погледна детето си.

— Добре ли е, мамо? — попита тя, без да осъзнава какво значение имаха тези думи за Сара.

— О, да, чудесно е!

Бебето отвори малката си устица и изплака. То махаше с розовите си ръчици, а Сара го уви в бяла пелена, преди да го даде на дъщеря си. Кетрин се любуваше на малката гола главица, която нежно бе положила на ръката си. Със сгърчено лице и отворена уста, бебето изплакваше гнева си в този чужд за него свят.

— Къде е Жак? — попита отново Кетрин.

— Хайде, още веднъж! — намеси се акушерката.

— Искам да видя Жак — Кетрин обърна към майка си зелените си очи. Макар че лицето ѝ беше обляно в пот, а косата ѝ — разрошена, тя изглеждаше изключително красива. — Искам Жак да види сина си.

— Ще му кажа — отвърна акушерката и се отправи към вратата.

Новината бързо се разнесе из имението. Розита я предаде на Али, Али на Сънди, който бегом се върна от лозята, за да я съобщи на Жак, загледан в планината, сякаш се надяваше оттам да дойде малко спокойствие.

— Момче е! — извика Сънди.

Жак се огледа неуверено наоколо. Стори му се, че не е чул добре.

— Какво?

— Момче е! — провикна се Сънди така, че да го чуят всички.

Прюданс, която тикаше количката на Емили, вдигна глава.

— Какво има? — попита тя Али. Той изглеждаше доволен от изпълненото си поръчение, а Жак препускаше в галоп към къщи.

Всичко наоколо кипеше от оживление.

— Момче е — отговори Али.

— Мисля, че е момче — каза тя на Емили.

— Чух, мила. — Емили притвори очи опиянена от щастие. „Момче е“ — щеше да напише тя в дневника си. Спомни си за Ева, която беше потънала в земната прегръдка преди два месеца.

При вида на Жак, който гледаше с възхищение бебето, сърцето на Кетрин се изпълни с гордост.

— Сине мой! — прошепна той и нежно докосна с лице детето.

Обърна се към жена си, която сияеше от радост, а очите ѝ блестяха като изумрудни. Животът, който беше дарила на сина им, озаряваше стаята. Той изтриваше мрачното минало, за да блесне в детското личице.

В малката стая, където Полин беше родила сина си, Сара галеше белите коси на господин Уестбъри. Той почиваше в леглото си и макар да не беше сигурна, че ще я чуе, тя каза:

— Нареккоха го Джон–Джофри. Бебето е чудесно. — Сара срещна настойчивия му поглед. — Какво има? Да, мисля, че това име носи надежда — тя се усмихна и помилва челото му.

Господин Уестбъри затвори очи. Сара знаеше, че той е чул това, което бе чакал, за да издъхне. Надяваше се, че раждането на детето ще го освободи от страданието да живее. Тя отиде до прозореца и погледна дървото, където Джон се бръснеше, но не знаеше, че под това дърво преди много години господин Уестбъри се е опитвал да прикрие срама си.

„Обещавам ти, Джон — прошепна тя на себе си, — че винаги ще търся сина ни. И макар да се съмнявам, че ще го откроя, непрестанно ще го търся.“

Сара спусна пердето и се приближи до господин Уестбъри. Той лежеше неподвижно. В стаята беше толкова тихо, че ѝ се стори, че още чува родилния вик на дъщеря си. Не, това бяха виковете на Полин, които отекваха в утихналата къща, сякаш за да освободят баща ѝ от болката, затаил я в себе си в продължение на толкова много години.

Розита сложи ръце на кръста си и гневно погледна Сънди. Те стояха изправени до къщата, докато войници в червени мундири язدهа из двора. Техният началник, майор Джеймс Фицпатрик, скочи от коня си и се отправи към Жак и Кетрин, които тъкмо излизаха от къщи.

— Какво искат тези войници? — попита Розита мъжа си.

Очите на Сънди се бяха присвили, а челото му — прорязано от дълбоки бръчки. Те помнеха деня, в който Чарлз Марздън беше дошъл с Тис. Оттогава бяха изминали четиридесет години.

— Господи! — извика тя, като се сети за простряното пране, което вдигналият се от конете прах щеше да изцапа. Потрепери от яд и с решителна крачка тръгна да го събира. — А ти гледай избата, Сънди. В противен случай ще я опразнят.

Той послушно се отправи натам. Макар че неизбежната война, за която всички говореха, не го засягаше пряко, при вида на мечовете и пушките, които проблясваха на слънцето, той усети безпокойство. Погледна към къщата и видя, че Жак разговаря с английския майор. Някога неговият дядо, Жак Бовилие, разговаряше с подобен офицер на име Чарлз Марздън, а Тис беше един от войниците, изпълнили двора.

Сънди влезе в избата. Той не разбираше, че сега Тис е техен враг.

— Може би ще бъдем принудени да използваме къщата, ако в околността има вълнения — каза майор Фицпатрик. — Ние ще потиснем бунтовете на бурите, които се влияят от външни подстрекатели.

— Сигурен ли сте? — попита подигравателно Жак. Той усети как Кетрин го стиска за ръката. Баща му и брат му бяха убити от чернокожи, предвождани от бурски бунтовник. Но кой беше той, Жак не знаеше. Никога не беше срещал Тис, за когото се говореше като за „африканския мъж на леля Сюзан“. И въпреки че не го беше грижа за бурите, той си спомни омразните лица на убийците на Джон Уестбъри. Този млад англичанин не изглеждаше по-добър. — Може би те вярват в своята кауза, майоре. Вероятно няма да се оставят лесно да бъдат победени.

— Бурите ли? — попита майорът иронично. — Не смятам, че ще ни затруднят. Това са само животни, които са се научили да вървят изправени на задните си крака.

— А аз? — попита Жак.

— Вие сте англичанин — отговори майорът така, сякаш му правеше комплимент.

— И французин, но в Африка се научих да ходя — усмихна се Жак.

Розита събра прането с шумни въздишки на протест срещу нарушаването на ежедневните ѝ навици. Тя погледна пътеката, по която бяха тръгнали внукът ѝ, Емили, Прюданс и бебето. Най-накрая забеляза Али и му замаха с ръка.

Али се почеса по главата и седна на брега. После се изправи и запрати във водата малки плоски камъчета. Не можа да ги хвърли надалече и изпита желание някоя от възрастните дами да направи това по-добре от него. Но никой не познаваше вече тези стари тайни, а възрастните говореха само за война.

— Според тебе има ли още надежда? — попита Прюданс сестра си.

— Да — отговори Емили и се обърна към войниците, които се бяха пръснали из Добра Надежда. После погледна реката и си спомни негърките, прострели прането си върху камъните. Тогава тя търсеше Тис, за да го заведе при Сюзан. Виждаше се как скача от камък на камък и още чуваше песните на перачките... — Али ще успее, ако му покажеш как да го направи, освен ако не си забравила.

— Ще видиш дали съм забравила. Ето как трябва да се хвърли. — Като се опита да не мисли за войниците, Прюданс хвана едно камъче и показа как трябва да се държи.

— Не така! Няма да успееш. Ако искаш да отскочи, хвърли го така! — Емили отметна ръката си назад.

— Не се учудвам, че Добра Надежда е стигнала дотук. Ти си толкова силна в хвърлянето на камъни, колкото и в производството на вино. Ето как трябва, мила моя...

Двете възрастни дами започнаха да се карат и Али съжали, че му е дошло наум да хвърля камъни в реката.

— Не мисля, че си имала много случаи да се упражняваш в твоята чайна — отвърна Емили.

— Не може да се каже, че си деликатна.

— Никога не съм стъпвала там, Прюданс. Нищо не знаех за „Салона на госпожа Манхоф“, просто бях чула да се говори за чая, който не си сервираше ти.

— Колко си наивна, скъпа моя! — яростно процеди Прюданс.

Али погледна към двете сестри, чието мълчание изглеждаше добро предзнаменование. Той хвана едно камъче и се приближи до тях.

— Виждам, че няма какво да ми отговориш — продължи Прюданс с цялата си враждебност.

— Мислех за нещо друго.

— За какво?

— За Сюзан.

Прюданс се върна при момчето, което отчаяно запрати своето камъче в реката. То веднага потъна.

— Наистина трябва да му се покаже как се хвърлят камъни... — каза тя.

Емили не отговори нищо, а погали с поглед заспалото бебе.

— Не го събуждай! — нареди Прюданс. — Помолиха ни да го пазим, а не да си играем с него.

Емили протегна ръка и докосна сестра си.

— Каквото и да се случи, всичко остава за това бебе, нали?

— Да, при условие че тази земя съществува, когато то порасне — съгласи се Прюданс.

— Ще оцелее. Сигурна съм — каза Емили, след което се обърна към Али: — Дай ми едно камъче и ще ти покажа как да го хвърлиш.

Момчето взе от земята малко плоско камъче, избърса го в панталона си и тръгна към нея.

— Значи казваш, че Питър, синът на Сюзан, се е присъединил към Африканската лига?

— Да — отговори Емили и хвърли камъчето, което отскочи два пъти по водата.

Али нададе радостен вик и хукна да търси ново камъче.

— Според Сюзан десет хиляди бури ще се бият срещу англичаните — добави Емили без видимо вълнение.

— Все още ли вярваш?

— Като Сюзан.

Прюданс погледна подозрително камъчето, което Али й подаваше.

— Това състезание ли е? — попита тя усмихнатото момче.

— Да — отговори весело то. Успял най-после да открие начин да ги разсее, той сияеше от удоволствие и подскачаше насам-натам.

— Добре. — Прюданс отметна назад ръка и хвърли своето камъче, което отскочи три пъти, преди да потъне. Тя гордо вдигна глава.

— Какво има? — попита Емили, преструвайки се, че не е забелязала постижението на сестра си.

— Сега е твой ред. А Сюзан си фантазира.

— Сигурно — отвърна Емили, от която не убягна подигравателният тон на сестра ѝ. Тя взе камъчето и погледна грейналото лице на негърчето. — Без мечти хората не могат да живеят, както и без любов.

Али потропваше нетърпеливо.

— Надеждата на един народ зависи от него самия. Така е и в семейството. Аз вярвам — каза Емили и спря погледа си върху спокойното детско личице в количката.

Али се питаше защо това бебе я интересува повече от хвърлянето на камъни. Той реши, че когато овладее изкуството на рикошета, за нищо на света няма да го покаже на бебето.

— Ето! — извика Емили, чието камъче отскочи няколко пъти по водата.

— Не виждам нищо особено — отвърна Прюданс и протегна ръка към Али.

Този път тя надмина сестра си, а Али просто трепереше от възторг.

— Кога ще стане на седем години? — попита той, като посочи заспалото бебе.

— През 1886 — отговори бързо Емили и взе ново камъче, нетърпелива да съперничи на Прюданс.

— Загуби! — извика сестра ѝ, щом камъчето потъна във водата.

— Лошо го бях хванала — заоправдава се Емили. — Дай ми още едно, Али.

— Чакай си реда! Хайде! Аз, Али, дай на мене!

Али едва смогваше да събере камъните, необходими за съревнованието. Той бе променил решението си: когато бебето стане на седем години, той ще го научи да хвърля камъни. Дори може да го води за риба, както някога правеше дядо му Сънди.

Издание:

Автор: Луаншия Греер

Заглавие: Добра надежда

Преводач: Румяна Колева

Година на превод: 1993

Език, от който е преведено: френски

Издание: Първо

Издател: „Калпазанов“

Град на издателя: Габрово

Година на издаване: 1993

Тип: роман

Печатница: „Абагар“

Редактор: Найден Недялков

Технически редактор: Лидия Николова

Коректор: Мая Арсенова

ISBN: 954-8070-53-7 (ч.2)

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/4834>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.